

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β'
Τεύχος 602
Παρασκευή
29 Μαρτίου 1996
Δρχ. 500

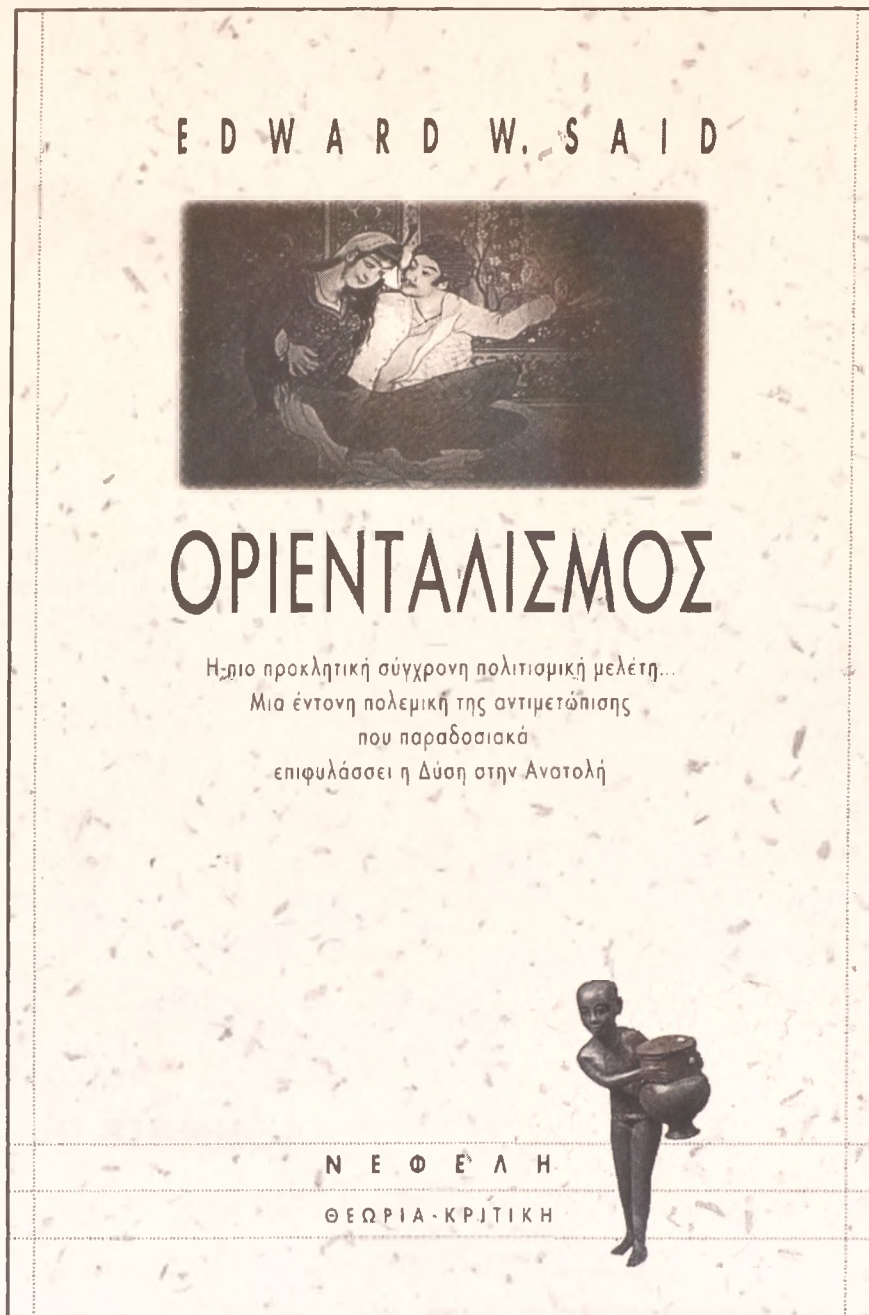
ΓΙΟΡΤΑΣΑΜΕ 600 ΤΕΥΧΗ

ΕΛΥΤΗΣ • ΝΤΥ • ΚΙΣΛΟΦΣΚΙ

ΕΝΤΟΥΑΡΝΤ ΣΑΙΝΤ ΟΡΙΕΝΤΑΛΙΣΜΟΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΦΩΤΗΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ

Ο Έντουαρτ Σάιντ, κριτικός λογοτεχνίας και καθηγητής
Ανθρωπιστικών σπουδών στο Columbia University, θεωρείται
ένας από τους πιο σύγχρονους στοχαστές.

Ο Οριενταλισμός αποτελεί, μια έντονη
πολεμική της αντιμετώπισης που παραδοσιακά
επιφυλάσσει η Δύση στην Ανατολή.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ... Η άλλη άποψη στο βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 ΑΘΗΝΑ 10680. ΤΗΛ. 3607744-FAX 3623093

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

editorial, σελ. 4

ΗΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ

Γιώργος Φιλιδισάκος, σελ. 5

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Αντήνωρ, σελ. 6

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

Σχόλια, σελ. 8

ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Τύπος, σελ. 11

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ

Ο κόσμος, σελ. 27

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Επιστολές, σελ. 52

ΑΓΡΙΑ - ΗΜΕΡΑ

Παναγιώτης Ιωαννίδης, σελ. 56

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Πολιτισμός, σελ. 57

ΚΑΙ ΤΑ ΛΟΙΠΑ

Σπύρος Μοσκόβου, σελ. 66

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΑΤΡΙΩΤΕΣ, ΚΑΡΙΟΦΙΛΙΑ

ΚΑΙ ΛΑΒΑΡΑ Περί επιθετι-

κού εθνικισμού. Γράφει ο **Τά-**

σος Παππάς. ΣΕΛ. 12 **ΜΕΤΑ**

ΤΟ ΣΥΝ-ΕΔΡΙΟ Δυο αντιλή-

ψεις και ένας «μπαμπούλας».

Γράφει ο **Γιώργος Γερόπου-**

λος. ΣΕΛ. 14. Και για τη Ν.Δ.,

γράφει ο **Δημήτρης Ζώνιος**.

ΣΕΛ. 15. **Η ΕΠΙΜΕΛΗΤΕΙΑ**

ΘΑ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΙ Από τον

Γιλιμάζ στις τρελές αγελά-

δες. Γράφει ο **Μιχάλης Πα-**

παγιαννάκης. ΣΕΛ. 16.

ΑΔΙΕΞΟΔΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Για την εναλλακτική θητεία

γράφει ο **Λεωνίδας Βαλασό-**

πουλος. ΣΕΛ. 22. **Η ΜΕΓΑΛΗ ΑΝΑΤΡΟΠΗ** Για τις εκλογές στο Δικη-

γορικό Σύλλογο γράφει ο **Λεωνίδας Πεγιάδης**. ΣΕΛ. 24.

ΓΙΟΡΤΑΣΑΜΕ ΤΑ 600 ΤΕΥΧΗ Τι συνέβη το τριήμερο 23-25 Μαρτίου,

στο Γκάζι, στις γιορτές για τα 600 τεύχη του *Αντί*; Αναλυτικό ρεπορτάζ.

ΣΕΛ. 31-42. **ΓΛΑΥΞ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ** Ιατρικώς υποβοηθούμενη τεκνο-

ποίηση: τι και πώς. Γράφει ο δρ. **Χάρης Καζλαρής**. ΣΕΛ. 44.

ΤΑΧΕΛΕΣ Τα μίζερα ήθη - Νο 2. Γράφει η **Μαρία Τοπάλη**. ΣΕΛ. 48.

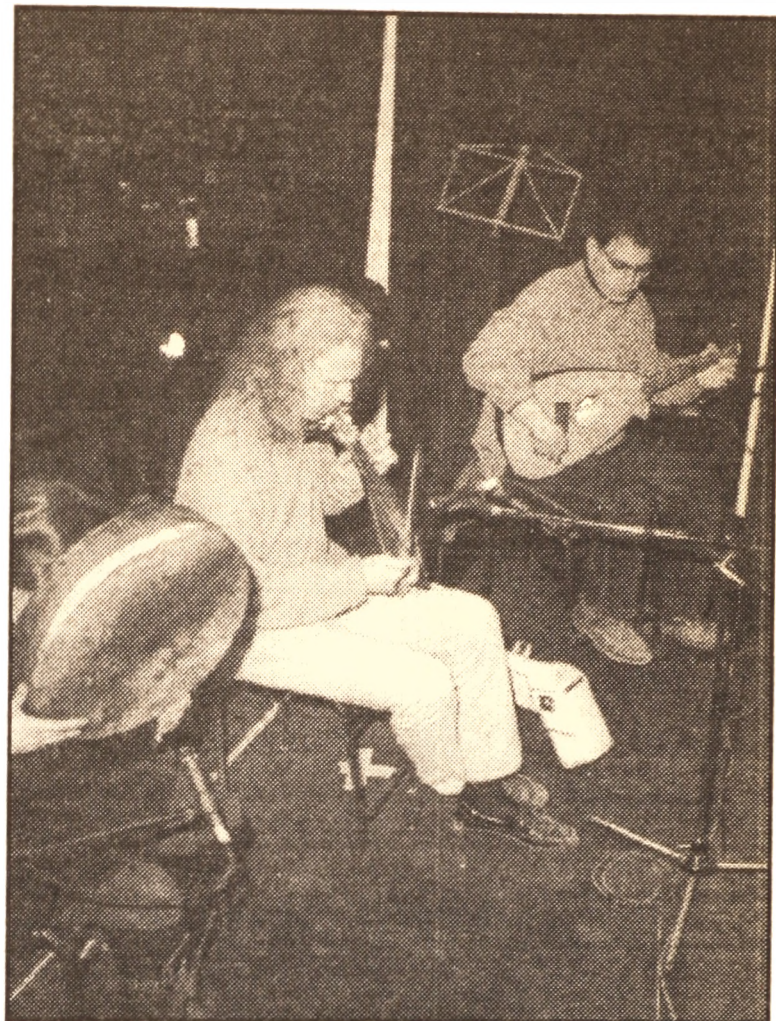
ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ Τι έχει γραφτεί στο *Αντί* για τον ποιητή που

έφυγε. ΣΕΛ. 60. **ΜΑΡΓΚΕΡΙΤ ΝΤΥΡΑΣ**. Η ολική επανάσταση. Γράφει

η **Φύλλια Κικίλια**. ΣΕΛ. 62. **ΚΡΙΣΤΟΦ ΚΙΣΛΟΦΣΚΙ** Ποια είναι η

πραγματική θέση στον παγκόσμιο κινηματογράφο του πολωνού σκηνο-

θέτη; Γράφει ο **Ηλίας Κανέλλης**. ΣΕΛ. 60.

ΕΞΩΦΥΛΛΟ
Φωτ.: ΜΑΚΗΣ ΠΟΥΛΙΑΣΗΣ

Περίοδος Β' • Έτος 23ο • Τεύχος 602 • Παρασκευή 29 Μαρτίου 1996 • Δρχ. 500

ΑΝΤΙ • ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοκάρους 60, 115 21 Αθήνα τηλ. 72.32.713-72.32.819 FAX: 72.26.107

ΑΝΤΙ ON-LINE: <http://www.compulink.gr/anti>

E mail: anti@compulink.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ - ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ: Τασία Ρούμπου - **ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ**: Δημήτρης Ζαβέρδας - **MONTAZ**: Τασία Λεβόν

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε. Ιασίου 5, Περιστέρι, τηλ. 57.22.201

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 4.100 δρχ., Ετήσια 8.200 δρχ., Ετήσια Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 30.000 δρχ. Φοιτητική ετήσια: 7.000 δρχ.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ: Εξαμ.: 30 δολ., Ετήσια: 60 δολ., ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - **ΑΣΙΑ** - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ: Εξαμ. 35 δολ., ετήσια 70 δολ.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης Δημοκάρους 60, 115 21 Αθήνα **ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ**: ΔΡΧ. 500, **ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ**: ΔΡΧ. 1.000

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας περιοδικό ΑΝΤΙ, για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α Πουλουκτοπή και Σία Ε.Ε. Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 285.857

ΠΟΛΛΑ ΜΕΝΟΥΝ ΑΚΟΜΑ

ΕΝΑ ΜΗΝΑ τώρα επαναλαμβάνουμε τον αριθμό 600. Λες και είμαστε παγιδευμένοι σε μαγικά σχήματα. Ίσως κιόλας νομίζετε ότι πήραμε πολύ σοβαρά το «κατόρθωμά» μας. Ναι, βεβαίως δεν ήταν τόσο εύκολη η πορεία ενός μικρού περιοδικού όπως το «Αντί», τα τελευταία 24 χρόνια. Πού να τα λέμε τώρα...

ΒΕΒΑΙΑ γιορτάσαμε με τον τρόπο μας στο Γκάζι ή τους δρόμους της Αθήνας. Σας καλέσαμε. Κάποιοι ανταποκρίθηκαν και συμμετείχαν. Και φάνηκε σαν όλα να άρχιζαν με τους συγκινητικούς λόγους της κ. Ζωής Καλλιγά στο άνοιγμα της γιορτής μας και όλα να έκλειναν με τα τραγούδια της Νατάσσας.

ΕΤΣΙ πέρασαν οι μέρες του Μαρτίου. Τις απομνημονεύουμε στο τεύχος αυτό.

ΑΠΟ ΑΥΡΙΟ μια καινούργια μέρα αρχίζει και για μας. Πρέπει να συμμαζευτούμε. Να σκεφτούμε και πάλι τα πράγματα. Και πριν αρχίσουμε να «αναλύουμε», να «κρίνουμε», να «προβληματιζόμαστε», έχουμε κιόλας κερδίσει πολλές, νέες εμπειρίες.

ΓΥΡΝΑΜΕ στον τόπο μας. Γυρνάμε στη χώρα μας και στους ανθρώπους της. Πρέπει να ξανασκεφτούμε σοβαρά για όσα έρχονται.

ΑΚΟΥΜΕ τις νέες σειρήνες να σαλπίζουν. «Σοφοί» παλιοί πολιτικάντηδες κηρύσσουν πανεθνική συσπείρωση. Μέχρι χθες εκήρυτταν το διχασμό όχι με βάση την αντιπαράθεση επί της ουσίας της πολιτικής. Τώρα ανακαλύπτουν ότι μπορούν να συμφωνήσουν με τους αντιπάλους...

Η ΟΥΣΙΑ γι' αυτή την επιδιωκόμενη «σύμπνοια» ας αναζητηθεί στη φιλαρχία και την πονηρή φιλαυτία των πολιτικάντηδων.

ΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ μέτωπα μένουν ανοικτά. Γιατί όχι μόνο δεν λύθηκαν ουσιαστικά θέματα του μέλλοντος και των νέων ανθρώπων. Αλλά γιατί η διάσταση ανάμεσα στις κοινωνικές ομάδες είναι υπαρκτή. Γιατί οι έμποροι διαμοιράζονται «πακέτα».

ΕΤΣΙ, λοιπόν εμείς φοβόμαστε ότι νέα παιχνίδια στήνουν έξω από εμάς και μακριά από εμάς.

ΠΟΛΛΑ ακόμα μένουν να γίνουν...

ΠΟΛΛΑ ακόμα μένουν για να προσπαθήσουμε. Εμείς πήραμε το κουράγιο μας. Και είμαστε έτοιμοι με κέφι και φρεσκάδα να ξαναπιάσουμε το νήμα. Διαπιστώσαμε ότι μια ζωντανή συνάντηση δίνει καινούργιες δυνάμεις. Να το εμπιστευόσαστε αυτό.

αντί

ΗΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ

ΑΚΟΥ ΤΙ ΛΕΕΙ...

"ΓΙΑ ΤΟΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟ
ΤΩΝ ΠΡΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΠΟΣΟΣΤΩΝ ΤΟΥ
ΠΙΝΑΚΑ ΘΑ ΛΑΒΕΤΕ ΥΠ'ΟΨΗΝ
ΤΑ ΚΑΘΑΡΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΚΑΤΑ ΑΘΒ
ΜΕΙΟΥΜΕΝΑ ΚΑΤΑ ΜΡΒ ΔΕΥ-
ΤΕΡΑ..."

ΠΟΙΑΣ ΗΜΕ-
ΡΟΜΗΝΙΑΣ Ο-
ΜΟΣ;

ΤΟ ΓΡΑΦΕΙ ΠΑΡΑΛΩΤΟ...
"ΕΦ'ΟΣΟΝ ΤΟ ΜΕΡΙΚΟ
ΠΗΛΙΟ ΤΟΥ ΕΙΖΕΙΝΑΙ ΤΟ
ΑΥΤΟ ΜΕ ΕΥΒΙΝΟ ΤΗΣ ΠΑΡΕΛ-
ΘΟΥΣΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ, ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ
ΟΣ ΒΑΣΗ ΕΥΚΙΝΗΣΗΣ Η ΠΡΩΤΗ
ΠΡΟΗΤΟΥΜΕΝΗΣ..."

ΔΕΝ ΚΑΤΑΛΑΒΑ ΤΙΠΟΤΕ.
ΤΑ ΒΕΤΟ ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ
ΕΥΠΙΠΤΟΥΝ;

ΓΙΑ ΝΑ
ΔΕ...

ΝΑΙ, ΑΝ ΕΧΘΥΝ ΘΕΣ-
ΡΗΘΕΙ ΑΡΜΟΔΙΟΣ

ΤΙ ΑΦΜ
ΕΧΕ Η ΚΟΜΙ-
ΣΙΟΝ;

Ο ΓΑΜΟΤΟ! ΘΥΡΕΠΕ
ΝΑ 'ΧΑΜΕ ΠΡΩΤΑΒΑ-
ΛΕΙ ΤΟ ΒΕΤΟ!

ΘΑ ΤΡΕΛ-
ΛΑΘΕ!

ΤΙ ΤΗ ΘΕΛΑΜΕ
ΤΗ ΔΙΚΙΑ ΜΑΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ!;

ΑΓΧΗ, ΜΠΕΛΑ-
ΔΕΣ... ΠΙΟ ΚΑ-
ΛΑ ΕΙΜΑΣΤΑΝ
ΥΠΑΜΗΛΟΙ!

Σ ΠΟΛΙΤΙΚΟ Δεκαπενθήμερο

Κλίντον: Τι είδους «επιδιαιτησία»;

ΠΥΚΝΟ σε γεγονότα και αυτό το Δεκαπενθήμερο... Συνέδριο του Συνασπισμού, έξοδος Ανδρέα Παπανδρέου από το Ωνάσειο, θάνατος του Οδυσσέα Ελύτη – «όπου και να σας βρίσκει το κακό, αδελφοί»... – επίσκεψη Κ. Στεφανόπουλου στα Τίρανα, επέτειος της 25ης Μαρτίου, «τρελές αγελάδες» στη Βρετανία, «προειδοποίηση» του αμερικανικού υπουργείου Μεταφορών για την ασφάλεια των ελληνικών αεροδρομίων και, φυσικά, ελληνοτουρκικές σχέσεις, σε επάλληλα επίπεδα εμπλοκής! [Κάπου, ανάμεσα στα «συμβάντα» του Δεκαπενθήμερου, οι άνθρωποι του Αντί, κατέγραψαν και κάτι πολύ δικό τους: τα εξακοσιοστό τεύχος του περιοδικού τους...]

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, και ενώ αρχίζει, σήμερα, στο Τορίνο, η Διακυβερνητική για την αναθεώρηση της Συνθήκης του Μάαστριχτ, στο επίκεντρο της κυβερνητικής προσοχής βρίσκεται η επίσκεψη του πρωθυπουργού Κ. Σημίτη στις ΗΠΑ και η συνάντησή του (τη Μεγάλη Τρίτη) με τον πρόεδρο Κλίντον. Τα ερωτήματα είναι πολλά: Πώς τοποθετείται η Ουάσιγκτον απέναντι στα ελληνοτουρκικά; Και πώς, ειδικότερα, απέναντι στην πρόταση Γιλμάζ, για απευθείας – και «άνευ όρων» – διάλογο Αθηνών - Αγκύρας; Θα πιέσει, προς την κατεύθυνση αυτή, ο Κλίντον τον Σημίτη; [Η ελληνική πλευρά, όπως είναι γνωστό, αναγνωρίζει, στη δήλωση του τούρκου πρωθυπουργού «και θετικά σημεία», αλλά ζητεί, από την Αγκυρα, να «καταδείξει» – έργο – ότι αποδέχεται τα διεθνές δίκαιο και σέβεται τις διεθνείς συμφωνίες.]

ΟΙ «ΑΙΣΙΟΔΟΞΟΙ» πιστεύουν ότι ο αμερικανός πρόεδρος «δεν θα εκτεθεί ανεπαρκώς» (η ελληνική ομογένεια εξακολουθεί ν' αποτελεί υπολογίσιμο παράγοντα στις αμερικανικές προεδρικές επιλογές) και ότι θα προκρίνει εαυτόν στο ρόλο του αδιάβλητου «επιδιαιτητή». Πολύ περισσότερο, αν ληφθεί υπόψη ότι, μετά την

αναβολή του Συμβουλίου Σύνδεσης Ε.Ε. - Τουρκίας, αλλά και την απειλή της Αγκυρας ότι «θα επανεκτιμήσει τις υποχρεώσεις της απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση», η Ουάσιγκτον, εξ αντικειμένου, φέρεται να έχει, στην περίοδο αυτή, το πάνω χέρι στα ελληνοτουρκικά.

ΤΙ ΕΙΔΟΥΣ «επιδιαιτησία», όμως, μπορεί νά προσφέρει ο Μπιλ Κλίντον, στο πλέγμα Αθηνών - Αγκυρας; Και πώς διαπλέκεται η «επιδιαιτησία» αυτή με τη (σημερινή) συνάντηση Κλίντον - Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ, στον Λευκό Οίκο, με θέματα, στην ημερήσια διάταξη, όχι μόνο τα ελληνοτουρκικά, αλλά και Κουρδικό, σχέσεις της Τουρκίας με το Ιράκ και το Ισραήλ και, φυσικά, σχέσεις (οικονομικές κυρίως) ΗΠΑ - Τουρκίας;

ΟΡΙΣΜΕΝΟΙ αναλυτές υποστηρίζουν – και είναι κάτι το πολύ λογικό – ότι ο Κλίντον θ' αποφύγει, σε ό,τι αφορά τα ελληνοτουρκικά, ν' αναλάβει συγκεκριμένες «δεσμεύσεις» απέναντι στον Ντεμιρέλ, εφόσον έπεται η συνάντηση Κλίντον - Σημίτη. Από την άλλη, όμως, είναι λογικό να υπο-

θέσει κανείς ότι ο τούρκος πρόεδρος θα ήθελε να επιστρέψει στην Αγκυρα «άδεια χέρια» και ότι κάτι θα πρέπει να αναφέρει ότι πέτυχε στην Ουάσιγκτον. Τούτων όλων δοθέντων, εικάζεται ότι πρόταση Κλίντον για «επιδιαιτησία» ε-περιορισθεί σε μια ρητορική μάλλον προσφορά «καλών υπηρεσιών», με νοθευτική και προς τα δύο μέρη για διάλογο, ειρηνική επίλυση των διαφορών και, πιθανόν, αναφορά στη Χάγη – διαδικασία την οποία και η Αγκυρα (φραστικά, τουλάχιστον) δεν αποκλείει, εφόσον προηγηθεί διμερής διάλογος... Εκτός αν πέσουμε σε διαδικασίες τύπου Καμπ Ντέιβιντ – κάτι που δεν διαφαίνεται, επί του παρόντος τουλάχιστον.

ΠΑΡΑ ΤΑ «ΑΥΤΟΝΟΗΤΑ»...

ΔΕΝ ΧΩΡΕΙ αμφιβολία ότι, στο κείμενο των προτάσεων Γιλμάζ, υπάρχουν όχι μόνο «και θετικά σημεία», αλλά πολλά θετικά σημεία... Για πρώτη φορά, ο τούρκος πρωθυπουργός παρουσίασε ένα τρίπτυχο που κάλυπτε και διαδικασία διαλόγου, και ιδέ-

την προετοιμασία ενός συμφώνου και συνεργασίας, και αναφορές σε οικοδόμησης εμπιστοσύνης. Και τα τάνω, μαζί με διαβεβαιώσεις ότι η του «σέβεται την εδαφική ακεραιότητα το απαραβίαστο των συνόρων της δας» ότι «δεν έχει πρόθεση αλλαγής τάτους κβο στο Αιγαίο, μέσω μονομε- νήσεων» και ότι δεν αποκλείει ακό- και την προσφυγή στο Διεθνές Δικα- ο της Χάγης... Και ενώ θα περίμενε -βάσει των εξαγγελιών αυτών- ότι ρχος πρωθυπουργός θα δεχόταν τις ρχές του σχεδίου των «15» (για το ο αυτό, ευρωπαϊάς διπλωμάτης είπε εριείχε διατυπώσεις τόσο αυτονόητες, ο λόγου χάρη «mothers love their ren»...), την τελευταία στιγμή, στο πα- έντε, ο Γιλμάζ απέρριψε το σχέδιο! την ακρίβεια πρότεινε τροποποιήσεις κείμενο των «15», τις οποίες δεν δέ- ε η ελληνική πλευρά, εφόσον το κεί- ο είχε στηριχθεί σε διατάξεις «αυτο- ρες», όπως είναι οι αρχές του Χάρτη ΟΗΕ και της Τελικής Πράξης του ίνκι.]

ΑΤΥΧΗΜΑ είναι ότι τη νέα εμπλοκή ελληνοτουρκικές σχέσεις, αλλά και σχέσεις Ευρωπαϊκής Ένωσης - Τουρ-), ορισμένοι ευρωπαίοι εταίροι επε- ησαν να αξιοποιήσουν προς ίδιον όφε- Ο υπουργός Εξωτερικών της Γερμα- , επί παραδείγματι, απεφάνθη ότι το έξοδο που σημειώθηκε, πρέπει να οδη- ρει «στην κατάργηση της ομοφωνίας», ο Παρίσι υποστήριξε ότι η τελωνεια- ένωση και οι ελληνοτουρκικές σχέσεις, αι δυο τελείως διαφορετικά θέματα. μύθιο: Η συμμετοχή της Ελλάδας στην ρωπαϊκή Ένωση δεν είναι χωρίς προ- ήματα, μια και η συμμετοχή αυτή είναι «διαρκής διαπραγμάτευση», κάτι, βέ- ια, που ισχύει και για κάθε χώρα-μέλος Ένωσης

ΣΦΥΓΜΟΜΕΤΡΗΣΕΙΣ ΜΙΛΟΥΝ

ΑΝ ΑΠΟ τα θέματα εξωτερικής πολιτι- ς έλθουμε στα εσωτερικά και, ειδικότε- , στα εσώτατα του ΠΑΣΟΚ, η «είδηση» αυτονόητη, για τα περισσότερα στελέχη ω...- βρίσκεται στην τελευταία σφυγμο- τρηση της ΑΛΚΟ (για λογαριασμό του θνους) που φέρει τον πρωθυπουργό Κ. ημίτη να προηγείται, με ποσοστό 33,7%, ις προτιμήσεις των ψηφοφόρων του ΑΣΟΚ, στη διεκδίκηση της αντιπροε- ρίας του κόμματος. Έπονται Ευ. Βενιζέ- ς, με ποσοστό 12%, Άκης Τσοχατζόπου- ς, με 11% και Γερ. Αρσένης, με 10,3%... Η ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΗ, σε πανελλήνια λίμακα, έγινε μεταξύ 5 και 12 Μαρτίου,

αλλά ήδη έχει τεθεί θέμα κατά πόσο νοεί- ται πια η «συντήρηση» του Ανδρέα Πα- πανδρέου στο αξίωμα του προέδρου του κινήματος, ύστερα από την τραγική εικόνα που κατέγραψαν οι κάμερες, κατά την έξο- δό του από το Ωνάσειο. [«Τα ψέματα των Χυτήρηδων» τελείωσαν... Και η αθλιότητα εκείνων που, με απίστευτη υποκρισία, δια- κήρυτταν ότι «τώρα (με την αποκατάσταση τάχα της υγείας του Ανδρέα Παπανδρέ- ου...), κάθε κατεργάρης θα μπει στον πά- γκο του», κατέρρευσε με πάταγο.] Αυτή τη στιγμή, «προεδρικοί» και μη, δέχονται ότι ο Ανδρέας Παπανδρέου θα πρέπει να κα- ταλάβει τον τίτλο του «επι τίμου προέδρου του κόμματος» και το επικείμενο συνέδριο ν' αναδείξει όχι «αντιπροέδρου» ή «ανα- πληρωτή πρόεδρο» του ΠΑΣΟΚ, αλλά «πρόεδρο». Δέχονται ακόμα ότι η «δυναρ- χία» αποτελεί αγκύλωση στη λειτουργία της κυβέρνησης και ότι το κόμμα δεν έχει τίποτε να κερδίσει αν, στην πρωθυπουργία Σημίτη, προστεθεί, ως περιττός σπόνδυ- λος, κάποιο στέλεχος που θα φέρει τον τί- τλο του αντιπροέδρου ή αναπληρωτή προέ- δρου ή, έστω, προέδρου του κόμματος...

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, η ζωή προχωρεί... Η Κε- ντρική Πολιτική Επιτροπή του Συνασπι- σμού ετοιμάζεται να εκλέξει αύριο τη νέα Κεντρική Γραμματεία της (γίνεται λόγος για «αναλογική εκπροσώπηση», με βάση τη δύναμη που κατέγραψαν οι «τάσεις» στο συνέδριο), ενώ αίσθηση προκάλεσε η διαφοροποίηση του Δημήτρη Κωστόπου- λου, ηγετικού στελέχους του ΚΚΕ, από το σύνολο σχεδόν της επίσημης κομματικής γραμμής εν όψει του 15ου συνεδρίου του κόμματος. [Ο Δημ. Κωστόπουλος διαφω- νεί και με τη θέση «πέντε κόμματα, δυο πο- λιτικές», και με τη θέση «αποδέσμευση από την Ευρωπαϊκή Ένωση» και με τη θέ- ση για τη «δικτατορία του προλεταριά- του»...].

Όσο για την Πολιτική Άνοιξη, στόχος της, με αφορμή τις διεργασίες για το όνομα της ΠΓΔΜ, η καταγγελία τόσο του ΠΑΣΟΚ, όσο και της Νέας Δημοκρατίας, «επί ενδοτισμού». Περί «ενδοτισμού», όμως, ομιλεί και ο γνωστός μητροπολίτης Δρυινουπόλεως Ανδρέας, που ξιφουλκεί κατά του προέδρου της Δημοκρατίας Κ. Στεφανόπουλου, «επί τω ότι», πρώτον, επεσκέφθη την Αλβανία, δεύτερον απε- μπόλησε τα ιερά και τα όσια του ελληνι- σμού της Β. Ηπείρου, τρίτον, «νομιμοποίη- σε» τις περιουσίες των Τσάμηδων, τέταρ- το, πέμπτο... Πόσα δεινά πρέπει να υπο- στεί ακόμα αυτή η χώρα για να λυτρωθεί από τη ρητορεία της -ενίστε, πολύ βασι- κής- πατριδοκαπηλείας;

ANTHΝΩΡ

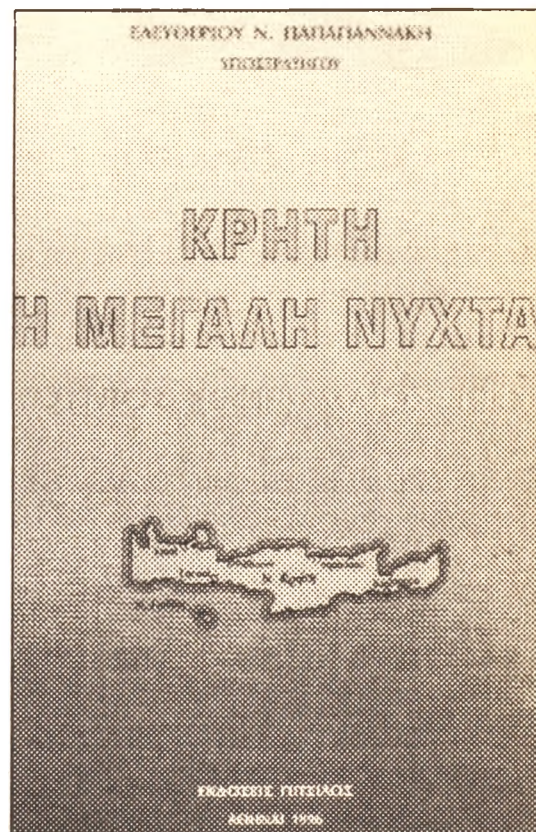
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

από τις εκδόσεις
ΠΙΤΣΙΛΟΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ Ν.
ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗ
ΥΠΟΣΤΡΑΤΗΓΟΥ

Κρήτη Η μεγάλη νύχτα

ΙΟΥΝΙΟΣ 1941 - ΜΑΪΟΣ 1945

Ο αγώνας του Κρητικού λαού ενα- ντίον της γερμανικής κατοχής

Εκδόσεις
ΠΙΤΣΙΛΟΣ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 4 ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 3211237

Θ **ΑΝΤΙ** **ΕΣΕΙΣ**

ΕΛΑΩΝΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΑΝΔΡΕΑ ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ Ή «ΣΕΒΑΣΤΕΙΤΕ ΤΟΝ»

Η εικόνα του Ανδρέα Παπανδρέου βγαίνοντας από το Ωνάσειο ήταν οδυνηρή: οδυνηρή από ανθρώπινη πλευρά αλλά περισσότερο για κείνους που επένδυσαν πάνω του για να διεξαγάγουν το παιγνίδι εσωκομματικού ελέγχου εκτοπίζοντας τον κ. Σημίτη. Αντίστροφα ήταν μια εικόνα ενθαρρυντική για τον κ. Σημίτη και την ομάδα των αμφίβολων εκσυγχρονιστών του: πώς θα μπορούσε αυτός ο άνθρωπος, όσο και αν του οφείλουν τα πάντα μαζί και το κράτος-Λεβιάθαν που τους κληρονόμησε, να ασκήσει όποιον πολιτικό ρόλο;

Τον είδαν έτσι σαν μια τρεμοσβήνουσα ύπαρξη και θα πρέπει βαθιά να ανέπνευσαν: ήταν ίσως το καταλληλότερο θέαμα ώστε το ανθρώπινο να καταπιεί το πολιτικό. Εκείνο το «σεβαστείτε τον» ήταν σαν μια ταφόπετρα: το πολύ σύμβολο σ' ένα μουσειακό ράφι, το πολύ «σοφός σύμβουλος» ν' απευθυνόμαστε κάποτε σ' αυτόν. Στην ουσία: δεν τον πολυχρειάζομαστε πια, μπορούμε να περπατήσουμε και μόνοι μας.

Εδώ τίθεται το δυσκολότερο πρόβλημα: πώς τώρα να ξηλώσουμε αυτό που έφτιαξε και όπου βέβαια όλοι συνεργήσαμε, μαζί και τις προεκλογικές εξαγγελίες του, π.χ. την «αδιαπραγμάτευτη» θέση μας στο Σκοπιανό (παρ' όλο που πια έχουμε περάσει στην πολύ ανθεκτικότερη σε βάθος χρόνου τροχιά του ελληνοτουρκικού προβλήματος χωρίς να είναι σίγουρο ότι το πνεύμα του «εξημμένου πατριωτισμού» δεν θα κατανικήσει κι εδώ την πολιτική).

Ίσως βέβαια οι σύμμαχοι και εταίροι μας μας πείσουν να γίνουμε πιο φρόνιμοι και προσαρμοσμένοι στο καινούργιο αντίξοο διεθνές περιβάλλον.

Ίσως κάπου εκεί να κυριανθεί το «νέο ΠΑΣΟΚ» για το οποίο μίλησε στη Θεσσαλονίκη κι ο Γιάννης Μαγκριώτης, προσκείμενος στον Άκη Τσοχατζόπουλο – συμπεριλαμβάνοντας τη δυναρχία κυβέρνησης-κόμματος. Αλλ' αυτή η δυναρχία προϋποθέτει μια πιο δημοκρατική λειτουργία και πιο ευρωπαϊκά πολιτικά ήθη – για ένα κόμμα-κίνημα που αποστράφηκε για καιρό κάθε τι ευρωπαϊκό εκτός από το χρήμα. Πράγμα άλλωστε που έκανε όλο τον κύκλο του, διολισθαίνοντας από τον «υπερήφανο» αντι-ιμπεριαλιστικό πατριωτισμό του Ανδρέα Παπανδρέου στην γκροτέσκα μορφή του «αναδελφισμού» του κ. Σαρτζετάκη – επιρρεπής κιόλας σε νεορθόδοξες παρεκκλίσεις.

Δύσκολα πράγματι υλικά για να χτίσεις ένα «νέο ΠΑΣΟΚ» – εκσυγχρονιστικό ή μη.

Δ. Καΐσης

Ο ΝΟΩΝ ΝΟΕΙΤΩ...

Εκτός από το έργο του, ο **Οδυσσεάς Ελύτης** μιάς άφησε και κάτι άλλο πολύτιμο και δυσεύρετο σήμερα: την **αξιοπρέπεια**. Έλαβε όσα μέτρα μπορούσε ώστε να φύγει ταπεινά και αξιοπρεπώς. Ευχή και επιθυμία του επίσης είναι να μην θεσμοθετηθούν βραβεία, εκδηλώσεις κ.λπ. με το όνομά του. Μετά απ' όσα έχουμε δει και υπο-

στεί από τα μακάβρια σώου τηλεγόνων της ματαιοδοξίας και της υποκρισίας, ως ευτελέστερων εκφράσεων του παπανδρείσμου, οι αξιοπρεπείς άνθρωποι πανικόβλητοι φροντίζουν εγκαίρως να προστατεύσουν τους εαυτούς των και εμάς.

Μ.Β.

ΑΚΡΙΒΗΝΑΜΕ...

Όπως θα διαπιστώσατε, φεύγοντας από το περίπτερο, το **ΑΝΤΙ** ακρίβηνε. Την δυσάρεστη είδηση είχαμε βεβαίως προαναγγείλει.

Πρέπει όμως να γνωρίζετε ότι τα περιθώρια έχουν στενέψει. Και το **ΑΝΤΙ** πρέπει να μπορεί να επιβιώνει χωρίς προστάτες.

Οι συνδρομές όμως στο περιοδικό παραμένουν στην ίδια τιμή μέχρι τέλος Απριλίου. Σπεύσατε...

ΧΡΥΣΑ ΑΥΓΑ

25η Μαρτίου και οι πατριώτες της «Χρυσής Αυγής» δεν έχασαν την ευκαιρία να διατυμπανίσουν την επιθυμία τους για διεξαγωγή πολέμου με την Τουρκία. Αφού δεν πήγαν στην Ίμια όπως είχαν προαναγγείλει, προτίμησαν να παρελάσουν στο σημαίοστολισμένο αθηναϊκό κέντρο καίγοντας σημαία της γειτονικής χώρας και απειλώντας μέσα από τα φυλλάδια που σκορπούσαν με «φωτιά και τσεκούρι στους άπιστους και τους εθνικούς προδότες». Η Αστυνομία προέβη σε συλλήψεις ατόμων που μοίραζαν τα συγκεκριμένα φυλλάδια με την κατηγορία της... «παράβασης του νόμου περί αφισορρύπανσης». Άντε, και του χρόνου στην Πόλη...

Α.Β.

ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΣΙΠΟΥΡΑ

Στις αρχές του μήνα οι ελληνοτουρκικές αψιμαχίες μετετράπησαν σε ελληνοερωπαϊκές, δεδομένου ότι όπως απεκάλυψε έγκυρος και αξιόπιστος ταβερνιάρης της Λέσβου και επιβεβαίωσε επισήμως ο εγκυρότερος, βουλευτής του ΠΑΣΟΚ, Δ. Βουνάτσος, οι στρατιωτικοί ακόλουθοι της Ιταλίας Βολπισέλι και της Ολλανδίας Τί-σεν έκαναν κατασκοπεία εις βάρος της χώρας μας και υπέρ της Τουρκίας από την... ψαροταβέρνα του πρώτου. Την 1/3 το ΥΠΕΞ εξήτησε την ανάκληση των παραπάνω διπλωματών, αλλά οι χώρες τους αρνήθηκαν. Επειδή τα πράγματα είναι σοβαρά, αφού το λέει ο σοβαρός Δ. Βουνάτσος, είμαστε περίεργοι να μάθουμε τι απέγινε μ' αυτή την γελοιότητα.

Μ.Α.

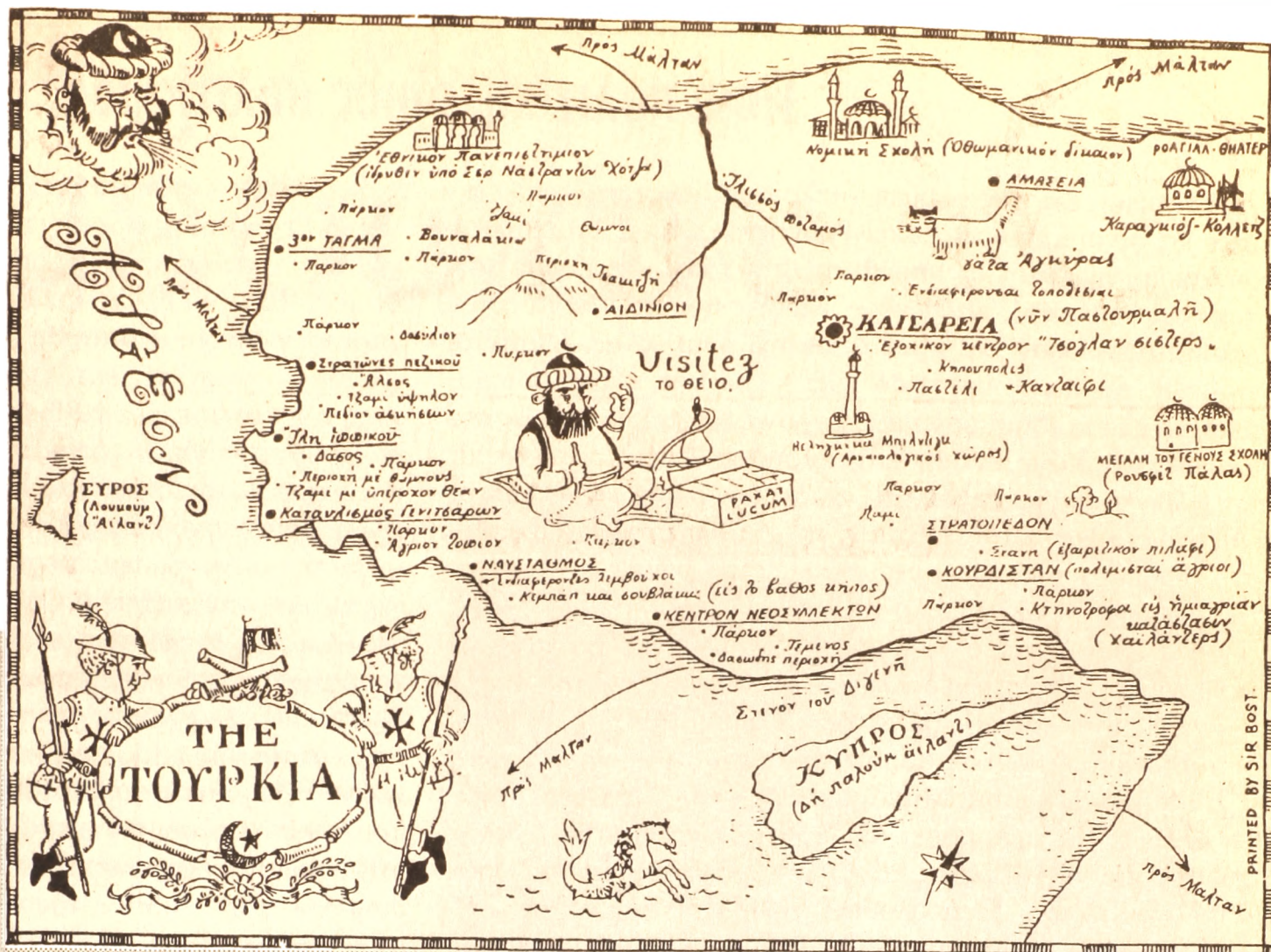
Σαρτζετάκης

η λύση για να κλείσει το πιανό: Να προβάλλεται επί εβδομάδα η συνέντευξη Σαρτζετάκη της περασμένης Τρίτης Mega, χρησιμοποιώντας εκτροπής σε «παράθυρα» και ερικές δηλώσεις των Έβερτ-μαρά. Μετά απ' όλα αυτά να πε που ο λαός θα κατεβεί αν-μήτως σε διαδηλώσεις ζητώ-ς εδώ και τώρα σύνθετο όνομα την γείτονα που να περιλαμ-νει τον όρο Μακεδονία...

ΧΡΥΣΗ ΝΕΟΛΑΙΑ ΚΑΙ Ο ΑΓΓΝΑΝΤΙΣΜΟΣ ΣΗΜΑΙΑΣ

Κατά την επέτειο της 25ης Μαρτίου βρήκαν ευ-καιρία να «εκφρασθούν» και τα μέλη της νεοφασιστικής «Χρυσής Αυγής» διαδη-λώνοντας με το ανόητο σύνθημα που πρώτος έριξε ο Α. Μαμαράς «Η Μακεδονία είναι ελληνική». Όμως και η «χρυσή νεολαία» της ΕΡΕ του Μ. Έβερτ διεδήλωσε τον πρωτόγονο εθνικισμό της. Οι τοπικές οργανώσεις της ΕΘΝΕΔ λησμονώντας πια την «ειρηνική επανάσταση» κυκλοφόρησαν φέιγ-βολάν σαν το παρακάτω: «Πρώτα η Μακεδονία, τώρα το Αιγαίο, αύριο η Θράκη! Η Ελλάδα τεμαχίζεται από τους προδότες της στο βωμό των σημε-ρινών κυβερνητικών, ανθελληνικών, διπλωματικών σχέ-σεων. Καταγγέλλουμε την ΕΘΝΙΚΗ ΠΡΟΔΟΣΙΑ». Αυτοί σαν τον Παλαιών Πατρών Γερμανό λένε «Ελευθερία ή Θάνατος»! Διότι, όπως είπε, «αγγναντίζοντας» με όλη την αγραμματοσύνη του την Βουλή, και ο πνευματικός ηγέ-της τους Έβερτ σε άλλη περίπτωση (για τον Οδυσσέα Ελύτη) «υπάρχει θάνατος περισσότερο σωστός κι υπάρ-χει θάνατος λιγότερο σωστός»... Αφού το είπε από τον Ιανουάριο ο Αρχηγός: «Έπρεπε να πέσουμε μέχρις ενός (για την σημαία μας στην Ίμια)». Και το επανέλαβε ο Αρχηγός την 25η Μαρτίου: «Από γενιά σε γενιά μάς πα-ραδόθηκε το λάβαρο της Αγίας Λαύρας. Γι' αυτό δεν πρέ-πει να υποστέλλουμε τις σημαίες». Πρέπει να τις... «ανα-στέλλουμε», όπως είχε πει βαρβαριστί στις 30 Ιανουαρί-ου. Ερωτήσεις προς τον Αρχηγό και τα καλόπαιδά του: ο Παλαιών Πατρών από ποια πόλη της Γερμανίας καταγό-ταν;

• Ο Ελεύθερος Τύπος της νεοεθνικοφροσύνης (26/3) κραυγάζει: «Πού είναι η σημαία σας;»/ «ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ: Ο πρωθυπουργός και υπουργοί ξέχασαν να γιορτάσουν την 25η Μαρτίου!». Όσο εντείνονται οι προσπάθειες του Μ. Έβερτ να περιέλθει η εφημερίδα στον έμπορο όπλων

και κουμπάρο του **Θωμά Λιακουνάκο**, τόσο θα ανεβαί-νουν οι τόνοι του υπερπατριωτισμού. Πολύ περισσότε-ρο μάλιστα που κάτι τέτοιους πατριώτες τούς συμφέρει τα μάλα η ένταση στις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Υπέρ προμηθειών άλλωστε για τις νέες μεγάλες παραγγελίες όπλων που γίνονται αυτή την εποχή ο... πατριωτικός αγών. Ίσως λοιπόν εκτός της εθνικόφρονος αβελτερίας του που ερεθίζει τα ένστικτά του, εκεί να οφείλονται και οι υψηλοί «πατριωτικοί» τόνοι του Αρχηγού.

• Κατ' εντολήν του Μ. Έβερτ εστάλη με fax στις κομ-ματικές οργανώσεις και τις επαρχιακές εφημερίδες δη-μοσίευμα του περιοδικού NITRO, με το οποίο «αποκαλύ-πτεται» ότι ο Κ. Μητσοτάκης κατά την πρόσφατη επί-σκεψή του στον Θ. Πάγκαλο πήγε ως απεσταλμένος των... Τούρκων. Δεν είναι καταπληκτικά τα... πολιτικά επιχειρήματα του Αρχηγού, δεν είναι επιπέδου Αυρια-νής; Το νόστιμο είναι ότι την ενέργεια αυτή του Έβερτ την αποκαλύπτει τώρα η Αυριανή! Η ρήξη στις σχέσεις των δύο μερίδων της Ν.Δ. φαίνεται αναπότρεπτο γεγο-νός.

• Κατόπιν τούτων δεν έχουμε παρά να παραθέσομε έναν χρήσιμο στους υπερπατριώτες «Λεπτομερή Γεω-φυσικό χάρτη της Τουρκίας προς χρήσιν των στρατευμά-των», διά χειρός του αλησμόνητου Μποστ. Προσοχή, ανατολικά, στην λεπτομέρεια «Καραγκιόζ Κόλλετζ». Τις υποτροφίες τού εν λόγω ιδρύματος πολλοί διεκδικούν, αλλά οι 20 μικροί Παπαθεμελήδες του ΠΑΣΟΚ και οι 19 της Ν.Δ. έχουν εξασφαλίσει σειρά προτεραιότητας. Την πρώτη και δεύτερη θέση όμως την κατέκτησαν με την αξία τους δύο γνωστοί υπερπατριώτες αρχηγοί.

M.B.

Ποια πολιτική, ποιος πολιτισμός;

Ας το πούμε εξ αρχής χωρίς περιπλοκές. Ίσως αυτό δώσει την ευκαιρία σε κάποιους να σκεφθούν ουσιαστικά. Γιατί υπάρχουν ακόμη νηφάλιοι και υπεύθυνοι στον τόπο μας. Ζούμε στην εποχή της «εύπεπτης πολιτικής», εκείνης που παράγεται προς άμεση κατανάλωση και προς αποφυγή δυσπεψίας. (Διάβαζε εντάσεων, τριγμών, συνεπειών κ.λπ.). Εκείνης, τέλος, που παρκαμπτεί τα κρίσιμα έστω κι αν χρονίζουν («Σκοπιανό», παραπομπές στη Χάγη, έντιμη διαχείριση του Β' πακέτου) εμπρός στον φόβο των κομματικών και εκλογικών επιπτώσεων. Αυτός είναι ο κυρίαρχος κανών. Έτσι έχουν εθισθεί πολιτικοί και πολίτες. Έτσι έχουν αλωθεί συνειδητά οι συνειδήσεις.

Πληρώνουμε με άλλα λόγια τα επίχειρα του παπανδρεϊσμού, ο οποίος έστησε μια ολόκληρη παρα-ιδεολογία επάνω στην επίσημη ιδεολογία, στο νεοελληνικό σύστημα αξιών, σαν τη σημαία χωρίς ιστό επί της Ίμιας. Αποτέλεσμα αυτού η σύγχυση που καθιστά το προφανές αόρατο όπως συμβαίνει με τα τζάμια της γνωστής διαφήμισης. Μακάρι η κυβέρνηση Σημίτη να εργασθεί αλλιώς. Να εφαρμόσει αξιοκρατία εκεί που επί χρόνια ισχύουν ο πιο ανεγκέφαλος παραγοντισμός και η καρεκλεξοσύα των «ημετέρων». Οι υπόλοιποι Έλληνες πλην των κομματικώς θιγομένων, θα επικροτήσουν και θα υποστηρίξουν την προσπάθεια. Δικαιούμεθα, βρε αδελφέ, ίσα δικαιώματα!

Ζούμε όμως και στην εποχή του εύπεπτου πολιτισμού, της soft art, της «ψυχαγωγικής» τέχνης, της διακοσμητικής ζωγραφικής που λησμόνησε τον δημόσιο χαρακτήρα της, του διασκεδαστικού θεάτρου, της ελαφράς, εξομολογητικής λογοτεχνίας κ.λπ. Αυτών δηλαδή των πολιτιστικών υβριδίων που ο Μπίτον απο-

καλεί middle-brow literature. Βιβλία που διαβάζονται το πρωί για να ξεχαστούν το βράδυ κατά την εύστοχη ρήση του Κούντε-ρα. Εδώ ο μυθοποιητικός ρόλος της τηλεόρασης είναι καθοριστικός. Έτσι θα βλέπουμε εικόνες που φιλοτεχνούνται για να χαρίσουν οπτική ανάπαυση κι εφησυχασμό ή για να στολίσουν ιδιωτικά καταφύγια, εκτός κοινωνικής εμπλοκής (ένα είδος τέχνης του καναπέ, για να θυμηθούμε τη ζωγραφική που ξεκουράζει σαν πολυθρόνα όπως επιθυμούσε ο Matisse). Επίσης κείμενα που καταναλώνονται τόσο εύκολα όσο κι ένα γιαούρτι (Άρης Μαραγκόπουλος).

Απ' την άλλη πλευρά περισσεύουν οι δημιουργοί οι οποίοι φωνασκούν, απαιτούν απ' το κράτος, ζητούν την επιβολή του πιο αυτιστικού εγώ τους με κάθε τρόπο, ενώ λείπουν οι αληθινοί καλλιτέχνες, οι ριζοσπάστες, οι σαρκαστές του εαυτού τους πρωτίστως, οι έχοντες συνείδηση της ευρύτερης αποστολής τους. Αυτοί που υπάρχουν και εκτός Ελλάδος και δεν τους αρκεί να θεωρούνται τοπικοί Άγιοι, ένα είδος Αγίου Νεκταρίου που δεν θαυματοουργεί εκτός Αίγινας. Γιατί είναι ενδεικτικό ότι ενώ ο κόσμος –κυριολεκτικά– καίγεται, οι ίδιοι βρίσκονται βυθισμένοι στην νιρβάνα της αυταρέσκειάς τους. Το μόνο που τους νοιάζει, είναι αν πουλούν, αν πουλούν περισσότερο από τους ανταγωνιστές τους, αν γράφεται τ' όνομά τους πρώτο στη μαρκίζα, αν μονοπωλούν τα ΜΜΕ.

Αυτό το τελευταίο αποτελεί την μείζονα οντολογική τους ανησυχία. Υπάρχουν, εφόσον εμφανίζονται. Ο πολιτισμός της μαρκίζας. Η αξία άμα τη εμφανίσει.

Μάνος Στεφανίδης

Υγιαίνετε...

Πριν από έναν μήνα σε σχόλιο της *Ελευθεροτυπίας* (24/2) ανακαλύψαμε πληροφορίες για την τύχη κάποιου παλιού «φίλου». Ο Π. Βακάλης, αντιπρόεδρος της Τράπεζας Κρήτης την περίοδο του σκανδάλου Παπανδρέου-Κοσκωτά, ενώ έχει καταδικασθεί σε κάθειρξη 16 ετών περιφέρεται ελεύθερος λόγω... «σοβαρών προβλημάτων υγείας», και μάλιστα έχει διορισθεί γενικός διευθυντής της ασφαλιστικής εταιρείας «Εστία». Η *Ελευθεροτυπία* έθετε κάποια εύλογα ερωτήματα τα οποία φυσικά παρέμειναν αναπάντητα. Κι εμείς ρωτούμε με την σειρά μας την Δικαιοσύνη, εάν σέβεται τον εαυτόν της. Και ρωτούμε ακόμη για έναν παλιό καλό «φίλο», τον γνωστό Λούβαρη, πώς γίνεται και θεραπεύθηκε από την ανίατη «σκλήρυνση κατά πλάκας» και τώρα διαπρέπει στην ομάδα του Κόκκαλη; Από το «βρόμικο '89» στο «καθαρό '93», στο «πεντακάθαρο '94» των... δανειστών, στο «λευκό '95», στο «πάλλευκο '96». Όλοι οι αξιόποιοι «φίλοι» ελεύθεροι, αξιέπαινη η τυφλή Δικαιοσύνη που επέβαλε τρεις ισόβια σε τραπεζικό για κατάχρηση 480 εκατ.

Μ. Γ.

Φιλοδοξίες ενωματάρχη

Στο τεύχος 599, στο άρθρο του Τ. Παππά «Οι συνέπειες του παπανδρεϊσμού» ο δαίμων έβαλε το χέρι του και δημοσιεύθηκε το εξής αστείο: «... τη διαχρονικής ισχύος άποψη του Ευ. Βενιζέλου: “Στις διεθνείς σχέσεις δεν υπάρχουν φιλίες, υπάρχουν μόνο συμφέρο-

ντα”». Διαχρονικής ισχύος λόγος του Ελευθερίου Βενιζέλου φυσικά και όχι του κομματικού δικολάβου, ενωματάρχη των κομματικών συνταγματολόγων και «μέλους της ενωμοτίας των δελφίνων» κατά δήλωσίν του στο *Βήμα* της 10ης Μαρτίου. Αλλά είναι μέλος μόνον της ενωμοτίας ή μήπως και της συνωμοσίας των δελφίνων;

• Ο κ. Ευάγγελος Βενιζέλος έδωσε κι αλλού συνέντευξη. Πού; Με στο ΚΛΙΚ. Τον ρωτούν πότε ερωτεύθηκε τελευταία φορά και απαντά: «Στις διαρκείς καταστάσεις δεν υπάρχει τελευταία φορά». Ερωτύλε Ευάγγελε, τι είναι εν τέλει ο έρωτας; Μια φυλακή είναι.

Μ.Δ.

Ελληνο-αλβανικά

Η επίσκεψη του προέδρου της Δημοκρατίας Κωστή Στεφανόπουλου στα Τίρανα αποτέλεσε ένα ακόμα βήμα στην εξομάλυνση των σχέσεων με την Αλβανία. Η υπογραφή του Συμφώνου Φιλίας ανοίγει μια «νέα σελίδα» στις σχέσεις των δύο χωρών.

Παραμένουν όμως πολλά προβλήματα. Μπορούν σταδιακά να λυθούν με αμοιβαία καλή θέληση. Άλλωστε, η εφαρμογή των συμφωνιών αποτελεί πάντα τον καλύτερο δείκτη για την περαιτέρω προώθηση της συνεργασίας η οποία συν τοις άλλοις θα εξαρτηθεί από τον σεβασμό των δικαιωμάτων της ελληνικής μειονότητας, τον σεβασμό των συνόρων και την νομοθετική τακτοποίηση των Αλβανών μεταναστών στην Ελλάδα. Μακρύς ο δρόμος αλλά έχει ήδη ανοίξει.

Β.Κ.

ΕΜΕΣΑ ΣΤΗΝ Ενημέρωση

Οι μαγικές λέξεις στο ραδιο-
μαρο της Αγίας Παρασκευ-
τον τελευταίο καιρό, είναι
ο: «εξοικονόμηση πόρων». Κι
εξοικονόμηση αυτή, κατά τον
πρόεδρο της ΕΡΤ Παν. Πανα-
ίτου, θα προέλθει από τη
ορίκνωση της ραδιοφωνίας.
εκατομμύρια δραχμές μειώ-
εξόδων από τον επόμενο
να ζητεί ο πρόεδρος από
ς τομάρχες – κι από την
πατριλιά κάποιοι μουσικοί
ραγωγοί και κάποιοι δημο-
ογράφοι ακούνε την καρέ-
τους να τριζέει. Είναι η τρί-
πериκοπή σε διάστημα έξι
ών (τον περασμένο Σε-
μβριο είχαν μειωθεί οι δα-
νες κατά 20%, τα περασμέ-
Χριστούγεννα κατά 30%).
τε στο πλαίσιο του ελλείμ-
τος που πρέπει να μειωθεί
την πληρώσει πρώτα η κρα-
ή ραδιοφωνία;

Ίσως, στην ΕΡΤ, παρά τω
πρόεδρω τοποθετήθηκε ο Κώ-
ς Αλαβάνος ενώ έντονες εί-
οι φήμες ότι, επιτέλους,
όμη και εντός της επόμενης
ομάδας ενδέχεται να ανα-
νωθεί η (αναδρομική, από
έναρξη ισχύος του νόμου)
όδοση του 1,5% από τα δια-
μιστικά έσοδα της κρατικής
εόρασης στην κινηματο-
αφική παραγωγή. Ούτως ή
ως, η απόφαση έχει ληφθεί
η υλοποίησή της από την
Τ θα δημιουργήσει αντί-
οιχη υποχρέωση και στα
οτικά κανάλια, που κάνουν
μπορούν να παρακάμψουν
θέμα – ένα θέμα που θα μπο-
όσε να γίνει ακάνθινο στε-
νι γι' αυτό, με δεδομένα τα
η που συνεχώς συσσωρεύο-
α.

α μαγείρεψαν, τα ξαναμα-

γείρεψαν, τελικά το αποφάσι-
σαν. Την επιστροφή της υπόθε-
σης του αγγελιόσημου (για το
οποίο έγιναν και οι δύο αμφι-
βόλων αποτελεσμάτων κινητο-
ποιήσεις των δημοσιογράφων
τον περασμένο χρόνο) στο προ-
του νόμου Βενιζέλου καθεστώς
ζητεί η διοίκηση της ΕΣΗΕΑ.
Μήπως δεν πάνε καλά τα
πράγματα (ούτε) με το συνδι-
καλισμό;

• Στα 101 χρόνια από τη (συμ-
βατική) γέννηση των κόμικς, η
Αυγή αποφάσισε να κάνει ένα
μεγάλο αφιέρωμα στην ενάτη
τέχνη. Όπως έγινε και με τον
κινηματογράφο, το αφιέρωμα
στα κόμικς θα είναι πολυσέλι-
δο, ενώ η συνήθης ύλη της εφη-
μερίδας θα μπει σε ένθετο, στο
κέντρο της εφημερίδας. Άρα-
γε, θα συγκινηθούν οι κομιξό-
φιλοι – ή δεν θα το πάρουν χα-
μπάρι εγκαίρως, όπως συνέβη
με πολλούς κινηματογραφόφι-
λους που ακόμα αναζητούν το
φύλλο του αφιερώματος στα
100 χρόνια κινηματογράφου,
ως συλλεκτικό κομμάτι;

• Το 30% της εφημερίδας Κέρ-
δος επιδιώκει τελικά να αγο-
ράσει από τον Θ. Λιακουνάκο
το συγκρότημα Λαμπράκη.
Όσο για τον εκδότη του Κέρ-
δους, που επιδιώκει να «πατή-
σει» το Ίδρυμα Τύπου και τον
Ελεύθερο Τύπο, φέρεται να
διαδίδει ότι προκειμένου να
δυναμώσει ως παράγων του
εκδοτικού χώρου είναι αποφα-
σισμένος να παύσει να επιτη-
δεύεται ως και με το εμπόριο
όπλων.

Διαθέτει πραγματικά ή ά-
σφαιρα πυρά;

• Πάντως, το περιοδικό Θεα-
θήναι, που ήταν αντικείμενο
διαπραγματεύσεων πολλών

εκδοτών, παραμένει στην κυ-
ριότητα του Ιδρύματος Τύπου.

• Με ένα ένθετο τετρασέλιδο
από τη νέα εφημερίδα Ακρό-
πολη, που εκδίδεται στα ρωσι-
κά, κυκλοφόρησε αυτή την
εβδομάδα η Πράβδα 5 (εβδο-
μαδιαία έκδοση της Πράβδα),
η οποία με τιράζ 370.000 φύλλα
κάλυψε την ευρύτερη περιοχή
της Μόσχας, τη Λευκορωσία
ενώ κυκλοφόρησε και στην
Αθήνα, στους τόπους διανομής
ξένου Τύπου.

Η Ακρόπολη είναι η νέα εκδο-
τική προσπάθεια του κ. Γιαννί-
κου (που εκδίδει, άλλωστε, και
την πάλαι ποτέ μεγάλη εφημε-
ρίδα του Κ.Κ. της πρώην
ΕΣΣΔ). Θα εκδίδεται σε
100.000 φύλλα και είναι η πρώ-
τη εφημερίδα για την Ελλάδα
που εκδίδεται στη ρωσική
γλώσσα. Σύμφωνα με τους εκ-
δότες της, «στόχος του εγχειρή-
ματος είναι να αποτελέσει τη
γέφυρα μεταξύ Ρωσίας και
Ελλάδας σε οικονομικό, εμπο-
ρικό, τουριστικό και πολιτιστι-
κό επίπεδο, θα προβάλλει δια-
κοπές στην Ελλάδα, γνωριμία
με νέα προϊόντα και άλλες χρή-
σιμες πληροφορίες για κάθε εν-

διαφερόμενο ρώσο ταξιδιώτη,
έμπορο ή επιχειρηματία».

• Διμηνιαίο περιοδικό με τίτλο
Agroscultura, το πρώτο τεύχος
του οποίου θα κυκλοφορήσει
το Μάιο, και θα ειδικεύεται σε
θέματα αγροτικής ανάπτυξης
και οικονομίας, αναγγέλλει η
επιχείρηση που εκδίδει και την
εφημερίδα Αγγελιοφόρος.

• Και μια ιστορία από την ΕΡΑ
5, το γνωστό δίκτυο της ΕΡΤ
που, από τα βραχεία, μεταδίδει
πρόγραμμα ειδήσεων κυρίως
σε πολλές γλώσσες, σε όλο τον
κόσμο. Στο αραβικό δελτίο ερ-
γαζόταν, εδώ και πολλά χρό-
νια, ένας δημοσιογράφος που
στο ραδιομέγαρο τον είχαν
ταυτίσει με το πρόγραμμα το
οποίο επιμελούνταν και τον
φώναζαν Άραβα. Για απροσ-
διόριστο χρονικό διάστημα, ο
Άραβας, έχοντας βαρεθεί να
μεταφράζει τις ειδήσεις, σκέ-
φθηκε κάτι πιο πρωτότυπο και
πιο δημιουργικό: την ώρα του
αραβικού δελτίου, απήγγελλε
δικά του ποιήματα στην αραβι-
κή!

Η καλλιτεχνική δραστηριότη-
τα του μπαϊλντισμένου συντά-
κτη δεν θα αποκαλυπτόταν αν,
από την πρεσβεία μας στο Κάι-
ρο, δεν έφτανε πριν από λίγο
καιρό στη διεύθυνση της ΕΡΤ
τηλεγράφημα με συγχαρητή-
ρια για την ωραία πρωτοβου-
λία. Το τηλεγράφημα έβαλε σε
υποψίες τη διοίκηση, έγιναν
έρευνες και αποκαλύφθηκε η
ποιητική πλευρά του συντάκτη
– ο οποίος απομακρύνθηκε
από το δελτίο.

Ηθικόν επιμύθιον, από το απί-
στευτο όσο και πανέμορφο ει-
δησάριον: Δύσκολοι καιροί
για ποιητές. Έστω και αν ομι-
λούν την αραβικήν.

Πατριώτες, καριοφίλια και λάβαρα

του Τάσου Παππά

Υπάρχει επιθετικός εθνικισμός στην Ελλάδα; Όχι, λένε οι περισσότεροι σοβαροί παρατηρητές επικαλούμενοι το επιχείρημα ότι για να μπορέσει κάποιος να μιλήσει για επιθετικό εθνικισμό πρέπει να συντρέχουν ορισμένοι βασικοί λόγοι: μέγεθος χώρας, στρατιωτική δύναμη, εδάφη με ισχυρό ελληνικό στοιχείο που διεκδικεί την πρόσδεσή του με τη «μητέρα πατρίδα», ανικανοποίητοι εθνικοί στόχοι και κυρίως ένα αίσθημα ταπείνωσης από προηγούμενες συνοριακές διευθετήσεις. Κανένα, ισχυρίζομαι, από τα προεκτεθέντα στοιχεία δεν είναι ενσωματωμένο στο ισχύον πολιτικό σύστημα.

Η εθνική ολοκλήρωση πραγματοποιήθηκε το 1947, όταν τα Δωδεκάνησα πέρασαν στην Ελλάδα. Θα περίμενε, λοιπόν, κανείς τούτη η χώρα, με λυμένα πια τα μείζονα εθνικά θέματά της, να αφοσιωθεί στην οικονομική ανάπτυξη και στην κατοχύρωση της δημοκρατίας και του πλουραλισμού. Με την κυριαρχία όμως, αμέσως μετά τον εμφύλιο, μιας ανταρχικής δεξιάς με τυφλά εθνικόφρονα χαρακτηριστικά και πατριδοκάπηλες διαθέσεις –για να αντιμετωπίσει τάχα τη μειοδοτική αριστερά– δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις για την επιβίωση μεγαλοϊδεατικών αντιλήψεων, οι οποίες συχνά-πυκνά παρεισέφευγαν στα ηγετικά στρώματα των καθεστωτικών μηχανισμών. Υπήρχαν πάντοτε πολιτικοί που δεν θέλησαν να συμφιλωθούν με τα όρια της χώρας, εξεδίλυναν ανοιχτά τις μεγαλομανείς απόψεις τους και αναζητούσαν αφορμές για να τις εφαρμόσουν.

Αυτές οι ιδέες για να συγκροτηθούν σε αξιόπιστο εθνικό πολιτικό λόγο πρέπει να εδράζονται σε τρία **απωθημένα**:

- Είμαστε *περιούσιος λαός*, αλλά και *ανάδελφον έθνος* και κατά συνέπεια οφείλουμε να στηριζόμαστε κυρίως στις δικές μας δυνάμεις και να συμμαχούμε, όποτε παρίσταται ανάγκη, με τους εχθρούς των εχθρών μας, οι οποίοι είναι και οι μοναδικοί φίλοι μας, σύμφωνα με την αξιωματική αυτή λογική.

- Η ιστορία μάς έχει αδικήσει και αξίζουμε πολύ περισσότερα απ' αυτά που οι διεθνείς ισορροπίες επιβάλλουν να κατέχουμε.

- Οι ξένοι ανέκαθεν απεργάζονταν τη συρρίκνωση του ελληνισμού, συμμετέχοντας σε συνωμοσίες που στόχο είχαν να μας στριμώξουν στο καναβάτσο, προκειμένου να παραχωρήσουμε κυριαρχικά δικαιώματα, είτε στον *προαιώνιο εχθρό* (Τουρκία) είτε στους νεόκοπους επιβουλείς της εθνικής μας υπόστασης (Σκόπια).

Η μεγάλη απόσταση που υπάρχει ανάμεσα σ' αυτό που πραγματικά είμαστε και σ' αυτό που μερικοί επιδιώκουν να γίνουμε, κόντρα στην κοινή λογική, είναι η αιτία για τα εθνικιστικά ξεσπάσματα ενίων πολιτικών, δημοσιογράφων, κονφερασιέ, διασκεδαστών και γενικώς των πάσης φύσεως πρωτοπαλίκων της πατριωτικής πλειοδοσίας.

Το τελευταίο διάστημα εξ αφορμής του «σκοπιανού» προβλήματος, αλλά και της τουρκικής ιμπεριαλιστικής τακτικής, αυτό το συμπύλημα εθνικοφροσύνης αναδιπλώθηκε και αποθηριωμένο διεκδικεί πρωταγωνιστικό ρόλο. Εγκαλεί για ενδοτισμό όσες φωνές συστήνουν σύνεση, στηλιτεύει τις νηφάλιες προσεγγίσεις, κατακεραυνώνει τους μετριοπαθείς αναλυτές και κολακεύει όλες τις ανόητες και επικίνδυνες εκδηλώσεις «ηρωισμού», τύπου Βρακά, δια-

μορφώνοντας έτσι ένα πλαίσιο εντός οποίου αποκτούν θέση κινήσεις που δήλως βρίσκονται εκτός του συνταγματικού τόξου. Έτσι, δεν είναι καθόλου πρεσβύτης ο όποιος κινείται με άνεση χιλίων καρδίων, νομιμοποιημένος στη συνείδηση ματος της κοινής γνώμης, ο πολύς κ. Ι. Μένος, ο οποίος ανερυθρίαστα κραύστη Βουλή, τις μέρες της κρίσης στην «*οι προδότες στο Γουδί*». Μπορεί να υπάρχει, αυτός ο ακροδεξιός, σε αποσπασματικό επίπεδο, με εκπροσώπους ενός σοσιαλιστικού ματος (**Μπαντουβάς, Βουνάτσος**) και προωθεί τα εθνικά θέματα χωρίς να σκηκώνονται» οι πέτρες.

Θεωρούνται άξιες προσοχής και αποτιμώνται οι αποκρουστικές δήθεν χριστιανικές, παρατηρήσεις του Γ. Καφ. ο οποίος κάλεσε τον υπουργό Δικαιοσύνης **Ε. Βενιζέλο**, τώρα που φτιάχνει νέες φωνές, να κάνει ένα κελί «έξτρα λαρτζ» να χωρέσει τον **Θ. Πάγκαλο** που τόλμησε να υπαινιχθεί, σε συνέντευξή του, τον Τούρκο δημοσιογράφο **Α. Μπιράν** αμοιβαία αποστρατιωτικοποίηση των χωρών Ελλάδας και Τουρκίας. Δείγμα πρωτοφανούς εμπάθειας που χαρακτηρίζει τους υπερπατριωτικούς κύκλους και το γεγονός ότι άσκησαν κριτική ο υπουργός Εξωτερικών για πράγματα δεν είπε, όπως επίσης και το γεγονός αποσιωπήθηκε η συγγνώμη του κ. Μπ. Μπ. προς τον Θ. Πάγκαλο, για τη σύγκρουση που προκλήθηκε εξαιτίας μιας δήλωσης που ουδέποτε έκανε. Αυτά είναι γράμματα.

Στο απυρόβλητο μένουν οι εκφράσεις της «αλυτρωτικής αριστεράς» του ΠΑ.Σ.Ο. (**Μ. Χαραλαμπίδης, Χρ. Κηπουρός**) και οι οποίοι πολύ σοβαρά (!) πρότειναν

ρίωση της Κεντρικής Επιτροπής ν' έβει πρωθυπουργός ο Γ. Χαραλαμπίδης (ο σημερινός, κατά την γνώμη τους, ευάλωτος σε έξωθεν πιέσεις), υπουργ-ξωτερικών ο Βάσος Λυσσαρίδης και γός Πολιτισμού ο Μανόλης Γλέζος υπό να κατασκευάσει μουσείο στην Προφανώς, η επιπολαιότητα είναι να το διαβατήριο για να επιβιβαστεί στο όχημα του πατριωτισμού.

λίμα που πάει να διαμορφωθεί επι-ακόμη και δηλώσεις απύθμενης ρότητας: «Δυστυχώς, η Ελλάδα δεν στο μέτωπο του πολέμου, αλλά στη της ειρήνης» (συνέντευξη του Α. Σα-στον Ν. Χατζηνικολάου στο Έθνος). λιά υποσχόμενος νεαρός βλαστός της οφροσύνης λυπάται που δεν τον αφή-να φορέσει τα φυνεκλίκια και να προ-σει μέχρι την Κόκκινη Μηλιά. Εμείς όλοι, καλό είναι να θυμόμαστε ότι το παρελθόν υπήρξαν τέτοιου τύπου πορξ που αντί να μας οδηγήσουν Αγκυρα έφεραν τον τουρκικό στρατό υπό τη Λάρισα...

βεβαίως στο παιχνίδι αυτό παίζει και ισχύμενος στην αναμονή για την πρω-λογική καρέκλα, Μ. Έβερετ. Σε μια ξη ιστορικών γνώσεων συνέδεσε το πουρο της Αγίας Λαύρας με τη ση-στην Ίμια γνωματεύοντας για το απα-

επιπέδου κοινωνιολογικά σχόλια απο-τροπιασμού για τον ευδαιμονισμό και την ηττοπάθεια των Νεοελλήνων. Και ως αντι-στάθμισμα μοιράζουν την ελληνική σημαία με κουπόνια!

Πρέπει να ανησυχούμε με τις επιδόσεις αυτών των κύκλων; Είναι κάποιοι απομο-νωμένοι θύλακοι ή μήπως αναπτύσσονται ραγδαία και τείνουν να γίνουν υπολογίσι-μο μέγεθος; Κατά κανόνα, τέτοιου τύπου απόψεις βρίσκουν πρόσφορο έδαφος για να καρπίσουν εκμεταλλευόμενες την ανα-βλητικότητα της υπεύθυνης πολιτικής ηγε-σίας.

Όσο η κυβέρνηση δεν προχωρεί σε γεν-ναίες αποφάσεις, φοβούμενη το περιβόητο πολιτικό κόστος, τόσο θα αποθρασύνονται οι οπαδοί της αδιαλλαξίας.

Η συντήρηση των εκκρεμοτήτων τούς βοηθά να ψαρεύουν στα θολά νερά και να στρεβλώνουν το πολιτικό σύστημα διά της παραμονής τους σε σχήματα που τουλάχισ-στον στο επίπεδο των διακηρυγμένων αρ-χών δεν τους χωράνε. Αν αποσαφηνιστεί το τοπίο γύρω από τα εθνικά θέματα, τότε θα δούμε να σημειώνονται περίεργες συ-γκολλήσεις οι οποίες όμως δεν θα είναι κα-θόλου περίεργες. Αντιθέτως, τώρα συνιστά παραδοξότητα πρώτου βαθμού η διαφορε-τική κομματική τοποθέτηση των πούρων «πατριωτών»...

ράδεκτον της υπο-στολής των πάσης φύσεως συμβόλων. Ο αρχηγός της αξιω-ματικής αντιπολίτευ-σης μάλλον επιθυμεί να «αγναντίζει» (νέ-ας εσοδείας γλωσσι-κός αδάμας) τα μι-κρασιατικά παράλια χωρίς την ενοχλητική παρουσία των τουρ-κικών πλοίων.

Την ίδια στιγμή, εφημερίδες «εκθέ-τουν» στις πρώτες σελίδες τους στελέχη της κυβέρνησης που δεν έβαλαν στα σπί-τια τους σημαία την ημέρα της εθνικής εορτής! Δίνουν τον πολύτιμο χώρο τους σε ρεπορτάζ σχετικά με το κάψιμο δύο πο-λιτικών σημαιών στην Πάτρα, διανθί-ζοντάς τα με υψηλού

Salvatore Nicosia

ΤΟ ΣΗΜΑ ΚΑΙ Η ΜΝΗΜΗ

Ταφικά επιγράμματα από την αρχαία Ελλάδα

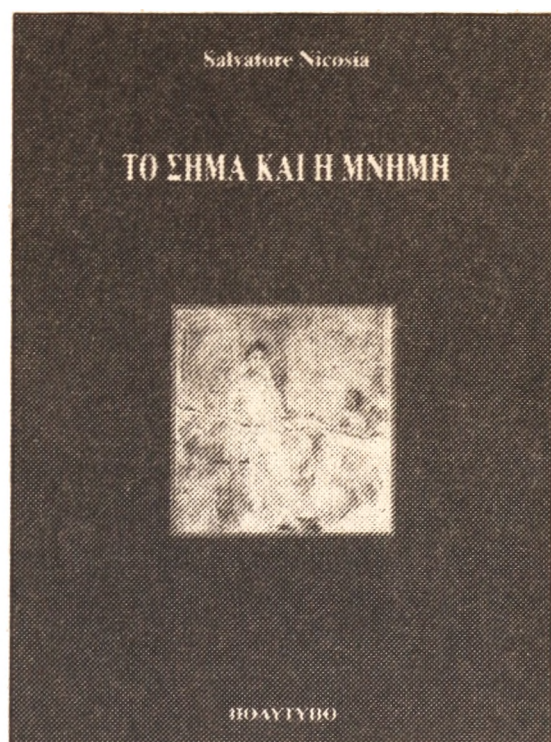
Μετάφραση: Εὐριπίδης Γαραντούδης

Ἀπό τις χιλιάδες επιγραφές πού διάσώθηκαν παρουσιάζεται μία σημαντική ἐπιλογή πού περιέχει κείμενα ἀπὸ τὸν 7ο π.Χ. αἰῶνα μέχρι τὸν 4ο μ.Χ.

Ἀρχαῖο κείμενο, μετάφραση, σχόλια.

Ἐκτενὴς εἰσαγωγή τοῦ ἑλληνιστῆ Σαλβατόρε Νκοζία.

Τετράχρωμες ἀπεικονίσεις ἀπὸ τίς ἐπιτύμβιες στήλες τῆς Δημητριάδος.

Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφή διαωνίζει τὸ ὄνομα καὶ τὴν ταυτότητα ἑνὸς ἀτόμου, μαρτυρεῖ τὸν τρόπο πὺ ἔζησε καὶ πέθανε, χαράζει τὴν παρουσία του στὴ μνήμη τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, προτείνοντάς τον σαν ἥρωικό πολιτικό, ἠθικό παράδειγμα καὶ τοῦ ξαναδίνει τὴ μοναδική μορφή ὑπαρξης πὺ μπορεῖ νὰ συνεχίζει ἀκόμα καὶ μετὰ τὸ θάνατο.

Ἐκδόσεις ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Μετά το ΣΥΝέδριο

του Γιώργου Γερόπουλου

Οι προβολείς της δημοσιότητας για το 2ο τακτικό Συνέδριο του Συνασπισμού έσβησαν μετά την πρώτη ημέρα των εργασιών του, καθώς η έναρξή του προσφερόταν για τηλεοπτικό σόου. Σ' αυτό, εξάλλου, συνέβαλε και η παρουσία του πρωθυπουργού **Κ. Σημίτη**, ο οποίος με την ομιλία του έδωσε το νέο στίγμα της πολιτικής του για τις σχέσεις του «κεντροαριστερού» ΠΑΣΟΚ με τον χώρο της ανανεωτικής αριστεράς. Ωστόσο, αμέσως μετά οι αντιπαραθέσεις μεταξύ των στελεχών του ΣΥΝ για το τι μέλλει γενέσθαι στον πέραν της συντηρητικής παρατάξεως χώρο, φούντωσαν, ενώ τα δύσκολα είναι μπροστά, αφού μετά τα συνέδρια του ΚΚΕ και του ΠΑΣΟΚ, τα πολιτικά ερωτήματα για τον ΣΥΝ θα τεθούν επί τάπητος και η πολιτική συγκυρία θα απαιτήσει ξεκάθαρες απαντήσεις.

Αύριο ο πρόεδρος του ΣΥΝ **Νίκος Κωνσταντόπουλος** –ο οποίος αναδείχθηκε στο μοναδικό πρόσωπο που μπορεί να συνθέτει ή να εξισορροπεί τις αντιθέσεις– κατά τη διάρκεια της πρώτης συνεδρίασης της νέας Κεντρικής Πολιτικής Επιτροπής, που θα εκλέξει την Πολιτική Γραμματεία, πρέπει να επιβεβαιώσει την ικανότητά του να ισορροπεί σε τεταμένο σχοινί, καθώς στο ανώτατο καθοδηγητικό όργανο δεν υπάρχει σαφής πολιτική πλειοψηφία.

Πάντως, η ηγεσία του κόμματος έχει τη δυνατότητα να διαμορφώσει μια οριακή πλειοψηφία, καθώς μετά το συνέδριο τα περιθώρια για συμμαχίες είναι σαφώς μεγαλύτερα. Η δεξαμενή από την οποία θα αντλήσουν οι 57, οι οποίοι πρόσκεινται στον Ν. Κωνσταντόπουλο, είναι αυτή των 3 «φιλοσημιτικών» (**Θ. Γεωργακόπουλος**) που παρά τις περί του αντιθέτου προβλέψεις κατάφεραν να εκπροσωπηθούν, και των 4 ανεξαρτήτων, ενώ προς διερεύνηση είναι η σχέση με τους 11 της Ανανεωτικής Πρωτοβουλίας (**Φ. Κουβέλης, Δ. Χατζησωκράτης, Θ. Μαργαρίτης**).

ΔΥΟ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ...

Στην αντίπερα όχθη βρίσκονται οι 48 του Αριστερού Ρεύματος με σαφείς πολιτικούς

και οργανωτικούς στόχους και σύμμαχο τον **Α. Αλαβάνο**, ο οποίος επιδιώκει να γίνει το αντίπαλον δέος στον Ν. Κωνσταντόπουλο μια και είναι ο μόνος που άσκησε δριμύεια προσωπική κριτική στον πρόεδρο του ΣΥΝ. Κατά τα λοιπά, στο κόμμα της ανανεωτικής αριστεράς για άλλη μια φορά συγκρούστηκαν δύο αντιλήψεις για τον ρόλο ενός σύγχρονου κόμματος της Δημοκρατικής Αριστεράς. Αιχμή ήταν το θέμα της «Κεντροαριστεράς» που τόσο έντεχνα έθεσε ο **Κ. Σημίτης** και έσπειρε πολιτικά ζιζάνια στα στελέχη του ΣΥΝ.

Ωστόσο όλοι συμφωνούν στην Κουμουνδούρου ότι έως τις εκλογές δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση η αυτόνομη πολιτική παρουσία του ΣΥΝ. Οι αποκλίσεις θα προκύψουν μετεκλογικά και γύρω από το αν πρέπει ο ΣΥΝ να αποκλείσει εκ των προτέρων το ενδεχόμενο των συνεργασιών. Ο Ν. Κωνσταντόπουλος, εκτιμώντας ότι το πολιτικό σκηνικό είναι ρευστό, δεν επιθυμεί να αποκλείσει το ενδεχόμενο της συνεργασίας, αρκεί, όπως τονίζει, να υπάρξουν συγκεκριμένες προγραμματικές και πολιτικές δεσμεύσεις προς το παρόν, όμως, δεν θέτει στην πρώτη γραμμή την ανάγκη διάλογου μεταξύ ΠΑΣΟΚ και ΣΥΝ. Εξάλλου, γνωρίζει ότι ο ισχυρός στην παρούσα φάση είναι το κυβερνών κόμμα και οποιαδήποτε συζήτηση θα διεξαχθεί υπό δυσμενείς

όρους και με τον κίνδυνο επιστροφής του ΠΑΣΟΚ πρώην ψηφοφόρων του πχουν τα τελευταία χρόνια προσεγγίσει ΣΥΝ. Με επιθετικές πρωτοβουλίες, η ηγεσία του κόμματος θα επιδιώξει να απωλώσει την προσπάθεια του **Κ. Σημίτη** να διεμβολίσει το ακροατήριο του ΣΥΝ. Θα επιχειρεί να καταδεικνύει με κάθε καιρία την αδυναμία του πρωθυπουργού να ασκεί εκσυγχρονιστική πολιτική φελαγγίζοντάς τον σε προτάσεις και τοβουλίες.

...ΚΑΙ ΕΝΑΣ «ΜΠΑΜΠΟΥΛΑΣ»

Ο κίνδυνος που διαγράφεται είναι η εμφάνιση ματα ακριβώς που θεωρούνται προκλήσεις για τον ΣΥΝ (πολιτική για ευρωπαϊκή εννοποίηση, οικονομική πολιτική, εχρονισμός ΔΕΚΟ), να εμφανιστούν διαφορές μεταξύ των στελεχών του ΣΥΝ αυτό να αμαυρώσει την εικόνα του κόμματος.

Από την άλλη πλευρά το Αριστερό αποκλείει ρητώς οποιαδήποτε συμμαχία με το «μεταπανδρεϊκό ΠΑΣΟΚ» και λόγω για περίοδο χειρότερη από την γούμενη, ενώ προσανατολίζεται στην συγκρότηση μετώπου των αριστερών μεων (**Γ. Μπανιάς**, ανένταχτοι αριστεροί).

Αξίζει να σημειώσουμε ότι καθοριστικό ρόλο στη διαδικασία αυτή θα παίξει επερχόμενο συνέδριο του ΚΚΕ και πόσο θα εκφραστούν οι απόψεις στελεχών του Περισσού που μιλούν για περιχαράκωση του ΚΚΕ.

Πάντως, όλο και πιο συχνά στην Κουμουνδούρου ακούγεται η λέξη «δυσκολία», καθώς οι αντιπαραθέσεις προφανώς θα λάβουν δραματικό χαρακτήρα. Ζητούμενο είναι αν η διάσπαση επιστρέψει τον ΣΥΝ ως μπαμπούλας για την τόνωση του κινήματος της αυτοσυντήρησης και του καπιταλισμού των πολιτικών παθών. Αυτό θα συμβεί στο εγγύς μέλλον κυρίως από τις αποφασίσεις πρωτευόντως στο ΠΑΣΟΚ και τερευδόντως στο ΚΚΕ!

«Έλλειψη αβεβαιότητας»

του Δημήτρη Ζώνιου

ολό παραμένει το εσωκομματικό τοπίο στη Νέα Δημοκρατία, καθώς καμιά από τις αντιμαχόμενες πλευρές δεν θεωρεί—σε αυτή τη φάση— πως έφθασε η κατάλληλη στιγμή για την τελική αναμέτρηση.

την τακτική που ακολουθεί εδώ και ο καιρός ο αρχηγός της παράταξης, βερετ, καθιστά σαφές ότι δεν θα είναι που θα επιδιώξει—τουλάχιστον στο μέλλον— να δώσει το σύνθημα για ναρξη της μετωπικής σύγκρουσης. το πολιτικό κόστος της πρωτοβουλούνται να «χρεωθούν» εξ ολοκλήρου εκφραστές της εσωκομματικής αντιπώσης. Μπορεί μεν ο στρατηγικός τους να παραμένει δυσδιάκριτος, το γνωρίζουν, κυρίως ο Κ. Μητσοτάς ότι ο χρόνος δεν είναι σύμμαχος. έτως τροφοδοτεί το άγχος. Επιπλέον απωλέσει το πλεονέκτημα του αιφνιού.

του παρόντος πάντως, το στρατόπεδο αντιφρονούντων» δεν δείχνει διατε-νο να προβεί σε μια συγκροτημένη η συνολικής αμφισβήτησης του Μ. π. Άλλωστε, για να προχωρήσει μια πρωτοβουλία, πρέπει προηγουμέν-α έχει διαμορφωθεί ένας κοινός και στόχος, που αυτή τη στιγμή δεν φαί-να υπάρχει. Σύμφωνα με πληροφο-κάποιοι από τους πολέμιους του αρ-της Ν.Δ. δεν συμφωνούν ότι πρέπει εϊ εδώ και τώρα το θέμα της ανεπάρ-του. Εμφανίζονται ωστόσο πρόθυμοι ιφισβητήσουν πλευρές της αντιπολι-ής τακτικής του Μ. Έβερετ.

Μητσοτάκης πιστεύει ότι δεν έχουν ίσει ακόμη οι συνθήκες για την υλο-η των σχεδίων του. Λέγεται μάλιστα ο ημερών απέρριψε ως άκαιρη πρό-ομάδας βουλευτών που του ζήτησαν ιμωνή «να πάρει τώρα μια πρωτοβου-».

ά τις ίδιες πηγές το τελευταίο εικο-ερο εθεάθησαν στο γραφείο του στην

οδό Αραβαντινού τουλάχιστον τρία κορυ-φαία στελέχη του κόμματος. Από την έως τώρα πρακτική του πρώην πρωθυπουργού γίνεται φανερό ότι δεν πρόκειται να «δρά-σει» πριν από το συνέδριο του ΠΑΣΟΚ τον Ιούνιο. Τότε—λέγεται ότι πιστεύει— πως το κυβερνών κόμμα θα διασπαστεί και θα ση-μειωθούν ανακατατάξεις σε ολόκληρο το πολιτικό φάσμα.

Η διαμόρφωση ενός τέτοιου πολιτικού κλίματος θα ευνοούσε τις επιδιώξεις του που δεν είναι άλλες από το να προβληθεί ως υπερκομματικός ηγέτης. Σε διαφορετι-κή περίπτωση, η όποια κίνησή του παραπέ-μπεται για μετά τις βουλευτικές εκλογές, οι οποίες κατά την άποψή του, θα διεξα-χθούν το φθινόπωρο.

Εξάλλου ο επίτιμος πρόεδρος της Ν.Δ. θεωρεί ότι ο Μ. Έβερετ με τους χειρισμούς του στα θέματα εξωτερικής πολιτικής «χά-νει συνεχώς έδαφος» στο εσωκομματικό πεδίο. Ταυτοχρόνως ο Κ. Μη-τσοτάκης συνεχίζει την τακτική των δημόσιων εμ-φανίσεων και δηλώσεων, καθώς και των επαφών του με τους πολιτικούς και οικονομικούς παράγοντες, δοκιμάζοντας τα νεύρα του προέδρου της Ν.Δ.

Στον αντίποδα, ο Μ. Έβερετ εμμένει στην μέθοδο των διαρροών σε βάρος του επίτι-μου προέδρου του κόμματος και δημοσίως αποφεύγει να απαντά ο ίδιος στις προκλή-σεις του Κ. Μητσοτάκη και άλλων πρωτο-κλασάτων στελεχών της παράταξης.

Ωστόσο στις 22.3.'96 έστειλε το πρώτο—προειδοποιητικό (;)— μήνυμα σε όσους επιχειρούν να τον θέσουν προ τετελεσμέ-νων αποφάσεων στο «μακεδονικό» ζήτη-μα. Διά του στενού συνεργάτη του Β. Μαγ-γίνα ο πρόεδρος της Ν.Δ. ξεκαθάριζε ότι στη θέση του κόμματος περιλαμβάνονται όλα εκείνα που περιέχονται στην απόφαση της σύσκεψης των πολιτικών αρχηγών υπό την προεδρία του Κ. Καραμανλή.

«Κάθε άλλη δήλωση—σημείωνε με νόημα ο Β. Μαγγίνας— είναι πρόωρη και βλάπτει στη διαπραγματευτική δυνατότητα της Ελλάδος».

Δύο ημέρες αργότερα, ο Στ. Μάνος παρ' ότι έχει ταχθεί ανοιχτά υπέρ της σύνθετης ονομασίας της FYROM, προειδοποιούσε και αυτός με την σειρά του πως τυχόν απο-χώρηση των βουλευτών του κόμματος από τη Βουλή «στην ουσία θα βοηθήσει την κυ-βέρνηση να περάσει την συμφωνία» (συνέ-ντευξή του στην Απογευματινή της Κυρια-κής.) Δεδομένου ότι το «μακεδονικό» δι-χάζει το κόμμα της αξιωματικής αντιπολί-τευσης, θεωρείται απίθανο να τεθεί θέμα κομματικής πειθαρχίας.

Ζητούμενο παραμένει τι θα γίνει αν η κοι-νοβουλευτική ομάδα της παράταξης συ-γκληθεί για να συζητήσει το εθνικό θέμα. Στο μεταξύ ο Μ. Έβερετ αισθάνεται, σύμ-

Κάποιοι από τους πολέμιους του αρχηγού της Ν.Δ. δεν συμφωνούν ότι πρέπει να τεθεί εδώ και τώρα το θέμα της ανεπάρκειάς του. Εμφανίζονται ωστόσο πρόθυμοι να αμφισβητήσουν πλευρές της αντιπολιτευτικής τακτικής του Μ. Έβερετ.

φωνα με πληροφορίες, ικανοποιημένος από τα αποτελέσματα των πρόσφατων σφυγμομετρήσεων της κοινής γνώμης, γιατί τον εδραιώνουν στη θέση του αρχηγού του κόμματος. Έγκυροι αναλυτές υποστηρί-ζουν όμως ότι οι δημοσκοπήσεις καταδει-κνύουν κυρίως τα μεγέθη ρευστότητας στην πολιτική συμπεριφορά των εκλογέων και δεν ευνοούν ούτε το ΠΑΣΟΚ ούτε τη Ν.Δ.

ΥΓ. Έως ότου αυτό το δυσμενές κλίμα ανα-τραπεί, ο «εν αναμονή πρωθυπουργός» μπο-ρεί, «ν' αγναντίζει...!» το Μέγαρο Μαξίμου, όπως λένε το τελευταίο χρονικό διάστημα στα πηγαδάκια τους και στελέχη της Ν.Δ. Έκτός αν προτιμά να δίνει διαλέξεις εντός κι εκτός του κοινοβουλίου με θέμα την «έλ-λειψη αβεβαιότητας (!) που υπάρχει στην οι-κονομία»!

«Η επιμελητεία θα ακολουθήσει...»

του Μιχάλη Παπαγιαννάκη
ευρωβουλευτή του ΣΥΝ

Δεν χρειάστηκε τελικά να χρησιμοποιήσει ο **Θ. Πάγκαλος** το «βέτο» για να αναστείλει τη χρηματοδότηση της Τουρκίας στη βάση της συμφωνίας Τελωνειακής Σύνδεσής της με την ΕΕ, φρόντισε και τον βοήθησε ο κ. **Γιλμάζ** με την άρνησή του να δεχθεί το κείμενο με τις αυτονόητες αρχές (αντιγραφή εκείνων του ΟΗΕ, της πρώην ΔΑΣΕ και νυν ΟΑΣΕ κ.λπ.) που του υπέβαλαν οι 15 υπουργοί Εξωτερικών της ΕΕ. Το Συμβούλιο Σύνδεσης που επρόκειτο να συνέλθει στις 26.3.1996 ανεβλήθη και τώρα περιμένουμε το επόμενο βήμα, ίσως μια κάποια πρωτοβουλία από ελληνικής πλευράς στη βάση βεβαίως του κοινού κειμένου και με περισσότερη αυτοπεποίθηση από όση λίγη έχει δείξει έως τώρα.

...Περιμένοντας, μπορούμε να ριξουμε μια ματιά σε διάφορα εντελώς πρόσφατα ζητήματα της καθημερινής ζωής της Ένωσης, δηλαδή και της Ελλάδας, όπου αναδεικνύονται ορισμένα στοιχεία αυτού που λέμε απουσία μιας συνεχούς και ενεργού πολιτικής παρουσίας της χώρας μας ή εικόνα μιας ομφαλοσκοπούσης πολιτικής, αδιάφορης για οτιδήποτε άλλο δεν θεωρείται από τα ΜΜΕ «εθνικού ενδιαφέροντος» θέμα (δηλαδή δυο-τρία ζητήματα που νομίζουν ότι τα καταλαβαίνουν και ότι μπορούν επίσης να τα «αναλύουν»... μετά προτάσεων).

• Σάλος δημιουργήθηκε π.χ. από τα ρεπορτάζ που αναφέρονταν στον κίνδυνο να αναπτυχθεί στην Ελλάδα το λεγόμενο «πλούσιμο βρόμικο χρήμα» μέσω διαφόρων δραστηριοτήτων, ιδιαίτερα δε των καζίνων. Και ακολούθησαν φυσικά όλα τα σχετικά σενάρια, άλλα για ύπουλη προπαγάνδα εις βάρος της χώρας μας, άλλα περισσότερο στραμμένα στα εσωτερικά μας πολιτικά προβλήματα, από την αναγωγή του ζητήματος στις μάχες φατριών και διαπλεκόμενων συμφερόντων έως την «ανάγκη» να πάψει η χώρα να είναι ξέφραγο αμπέλι των κακών ξένων. Οι οποίοι ξένοι προφανώς είναι οι μόνοι που έχουν τέτοιο χρήμα και επιθυμούν τέτοια «μπουγάδα» κατά προτίμηση στην Ελλάδα, μια και ασφαλώς θέλουν το κακό της, ειδικά αυτής (οι Έλληνες ως γνωστόν είναι όλοι μπατιρηδες ή αν δεν είναι πάνε αλλού για πλούσιμο, οπότε... μαγκιά τους). Χάθηκε έτσι η πραγματική ανάλυση του φαινομένου, και η κλίμακά του. Και αποσιωπήθηκε καταλλήλως το γεγονός ότι η χώρα μας δεν έχει εισαγάγει στο εθνικό δίκαιο την Οδηγία 91/308, ως όφειλε να το έχει κάνει το αργότερο έως το τέλος του 1993... Μια Οδηγία η οποία προβλέπει ένα πρώτο (και στοιχειώδες κατά τη γνώμη μου, αλλά τέλος πάντων...) σύνολο μέτρων κατά του «πλούσιματος βρόμικου χρήματος» που πρέπει να εφαρμόζονται από τις τράπεζες

και από άλλες επιχειρήσεις «δεκτικές» των πρακτικών (όπως δηλαδή τα καζίνα...). Εδώ και δύο χρόνια μάλιστα η Επιτροπή της ΕΕ έχει αρχίσει και τις διαδικασίες πίεσης στην ελληνική κυβέρνηση να εφαρμόσει αυτή την Οδηγία, διαδικασίες που μπορούν να οδηγήσουν τη χώρα μας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Αρωγή: ποιοι είναι υπεύθυνοι γι' αυτή την καθυστέρηση; Ποια τα «εθνικά» εμπόδια; Πώς εκτιμάται η συμβολή στην οικοδόμηση μιας θετικής εικόνας χώρας στα μάτια των ειδικών ή της κοινής γνώμης; Ποια ήταν η ψήφος ή τέλος πάντων η συμπεριφορά των εκπροσώπων σε όλα τα επίπεδα όπου συζητήθηκε εγκρίθηκε και στη συνέχεια παρακολούθηθηκε η εκτέλεση του εν λόγω νομοθέματος; Ή μήπως τους διέφυγαν οι λεπτομέρειες καθώς ήταν συγκεντρωμένοι προσοχή τους στα εθνικά ζητήματα;

«ΣΠΟΓΓΩΔΗΣ ΕΓΚΕΦΑΛΟΠΑΘΕΙΑ»

• Ξετρελάθηκε η κοινή γνώμη και διανοητές, με τα όσα τρομακτικά λέγονται ή νοούνται σχετικά με τις «τρελές αγγελίες» και τους άμεσους και μακροχρόνιους κινδύνους για τη δημόσια υγεία. Ωστόσο μια σχετική ερώτηση που είχα υποβάλει στην Επιτροπή της ΕΕ τον Δεκέμβριο 1995, η απάντηση ήταν ότι δεν υπήρχε πρόβλημα και ότι οι σχετικές επιπτώσεις

Κωνσταντίνος Θεοτόκης

— Η ζωή και ο θάνατος του Καραβέλα (ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ... Η άλλη άποψη στο βιβλίο

παρακολουθούν αυτά τα ζητήματα
ωνα ενέκριναν τους κανόνες για την
γώδη εγκεφαλοπάθεια. Είχε, μάλι-
υποβληθεί και αίτημα από τη Γερμα-
α απαγορευθούν οι εξαγωγές βοδι-
ρέατος και παραγώγων του από τη Μ.
ανία, αλλά δεν είχε ευδοκιμήσει.

όσο, ήδη στα τέλη του 1995, έβραζε η
ημονική κοινότητα στη Μ. Βρετανία,
ιο και ορισμένα ΜΜΕ και η κοινή
η. Και καλά η βρετανική κυβέρνηση,
πάθησε να «κρατήσει καθυστέρηση»,
επιθανότατα και ανακριβείς πληρο-
ες ή απέκρυψε τις αληθινές, για λό-
προφανώς οικονομικούς, αλλά και
ικού κύρους. Εμείς τι κάναμε; Και
λέω «εμείς», εννοώ τον εκπρόσωπο
ειδικευμένες επιτροπές, αλλά και τον
όσωπο στο συμβούλιο όπου π.χ. έθεσε
μα η Γερμανία. «Θεωρήσαμε» ότι το
ήταν κάποια υπερβολή (ξέρετε αυτοί
ρετανοί έχουν κάτι ψώνια με τα
, ότι δεν μας αφορά και άσε τους άλ-
να τρώγονται και να τρώνε ό,τι προ-
ή μήπως «σκεφθήκαμε» ότι τέτοιες
μβάσεις δημιουργούν προηγούμενα
ιντε μετά να προσπαθείς να αποκρύ-
κανένα αφθώδη πυρετό ή άλλη τέτοια
τεμιά,

ντως «χάσαμε» άλλη μια ευκαιρία
γού και αναγνωρίσιμης παρουσίας.
ββολικό; Καλά... Επί τη ευκαιρία: ποι-
ναι οι θέσεις «μας» για ζητήματα όπως
νθεση των παιδικών τροφών, ή ακόμη
ρόσφατο των γενετικά μεταλλαγμένων
ίμων, ευφήμως αποκαλουμένων και
«τρόφιμα»; Γιατί οι σχετικές διαμάχες
αράσσουν την κοινή γνώμη στη λοιπή
ώπη

ΟΛΑΔΟΥ ΑΜΑΡΤΙΕΣ

Επίκαιρες είναι και οι κινητοποιήσεις
αγροτών μας. Με ένα μείγμα δίκαιης
νάκτησης αλλά και απόκρυψης από
ενδιαφερομένους πολλών συγκεκρι-
ων στοιχείων τα οποία γραφειοκράτες,
οιοι πολιτικοί, ορισμένοι αγροτοπατέ-
προτιμούν να μην τα δουν επί τάπητος.
ατάλογος είναι μακρύς, αλλά ας θυμί-
με τηλεγραφικά τα «σκάνδαλα» με το
μπάκι, τη νόθευση της φέτας με εισα-
μένο γάλα σκόνη (το κατάγγειλε ο
υργός Γεωργίας, αλλά σε ποιον;...), την
υσία οργανισμού πιστοποίησης και εγ-
σης των προϊόντων των οποίων την
μασία θέλουμε να κατοχυρώσουμε, την
χιστη χρήση όλων των δυνατοτήτων
μικών και χρηματοδοτικών) για συ-
κριμένες αναδιαρθρώσεις συγκεκριμέ-

νων καλλιεργειών, την ανεξέλεγκτη και
παράνομη χρήση ορμονών και φυτοφαρ-
μάκων, την καθυστέρηση στην εφαρμογή
του Κανονισμού για την οικολογική γεωρ-
γία κ.λπ., κ.λπ.

Τι λένε άραγε οι αρμόδιοι στους «ομολό-
γους» τους από τη λοιπή Ευρώπη όταν συ-
ναντώνται στα σχετικά όργανα; Έγινε πο-
τέ καμιά αξιολόγηση του πόσο συμβάλ-
λουν όλα αυτά στη διαμόρφωση της πολιτι-
κής πια εικόνας της χώρας; Υπάρχουν
υπεύθυνοι ή αφήνεται η σκιά τής απαξίω-
σης να πλανάται επί δικαίους (και υπάρ-
χουν αρκετοί και ικανοί...) και τους άλ-
λους;

Και κάτι άσχετο φαινομενικά: Φέτος το
ελαιόλαδο απογειώθηκε. Θες τα προβλή-
ματα της Ισπανίας, θες κι άλλοι λόγοι, πά-
ντως η τιμή του φτάνει τις 2.000 δρχ. για τις
άριστες ποιότητες, δηλαδή κοντά στα δι-
πλά από την περασμένη περίοδο. Κάποιοι
ιδιοτελέστατοι ανόητοι θεώρησαν προφα-
νώς ότι είναι η καλύτερη ευκαιρία για μια
γερή αρπαχτή. Ερώτηση: όταν επανέλθει η
αγορά στις ομαλές της συνθήκες και πέ-
σουν θεαματικά οι τιμές θα μας μπαρκά-
ρουν σε καμιάν εκστρατεία να τους σώ-
σουμε από τον αφανισμό (με λίγη γαρνι-
τούρα από ΓΚΑΤΤ και άλλα δυσνόητα για
τους παραγωγούς), απαιτώντας και την
άσκηση «βέτο» ο Θεός ξέρει σε ποιες κοι-
νοτικές αποφάσεις; Και καλά αυτοί. Το
κράτος όμως; (Θα 'λεγα και οι συνεταιρι-
σμοί και οι άλλοι σχετικοί με το προϊόν
«φορείς», αλλά δεν είμαι βέβαιος αν πράγ-
ματι λειτουργούν και τι ακριβώς επιδιώ-
κουν). Σκέφθηκε τον καταναλωτή; Σκέ-

φθηκε τον παραγωγό τον ίδιο, ο οποίος
κινδυνεύει μακροχρόνια να δει την αγορά
να απομακρύνεται από το προϊόν του εις
όφελος των σπορελαίων (των οποίων η πα-
ραγωγή αναπτύσσεται και στην Ελλάδα
ταχύτατα); Προσπάθησε να παρέμβει στην
αγορά, το ίδιο ή μέσω της ΕΕ; Μπα! Μάλ-
λον περιμένει του χρόνου για να διεκδική-
σουμε πάλι καμιάν εξαιρεσούλα και καμιά
νέα προσπάθεια χρηματοδότησης της δια-
φήμισης του προϊόντος. Κι αν τους δούμε
να διστάζουν, τους ρίχνουμε και καμιά
«πολιτική παρέμβαση» εξαντλώντας πολύ-
τιμα πυρομαχικά.

Η ΣΤΑΘΜΗ ΤΩΝ ΟΔΟΣΤΡΩΜΑΤΩΝ

• Τώρα να πω και τίποτε για τον έλεγχο
της ποιότητας των αυτοκινητοδρόμων
όπου έχουν καταβροχθιστεί δισεκατομμύ-
ρια των πακέτων Ντελόρ Ι και ΙΙ. Θέτει θέ-
μα η σχετική υπηρεσία αν θα παραλάβει τα
κομμάτια που έχουν τελειώσει, γιατί πα-
ρουσιάζουν προβλήματα ποιότητας του
οδοστρώματος. Θα μου πεις, το ξέραμε
από καιρό... Ποτέ δεν είναι αργά όμως!
Αλλά εκείνο που δεν λέει ούτε η υπηρεσία
ούτε κανείς άλλος είναι ότι ο έλεγχος εκ-
των προτέρων στη βάση της τεχνικής επε-
ξεργασίας τεχνικών φακέλων ανά έργο,
που κατά την Επιτροπή της ΕΕ μπορεί να
βελτιώσει την ποιότητα των έργων, εφαρ-
μόζεται συστηματικά μόνο πρόσφατα. Ότι
το υπουργείο Δημοσίων Έργων μόλις στις
13 Ιουλίου 1995 ανακοίνωσε στην αρμόδια
επιτροπή παρακολούθησης των έργων ότι
θα διενεργήσει ελέγχους της στάθμης των
οδοστρωμάτων. Ότι μόλις τώρα «προχω-
ράμε» σε διορισμό συμβούλου για την
εκτέλεση ελέγχων ποιότητας με δειγματο-
ληψία και σε εφαρμογή συνολικού συστή-
ματος εξασφάλισης και ελέγχου ποιότητας
των έργων. (Ελπίζω να μην αδικώ κανένα,
πάντως τα πιο πάνω είναι αποσπάσματα
της απάντησης της Επιτροπής της ΕΕ σε
σχετική ερώτησή μου τον Οκτώβριο 1995.)
Απλές ερωτήσεις: οι ίδιες με τα προηγού-
μενα...

Άσχετα όλα αυτά με την εθνική εξωτερι-
κή πολιτική; Λέτε; Αν έτσι είναι, θα επα-
νέλθουμε με πιο «κλασικές» ενημέρωση
και ανάλυση, αποκλειστικά σε επίπεδο
υπουργών και βάλε. Στο κάτω κάτω και ο
στρατηγός Ντε Γκωλ, όταν του επισήμαι-
ναν την αδυναμία της γαλλικής οικονομίας
και κοινωνίας να ανταποκριθεί σε ορισμέ-
να από τα οράματά του, απαντούσε: «Δεν
βαριέστε, η επιμελητεία θα ακολουθή-
σει...».

Βήματα επιτυχίας

του Βασίλη Καπετανγιάννη

Ως «δοκιμασία» χαρακτήρισε ο υπουργός Εξωτερικών **Θ. Πάγκαλος** τις πολύωρες διαπραγματεύσεις με τους 14 εταίρους μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση για τη διαμόρφωση των κοινών θέσεων εν όψει του Συμβουλίου Σύνδεσης, το οποίο τελικά ματαιώθηκε λόγω άρνησης της Τουρκίας να αποδεχθεί τις θέσεις αυτές.

Η «δοκιμασία» αυτή δεν έχει να κάνει μόνο με τις μυστηριώδεις διαβουλεύσεις που ανέφερε ο κ. Πάγκαλος, αλλά και με τη στάση των εταίρων μας που δύσκολα πείθονται από το «μαύρο πρόβατο» ακόμα κι αν έχουν διάθεση.

Δίδαγμα πρώτον, επομένως: ο δρόμος είναι μακρύς και κάθε άλλο παρά στρωμένος με ρόδα ακόμα και για θέματα όπου οφθαλμοφανώς το δίκαιο και η μετριοπάθεια βρίσκονται με το μέρος μας. Χρειάζεται οι προσπάθειές μας όλες να συγκλίνουν στην αποφυγή της άσκησης veto, ώστε να μην οδηγούμαστε στην απομόνωση, αλλά και στην επίτευξη «κοινών θέσεων» που δεν υπονομεύουν τα συμφέροντά μας.

Δεν πρέπει, κατά συνέπεια, να σπεύδουμε σε πανηγυρισμούς για εσωτερική κατανάλωση. Η ιταλική προεδρία θα επιδιώξει νέα σύγκλιση του Συμβουλίου Σύνδεσης μέχρι τέλος Ιουνίου, οπότε λήγει η θητεία της. Λογικά, όλες οι πιέσεις θα πρέπει να ασκηθούν προς τον Γιλμάζ, η δε ελληνική θέση να παραμείνει αμετακίνητη εφόσον «το κείμενο μας καλύπτει». Δεν είναι, όμως, καθόλου βέβαιο ότι οι πιέσεις θα ασκηθούν μόνο προς την Τουρκία.

Οι δηλώσεις Γιλμάζ στις 24/3 ασφαλώς έγιναν με πάρα πολύ προσεκτικές διατυπώσεις, ώστε να εξοπλίσουν με επιχειρή-

ματα τους υποστηρικτές της Τουρκίας εντός και εκτός Ένωσης. Δεν πρέπει να μας διαφεύγει η τοποθέτηση του εκπροσώπου του Λευκού Οίκου, οι δηλώσεις του γερμανού ΥΠΕΞ, κ. **Κίνκελ**, περί «πολιτικής προσφοράς» του Γιλμάζ, αλλά και της ασκούντας την προεδρία κας **Ανιέλι** που τις χαρακτήρισε «σημαντικές», αποφεύγοντας μάλιστα να επιρρίψει κάθε είδους ευθύνες στην τουρκική πλευρά.

Είναι, όμως, δηλωτικό των τουρκικών προθέσεων το γεγονός ότι η Τουρκία αρνήθηκε να δεσμευθεί στις «κοινές θέσεις» των «15», οι οποίες δεν ήταν τίποτα άλλο παρά αναφορές σε γενικές αρχές που η

ίδια η Τουρκία είχε προσυπογράψει και περιείχαν μάλιστα και ευνοϊκό σχολιασμό των δηλώσεων Γιλμάζ. Ο λόγος είναι προφανής.

Η Τουρκία αρνείται κάθε δέσμευση που θα την υποχρέωνε μετά να ακολουθήσει μια συγκεκριμένη πορεία. Επιμένει στον διμερή πολιτικό διά-

λογο, «άνευ όρων», και μόνο μέσα απ' αυτόν δέχεται θεωρητικά να συζητήσει άλλες μεθόδους επίλυσης των «διαφορών» της με

την Ελλάδα. Πάγια επιδίωξή της είναι στριμώξει την Ελλάδα με κάθε τρόπο αυτόν τον διμερή πολιτικό διάλογο «όλης της ύλης».

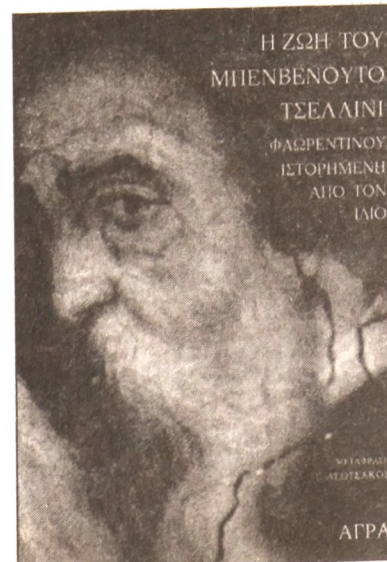
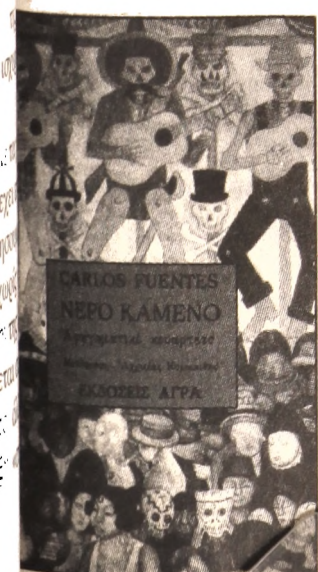
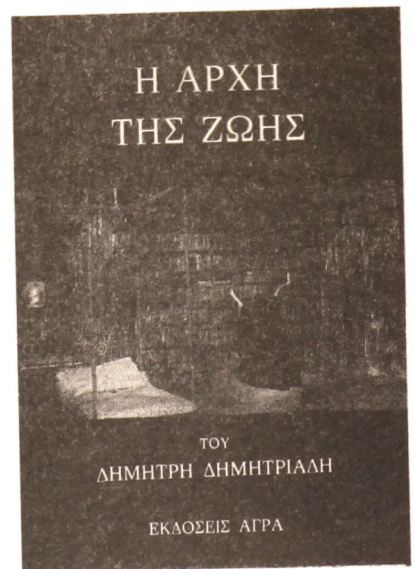
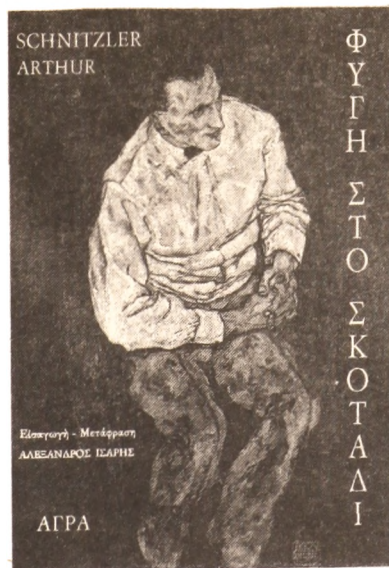
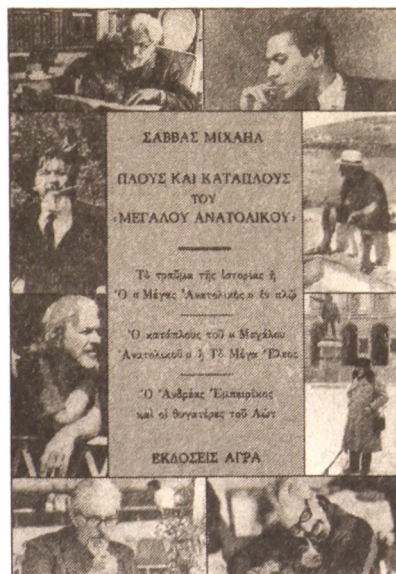
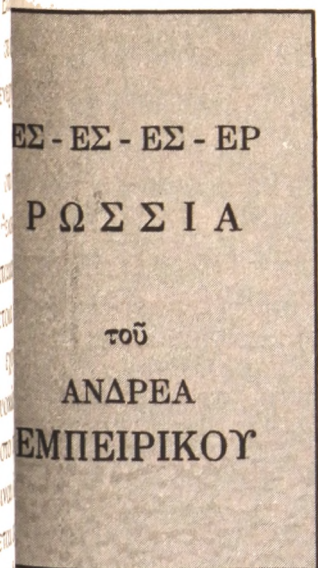
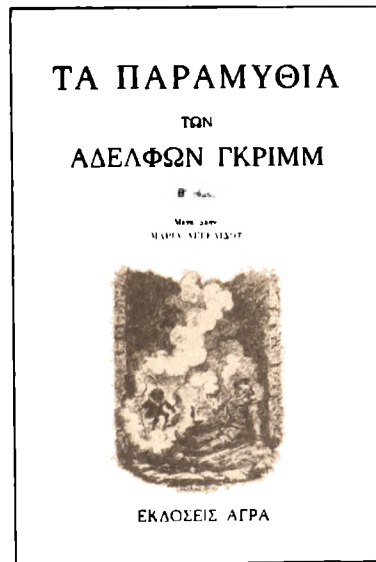
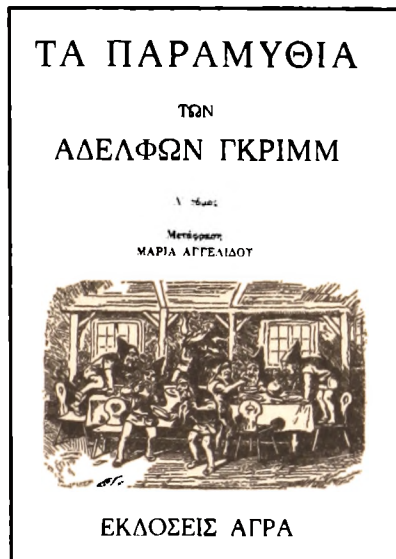
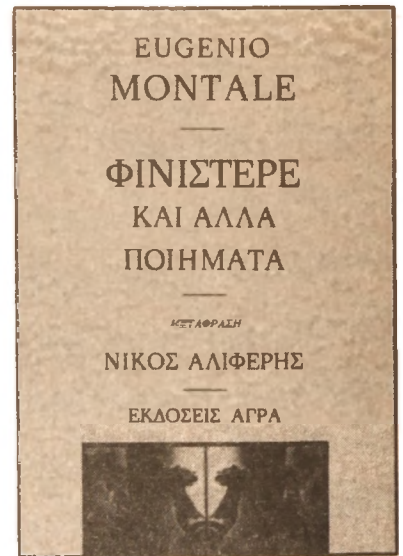
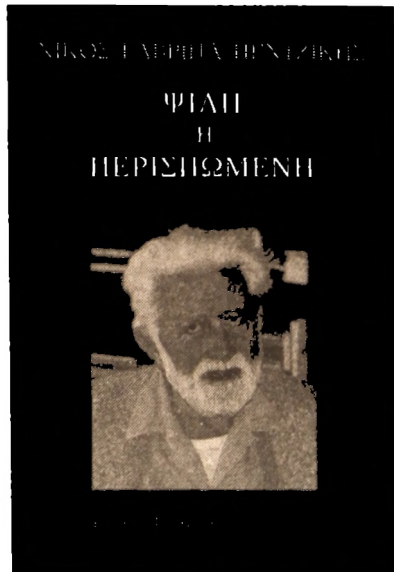
Ωστόσο, επιδίωξη της Ελλάδας, αξιοποιώντας τη συμμετοχή της σε συλλογικά εθνικά όργανα και την ενεργό διπλωματία, πρέπει να είναι να αναγκαστεί Τουρκία να καταλάβει ότι δεν μπορεί συμπεριφέρεται όπως θέλει κι ότι οι σεις της με την Ευρωπαϊκή Ένωση πνούν μέσα από μια τέτοια συμπεριφορά. Οι εταίροι μας, φυσικά, έχοντας πολλά συμφέροντα με την Τουρκία δεν πρόκει να μας δώσει τίποτε στο πιάτο παρά διακηρύξεις αρχών. Είναι όμως υποχρμένη η Ένωση να σέβεται ορισμένες βασικές της αρχές, έστω κι αν δυσκολεύουν σχέσεις μερικών μελών της με την Τουρκία. Κι αυτό είναι ένα ισχυρό όπλο στα χέρια της Ελλάδας.

Αυτή τη φορά παίξαμε τα χαρτιά μας όλα, χωρίς φυσικά να έχει επιλυθεί τίποτ. Απομένει να οικοδομήσουμε θετικά πάνω στην επιτυχία, χωρίς να ξεχνάμε η διπλωματία από μόνη της δεν επαρκεί ότι η ισχύς της στηρίζεται σε πολλές άλλες παραμέτρους. Γι' αυτό άλλωστε δεν νουμε λόγο για χάραξη «συνολικής στρατηγικής»;

Εάν η Τουρκία θέλει να προαγάγει τις σχέσεις της με την Ευρωπαϊκή Ένωση, θα πρέπει να σεβαστεί ορισμένους βασικούς κανόνες συμπεριφοράς.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

ΑΠΟ ΤΟ 1979

ΑΓΩΝΕΣ ΦΟΡΜΟΥΛΑΣ 2+4

του Στέλιου Π. Καφαντάρη

Οτι υπάρχει μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τα κομματικά μελλούμενα του ΠΑΣΟΚ παρά για τη διακυβέρνηση της χώρας είναι αδιαμφισβήτητο από την έκταση που διατίθεται στα Μέσα και στον Τύπο για το θέμα. Είναι και αυτό μια ακόμα ένδειξη της πολιτικής παρακμής του τόπου. Αλλά και μεταξύ των κομματικών θεμάτων επιλέγονται τα πιο ανούσια και ανόητα για βαθιές αναλύσεις, συζητώντας έτσι ένα διαρκώς αλληλοτροφοδοτούμενο σύστημα μετριοτήτων, πολιτικών και μέσων.

Λόγου χάρη, το 2+4 έχει παραμείνει σουξέ για δεκαπέντε μέρες ενώ δεν έπρεπε να υφίσταται διόλου. Βεβαίως, δεν είμαστε σε τόσο ευπρεπές επίπεδο ώστε να μην τεθεί και η ερώτηση

Έστω, με την απάντησή του ο Κ. Σημίτης έδειξε ότι δεν υπεκφεύγει. Χρήσιμη ιδιότητα που μπορεί να αποδώσει για τον λαό αλλά πρέπει να τίθεται σε εφαρμογή έξω από τον κομματικό μικρόκοσμο.

που οδήγησε στην απάντηση. Δεν μπορούμε να έχουμε την απαίτηση, τόσο νωρίς μετά τον **Παπανδρέου** και τον **Μητσοτάκη**, οι δημοσιογράφοι ανατεθραμμένοι με την προοπτική του κυνηγιού της γκάφας και του απολήματος, λάτρες της γενικής οχλοβοής, του υπερτονισμού των διαφορών και της ανωμαλίας, να αυτοπεριοριστούν σε ερωτήσεις ουσίας. Η μόνη ελπίδα που έχουμε είναι μήπως οι πολιτικοί και οι άλλοι φορείς στους οποίους απευθύνουν τα ερωτήματα μπορέσουν κάποτε να τους επαναφέρουν στην τάξη.

Ωστόσο ακόμη και ο χαμηλών τόνων **Κ. Σημίτης**, στην πρωθυπουργική συνέντευξη, έδωσε τη δημοσιογραφικά φωτογενή, αμέσως μεταδόσιμη, αλλά και εκρηκτική απάντηση «φόρμουλα 2+4». Υπάρχει μικρή πιθανότητα να δόθηκε σκόπιμα για να δημιουργήσει πρόκληση ή έστω μια πρώτη δοκιμαστική σύγκρουση με τις άλλες κομματικές δυνάμεις. Αυτή η σκέψη είναι αντιφατική με τις προσεκτικές μάλλον συντηρητικές κινήσεις που συνηθίζει να κάνει.

Όπως έχει διαφανεί, ακόμα και με την αίτηση για μετάθεση του συνεδρίου, τον Σημίτη ενδιαφέρει η μεγιστοποίηση του χρόνου ηρεμίας και η ελαχιστοποίηση των συγκρούσεων στο μεσοδιάστημα για να βελτιώσει την εικόνα του στο κόμμα. Εί-

ναι απίθανο να επέλεγε τώρα να συγκρουσθεί επάνω στη πρώτη συνέντευξη.

Αυτές οι σκέψεις, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι ο κ. Κ. Σημίτης χρησιμοποίησε την έστω εύπεπτη αλλά μάλλον άκομμη έκφραση που δεν συνάδει με τη συνηθή ακαδημαϊκότητα του λόγου του, δείχνουν μάλλον ότι αιφνιδιάστηκε και ότι δεν ήτα προσχεδιασμένη απάντηση. Άλλωστε το ότι η φόρμουλα αμφισβητήθηκε ανοιχτά, ισχυρά και άμεσα, είναι και αυτό ένδειξη της ατυχούς επιλογής.

Αντί αυτής της φόρμουλας ο Κ. Σημίτης θα μπορούσε να επιλέξει μεταξύ πολλών άλλων εκδοχών και να είχε ελαχιστοποιήσει τον αντίκτυπο, ταυτόχρονα δίνοντας ένα μάθημα στον δημοσιογράφο. Για να μην μείνει αυτή η κριτική σε θεωρητικό επίπεδο, παρατίθενται προχειρώς ορισμένοι αυτοσχέδιοι γενικοί τύποι απαντήσεων:

- Η σιβυλλική: «Η ερώτησή σας θα απαντηθεί με το πέρασμα του χρόνου».

- Η λαϊκότητα: «Είναι πολύ νωρίς ακόμα, ποιος ξέρει ποιος πεθαίνει, μπορεί να με πατήσει αυτοκίνητο αύριο».

- Η προκλητική: «Μπορεί να αποτύχω –εγώ, όχι το ΠΑΣΟΚ– πολύ νωρίτερα και από τα δύο χρόνια!»

- Η συνειρμική: «Τι θέλετε, να γίνουμε Τουρκία με εναλλαγές».

- Η συναισθηματική και μετατεθειμένη: «Κύριοι το θέμα είναι η ανάπτυξη του τόπου. Δεν είμαι ακαταλόγιστος εραστής της εξουσίας».

- Η αντιφατική: «Δυστυχώς οι αλλαγές παίρνουν χρόνο. Μακάρι να μπορούσα να βοηθήσω τον τόπο και εμένα μόνο εξή μήνες!»

- Η αναλυτική: «Η ερώτησή σας δεν είναι εύκολο να απαντηθεί από μένα αποκλειστικά. Ως πρωθυπουργός είμαι ένα όργανο του ΠΑΣΟΚ, υπάρχουν και άλλα, εκτελεστικό, κεντρική επιτροπή, συνέδριο, που θα δώσουμε από κοινού την απάντηση.»

- Η ευχετική: «Μακάρι να μου δοθεί η ευκαιρία να οδηγήσω εγώ το ΠΑΣΟΚ στη νίκη».

- Της ψευδοϋποταγής: «Το Συνέδριο θα κρίνει».

- Η ακυρωτική: «Θα μπορούσα να σας απαντήσω με την φόρμουλα 2+4, αλλά δεν συνηθίζω να συζητώ με τέτοιους όρους».

Έστω, με την απάντησή του ο Κ. Σημίτης έδειξε ότι δεν υπεκφεύγει. Χρήσιμη ιδιότητα που μπορεί να αποδώσει για τον λαό αλλά πρέπει να τίθεται σε εφαρμογή έξω από τον κομματικό μικρόκοσμο.

ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΛΑΩΝ

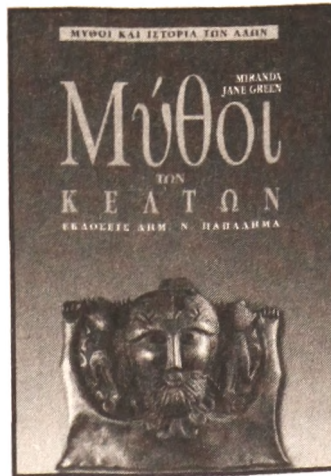
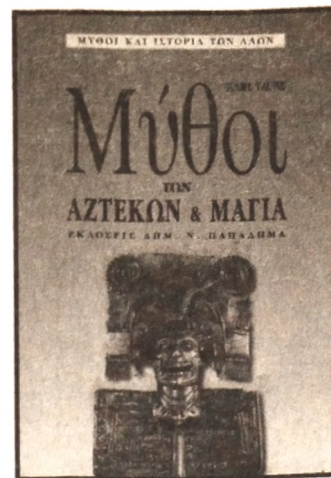
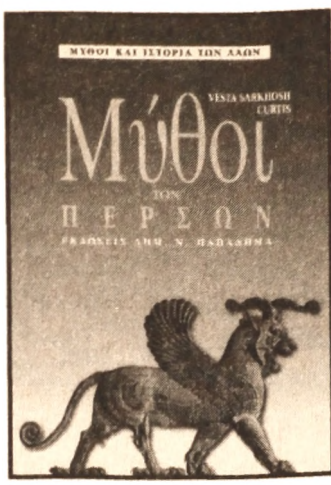
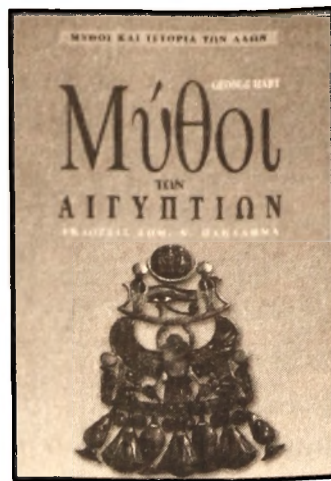
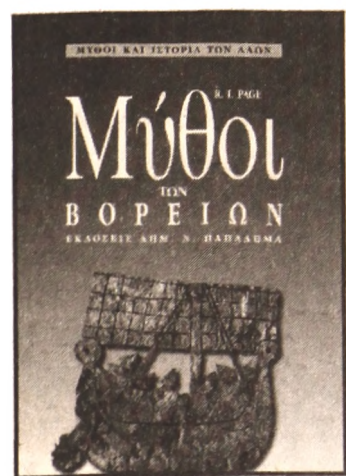
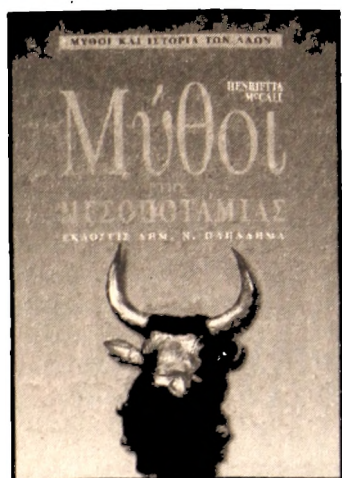
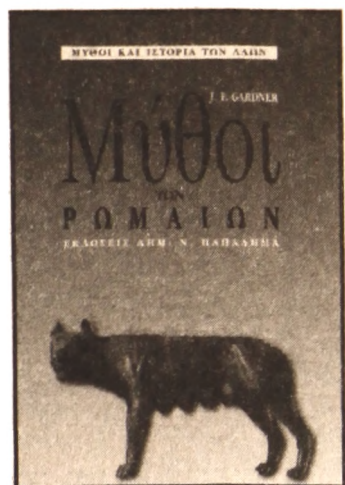
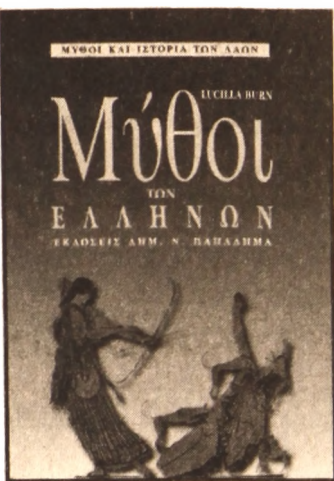
Του Πανεπιστημίου του Τέξας και του Βρετανικού Μουσείου, με εικόνες και χάρτες

Σ τις σελίδες των οκτώ τόμων θα συναντήσουμε τους μύθους που επί αιώνες συγκίνησαν την ανθρώπινη φαντασία, ακόμα κι όταν οι δρασκείες που στηρίζονταν σε αυτούς τους μύθους είχαν πια παραμεριστεί: τον Κατακλυσμό των Μεσοποταμίων, τους ζωόμορφους αιγυπτιακούς θεούς, τον Ώρο, τον Όσιρη, την Ίσιδα, τον Δία, την Αθηνά και τους άλλους, γνωστούς και λιγότερο γνωστούς μας θεούς του Ολύμπου και τους ρωμαϊκούς δρούλους για τον Αινεία, τον Ρωμύλο και τον Ρώμο καθώς και τη Λουκρητία, αλλά και τους μυθικούς ήρωες των Κελτών, τον Όντιν και τον Θωρ, μαζί με τις μορφές των βορείων λαών, τους αιμοδιψείς θεούς των Αζτέκων και των Μάγια και τον τόσο ανθρώπινο Αχούρα Μάζδα των Περσών με τον προφήτη του Ζωροάστρη.

Στόχος της σειράς αυτής είναι να δώσει την ιστορική πραγματικότητα που κρύβεται πίσω από τους μύθους, τεκμηριωμένη από τα αρχαιολογικά και φιλολογικά ευρήματα του κάθε λαού και τοποθετημένη με αυτό τον τρόπο στα πλαίσια του αντίστοιχου πολιτισμού. Επειδή η μυθολογία των αρχαίων λαών αποτελεί συχνά και μια πηγή καλλιτεχνικής δημιουργίας, οι τόμοι αυτοί συνοδεύονται από μια πλούσια εικονογράφηση η οποία συνοδεύει τον αναγνώστη στην εξερεύνηση της δημιουργικής φαντασίας του κάθε λαού.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

- Οι μύθοι των Ελλήνων
- Οι μύθοι των Αιγυπτίων
- Οι μύθοι των Ρωμαίων
- Οι μύθοι των Περσών
- Οι μύθοι της Μεσοποταμίας
- Οι μύθοι των Αζτέκων και των Μάγια
- Οι μύθοι των Βορείων
- Οι μύθοι των Κελτών

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΗΜΑ: Ιπποκράτους 8 Αθήνα, τηλ.: 36.27.318

Αδιέξοδες ρυθμίσεις

του Λεωνίδα Βαλασόπουλου

ΠΟΡΙΣΜΑ για την αναμόρφωση της στρατιωτικής θητείας κατέθεσε προ ημερών στον υπουργό Εθνικής Αμύνης Γεράσιμο Αρσένη η μεικτή επιτροπή πανεπιστημιακών και στρατιωτικών – ανάμεσά τους και ο συνταγματολόγος Α. Λοβέρδος.

ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ αλλαγές που προτείνει η επιτροπή είναι και η καθιέρωση της «άοπλης» και της «εναλλακτικής» θητείας για τους αντιρρησίες συνείδησης. Και στις δύο περιπτώσεις, όμως, ο στρατεύσιμος που θα επιλέξει την «εναλλακτική» θητεία θα υποχρεωθεί να «εκτίσει» 50% περισσότερο χρόνο και να υπηρετήσει το σύνολο της θητείας του σε παραμεθόριες περιοχές. Αν αυτό δεν είναι εκδικητικότητα, τότε τι είναι;

ΠΑΝΤΩΣ η συγκεκριμένη ρύθμιση δεν αναμένεται να λύσει ουσιαστικά το πρόβλημα των εκατοντάδων αρνητών στράτευσης, οι περισσότεροι από τους οποίους αρ-

Βάσει των διατάξεων του νόμου
Περί άοπλης θητείας αυτό ΔΕΝ
είναι όπλο.

νούνται να υπηρετήσουν σε οποιαδήποτε υπηρεσία του στρατιωτικού μηχανισμού.

ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ της επιτροπής είδαν το φως της δημοσιότητας τη στιγμή που η χώρα μας –ιδιαίτερα μετά τη δίκη του Νίκου Καρανίκα τον οποίον υπεράσπισαν αρκετοί ευρωβουλευτές και η Διεθνής Αμνηστία– δέχεται όλο και πιο συχνές και έντονες επικρίσεις για την επιμονή της στην υποχρεωτική στράτευση, ενώ όλα τ' άλλα ευρωπαϊκά κράτη έχουν ήδη συγκροτήσει επαγγελματικού τύπου στρατεύματα. Πρό-

σφατα, η βρετανική εφημερίδα Γκάρντιαν έγραψε ότι «μεταξύ των συμμάχων του ΝΑΤΟ η Ελλάδα πηγαίνει αντίθετο ρεύμα. Η πρόσφατη ταπεινότητα από τούρκους κομμάντο σίγουρα γαίο έχει εντείνει την ανησυχία για την ανασφάλεια των ελληνικών στρατιωτικών. Οι αντιρρησίες συνείδησης δεν έχουν την δυνατότητα να υπηρετήσουν στην εναλλακτικής κοινωνικής υπηρεσίας και "υπηρετούν" τέ-

χρόνια στη φυλακή».

ΟΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ της επιτροπής προτείνουν, επίσης, περιορισμό της διάρκειας των αναβολών λόγω σπουδών, κατάργηση της «τμηματικής» θητείας, «ρύθμιση θέματος των ανυπότακτων –ο κ. Λοβέρδος διαχώρισε τη θέση του στη συγκεκριμένη απόφαση τονίζοντας ότι «προσβάλλει την αρχή της ισότητας»–, θεσμοθέτηση διαδικασιών για εθελοντική κατάταξη στα 18, ακύρωση των προνομίων των «ειδικών στημόνων».

ΜΗΝ ΑΝΗΣΥΧΕΙΤΕ!

Έχει κλείσει δεύτερος χρόνος από τότε που ο γνωστός «ακόλουθος» του ΥΕΘΑ στο Βήμα «διαρρέει» τις επικείμενες εξελίξεις στα θέματα της θητείας, των ανυπότακτων και των αντιρρησιών συνείδησης. Το μοτίβο είναι απλό: Πάντοτε υπάρχει μια μεικτή επιτροπή η οποία καταλήγει σ' ένα τελικό πόρισμα. Η στρατιωτική ηγεσία διαφωνεί και ο υπουργός παραπέμπει την επίλυση του προβλήματος «γι' αργότερα» μέσω μιας νέας επιτροπής.

Λόγω Ίμιας και χάρη σ' αυτήν, οι θιασώτες της στρατικοποίησης «άστραψαν»: παρέλασαν από πάμπολλες εκπομπές και δεν παρέλειψαν να γεμίσουν με «αποκλειστικές» πληροφορίες όλες τις εφημερίδες για την επικείμενη στράτευση των γυναικών, τη παλλαϊκή άμυνα, την «ισραηλοποίηση» και τη στράτευση τα 18.

Μην ανησυχείτε! Οι ειδικοί περί αυτά ξέρουν ότι οι προτάσεις αυτές είναι και κοινωνικά ανεπιθύμητες και πρακτικά

απόλυτα ανεφάρμοστες. Όταν οι μισοί Έλληνες δεν στρατεύονται στα 18 και όταν οι μισοί των μισών δεν πάνε στρατό με τη βούλα, μη φοβάστε κανείς δεν θα επιμείνει να εφαρμόσουν αυτά που λέγονται σήμερα.

Η «οροφή» του στρατεύματος δεν θ' ανέβει με το κόψιμο των αναβολών. Από την άλλη μεριά, οι φωνές περί ημιεπαγγελματικοποίησης αυξάνονται μεν, ακούγονται δε, αλλά όλες οι μικρές αλλαγές θέλουν εκ βάθρων ανακατασκευή του συστήματος, θέλουν άλλη πολιτική.

Μέχρι τον Ιούλιο δεν πρόκειται να ψηφιστεί κανένας στρατιωτικός νόμος και όταν τελικά ψηφιστεί δεν θα είναι θετικότερος για κανέναν. Έτσι κι αλλιώς, θα ψηφιστεί αν «προσβληθεί» ο υπουργός και δεν καταληφθεί πάλι από τη γνωστή «δισκοπάθεια».

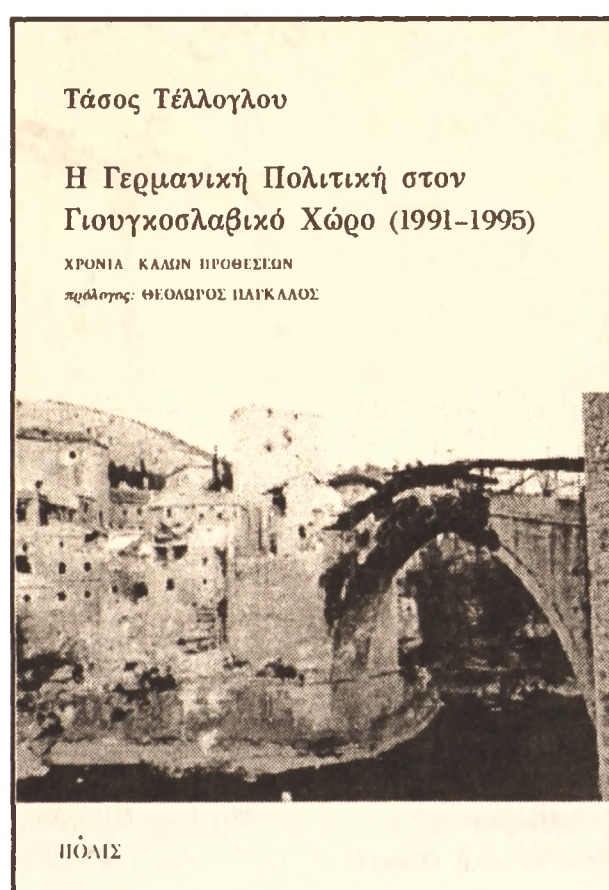
Σπύρος Ψύχας
(Σύνδεσμος Αντιρρησιών Συνείδησης)

κυκλοφορεί

Τάσος Τέλλογλου

Η Γερμανική Πολιτική στον Γιουγκοσλαβικό Χώρο (1991–1995)

πρόλογος: ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΑΓΚΑΛΟΣ

Στόχος και "κινητήρας" αυτού του βιβλίου δεν είναι η περιγραφή μιάς συνωμοσίας –αυτή δεν υπήρχε– αλλά η "συνοδεία" του αναγνώστη στο λαβύρινθο των πραγματικών αντιφάσεων της πολιτικής. Στην ιστορία μας δεν υπάρχουν "καλοί" και "κακοί" αλλά περιστάσεις, συμφέροντα, εξαναγκασμοί, "δουλείες", ιστορικοί και πολιτιστικοί "βαθμοί συγγενείας" και πολιτικό κόστος που οδηγούν τον καθένα στο είδος του –τους πολιτικούς και διπλωμάτες της Γερμανίας στα πλαίσια του κοινοβουλευτικού παιχνιδιού, τους βαλκάνιους πολεμάρχους στα πλαίσια της μετακομμουνιστικής κουλτούρας τους– σε εκείνη ή την άλλη απόφαση. Ως συνήθως εκείνο που μένει στη διελκυστίνδα της ιστορίας είναι κάτι που κανείς αρχικά δεν επεδίωκε: Ένας σωρός ερειπίων στην άκρη μίας αδυνατισμένης Ευρώπης!

Η ΜΕΓΑΛΗ ΑΝΑΤΡΟΠΗ

του Λεωνίδα Μ. Πεγιάδη

Στις 18 Μαρτίου ανέλαβε επίσημα τα καθήκοντα του προέδρου του Δ.Σ. του Δικηγορικού Συλλόγου της Αθήνας ο **Αντώνης Ρουπακιώτης**. Για πρώτη φορά μετά τη μεταπολίτευση, ο μεγαλύτερος επιστημονικός σύλλογος της χώρας, εφελτήριο ανάδειξης πολιτικών προσώπων, αποτίναξε τον κομματικό ζυγό, αναδεικνύοντας ως πρόεδρο, μ' ένα μοναδικό ποσοστό ψήφων στο β' γύρο, έναν *μη κομματικό* υποψήφιο.

1. ΤΟ ΚΑΚΟ για τους καρεκλοκένταυρους των δύο μεγάλων κομμάτων άρχισε με την ατυχή έμπνευσή τους να «χρίσουν» κομματικούς υποψηφίους, ακολουθώντας τις πάγιες τακτικές του παρελθόντος.

Ειδικά στο χώρο της Ν.Δ. η επιλογή του **Σ. Πολύδωρα**, ενός πρώην προέδρου ο οποίος είχε ηττηθεί στις προηγούμενες εκλογές από τον **Τ. Παππά** και αντικειμενικά ήταν «καμμένο χαρτί», δρομολόγησε έντονες φυγόκεντρες κινήσεις στους χώρους επιρροής της. Το αποτέλεσμα ήταν να προκύψει ένας μεγάλος κατακερματισμός του ευρύτερου συντηρητικού χώρου, που εκφράστηκε κυρίως με την αυτόνομη κάθοδο στις εκλογές του πρώην συμβούλου του Σ. Πολύδωρα, **Δ. Παξινού**.

Στο ΠΑΣΟΚ, αφού προηγήθηκε «εμφύλιος πόλεμος» σχετικά με την επιλογή ως υποψήφιου προέδρου του απερχόμενου **Τ. Παππά** προκρίθηκε –με την αποφασιστική στήριξη του **Ευ. Γιαννόπουλου**– η υποψηφιότητα του **Κ. Νταϊλιάνα**, που είχε ήδη πάρει το «χρίσμα» από τον **Δ. Τσοβόλα**.

2. ΑΠΕΝΑΝΤΙ στους παραπάνω υποψηφίους πρόβαλε αρχικά ως αουτσάιντερ, και στη συνέχεια ως φαβορί, ο **Αντώνης Ρουπακιώτης**. Παλιός συνδικαλιστής στο Δ.Σ.Α., γνωστός για την αριστερή τοποθέτησή του αλλά και για την ευρύτερη αναγνώρισή του στο χώρο των δικηγόρων ως συνεπούς και ανεξάρτητου, τόλμησε για πρώτη φορά να καταρτίσει ένα ψηφοδέλτιο ευρύτερη αποδοχής, με υποψηφίους συμβούλους από όλους σχεδόν τους κοινωνικούς και πολιτικούς χώρους. Η διαφορά του από τους υπόλοιπους υποψηφίους προέδρους ήταν συμπυκνωμένη στις ακόλουθες αρχές: *σύγκλιση, αυτονομία του κοινωνικού χώρου και πράξη*. Παρά τη μόνιμη επωδό των ΜΜΕ ότι τόσο ο ίδιος όσο και ο συνδυασμός του υποστηριζόταν από τον ΣΥΝ, η απουσία ανάλογης δημόσιας δήλωσης από τον ΣΥΝ, αλλά και η σύνθεση του ψηφοδελτίου της Ενωτικής Κίνησης Δικηγόρων της οποίας ηγήθηκε, απέδειξαν έμπρακτα αυτό που πολλοί θέλησαν να αποκρύψουν. Κι έτσι ξεπήδησε ένα νέο στοιχείο το οποίο επρόκειτο να πρωταγωνιστήσει στις επερχόμενες εκλογές: ο *προγραμματικός συνδικαλιστικός λόγος*.

3. ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ του πρώτου γύρου, εύστοχα χαρακτηριστήθηκαν από την *Ελευθεροτυπία* ως **ΑΝΑΤΡΟΠΗ** (βλ.

Ε. 28/1/96). Για πρώτη φορά την τελευταία δεκαετία, στον «μονομάχους» του β' γύρου των εκλογών του Δ.Σ.Α. δεν περιλαμβανόταν ο κομματικός υποψήφιος της Νέας Δημοκρατίας **Σ. Πολύδωρας**, ο οποίος συνετρίβη, συγκεντρώνοντας μόλις 18,62% των ψήφων.

Η μεγάλη βέβαια έκπληξη υπήρξε η πρωτιά του **Α. Ρουπακιώτη**, σε πείσμα των προγνωστικών των ποικίλων δημοσιογράφων, με ένα εντυπωσιακό 25,97% των ψήφων. Δεύτερος εκλέχτηκε ο **Κ. Νταϊλιάνας** με μόλις 21,33%, ενώ υψηλό ήταν το ποσοστό ψήφων που πήρε ο **Δ. Παξινός** ως ανεξάρτητος πέραν υποψήφιος πρόεδρος (14,46%).

4. Ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΓΥΡΟΣ, αν και χαρακτηρίστηκε από μια αδικαιολόγητη όξυνση του **Κ. Νταϊλιάνα**, τελικά κύλησε χωρίς ιδιαίτερες εντάσεις, με ποσοστό αποχής που δεν ξεπέρασε το 34,5%, και σηματοδεύτηκε από το θρίαμβο του **Αντώνη Ρουπακιώτη**. Για πρώτη φορά από το 1974, εκλέχτηκε πρόεδρος Δ.Σ.Α. με το σαρωτικό ποσοστό του 65,59%. Ήταν η στιγμή της δικαίωσης του **Α. Ρουπακιώτη**: ο συνεπής συνδικαλιστικός λόγος, και η πρακτική του, επικράτησε του κομματικού πατριωτισμού και των δογματικών αγκυλώσεων, κατορθώνοντας να δημιουργήσει ένα νέο ρεύμα, μια νέα αντίληψη μεταξύ των δικηγόρων της Αθήνας. Το ερώτημα τώρα πια είναι *αν αυτή η νέα αντίληψη θα επικρατήσει και θα παραγάγει έργο, ή αν θα συνθλιβεί στις μυλόπετρες των διαπλεκόμενων συμφερόντων και των μικροκομματικών σκοπιμοτήτων*.

5. ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ των εκλογών στον Δ.Σ.Α., παρά την ιδιαιτερότητά τους και τις ιδιομορφίες του χώρου στο οποίο επιτεύχθηκαν, έρχονται σε μια στιγμή που όλο και περισσότερες φωνές ομιλούν για νέα δεδομένα στην ελληνική κοινωνία. Το τέλος της παπανδρεϊκής εποχής είναι πια γεγονός. Ο πολιτικός χάρτης της χώρας βρίσκεται υπό αναδιαμόρφωση. Οι «εκσυγχρονιστές» από ανέκδοτο κοντεύουν να γίνουν μόδα ενώ είναι πια πανθομολογούμενη η κρίση των πολιτικών κομμάτων, κυρίως των δύο μεγαλύτερων. Ο κομματικός πατριωτισμός, σύμφυτος με φαινόμενα παρασιτισμού και διαφθοράς στην ελληνική κοινωνία, αμφισβητείται.

Το μήνυμα των εκλογών στον Δ.Σ.Α. ενδεχομένως είναι ότι επιτέλους κάποιοι έλληνες πολίτες επέλεξαν τη δημιουργική σύγκλιση αντί της καταστροφολογικής αντιπαράθεσης, αποτίναξαν τον κομματικό ζυγό και τις προκαταλήψεις και οικοδόμησαν μια νέα πλειοψηφία. Ίσως είναι η αρχή μιας νέας εποχής.

Απομένει να διαπιστώσουμε στο άμεσο μέλλον αν τα αποτελέσματα αυτών των εκλογών είναι απότοκα μιας ευρύτερης αλλαγής στην ελληνική κοινωνία ή, απλά, ένας προσωπικός θρίαμβος του **Α. Ρουπακιώτη**.

ΑΛΕΞΗΣ ΣΟΛΟΜΟΣ

ΑΛΕΞΗΣ ΣΟΛΟΜΟΣ

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ
ΕΥΦΥΗΣ ΚΑΙ ΜΑΝΙΚΟΣ

ΚΕΔΡΟΣ

Ο Αλέξης Σολομός, ο άνθρωπος του θεάτρου και θεωρητικός του, σ' αυτό το βιβλίο παρακολουθεί την ιστορία και την εξέλιξη της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας μέσα απ' τα έργα του Ευριπίδη. «Ο βασικός λόγος που με οδήγησε στον έσχατο της μεγάλης τραγικής τριάδας (Αισχύλος, Σοφοκλής, Ευριπίδης), τον αναρχικό και εικονοκλάστη, είναι η αξιοσήμαντη θέση του στην Ιστορία του Θεάτρου. Απ' την αρχαία σκοπιά, αποτελεί το τελευταίο στάδιο στην εξέλιξη της τραγικής αναπαραστατικής τέχνης, που είχε δημιουργηθεί έναν αιώνα πρωτύτερα σαν τελετουργικό έθιμο της διονυσιακής θρησκείας. Κι απ' τη σύγχρονη σκοπιά, μας οδηγεί στον προσγειωμένο δρόμο που δ' ακολουθήσει για δύομισι χιλιάδες χρόνια το ευρωπαϊκό θέατρο. Το δρόμο που πρωτοχάραξαν οι θεϊκές δυνάμεις, για να τον αφιερώσουν στις ανθρώπινες αδυναμίες.»

Α.Σ.

Ευριπίδης
ευφυής και μανικός

ΚΕΔΡΟΣ

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

ΝΕΕΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΕΣ

Επιμέλεια: Ε. Κολλιπούλου, Δ. Κ. Σωτηρόπουλος

Οι "ξένοι"

Ήδη από την δεκαετία του '80, με την αρχή της κρίσης στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και τη συνεχή αύξηση της οικονομικής ανισότητας βορρά-νότου, το κύμα των προσφύγων προς τη δύση παίρνει σημαντικές διαστάσεις. Το γεγονός αντιμετωπίζεται με επιφύλαξη και εχθρότητα από τα δυτικοευρωπαϊκά κράτη. Ο περιορισμός της εισόδου προσφύγων στις χώρες της Ε.Ε. νομιμοποιείται αρκετά νωρίς με τον διοικητικό και αστυνομικό έλεγχο που επιχειρεί η συνθήκη του Σένγκεν (1985, 1990). Η Ευρώπη σήμερα μοιάζει τρομοκρατημένη αν και δέχεται μόλις το 3,5% από τους 19 εκ. πρόσφυγες στον κόσμο. Παράλληλα η γενική συναίνεση για τη διατήρηση του φιλελεύθερου συστήματος με όλα τα συμπτώματα που αυτό συνεπάγεται (ανεργία, δημοσιονομικούς περιορισμούς, κρίση του κράτους προνοίας) βρίσκει εύκολο στόχο τους "ξένους", θεωρώντας τους μία από τις αιτίες του σημερινού οικονομικού αδιεξόδου. Στην Ελλάδα, χώρα υποδοχής μεταναστών κυρίως τα τελευταία δέκα χρόνια, οι παράνομοι μετανάστες ξεπερνούν τις 450.000 και αντιπροσωπεύουν το 10% του ενεργού πληθυσμού. Για τους πολιτικούς πρόσφυγες η προστασία του ΟΗΕ αποδεικνύεται συχνά ανεπαρκής. Όσο για τους οικονομικούς πρόσφυγες η νομοθεσία είναι ελλιπής: Ο Ν. 1975/91 όχι απλώς δεν καλύπτει τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες στη χώρα μας, αντίθετα τα επιτείνει. Το πάγιο αίτημα για νομιμοποίηση των ξένων εργαζομένων παραμένει ακόμα στα συρτάρια του υπουργείου Εργασίας.

"Οι μετανάστες δεν είναι πρόβλημα, έχουν προβλήματα". Με αυτό το σύνθημα περισσότερες από 27 οργανώσεις μεταναστών, αντιρατσιστών και αλληλέγγυες ομάδες από όλη την Ελλάδα διοργανώνουν αύριο, 30 Μαρτίου, ανοιχτή πολιτική εκδήλωση στο αμφιθέατρο MAX, στο Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Αιτήματα: η νομιμοποίηση οικονομικών και πολιτικών προσφύγων, η παύση των απελάσεων, ίσα δικαιώματα σε έλληνες και ξένους εργαζόμενους.

Οι Φιλιππινέζοι στην Ελλάδα φτάνουν τους 40.000 και είναι δεύτερη σε αριθμό κοινότητα μεταναστών μετά τους Πολωνούς. Ο Ρόναλντ, μέλος της ΚΑΣΑΠΙ ΕΛΛΑΣ, κυριότερη οργάνωση των Φιλιππινέζων στην Ελλάδα, πρωτοστάτησε το περασμένο καλοκαίρι στον αγώνα 60 απολυμένων Φιλιππινέζων από το εργοστάσιο Φάσιον Αλεξάντερ στην Κω, που κινδύνευσαν να απελαθούν. Σήμερα ο Ρόναλντ ζει και εργάζεται στην Αθήνα: "Είμαι εδώ από το 1991 και κερδίζω περισσότερα απ' όσα θα κέρδιζα στην πατρίδα μου. Έκανα οικογένεια εδώ, δεν θέλω να φύγω. Και εξάλλου τώρα μου είναι δύσκολο να μετακινηθώ με το παιδί. Η κοινωνία της Κω ήταν πολύ φιλόξενη, αγωνιστήκαμε μαζί με τους ντόπιους αγρότες και υποστηρίξαμε τα αιτήματά τους. Τώρα λήγει η άδεια παραμονής μας και είναι σίγουρο ότι η πρεσβεία μας δεν θα μας υποστηρίξει. Ό,τι κάνουμε μόνοι μας με την υποστήριξη των μη κυβερνητικών οργανώσεων".

Η Γκιούλ, από την Τουρκία, πολιτική πρόσφυγας, μέλος της παλιάς οργάνωσης Κοινωνική Αλληλεγγύη Προσφύγων, δεν έχει χαρτιά στην Ελλάδα. "Είμαι εδώ από το 1987. Στην αρχή έμεινα στο Λαύριο. Μετά διαφώνησα με το κόμμα και αναγκάστηκα να ψάξω για σπίτι μόνη μου στην Αθήνα. Έπαιζα τρία χρόνια θέατρο, έκανα την κωφάλαλη για να μπορέσω να νοικιάσω το σπίτι με την βοήθεια μιας ελληνίδας φίλης μου. Τώρα η ζωή μου είναι εδώ. Δεν θάθελα να γυρίσω πίσω. Και στην Τουρκία τώρα νιώθω σαν μετανάστρια. Δεν νιώθω την ανάγκη να έχω πατρίδα. Προτιμώ να είμαι ένας απλός άνθρωπος χωρίς να ταυτίζομαι με συγκεκριμένο λαό."

Ο Ντενίς, κούρδος από το Ντιγιαρμπακίρ στην Τουρκία, μέλος του Σοσιαλιστικού κόμματος του Κουρδιστάν μένει στην Ελλάδα περισσότερα από 6 χρόνια. "Είμαστε χωρίς χαρτιά, ζούμε μέσα στην αβεβαιότητα. Είμαι ευτυχισμένος εδώ παρ' όλο ότι πολλοί δεν μας αγαπούν και δεν μας βοηθούν. Έχω όμως και πολλούς φίλους. Έχω φτιάξει τη ζωή μου

Συλλήψεις
Αλβανών
στην Ομόνοια

τώρα εδώ και θάθελα να συνεχίσω να μένω εδώ."

Η Τζέσυ Νερίν, από το νησί του Μαυρικίου στο Ινδικό Ωκεανό είναι μέλος του Παναφρικανικού Συνδέσμου της Αθήνας και βρίσκεται στην Ελλάδα περισσότερα από 20 χρόνια. "Όταν έφυγα από τη πατρίδα μου, η μόνη λύση για μια κοπέλα 18 χρονών ήταν να παντρευτεί. Έφυγα γιατί ήθελα να δουλέψω. Ήρθα εδώ, βρήκα δουλειά και μεγάλωσα πέντε παιδιά. Τέλειωσαν το σχολείο, τις σπουδές τους αλλά δεν τους παίρνουν σε καμία δουλειά. Μόνο σε σπίτι βρίσκουν δουλειά. Άδεια παραμονής δεν έχουν. Πγαίνοέρχονται στο Μαυρίκιο μήπως βρουν εκεί δουλειά αλλά εκεί δεν αναγνωρίζεται το δίπλωμά μου. Είμαι πολύ στεναχωρημένη, η ζωή δεν έχει αρχή κι τέλος. Η ελληνική κυβέρνηση δεν επιτρέπει στους ξένους την επιτυχία. Αγωνίζομαι και για όλες τις γυναίκες που έχουν παρόμοια προβλήματα και που δεν έχουν τον καιρό ή το κουράγιο να ασχοληθούν με τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους".

Ο Τεσομέ Μεκονέν, πρόεδρος του Συνδέσμου Αιθίοπων Προσφύγων (περίπου 1500 άτομα στην Ελλάδα), ζει στην Αθήνα χωρίς χαρτιά εδώ και επτά χρόνια. "Δεν μου δίνουν πολιτικό άσυλο, ενώ με έχουν πάρει τα διαβατήρια από το 1989. Αν γυρίσω πίσω θα με σκοτώσουν. Όταν έφυγα από την Αιθιοπία ήταν ακόμα δικτατορία. Αλλά και τώρα κυβέρνηση μια μόνο φυλή από τις 80 που είμαστε. Ζω συνεχώς με την αγωνία μη με πιάσουν. Από τη δουλειά μου εδώ δεν έχω παράπονο."

Ο Φουάντ, μέλος της Κοινότητας των Ερυθραίων στην Ελλάδα (περίπου 250 άτομα) βρίσκεται στην Ελλάδα από το 1982: "Ήρθα εδώ ως πολιτικός πρόσφυγας αλλά τώρα που άλλαξαν τα πράγματα στη πατρίδα μου θάθελα να ξαναγυρίσω για λίγο πίσω. Φοβάμαι όμως ότι δεν θα μπορέσω να μπω πάλι στην Ελλάδα. Μέχρι τώρα με έχουν πιάσει έξι φορές."

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ

Επιμέλεια: Βασίλης Καπετανγιάννης

Διακυβερνητική: ρεαλιστικά βήματα

Αρχίζει σήμερα στο Τορίνο της Ιταλίας η Διακυβερνητική Διάσκεψη για την αναθεώρηση της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Πρόκειται για ένα σημαντικό γεγονός στην ιστορία της ευρωπαϊκής ενοποίησης, η οποία αρχίζει στην ουσία η διαπραγμάτευση για τη θετική αναπροσαρμογή της Ένωσης. Έχοντας κατά τη μελλοντική διεύρυνση προς Ανατολάς και Νότο, καθώς και την Οικονομική και Νομισματική Ένωση, οι χώρες μέλη της Ένωσης καλούνται να διάσουν και να αποφασίσουν μια νέα θεσμική τάξη ικανή να ανταποκριθεί σε πολλαπλές λειτουργικές και άλλες προκλήσεις του 21ου αιώνα – οι οποίες αποφάσεις θα αργήσουν να ληφθούν και η Συνθήκη θα τεθεί σε ισχύ μετά το 1999.

Από συνέπεια εισερχόμαστε σε περίοδο μακρών, σκληρών και σκληρών διαπραγματεύσεων. Στο τέλος της διαδικασίας αυτής θα φανεί εάν η πολιτική ώθηση των ισχυρών κλίνει προς την πλευρά μιας ρύψης «πολλών ταχυτήτων» και εάν πράγματι ενδύνει μια ενοποίηση ολοκληρωμένη, που να συμπεριλαμβάνει δηλαδή αποτελεσματικούς μηχανισμούς κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής υναμίας και ασφάλειας. Διότι χωρίς τις διαστάσεις της Ε. Ε., όσα βήματα κι αν κάνει στην πολιτική νεργασία και στους άλλους τομείς, θα παραμείνει ένας οικονομικός χώρος και τίποτα περισσότερο.

Αλλά και ως προς την οικονομική διάσταση, οι διαφορές στα θέματα της απασχόλησης και της κοινωνικής πολιτικής, αν παραμείνουν, κινδυνεύουν να υπομεύσουν κάθε συνοχή και κάθε όραμα για μια πραγματικά ενωμένη Ευρώπη που νοιάζεται να μετριάσει συλλογικά τις χειρότερες πτυχές του κυρίαρχου οικονομικού προτύπου.

**Πρακτική και
σημερινή συγκυρία
δείχνουν ότι
από τη
Διακυβερνητική
δεν πρέπει
να αναμένουμε
θαύματα.**

Η ιστορία των διακυβερνητικών Διασκέψεων, η ευρωπαϊκή πρακτική και η σημερινή συγκυρία σαφώς δείχνουν ότι θαύματα δεν πρέπει να αναμένονται. Οι οραματιστές ασφαλώς θα απογοητευθούν· οι ρεαλιστές που θα επιδιώξουν συγκεκριμένους απόψεων, συμβιβασμούς και μικρά βήματα θα επικρατήσουν. Αλλά αυτός ο ρεαλισμός του εφικτού κινδυνεύει να απολήξει σε έναν κοινό παρονομαστή, τελείως ανεπαρκή για να εξυπηρετήσει τους «μεγάλους» στόχους που συνήθως θέτουν οι ευρωπαίοι ηγέτες.

Η Ελλάδα, με υπόμνημά της, έχει υποβάλει τις δικές της προτάσεις κι έχει διαμορφώσει συγκεκριμένες θέσεις. Συμμετέχοντας στην Ομάδα Προβληματισμού κατάφερε να καταγράψει στο τελικό κείμενό της τις βασικές θέσεις και επιδιώξεις της, χωρίς βέβαια να σημαίνει ότι το κείμενο αυτό θέσεων θα παραμείνει στη διαδικασία των διαπραγματεύσεων.

Η αναγνώριση των εξωτερικών γεωγραφικών και οικονομικών συνόρων της Ένωσης, η ρήτρα της αμοιβαίας συνδρομής, η προοπτική ενίσχυσης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και της Πολιτικής της Ασφάλειας, η πολιτική απασχόλησης και η κοινωνική πολιτική αποτελούν επίμαχα θέματα όπου οι απόψεις διίστανται.

Και σ' αυτά πρέπει να προστεθούν και οι διαφορές επί των θεσμικών θεμάτων (ο αριθμός των Επιτρόπων, η διαδικασία λήψης των αποφάσεων, το βέτο, κ.λπ.).

Μόνο στο τέλος της διαδικασίας θα φανεί εάν η ελληνική «πολιτική διαπραγμάτευσης» σημειώσει ορισμένες επιτυχίες που να εξυπηρετούν όχι μόνο στατικά τα εθνικά μας συμφέροντα αλλά και τον δυνητικό, ουσιαστικό μας ρόλο ως χώρας στην ευρωπαϊκή προοπτική. Ας ευχηθούμε για το καλύτερο.

Μερικά συμπεράσματα από μια συζήτηση για τη διακυβερνητική του 199

του Αργύρη Α. Φατούρου*

Το πραγματικό αντικείμενο της συζήτησης για τη Διακυβερνητική Διάσκεψη που οργάνωσε το ΕΛΙΑΜΕΠ στις 26, και φιλοξένησε το Αντί (τχ. 599) μπορεί να συνοψιστεί στο ερώτημα: «Τι μάθαμε για την Ευρωπαϊκή Ένωση τον τελευταίο αυτό χρόνο, από όταν δηλαδή άρχισε η συζήτηση για τη Διακυβερνητική;» Και μάθαμε, είναι αλήθεια, λίγα ίσως, αλλά αξιόλογα πράγματα.

Μια πρώτη σημαντική κατηγορία θεμάτων είναι τα *θεσμικά*. Η Ομάδα Προβληματισμού θέλησε να τα διερευνήσει σε συσχετισμό με την επικείμενη διεύρυνση (διευρύνσεις, στην πραγματικότητα). Οι θεσμικές είναι άλλωστε οι μόνες επιπτώσεις της διεύρυνσης που η Ομάδα Προβληματισμού δέχτηκε να εξετάσει. Ως προς τις προφανώς σημαντικές πραγματικές συνέπειες, οικονομικές, δημοσιονομικές και άλλες, αρκέστηκε σε μια μίξερη αναφορά σε μελλοντική εξέταση και μελέτη, δίχως προσπάθεια ανάλυσης ή εμβάθυνσης.

Ως προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, είναι νομίζω ιδιαίτερα ενδιαφέρον ότι, όταν άρχισε η συζήτηση για τη Διακυβερνητική εδώ και ένα χρόνο, και παρά τη δήλωση για τα εθνικά κοινοβούλια που είχε προσαρτηθεί στη Συνθήκη του Μάαστριχτ, τα σχετικά προς συζήτηση θέματα ήσαν λίγο ή πολύ τα γνωστά και αφορούσαν αποκλειστικά το ίδιο το Ευρωκοινοβούλιο: δημοκρατικό έλλειμμα, αρμοδιότητες, ανάγκη για περισσότερες εξουσίες. Ένα χρόνο αργότερα, το ενδιαφέρον εστιάζεται αλλού, στη διαπλοκή των εθνικών Κοινοβουλίων με το Ευρωπαϊκό και τις δυνατότητες που προσφέρει. Η έμφαση αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία, γιατί αποτελεί αναγνώριση της διττής νομιμοποίησης της Ένωσης, σε σχέση με τους πολίτες αλλά και τους λαούς των κρατών μελών.

Το θεμελιακό αυτό αίτημα εκφράζεται αφενός με την ανάγκη μιας αυξημένης δημοκρατικής νομιμοποίησης του Ευρωκοινοβουλίου, διά της ενίσχυσης του ρόλου του, και αφετέρου με την αναφορά στις δυνατότητες αποτελεσματικότερης συμμετοχής των εθνικών Κοινοβουλίων στη λειτουργία της Ένωσης. Τις αρχι-

κές όμως ιδέες για τη δημιουργία στο επίπεδο της Ένωσης ενός πρόσθετου σώματος από τα εθνικά Κοινοβούλια, εν είδει Γερουσίας, αντικαθιστούν τώρα προτάσεις για την ενίσχυση των σχετικών με την Ένωση διαδικασιών μέσα στα εθνικά Κοινοβούλια, στο επίπεδο δηλαδή καθενός από τα κράτη μέλη. Οι διαδικασίες αυτές πάσχουν σήμερα στις περισσότερες περιπτώσεις, και για την αναβάθμισή τους απαιτείται δράση, τόσο στο κοινοτικό όσο και στο εθνικό επίπεδο.

Σε όργανα με πολιτικό μεν τελικά ρόλο, αλλά χωρίς πολιτικό χαρακτήρα, όπως τα δικαστήρια, δεν φαίνεται ότι επίκειται ή ότι χρειάζεται μείζων μεταρρύθμιση. Για την ώρα, λειτουργούν αποτελεσματικά, έχουν δείξει δυνατότητες προσαρμογής (ως προς την ουσία του έργου τους) όταν χρειάστηκε, το Συμβούλιο διαθέτει τις απαραίτητες εξουσίες για μικρότερου βεληνεκούς αλλαγές. Να επικαλεσθεί κανείς ίσως το αμερικάνικο ρητό «αν δεν είναι χαλασμένο, μην το φτιάχνεις».

«ΕΠΑΝΑΠΟΛΙΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ»

Σε σχέση με τα άλλα όργανα, σημειώνω κατά πρώτο λόγο την αναφορά στην ανάγκη «επαναπολιτικοποίησης» του Συμβουλίου. Δεν θα δοκιμάσω να την αναλύσω. Θα παρατηρήσω μόνον ότι ανοίγει ενδιαφέρουσες προοπτικές σχετικά με την ψευδοτεχνοκρατική δομή και εμφάνιση των συζητήσεων και των αποφάσεων στο πλαίσιο της Ένωσης.

Στο Συμβούλιο υπάρχουν εγγενείς ανισότητες και δεν μπορούμε παρά ν' αρχίσουμε από αυτό το δεδομένο. Οι ανισότητες αυτές, και σε πληθυσμό, αλλά κυρίως σε οικονομική και πολιτική ισχύ, προϋπάρχουν της οποιασδήποτε κατανομής ψήφων και του ορισμού των πλειοψηφιών. Για κάθε δημοκρατικό πολιτικό σώμα, τόσο στο εσωτερικό, ομοσπονδιακό ή αλ-

λο, επίπεδο, όσο και στο διεθνές, ένα θεμελιώδες ερώτημα είναι *πώς θα μπορέσουν οι ανταγωνιστικές ρυθμίσεις να εξισορροπήσουν πραγματικές ανισότητες ισχύος*. Οι πατέρες της κοινότητας είχαν ιδεί το πρόβλημα και επιλογή τους ήταν η συνταγματική αναγνώριση των ανισοτήτων, των διαφορών, αλλά χωρίς προσπάθεια επίτευξης πλήρους αντιστοίχιας αντανάκλασης. Έτσι η παρουσία των κρατών μελών στο Συμβούλιο είναι διαφοροποιημένη, δεν ισχύει στις περισσότερες περιπτώσεις ισότητα ψήφων, αλλά αποφεύγεται, από το άλλο μέρος, η ακριβής αριθμητική αντιστοίχια ανάμεσα στις ψήφους και τον πληθυσμό, ή την πολιτική και οικονομική ισχύ.

Η διαδικασία λήψης αποφάσεων στο Συμβούλιο θέτει και το πρόβλημα της *ομοφωνίας*. Η πιο σημαντική διάσταση του ζητήματος είναι εκείνη της αρνησικυρίας, του βέτο, η ανακύπτει σε εξαιρετικές κατά κανόνα περιπτώσεις, αλλά της διαμόρφωσης μιας διακριτικής λογικής λήψης αποφάσεων. Ως προς τα θέματα για τα οποία ένα συλλογικό σώμα αποφασίζει με ομοφωνία, δεν αρκεί η σύμφωνη γνώμη των περισσότερων μελών, απαιτείται ένα κοινό σχέδιο, η διαμόρφωση μιας κοινής θέσης που να καλύπτει όλα τα μέλη. Αυτή κοινή θέση μπορεί να επιτευχθεί είτε με εκτέρωθεν συμβιβασμούς ως προς το υπόψη ζήτημα, είτε με τη συμπεριληψη και όλων ζητημάτων στην απόφαση, ή και με πολλούς άλλους τρόπους. Η αρχική διάρθρωση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων στην Κοινότητα –πρωτοβουλία της Επιτροπής, ομοφωνία στο συμβούλιο για την τροποποίηση της πρότασης κ.λπ.– που επεκτάθηκε και στις διαδικασίες όπου συμμετέχει και το Κοινοβούλιο εκφράζει ακριβώς αυτού του είδους τη λογική. Επειδή όμως συλλειτουργούν δύο διαφορετικά κοινοτικά όργανα, όχι μόνο τα κράτη μέλη

* Ο Αργύρης Φατούρος είναι καθηγητής του διεθνούς οικονομικού δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

απαίτηση ομοφωνίας δεν γίνεται συνή-
πιληπτή ως αρνησικυρία.

ΠΡΟΣ ΤΑ ΕΜΠΡΟΣ.

Άλλες επιμέρους διαστάσεις προβλημα-
τέρα από τη θεσμική, και οι άλλοι τομείς
της Ένωσης αδικούνται σε μεγάλο
βάθος από την έκθεση της Ομάδας Προβλημα-
τισμού, που ηθελημένα αυτοπεριορίστηκε σε
ένα μόνο από τα εκκρεμή θέματα. Έτσι η
έγινε η «Αρλεσιανή» της Ομάδας Προ-
βληματισμού, αυτή για την οποία όλοι μιλάνε
και κανείς δεν τη βλέπει, διότι το θέμα έμεινε
στη διαπραγμάτευση. Αλλά, βέβαια, τα
πραγματικά δεδομένα προχωρούν, η πραγματι-
κή σύγκλιση ή μη σύγκλιση συνεχίζεται. Ταυτό-
χρονα, συνεχίζονται και οι προσπάθειες εξι-
σμού των επιπτώσεων της ONE με προ-
σπάθειες για διατάξεις σχετικές με την απασχόλη-
ση στον κοινωνικό χώρο, προτάσεις που
έχουν και σε περιορισμένο βαθμό έλαβε υπόψη
οι Ομάδα Προβληματισμού. Σε άλλα
θέματα, όπως το περιβάλλον, γίνεται φανερό η
απουσία ριζικά διαφορετικών απόψεων ως
στην αναγκαία πολιτική μέσα στην Ένωση.
Τα προβλήματα της ΚΕΠΠΑ εξετάζονται σε
καταστικό κυρίως επίπεδο σαν να ήταν η έλ-
λη διαδικασία η πραγματική αιτία της δυ-
σουλίας των σχετικών διατάξεων της Συν-
θήκης του Μάαστριχτ. Αναδεικνύεται πάντως
άλλη μια φορά η γλωσσολογική διάθεση
κακότητας του κοινοτικού λόγου. Οι και-
νισμολογικοί όροι, «κοινοτικοποίηση» «αποτελε-
στικότητα», «ευελιξία», μοιάζουν να υποδει-
κνύουν, χωρίς να επιβάλλουν, κατευθύνσεις
της, εξακολουθούν όμως να χαρακτηρίζο-
νται από καίριες ασάφειες. Έτσι η αποτελε-
στικότητα, στην οποία η Ομάδα Προβλημα-
τισμού φαίνεται να δίνει υψηλή προτεραιότητα,
νόημα μόνον αν έχει καθοριστεί το ακρι-
βές πολιτικό πλαίσιο στη βάση του οποίου θα
είναι η ύπαρξη ή η απουσία της. Αποτελεσμα-
τικότητα υπάρχει όταν η Ένωση κάνει οικονο-
μικά, αλλά υπό άλλες προϋποθέσεις και όταν
δεν ανδάνται οι δαπάνες της. Είναι, από το άλλο
πλευρά, εύλογο να γίνεται λόγος για ευελιξία σε
Ένωση που θέτει εκατοστιαία ποσοστά δη-
μοσίου χρέους ή δημοσιονομικού ελλείμματος
στην ιδρυτική της συνθήκη;

Εν προκειμένω βέβαια για παραδρομή ή
προσεξία. Οι όροι έχουν συγκεκριμένη πολι-
τική λειτουργία, την οποία προδίδει η άποψη
που διαφαίνεται, χωρίς ποτέ ρητά να διατυπώ-
νεται, στην έκθεση της Ομάδας Προβληματι-
σμού, ότι μεταξύ αποτελεσματικότητας και δη-
μοκρατικότητας υπάρχει αντίφαση, ή έστω
αγωνιστική σχέση. Διαφαίνεται έτσι το επι-
σημαίνοντας ότι, χάριν της δυνατότητας, λ.χ. να
έρχεται γρήγορα αποφάσεις το Συμβούλιο ή η
τροπή, μπορεί να θυσιάζει λίγη δημοκρα-

τική εκπροσώπηση ή συναίνεση. Τα πράγματα
δεν λέγονται βέβαια ποτέ με τόση σαφήνεια. Η
πραγματική, θεμελιώδης συζήτηση και διαμάχη
υπονοείται, δεν γίνεται ρητά.

Η απουσία θεμελιώδους συζήτησης παραπέ-
μπει σε μια μέθοδο που έχει συχνά χρησιμοπο-
ήσει η Ένωση (Κοινότητα) στην εξέλιξή της
και που συνίσταται στη «φυγή προς τα εμπρός»:
μόλις προχωρήσει προς την κατεύθυνση που
έχει ήδη καθορίσει, αλλά προτού ακόμη ολο-
κληρωθεί η πρόοδος, η Κοινότητα θέτει νέους
συγκεκριμένους στόχους και συγκεντρώνει τις
προσπάθειές της στην επίτευξή τους, αποφεύ-
γοντας όμως κάθε φορά να διατυπώσει δε-
σμευτικά, ή έστω επίσημα, τους απώτερους
στόχους και να επιλύσει τα θεμελιώδη δικαιο-
πολιτικά προβλήματα που αντιμετωπίζει. Αυτό
συνέβη πεντακάθαρα με την Ενιαία Ευρωπαϊ-
κή Πράξη και το όραμα της ενιαίας αγοράς στα
μέσα της περασμένης δεκαετίας. Αυτό δοκίμα-
σαν να κάνουν με την ONE στο Μάαστριχτ, αλ-
λά εκεί το πράγμα δεν απέδωσε. Ίσως η μέθο-
δος να έχει πια χάσει τη λειτουργικότητά της,
ίσως το πρόσχημα της πολιτικής ένωσης να είχε
απρόσμενη ζωτικότητα.

ΠΟΙΟΣ Ο ΑΠΩΤΕΡΟΣ ΣΤΟΧΟΣ;

Δεν έχει έτσι γίνει ποτέ διαπραγμάτευση με-
ταξύ των κρατών μελών για το αν ο απώτερος
στόχος της Ένωσης είναι η ομοσπονδία ή κά-
ποιο άλλο πολιτειακό μόρφωμα. (Στην προετοι-
μασία του Μάαστριχτ κάποιοι ψέλλισαν τις σχε-
τικές λέξεις, αλλά το πράγμα έμεινε εκεί.) Οι
αναλύσεις και υποδείξεις των επιστημόνων, αλ-
λά και τυχόν μονομερείς διακηρύξεις πολιτι-
κών, δεν δεσμεύουν φυσικά τα κράτη μέλη. Οι
Κοινότητες άρχισαν ως οικονομικοί οργανι-
σμοί, με μια υπονοούμενη αλλά καθόλου βέβαιη
δυνατότητα πολιτικής εξέλιξης. Μια πρόσφατη
ιστορική μελέτη της ίδρυσης της ΕΟΚ έχει το
χαρακτηριστικό τίτλο: «Η ευρωπαϊκή διάσωση
του έθνους κρατών». Στις φεντεραλιστικές
, φονξιοναλιστικές και άλλες ρητορικές εξάρ-
σεις της εποχής, αλλά και των επόμενων δεκαε-
τιών, δεν είναι καθόλου σίγουρο ποιος είναι κά-
θε φορά ο πραγματικός στόχος και ποιο το πρό-
σχημα.

Η διαπραγμάτευση που αρχίζει σε λίγες εβδο-
μάδες φαίνεται να γίνεται προσπάθεια να ακο-
λουθηθεί το ίδιο πρόσωπο. Τα μεγάλα ερωτήμα-
τα μένουν εκτός διαπραγμάτευσης – είτε πρό-
κειται για άμεσα αλλά δύσκολα θέματα, όπως η
ONE, είτε πρόκειται, άλλη μια φορά, για τα θε-
μελιώδη πολιτειακού χαρακτήρα ερωτήματα.

Μένει ένα τελευταίο θέμα, σχετικά με τη θέση
της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στο πλαίσιο των
σημερινών παγκόσμιων τάσεων και εξελίξεων.
Λέγεται συχνά ότι η εποχή μας είναι αντίθετη
προς τις ολοκληρώσεις και ενοποιήσεις. Και ως

απόδειξη αναφέρεται η διάλυση, τα τελευταία
πέντε χρόνια, μιας μεζονος ομοσπονδίας, της
Σοβιετικής Ένωσης, που ήταν βέβαια κατάλοι-
πο μιας παλαιότερης αυτοκρατορίας, και δύο
μικρότερων, της Γιουγκοσλαβίας και της Τσεχο-
σλοβακίας. Θα μπορούσε ν' αναφέρει κανείς
και τις τάσεις προς περιφερειακές αυτονομί-
σεις, π.χ. στην Ισπανία και το Βέλγιο. Και αυτά
χωρίς καν ν' αναφερθούμε σε αυτονομιστικά κι-
νήματα που δεν έχουν τελεσφορήσει.

Από το άλλο μέρος, στην οικονομική της διά-
σταση, η εποχή μας βαδίζει με πρωτοφανή ταχύ-
τητα, υπό την ηγεσία των διεθνικών (πολυεθνι-
κών) επιχειρήσεων προς τη βαθύτερη και ευρύ-
τερη οικονομική ολοκλήρωση που έχει ποτέ
γνωρίσει η οικουμένη. Στο κρατικό, επίσημο
επίπεδο, οι φραγμοί στα σύνορα έχουν ριζικά
μειωθεί, τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε περιφε-
ρειακό επίπεδο. Οι συμφωνίες του Γύρου της
Ουρουγουάης, η Βορειοαμερικανική Ζώνη
ελευθέρων συναλλαγών, η Νοτιοαμερικανική
κοινή αγορά, είναι σαφέστατες ενδείξεις της
κατεύθυνσης προς την οποία κινείται η παγκό-
σμια οικονομία. Οι διεργασίες οικονομικής
ολοκλήρωσης στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής
Ένωσης αναπαράγουν έτσι, με υψηλότερη
ένταση, διεργασίες που λειτουργούν σε παγκό-
σμια βάση.

Οι εξελίξεις αυτές συνυπάρχουν με τον πολιτι-
κό τεμαχισμό που προαναφέρθηκε και με την
αναβίωση των εθνικισμών. Επαναβεβαιώνεται
ο πολιτικός ρόλος των εθνικών συνόρων, που εί-
χε αρχίσει να μειώνεται, ενώ ταυτόχρονα περιο-
ρίζεται η οικονομική λειτουργία που είχαν απο-
κτήσει από τα τέλη του 19ου αιώνα. Τι ακριβώς
σημαίνουν όλα αυτά για το άμεσο μέλλον δεν εί-
ναι καθόλου σαφές. Μπορεί ο πολιτικός ρόλος
των συνόρων να είναι απατηλός και η πραγματι-
κότητα να είναι η οικονομική ολοκλήρωση.
Μπορεί όμως να ισχύει το αντίστροφο: ως μην
ξεχνάμε το προηγούμενο του 19ου αιώνα, οπότε
τα εθνικά σύνορα είχαν πολύ υψηλή πολιτική
λειτουργία και πολύ χαμηλή οικονομική.

Οι σημερινές εξελίξεις στην Ευρωπαϊκή Ένω-
ση γίνονται ακόμη πιο προβληματικές όταν τις
δούμε σε αυτό το φόντο. Οι προσπάθειες ν' απο-
κτήσει και πολιτικό περιεχόμενο η οικονομική
ολοκλήρωση, είτε μέσω μιας πολιτικής ένωσης
ισότιμων κρατών είτε μέσω μιας Ευρώπης πολ-
λών ταχυτήτων (και αυτή πολιτική λύση είναι,
άσχετο αν είναι επιθυμητή), έχουν μια αναμφι-
σβήτητη δυναμική, αλλά δεν είναι καθόλου βέ-
βαιο ότι θα επιτύχουν. Και εξακολουθεί να
υπάρχει η δυνατότητα ενός ενδιάμεσου καθε-
στώτος, μιας μόνιμης (για το προβλεπτό μέλλον)
κατάστασης, όπου η διεργασία οικονομικής
ολοκλήρωσης αλλά και πολιτικής συσπείρωσης
συνεχίζεται, χωρίς όμως να δημιουργείται πλή-
ρης, παλαιού τύπου ομοσπονδία.

Κοινωνική αναταραχή

του Αλί Ταρτάνογλου

Κυβέρνηση υπάρχει πλέον στην Τουρκία. Τα δύο κόμματα του κυβερνητικού συνασπισμού, του Γιλμάζ και της Τσιλλέρ, φιλελεύθερων δεξιών κατευθύνσεων, σχημάτισαν στην ουσία κυβέρνηση μειοψηφίας, αφού στη Βουλή, μη έχοντας την απόλυτη πλειοψηφία των εδρών, «στηρίχτηκαν» στην αποχή των 75 βουλευτών του Ετσεβίτ για να πάρουν «ψήφο εμπιστοσύνης».

Η κατάσταση αυτή δημιουργεί προβλήματα και για το Δημοκρατικό Αριστερό Κόμμα (DSP) του Ετσεβίτ και για τους κυβερνητικούς εταίρους. Το κόμμα του Ετσεβλίτ δέχεται επικρίσεις από τα αριστερά γιατί στηρίζει μια κυβέρνηση με αντιλαϊκή, αντι-κοινωνική πολιτική.

Η κυβέρνηση επιθυμεί φυσικά να μη χάσει την υποστήριξη του Ετσεβλίτ και προσπαθεί να συμπεριφερθεί πιο «υπεύθυνα», περιορίζοντας την εφαρμογή της πολιτικής της. Επί παραδείγματι, ένα από τα επίμαχα σημεία αποτελεί το θέμα της κοινωνικής ασφάλισης. Η κυβέρνηση επιδιώκει την ιδιωτικοποίηση των ασφαλιστικών οργανισμών που έχουν τεράστια ελλείμματα και την αύξηση του ορίου συνταξιοδότησης, αλλά ο Ετσεβίτ διαφωνεί. Η αριστερή αντιπολίτευση, οι εργαζόμενοι και τα εργατικά συνδικάτα υποστηρίζουν ότι τα ελλείμματα δεν οφείλονται στους εργαζόμενους. Άλλωστε, οι οργανισμοί αυτοί δεν μπορούν να λειτουργούν με κριτήρια το κέρδος, όπως ο ιδιωτικός τομέας. Είναι επίσης γνωστό ότι οι τουρκικές κυβερνήσεις χρησιμοποίησαν τα χρήματα των ταμείων για να καλύψουν ελλείμματα του προϋπολογισμού, ενώ τεράστιες είναι και οι οφειλές των εργοδοτικών εισφορών.

Η κυβέρνηση κυριαρχείται από δεξιούς –αρχετοί με ακροδεξιό παρελθόν– με έκδηλες αντιδημοκρατικές τάσεις. Είναι χαρακτηριστικό ότι τη στιγμή που διεξαγόταν η συζήτηση στη Βουλή για την ψήφο εμπι-

Θα αναδειχτεί ο Μ. Γιλμάζ κυρίαρχος του παιχνιδιού στην Τουρκία;

στοσύνης προς την κυβέρνηση, οι δάσκαλοι διαδήλωσαν μερικές εκατοντάδες μέτρα πιο κάτω διότι η κυβέρνηση είχε απαγορεύσει το Σωματείο τους. Εξελίχτηκαν τότε σκληρές βίαιες με την αστυνομία να χτυπά και να σύρει άγρια τους διαδηλωτές.

Ο Γιλμάζ ζήτησε εκ των υστέρων συγγνώμη συνιστώντας «υπομονή» και ζητώντας πίστωση χρόνου, αλλά δεν έπεισε κανέναν. Τη δεύτερη κιόλας ημέρα η νέα κυβέρνηση ανακοίνωσε αυξήσεις στην τιμή της βενζίνης και της ζάχαρης. «Γιατί δεν δείχνει υπομονή ο κ. Γιλμάζ και τη ζητάει από μας;», λένε θυμωμένα δάσκαλοι και εργαζόμενοι. Οι φοιτητές διαμαρτύρονται για την αύξηση των διδάκτρων. «Χρειαζόμαστε τα λεφτά!», λέει η κυβέρνηση. «Να φαντα-

γήσετε τους πλούσιους», απαντούν οι τητές. Οι διαμαρτυρίες, που άρχισαν το σχηματισμό κυβέρνησης συνεχίζονται σχεδόν καθημερινά και καταλήγουν σε γκρούσεις με την αστυνομία. Απαγορεύεται οι διαδηλώσεις, αλλά οι φοιτητές βρίσκουν σε καταλήψεις των Σχολών τους. Άλλο παράδειγμα: τρεις βουλευτές Τσιλλέρ κι ένας του Γιλμάζ διορίστηκαν στα διοικητικά συμβούλια μεγάλων ιδιωτικών επιχειρήσεων. Ο Τύπος τους επέκρινε ρωτώντας δικαίως: «Τι ήσαστε τελικά, απρόσωποι του λαού ή των μεγάλων επιχειρήσεων»; Το θέμα συζητήθηκε στη Βουλή και τρεις βουλευτές αναγκάστηκαν να παραιτηθούν.

Η στρατιωτική αεροπορική βάση NATO στο Ινστιρλίν καθώς και η κατάσταση εκτάκτου ανάγκης που έχει επιβληθεί ολόκληρη τη νοτιο-ανατολική περιοχή Τουρκίας αποτελούν άλλα επίμαχα σημεία. Τελικά, στην Τουρκία υπάρχει σήμερα μια κατάσταση που θυμίζει την περίοδο πριν το 1980, λίγο πριν γίνει το στρατιωτικό πραξικόπημα. Όσοι θυμούνται την κατάσταση εκείνη και γνωρίζουν της λεπτομερειες ξέρουν πολύ καλά ότι πολλά από τα γεγονότα εκείνα ήταν «στημένα» για να καιώσουν το στρατιωτικό πραξικόπημα. Χιλιάδες άτομα είχαν τότε σκοτωθεί, δηλαδή τη 13η Σεπτεμβρίου 1980. Επισταμάτησαν και τα «γεγονότα» με το μχαίρι. Έχει κανείς σήμερα την αίσθηση ελάχιστα συνειδητοποιείται η πραγματικότητα αυτή.

200 τόσα τεύχη: Μορφή για μια γιορτή

ρεπορτάζ συνεργάστηκαν οι:

Νίδας Βαλασσόπουλος, Μαρία Δημητροπούλου, Τζίμης
Νυμίου, Κακοφωνίξ, Τάσος Μενεμενόγλου, Νεκτάρης
Πρόπουλος, Θανάσης Μουτσόπουλος, Γιάννης Σκοπετέας
Νίκος Στεφανίδης και Μαρία Τοπάλη.

Το 1982, όταν γιορτάσαμε τα 200 τεύχη στο παλιό Παγοποιείο του ΦΙΞ στην οδό Πατησίων, δώσαμε την υπόσχεση να ξαναβρεθούμε όταν θα εκδοθεί το 400ό τεύχος. Κρατήσαμε την υπόσχεση και το 1989, συναντηθήκαμε και πάλι, στο δεύτερο ANTI-ΦΕΣΤΙΒΑΛ στον οδό Πειραιώς, στο Εριουργείο Σικιαρίδη εκεί που σήμερα πια στεγάζεται η Σχολή Καλών Τεχνών. Φέτος, όπως πλησίαζε ο αριθμός 600 στην αρίθμηση των τευχών, το πήραμε απόφαση. Γιατί όχι άλλη μια γιορτή; Όσοι δουλέψαμε για τις γιορτές του Μάρτη ξαίρουμε τί σήμαινε η κουβέντα εκείνη. Ας πάει όμως η κούραση. Αν πιστέψουμε στα λόγια των φίλων η φετινή γιορτή είχε μεγάλη επιτυχία. Βοήθησε ο καιρός, βοήθησαν οι καλλιτέχνες και τα συγκροτήματα, βοήθησε το κρασί και ο μεζές, βοηθήσατε και σεις που ήρθατε στο Γκάζι και όλα πήγαν καλά μέχρι τέλος. Για να πούμε την αλήθεια ούτε και μεις πιστεύαμε σ' αυτήν την επιτυχία τόσο πολύ!

Για όσους δεν παραβρεθήκατε στη γιορτή ή δεν έτυχε να σκοντάψετε σε κάποια από τις εκδηλώσεις -και «ιστορίας ένεκεν»- ακολουθεί ένα παζλ από κείμενα που έγραψαν συνεργάτες ή μας έφεραν φίλοι. Η παράθεση και η έκταση δεν έχουν σχέση παρά μόνον με την εργατικότητα (!) όσων συνέταξαν τα κείμενα. Στο επόμενο τεύχος θα δημοσιευτούν συμπληρωματικά και άλλα πληροφοριακά ή κριτικά κείμενα. Ως τότε, υπομονή!

ΑΔΡΟΜΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ

Αθήνας έχει τη διαδρομή του σ' αυτή την πόλη, τα πρόσωπα, οι έξεις, οι μνήμες, οι λέξεις, οι επιθυμίες, οι αγώνες, ακόμα και τα λοκαρίσματα. Όλα αυτά είναι που παράγουν μια πόλη του καθε-
ς, προσωπική και, παραπέρα, ακριβή και πολύτιμη. Το περιοδι-
Αντί, στα 24 χρόνια της ύπαρξής του έχει γράψει και γράφει κι
πό τη δική του πορεία στο κοινωνικό σώμα, και πόσες φορές αν-
δεν έχει συναντηθεί με τις προσωπικές μας. Κι αυτές οι συνα-
ήσεις είναι που δίνουν τον τόνο και το νόημα...

ια καλή αφορμή υπήρξαν πάντα οι γιορτές για τα -ανά 200 κάθε
ορά- τεύχη. 1982 στα 200, 1989 στα 400, 1996 στα 600. Οι συνα-
ήσεις μας, η πόλη μας, οι αγώνες και τα γλέντια μας. Κάποιος θα
αστεί να παρατηρήσει ότι κάθε φορά εγκαινιάζεται και μια
ροφή στα πολιτικά μας πράγματα. Η άνοδος του ΠΑΣΟΚ στην
ουσία στην α' περίπτωση, η αείμνηστη συγκυβέρνηση στη β', η
ερίοδος Σημίτη τώρα.

α' ναι τυχαίο αυτό ή, ακόμα περισσότερο, υποκινούμενο από τις
ορτές του ANTI; Και η εμφάνιση του κομήτη Χατακουμάρα, να

χει κι αυτή κάποια σχέση; Αλλά ας σοβαρευτούμε τώρα. Με τη συ-
νηθισμένη τεχνική του θαυματοποιού -για όσους το ζήσαν από μέ-
σα- στήθηκε κι αυτή τη φορά, στο Γκάζι, στο παλιό εργοστάσιο
Φωταερίου της οδού Πειραιώς, ένα παζλ εκδηλώσεων. Όλα τα
τεύχη, από το πρώτο μέχρι το τελευταίο συνέθεταν μια «ζωντανή
ταπετσαρία» 40 μέτρων κατά μήκος της αίθουσας. Άνθρωποι στον
αέρα στο προαύλιο, και ναυτικές σημαίες με ανεξερευνήτα σήμα-
τα στο εσωτερικό. Πολύς κόσμος, από όλες τις γενιές, που ερχόταν
για να συναντηθεί, να πει κρασί στη μικρή ταβέρνα, να απολαύσει
τις πολλές διαφορετικές συναυλίες, τον Καραγκιόζη, τον Μικρό
Ήρωα ή τον Μπάστερ Κήτον, βουβές ταινίες του οποίου παίζο-
νταν με μια παλιά καλή κινηματογραφική μηχανή στο προαύλιο.
Και παράλληλα με αυτά, η έκθεση στο «Μελίνα Μερκούρη» εφτά
νέων ζωγράφων (λήγει στις 30 του μήνα), η εκπληκτική παράσταση
της Φαίδρας απ' το Κρατικό Θέατρο της Κραϊόβα, που δόθηκε την
Κυριακή στο Δημοτικό Θέατρο του Πειραιά. Οι Ολλανδοί κλόουν
που έστησαν τα δικά τους χάπενινγκ στους δρόμους της Αθήνας στις
17 και 18 του μήνα.

Και βέβαια τα γκράφιτι που συνεχίζονται αμείωτα, έχοντας ήδη

καλύψει Ομόνοια, Μοναστηράκι, Πανόρμου, Γκάζι, Πλ. Ασωμάτων, Πλ. Μαβίλη και έπεται συνέχεια. Απλωνόμαστε. Για όλους τους παλιούς και όλους τους καινούργιους φίλους, το επόμενο ραντεβού γύρω στο 2003!

Τι είδε ο Γιαπωνέζος στο Γκάζι...

Για την ακρίβεια δεν είδε τίποτα. Πέρασε μόλις 17,5 εκατομμύριαμίλια μακριά από τον πλανήτη Γη σαν κομήτης. Ο Γιαπωνέζος, με το όνομα «Χατακουμάρα» ήταν ένας διαρρέων κομήτης. Απ' αυτούς με τη σπάνια ιδιότητα του «είδεν από υψηλά και έπεσε». Και συνέπεσε αυτή του η έξοδος στα στενοσόκακα του Γαλαξία να συμπέσει με την «αυλαία» του φεστιβάλ. Για τους φίλους του Αντί, αυτή ήταν η ανταμοιβή και το «γεια χαρά» του Αντί στους φίλους του. Να συνεχίζεις το ορυμαγδένιο ταξίδι σου. Σε είδαμε, σε απολαύσαμε..., να συνεχίζεις το ταξίδι σου.

ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Η γιορτή του ANTI, εκτός του τριημέρου στο Γκάζι, είχε και την άλλη της όψη, αυτή που διαδραματίστηκε παρέα με καλλιτέχνες του δρόμου σε πλατείες και πεζόδρομους της Αθήνας την Κυριακή 17 και τη Δευτέρα 18 Μαρτίου.

Από την Ολλανδία ήρθαν οι δύο φίλοι μας ηθοποιοί ο **Mark** και ο **Eric** για να μας παρουσιάσουν ένα θέαμα με έντονο το άρωμα από το Άμστερνταμ, την πόλη όπου ανθούν τα θέατρα του δρόμου σε κάθε τους έκφραση. Τους συνόδεψαν κάποιοι από τους πλανόδιους μουσικούς που έχουμε συνηθίσει να συναντάμε στις βραδινές μας εξόδους στις ταβέρνες των Εξαρχείων. Ο **Διονύσης** (πριν βαφτιστεί τον έλεγαν Antonio), ο **Alfred** και η **Maltina**, όλοι από τη γειτονική μας Αλβανία, μπορεί να αναγκάζονται συχνά να λένε ότι είναι Βορειοηπειρώτες για να αποφεύγουν τα εχθρικά βλέμματα ή και άλλα ακόμα χειρότερα, όμως δεν έχουν ξεχάσει καθόλου τι σημαίνει να παίζεις μουσική για να ψυχαγωγήσεις τους συνανθρώπους σου. Με το βιολί, το ακορντεόν, το ντέφι και το πηγαίο ταλέντο τους -όντας δάσκαλοι της μουσικής στην πατρίδα τους-, έπαιξαν για τους Αθηναίους ένα πλούσιο ρεπερτόριο από πόλκες, βαλς, ταγκό, αλλά και ζεϊμπέκικα και δημοτικά ελληνικά τραγούδια.

Η παρέα ξεκινά

Κυριακή πρωί γύρω στις 11.00, κάτω από ένα ηλιόλουστο ανοιξιάτικο πρωινό γεμάτο φως, γνωριστήκαμε όλοι μεταξύ μας ανταλλάσσοντας χαιρετισμούς γνωριμίας στις διάφορες γλώσσες μας και στα «διεθνή» αγγλικά. Ο **Eric** και ο **Mark** έστησαν τα υπαίθρια σκιηνικά τους έξω από το Ζάππειο Μέγαρο, οι μουσικοί άρχισαν να παίζουν και οι πρώτοι περαστικοί κοντοστάθηκαν. Δεν έλειψε και ο «υπεύθυνος» του χώρου που άρχισε να λέει ότι δεν επιτρέπονται αυτά τα πράγματα και να μας ρωτά για τις σχετικές άδειες. Το πρόβλημα λύθηκε σύντομα, χωρίς γραφειοκρατικές διαδικασίες,

και η παράσταση άρχισε χωρίς άλλα παρελκόμενα.

Κάθε σημείο της Αθήνας έχει τον χαρακτήρα του και αυτή η καλλιτεχνική διαδρομή ήταν η καλύτερη για να αντιληφθείς του λόγου αληθές. Στο Ζάππειο, συναντήσαμε τις μαμάδες με τα παιδιά που εντυπωσιασμένα από το γεγονός επέμεναν να κάτσουν, τους περαστικούς ηλικιωμένους κύριους και κυρίες που είχαν κλεφτές ματιές ή έμεναν και παρακολουθούσαν χαμογελώντας μελαγχολικά. Από την άλλη, ήταν παρόντα και τα πηγαδάκια από κυρίες μέσης και ώριμης ηλικίας που χαμηλόφωνα σχολίαζαν τα συμβάντα με καχυποψία: «Ποιος τους έφερε αυτούς εδώ;

Ο Διονύσης, ο Έρικ, η Μαλτίνα, ο Μαρκ και ο Άλφρεντ

«Δεν πάνε στην πατρίδα τους να βγάλουν κάνα φράγκο!», «Εντρέπονται να παριστάνουν τους καραγκιόζηδες;» και άλλα φημολογούμενα.

Το κλίμα είχε ζεσταθεί από τους ζωντανούς ρυθμούς των μουσικών όταν ο **Eric** με τον **Mark** ξεκίνησαν το ασυνήθιστο θεατρικό τους. Με αργές κινήσεις και μυστηριώδεις ήχους που έβγαιναν από κασετόφωνο, διαδραματίστηκε το πρώτο σκετς με το γκαρσόνι του πελάτη κάποιου εστιατορίου που επιλέγει το μενού της προτίμησής του διαβάζοντας ήσυχος το εξακοσιοστό τεύχος του ANTI. Αμέσως μετά, σε ένα απολαυστικό σκετς κυνήγησαν μύγες σε τριγύρω χώρο και στα κεφάλια των περαστικών, τραγούδησαν ένα αστείο τραγούδι, ενώ στο τέλος εντυπωσίασαν με ένα θέαμα πριουδία ταχυδακτυλουργικών κόλπων που λίγο έλειψε να στοιχίσει τον αποκεφαλισμό του **Mark** από δίκολπα μαχαίρια.

Επόμενη στάση η κεντρική πλατεία της Πλάκας, με ένα κοινό αμέσως μετά πιο «ψυλλιασμένο» στα υπαίθρια δρώμενα και βέβαια με θέα από όλα τα μέρη του κόσμου. Γύρω από τους καλλιτέχνες σχηματίστηκε γρήγορα ένας μεγάλος κύκλος από ένθερμο κοινό, που συμμετείχε έντονα στο θεατρικό παιχνίδι.

Η παρέα βρέθηκε γύρω στις 2.00 το μεσημέρι στον Λυκαβηττό, στον ουξερί της Δεξαμενής. Ο καιρός είχε ήδη αρχίσει να συννεφιάζει και με το πρώτο ψιλόβροχο οι μουσικοί μας έπαιζαν το τελευταίο βαλς και οι ηθοποιοί ξεκινούσαν το έργο τους. Ο κόσμος στο Κελοινάκι, τελείως διαφορετικός, ενδιαφέρθηκε να μάθει για τις υπολοιπες εκδηλώσεις, να μας συγχαρούν για τα εξακόσια τεύχη, να σχολιάσουν το αποτέλεσμα της υπαίθριας καλλιτεχνίας, να εκφράσουν τον θαυμασμό τους για το πόσο ωραία είναι αυτά τα πράγματα στην Αθήνα. Το απόγευμα τέλειωσε με ούζα κάτω από τη βροχή.

ρωτική μουσική –που άρχισαν να παίζουν οι μουσικοί μας τους ζητήσαμε να παίξουν κάτι από την πατρίδα τους– με τρα- και χορό στην ανηφοριά της Δεξαμενής.

ους δρόμους και τις εργάσιμες μέρες

πρέα με τους μουσικούς και τους ηθοποιούς συνέχισε τη μελω- της βόλτα στην Αθήνα και την επόμενη μέρα, τη Δευτέρα, αυ- φορά όχι σε σημεία περιπάτου και ξεκούρασης, αλλά στα ση- απ' όπου περνούν καθημερινά βιαστικοί εργαζόμενοι.

11.00 το πρωί στον πεζόδρομο του Λαμπρόπουλου στα Χαυ- η παράσταση άρχισε ξανά με τους μελωδικούς ήχους του βιο- και του ακορντεόν, ενώ οι ηθοποιοί έδωσαν τη δικιά τους πα- τηση αυτή τη φορά μπροστά σε αγκωμένα βλέμματα που κο- πέκονταν για λίγο ή μπροστά σε κυρίες που έκαναν τα ψώνια στην αγορά. Οπωσδήποτε δεν υπήρχε η χαλαρή κυριακάτικη θεση της προηγούμενης μέρας, γι' αυτό όμως και η παράσταση την ιδιαίτερη αξία της για όσους την παρακολούθησαν έστω για λίγο. Το θέαμα συνεχίστηκε στον πεζόδρομο του Μινιόν αργότερα στην οδό Σόλωνος, στο πλάτωμα πίσω από το Πνευ- κικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων, δίπλα στο καφενεδάκι.

οι είδατε κάποια από τις παραστάσεις σίγουρα κάτι πήρατε την ατμόσφαιρα της γιορτής που μας μετέδωσαν ο Διονύσης, η ltina, ο Alfrend, ο Mark και ο Eric. Τους ευχαριστούμε ολόψυ- που έδωσαν μια άλλη νότα στην καθημερινότητά μας και, ποιος ξει, μπορεί σύντομα να τους ξαναέχουμε κοντά μας.

ΛΗΠΡΟΣ, ΓΙΑ ΓΚΡΑΦΙΤΙ

λλές φορές περπατάω μόνος μου στο δρόμο και αισθάνομαι ότι που μου την έχουνε στημένη. Δεν μπορεί, τόσο γκριζο που ξόδε- ν οι πολεοδόμοι για να φτιάξουνε την πόλη, κάτι θα' θελαν να υψουν.

ήπως τη ζωή; Ο Ελύτης έλεγε «Θεέ μου πόσο μπλε ξοδεύεις για μη σε βλέπουμε». Βλέπω όμως απειλητικά βλέμματα πολιτσή- ν έτοιμα να μου κάνουν εξακρίβωση και να βρούνε τις φτωχές υ (που ούτε εγώ καλά ξέρω) παρανομίες. Βλέπω τους πολιτσή- υς του Δήμου να διώχνουν τον κόσμο του παζαριού απ' το Μονα- ηράκι, να κλείνουν την «αυλή των θαυμάτων», αυτή που τόσες ιχογραφίες έχει ζωγραφίσει στις Κυριακές μου, γεμάτες χρώμα- και πρόσωπα. Πάμε να φύγουμε από δω, ο τόπος γέμισε γκαρ-

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ

Οι γιορτές για τα 600 τεύχη μπόρεσαν να υλοποιηθούν χάρις στην χορηγία του προϊόντος «ASSOS» της Παπαστράτος Α.Β.Ε.Σ., των Αδελφών Βερόπουλοι και της Κτηματικής Τρά- πεζας.

Αλλά πολύτιμη στάθηκε και η υποστήριξη από το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων, την ΔΕΠΑΠ, την ΔΕΦΑ και το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου.

Όμως εκτός από τις εταιρείες και τους φορείς αισθανόμαστε την υποχρέωση να εκφράσουμε και από τις στήλες του περιο- δικού τις ευχαριστίες μας στους:

αντιδήμαρχους του Δήμου Αθηναίων κ. Ελλη Ευαγγελίδου, Ηλία Σκαλαίο και Κώστα Τριανταφύλλου. Ακόμα τους εργα- ζόμενους στο Πολιτιστικό Κέντρο «Μελίνα Μερκούρη» και τους: Νίκο Χατζηθεοδώρου, Γιώργο Μαρκόπουλο, Μηνά Τίγ- γιλη, Ζακ Μεναχέμ, Φιλίππα Αθυμαρίτου -που επιμελήθηκε την αρχιτεκτονική οργάνωση του χώρου και το στήσιμο της έκ- θεσης του ANTI. Ακόμα τους: Κώστα Τζιμούλη, Αντώνη Πα- ναγιωτόπουλο, Θόδωρο Γεωργίου, Τάσσο Μενεμενόγλου, Τζίμη Ευθυμίου, Δημήτρη Ζουρούδη, Ηρακλή Πασχαλίδη και την εταιρεία ΣΕΛΜΑΝ. Τον υπάλληλο του Δήμου κύριο Πα- ναγιώτη που στάθηκε ξάγρυπνος να προσέχει για το κάθετί. Και όσους άλλους ξεχάσαμε...

Κυρίως όμως θέλουμε να ευχαριστήσουμε τους καλλιτέχνες που με ελάχιστες ή καθόλου αμοιβές ήρθαν και έβαλαν τα δυ- νατά τους να περάσουμε ώρες χαράς, διασκέδασης και αλη- σμόνητης συνάντησης.

Και φυσικά όλους τους φίλους που ήρθαν να περάσουν μαζί μας τις ώρες που φροντίσαμε στο δυνατόν να είναι καλές και ευχάριστες για όλους.

Καλή αντάμωση σε άλλες, ακόμα καλύτερες συναντήσεις...

σόνια και σνομπ τουρίστες.

Βλέπω τόσα πράγματα που δεν μ' αρέσουνε κι όλο και πιο δύσκο- λα τους φίλους μου, τόσο, που λίγο θέλω για να γίνω κι εγώ άλλος ένας ξένος ρεαλιστής. Τις Κυριακές, όπως συμβαίνει τελευταία αυτούς τους δύο μήνες, ένας μικρός χαρούμενος πόλεμος με πιτσι- ρικάδες και πιτσιρίκες γίνεται μπροστά στους τσίγκους του Μετρό. Ένα περιπολικό που περνάει φεύγει γρήγορα μόλις τους εξηγήσω ότι τα σπρέυ είναι δοσμένα από τον Δήμο και η άδεια στην τσέπη μου. Αλλιώς τα πρόστιμα είναι αστρονομικά. Όταν ψάχναμε να κολλήσουμε τις αφίσες που αναγγέλλανε τη δράση δεν υπήρχε κα- νένα stand για να τις δεχτεί. Τα έχουνε ξηλώσει. Στην Καλών Τε- χνών το κάλεσμα το βρήκα σκισμένο και το ενδιαφέρον υποτονικό. Μάλλον δεν θα παίζουν τεχνοκρίτες και γκαλερί εδώ. Λίγο ελευ- θερία, εεεε!

Οι πιτσιρικάδες όμως, αυτοί χαρίζουν λίγο από το πρόσωπό τους στην πόλη. Μακάρι να υπήρχαν πολλές τέτοιες ευκαιρίες. Όμως η καταπακτή που οδηγεί προς τα πάνω συνήθως είναι μπλοκαρισμέ- νη. Δίπλα στις διαδρομές μας της καθημερινής αγγαρείας, να και κάποιες ευχαρίστησης. Αποενοχοποίησης, εμπιστοσύνης. Με αμε- ρικάνικα αραβουργήματα, αλλά και άλλα, πιο οικεία, πιο δικά μας θέματα. Και να 'ρχονται συνέχεια κι άλλοι στο πάρτυ. Κι άλλες φυ- λές.

Κι άλλοι φίλοι.

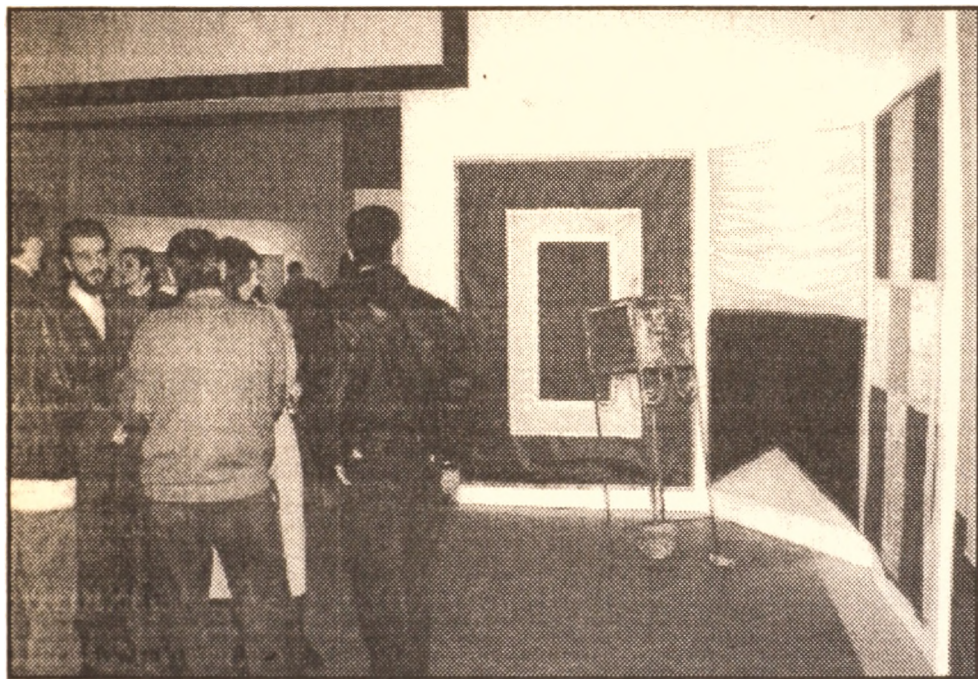
ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ

Στο Πολιτιστικό Κέντρο «Μελίνα Μερκούρη», το παλιό Πιλοποιείο Πουλόπουλου, στα Πετράλωνα πολύ κοντά στο χώρο των κύριων εκδηλώσεων, άνοιξε την Παρασκευή 15 Μαρτίου μια έκθεση 7 νέων εικαστικών καλλιτεχνών και 4 νέων φωτογράφων. Η έκθεση αυτή θα παραμείνει ανοικτή έως και αύριο Σάββατο 30 Μαρτίου. Όσοι δεν προλάβετε, τρέξτε να δείτε αυτές τις δύο εκθέσεις. Δυό λόγια από τον αρχιτέκτονα Θανάση Μουτσόπουλο και τον Μάνο Στεφανίδη σήμερα για την έκθεση των εικαστικών και μια αναλυτική κριτική παρουσίαση του Γιάννη Σκοπετέα για τους φωτογράφους.

Μερικές (καλές) ιστορίες...

Περίεργη αυτή η νέα γενιά των εικαστικών τους συνδέουν τόσα σχεδόν όσα τους χωρίζουν. Δεν θα μπορούσε εξάλλου να είναι και αλλιώς.

Ο **Γιάννης Σκαλτσάς** αστειεύεται η ελληνική «σπιτική» μπαναλιτέ

Από τα εγκαίνια της έκθεσης εικαστικών.

συναντάει την ποπ/kitsch εικονολογία. Μέσω μεγάλης ποσότητας χιούμορ φυσικά. Το Πάνθεον των κόμιξ ηρώων συναντάει τους εθνικούς μας (τον '21). Ωσπου ξάφνου μέσα στο αλαλούμ ξεπροβάλλει μια υψωμένη γροθιά. Μνήμες από τη νεότητα στην Αν. Γερμανία; Ο **Τζίμης Ευθυμίου** είναι ποπ ούτως ή άλλως. Ψυχή τε και σώματι. Αν το χάος ήταν χαριτωμένο, τότε οι κατασκευές στο χώρο τα βίντεο ή τα σκίτσα του θα ήταν τα καρτουνίστικα fractals αυτού του σύμπαντος. Δύσκολο να πεις αν ο **Βασίλης Βλασταράς** αστειεύεται ή μιλάει σοβαρά. Όταν φτιάχνει άγιο-γραφίτη γουρουνιών ή τσιμεντένιων υποστυλωμάτων μοιάζουμε βέβαιοι για το πρώτο. Όταν όμως παρουσιάζει ένα σχόλιο πάνω στον εσωτερικό χώρο στη Βυζαντινή αλλά και την πρωτοαναγεννησιακή ζωγραφική τότε δεν έχουμε καμμία αμφιβολία για το δεύτερο. Στον **Δημήτρη Ζουρούδη** βγαίνει τόσο μια νέα ματιά πάνω στις (σκληρές) εγκαταστάσεις του Κανιάρη όσο και μια γλυκειά μνήμη ελληνικότητας. Οι γυναίκες της παρέας μοιάζουν να αδιαφορούν τόσο για την ποπ και το χιούμορ όσο και για την ελληνικότητα ως ιδέα. Η γραφή τους είναι όσο πιο μίνιμαλ μπορεί να είναι. Η **Κατερίνα Διακομή** φτιάχνει κόσμους από κλωστές και σύρματα. Με την ακρίβεια της επιστημονικής γραβούρας αλλά και το αβέβαιο του αντικατοπτρισμού. Το πορφυρό χρώμα είναι αυτό που λατρεύεται στα υφάσμα-

τα/μουσαμάδες της **Μάρως Μιχαλακάκου**. Ίχνη κι αυτά: Από χερσάκια, πρόσωπα και πόδια. Αλλά. Η **Θάλεια Χιώτη** έχει και την πιο μακρόχρονη παρουσία στα εικαστικά πράγματα. Η βιωματική σχέση με το μαλλί είναι βέβαια το ένα στοιχείο. Όμως είναι τα πανέξυπνα εννοιολογικά παιχνίδια με το ανθρώπινο ένδυμα/σώμα που ανοίγουν μια απειρία δυνατοτήτων.

Θ. Μ.

Ιστορία ιδιωτικής χρήσης

Αν η σύγχρονη Τέχνη οφείλει να γίνει η πολιτική απ' την ανάποδη κι αν ο σημερινός δημιουργός επιβάλλεται να υπονομεύσει τις επισημες εκδοχές της Ιστορίας διεκδικώντας την Ιστορία ως προσωπικό βίωμα για ιδιωτική χρήση, τότε η νέα γενιά των εικαστικών μαρτυρείται σε καλό δρόμο. Η έκθεση στο «Πουλόπουλου» που οργάνωσε το ANTI απετέλεσε για μένα μιαν ευχάριστη έκπληξη κυρίως γιατί συνδύαζε διεθνές ιδίωμα και ιθαγενές βίωμα, σοβαρότητα και χιούμορ μερικούς δημιουργούς τους ήξερα: την **Χιώτη** απούμε για τα αέρινα γλυπτά της **Διακομή** που «γράφουν» σχέδια της σκιάς, σαν τον αόρατο εραστή στο σπίτι της **Μπερνάντα Αλμπα**. Επίσης θυμάμαι τον **Σκαλτσά** από την έκθεση αποφοίτη στην πινακοθήκη και το «επίκεντρο» της Πάτρας. Ωραία η ιδέα του να βάλει τους αστροναύτες ν'ατενίζουν τον Μπρανκούζι. Και το **Ζουρούδη** τον είδα πρόσφατα στις «Πλειάδες». Δεν ήξερα του υπόλοιπους και βεβαίως χάρηκα για την γνωριμία. Ιδιαίτερως για τη γνωριμία της κυρίας **Κατερίνας Μιχαλακάκου** με τις ωραίες ιδέες και την ωραία εκτέλεση των ωραίων ιδεών. Σημασία έχει να κατασκευάζουμε ζωγραφική, να αρχιτεκτονούμε εικόνες με τα πλάγια μέσα ώστε ν'αποδιδράσκει η μη σεσημασμένη δυνατότητα των πραγμάτων το αντί της θέσης αλλά και της αντίθεσης.

Μ. Στ

Υ. Μ'άρεσε το «War» του Ζουρούδη για τη σημερινή χρήση του «λαμπρού βυζαντινισμού μας και ο τάφος του Greco Βλασταρά στον οποίο σαφώς κείται όλη η ακαδημοποιημένη διδασκαλία της Ιστορίας της δίχως στην Παιδιά απελευθερωθείτε!

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

Χριστίνα Βάζου

Η Χριστίνα Βάζου δούλεψε ως φωτογράφος για την οργάνωση των «Γιατρών Χωρίς Σύνορα» και το «Ίδρυμα Υποδοχής και Αποκατάστασης Αποδήμων και Παλλινოსτούντων Ομογενών Ελλήνων». Μέσα από αυτή την εμπειρία βρέθηκε στη Γεωργία, όπου είχε κάθε δυνατότητα να φωτογραφίσει.

Εδώ η τέχνη της φωτογραφίας σημαίνει καταγραφή ενός κόσμου οικείου και μακρινού ταυτόχρονα. Οικείου γιατί φιλτράρεται μέσα από τη ματιά της 28χρονης Χριστίνας Βάζου. Και μακρινού, γιατί αναγνωρίζουμε σ' αυτόν μια ξένη χώρα, έναν ξένο ρυθμό, μια άλλη εποχή. Πρόκειται για μια χώρα όπου, όπως σημειώνει η ίδια η φωτογράφος, υπάρχει «έντονη οικονομική κρίση, οι πληγές του πρόσφατου εμφυλίου πολέμου διαφαίνονται καθαρά και οι συνθήκες διαβίωσης εξαιρετικά δύσκολες».

Φυσικά δεν πρόκειται για τουριστική φωτογραφία ή για μια επιφανειακή ματιά. Πουθενά δεν έχουμε ωραιοποιημένες ή δραματοποιημένες καταστάσεις. Η λιτότητα δρα επικουρικά των στοιχείων του ορισμού της «φωτογραφίας-ντοκουμέντου».

Μικρές λεπτομέρειες από την καθημερινή ζωή των Γεωργιανών

Η γωνιά του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου.

Ο Έρικ και ο Μαρκ αρχίζουν τα χοροπηδήματα...

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΜΙΑ ΓΙΟΡΤΗ

Οι χιπ-χοπ ένα κυριακάτικο πρωινό
Μια άκρη από τα 600 τεύχη.

Ο Καραγκιόζης ξάφνιασε μικρούς και μεγάλους με τα ευρήματά του.

Η Ανατολή έδωσε τους ρυθμούς στην Ανδρομάχη και τη Ρέα.

Ο Ρος Νταϊήλυ σε μουσικά ταξίδια στην Ανατολή.

Ο «Μικρός Ηρω

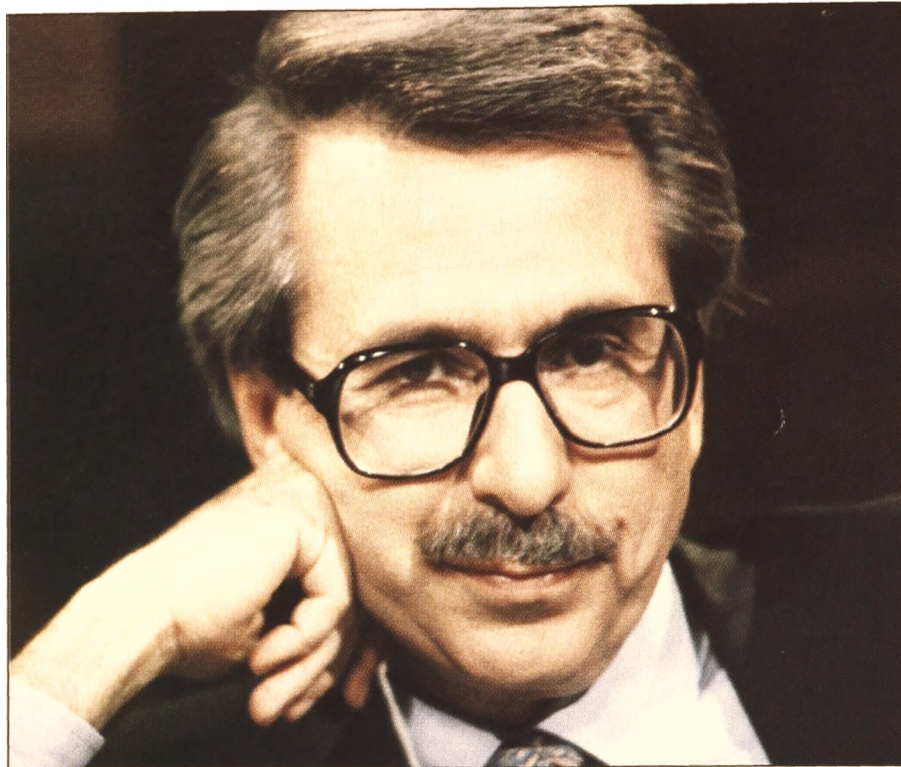
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

... Η άλλη άποψη στο βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 ΑΘΗΝΑ 10680, ΤΗΛ. 3607744-FAX 3623093

ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΟΥ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ
Φιλοσοφία. Έκτη έκδοση.

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
Φιλοσοφία. Πέμπτη έκδοση.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΓΑΤΩΝ
Ποίηση. Τρίτη έκδοση.

ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΠΑΝΤΑ
Σάτιρα. Τέταρτη έκδοση.

ΠΑΡ' ΟΛΑ ΑΥΤΑ
Πεζά. Τρίτη έκδοση.

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ
Φιλοσοφία. Τέταρτη έκδοση.

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ
Δοκίμια. Τρίτη έκδοση.

Η ΔΥΣΤΥΧΙΑ
ΤΟΥ ΝΑ ΕΙΣΑΙ ΕΛΛΗΝΑΣ
Σάτιρα. Δέκατη όγδοη έκδοση.

ΕΡΩΣ ΚΑΛΟΥ
Δοκίμια.

Η ΚΟΥΤΣΟΚΩΣΤΑΙΝΑ
Τρίτη έκδοση.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΚΑΥΣΩΝΑ
Πεζά. Δεύτερη έκδοση.

ΤΟΛΜΗΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ
Διηγήματα. Δεύτερη έκδοση.

ΤΟ ΦΩΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΛΙΣΤΕΣ
Το παιχνίδι με τους καταλόγους.

Δοκίμια Ι
ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ

ΣΑΤΙΡΕΣ
1972-1992

Δοκίμια ΙΙ
ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ
1950-1990

ΞΕΝΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ
Μεταφράσεις, 1957-1982

ΟΙ ΝΕΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ
Έβδομη έκδοση.

ΚΟΙΝΟΤΟΠΙΕΣ
Τρίτη έκδοση.

Ο ΕΛΛΗΝΑΣ ΒΟΥΔΔΑΣ
Τρίτη έκδοση.

ΤΟ ΑΠΟΛΥΤΟ ΚΑΙ ΤΟ ΤΑΒΛΙ
Φιλοσοφία. Δεύτερη έκδοση.

Η ΧΑΜΕΝΗ ΤΑΞΗ
Πέμπτη έκδοση.

ΜΙΚΡΑ ΒΗΜΑΤΑ
Χρονογραφήματα. Δεύτερη έκδοση.

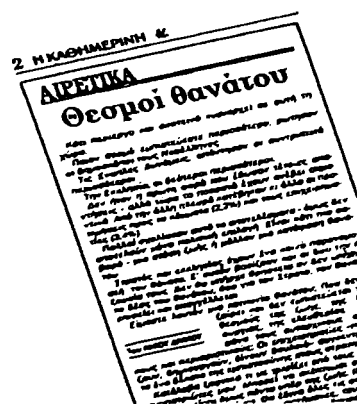
ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΙΧΑΗΛ ΒΟΔΑ ΣΤΗΝ ΣΥΡΟΥ
Αφήγημα. Δεύτερη έκδοση.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ . . . η άλλη άποψη στο βιβλίο

ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΟΥ

Νίκος Δήμου

Καθημερινά Κυριακάτικα

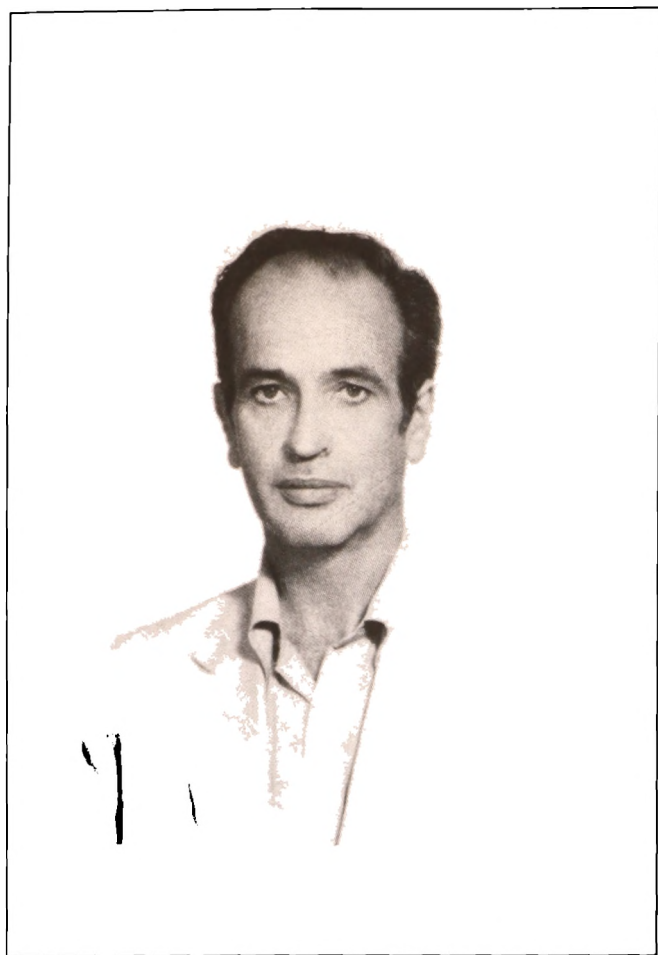
Νεφέλη

Μιά διαφορετική φωνή
στη σημερινή Ελλάδα

• • •

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ . . . η άλλη άποψη στο βιβλίο

Σύγχρονη ελληνική πεζογραφία ΤΟΛΗΣ ΚΑΖΑΝΤΖΗΣ

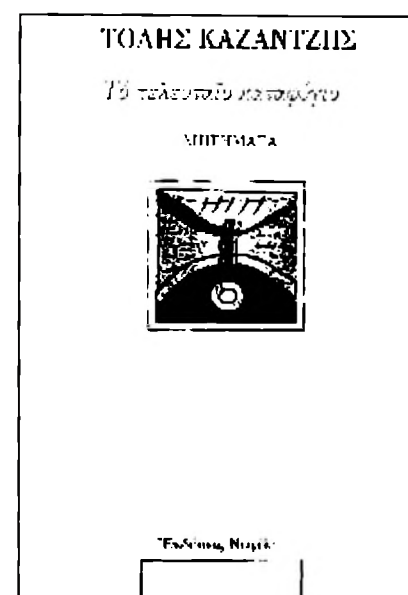
Η ΠΑΡΕΛΑΣΗ
ΕΝΗΛΙΚΙΩΣΗ
(διηγήματα)

ΜΑΤΑΙΟΤΗΣ
ΜΑΤΑΙΟΤΗΤΩΝ
(διηγήματα)

ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ
(διηγήματα)

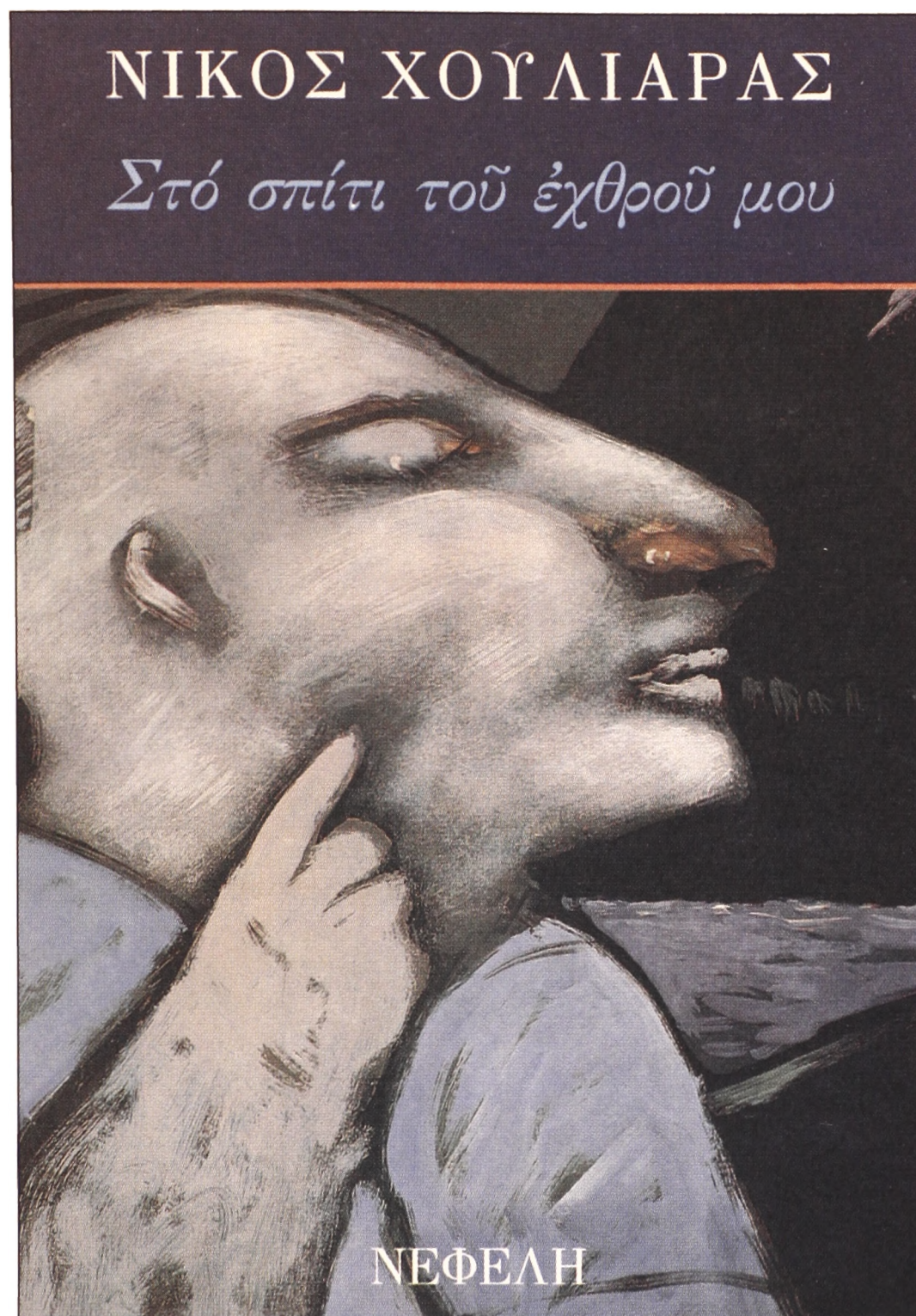
ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ
ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ
(διηγήματα)

Οι εκδόσεις Νεφέλη επανεκδίδουν ολόκληρο το πεζογραφικό έργο του Τόλη Καζαντζή σε νέα τυποποιημένη σειρά. Ήδη κυκλοφορούν οι συλλογές διηγημάτων «Ματαιότης ματαιοτήτων», «Το τελευταίο καταφύγιο», «Καταστροφές», «Η παρέλαση, ενηλικίωση». Επίσης ετοιμάζεται και θα κυκλοφορήσει σύντομα η συλλογή διηγημάτων «Οι πρωταγωνιστές».

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ . . . η άλλη άποψη στο βιβλίο

Σύγχρονη ελληνική πεζογραφία

ΝΙΚΟΣ ΧΟΥΛΙΑΡΑΣ

Το βιβλίο που θα εκπροσωπήσει τη χώρα μας
για το ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΑΡΙΣΤΕΙΟ μυθιστορήματος

Επίσης κυκλοφορούν

Ζωή την άλλη φορά (Μυθιστόρημα), ο Λούσιας (Μυθιστόρημα), Το
άλλο μισό (Διηγήματα), Μπακακόκ (Διηγήματα), Μια ιστορία του
μακρύ χειμώνα (Νουβέλα), Η μέσα βροχή (Διηγήματα), Ο χρόνος
είναι πάντα με το μέρος του (Ποιήματα), Οι λεπτομέρειες του
μαύρου (Ποιήματα), Οι ζωγραφιές του νυχτερινού χάρτη
(Άλμπουμ ζωγραφικής), Σαράντα σχέδια (Άλμπουμ).

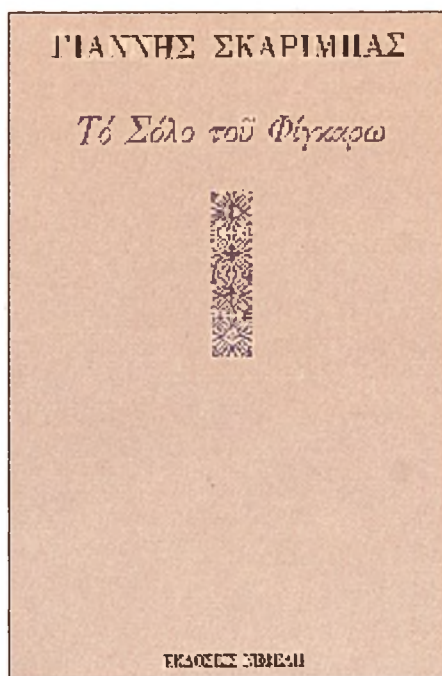
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ . . . η άλλη άποψη στο βιβλίο

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ

κυκλοφορούν

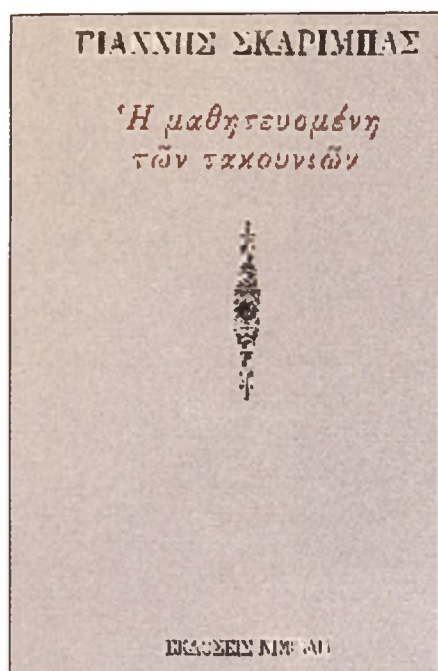
ΜΑΡΙΑΜΠΑΣ
(μυθιστόρημα)

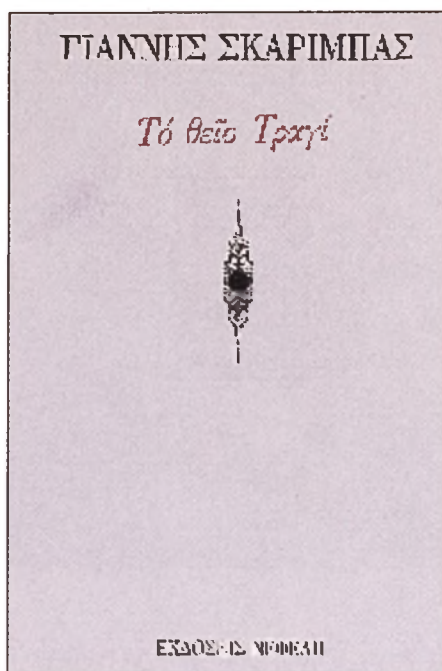
ΤΟ ΣΟΛΟ ΤΟΥ
ΦΙΓΚΑΡΩ
(μυθιστόρημα)

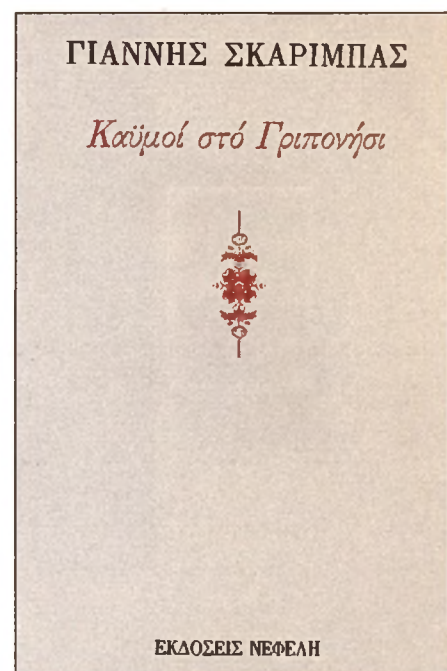
ΤΟ ΒΑΤΕΡΛΩ
ΔΥΟ ΓΕΛΟΙΩΝ
(μυθιστόρημα)

Η ΜΑΘΗΤΕΥΟΜΕΝΗ
ΤΩΝ ΤΑΚΟΥΝΙΩΝ
(διηγήματα)

ΤΟ ΘΕΙΟ ΤΡΑΓΙ
(μυθιστόρημα)

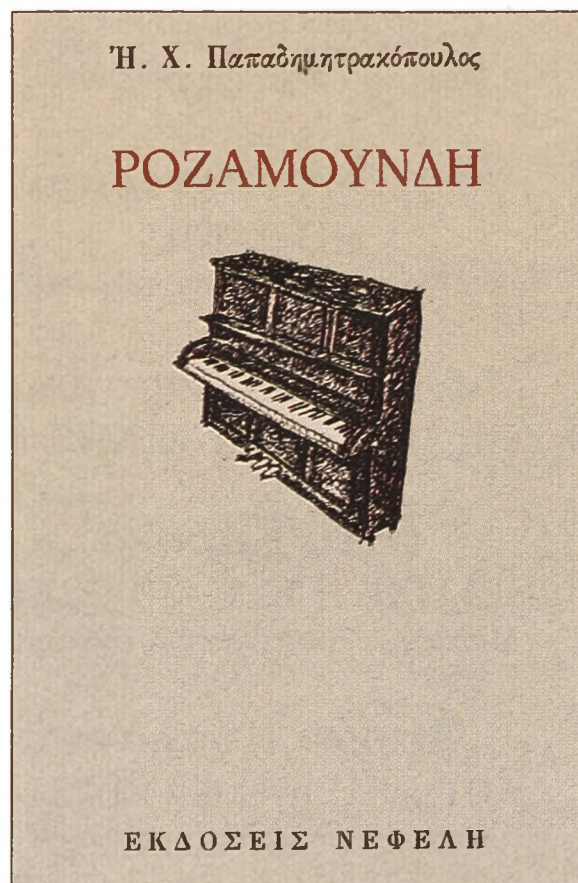
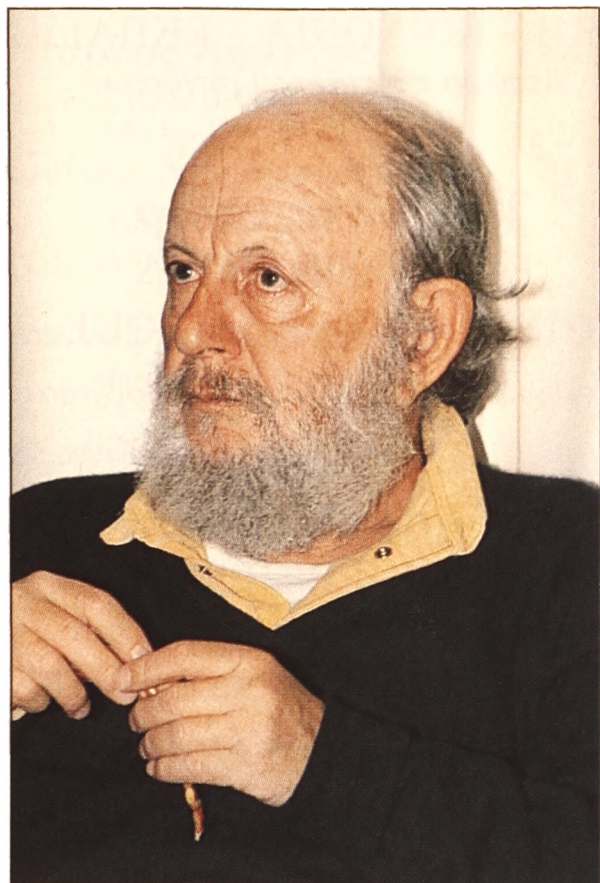

ΚΑΪΜΟΙ ΣΤΟ
ΓΡΙΠΟΝΗΣΙ
(διηγήματα)

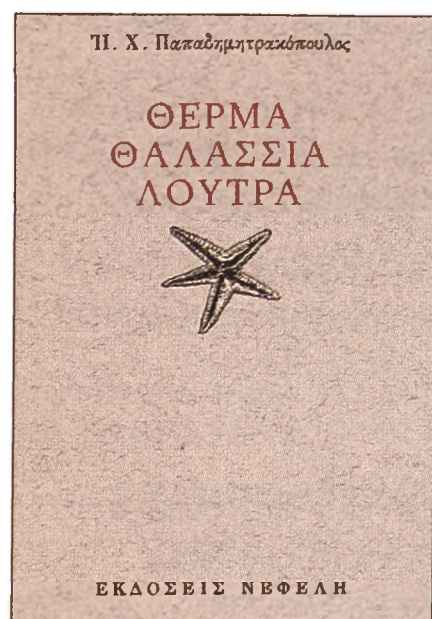
Οι εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ επανεκδίδουν ολόκληρο το έργο
του ΓΙΑΝΝΗ ΣΚΑΡΙΜΠΑ σε νέα μορφή και σε επιμέλεια
της Κατερίνας Κωστίου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ . . . η άλλη άποψη στο βιβλίο

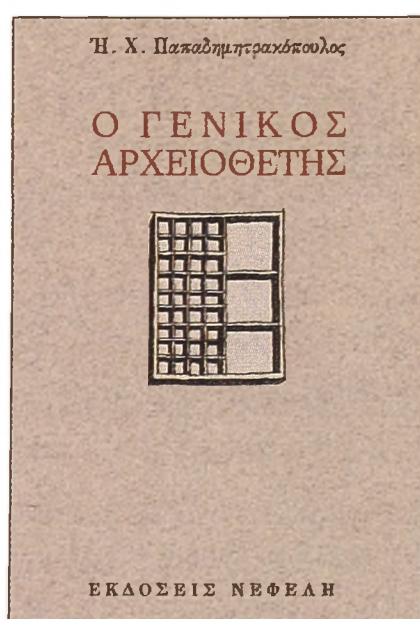
Σύγχρονη ελληνική πεζογραφία
ΗΛΙΑΣ Χ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

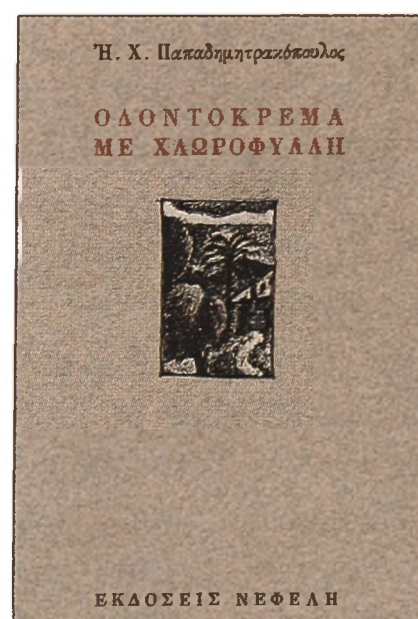
ΡΟΖΑΜΟΥΝΔΗ
(διηγήματα)

ΘΕΡΜΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ
ΛΟΥΤΡΑ
(διηγήματα)

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ
ΑΡΧΕΙΟΘΕΤΗΣ
(διηγήματα)

ΟΔΟΝΤΟΚΡΕΜΑ
ΜΕ ΧΛΩΡΟΦΥΛΛΗ
(διηγήματα)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ . . . η άλλη άποψη στο βιβλίο

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΟΥΣΙΚΗ

Θρασύβουλος Γεωργιάδης

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ

Μετάφρ.: Δημήτρης Θέμελης

Μιχάλης Γρηγορίου

ΜΟΥΣΙΚΗ

Για παιδιά και για έξυπνους μεγάλους

Μανώλης Καλομοίρης

Η ΖΩΗ ΜΟΥ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΗ ΜΟΥ

Όττο Κάρολν

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Μετάφρ.: Τρισεύγενη Καλοκύρη

Άαρων Κόπλαντ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΦΑΝΤΑΣΙΑ

Μετάφρ.: Μιχάλης Γρηγορίου

Άννα Μαγκνταλένα Μπαχ

ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΧΡΟΝΙΚΟ

Μετάφρ.: Τατιάνα Κωνσταντινίδη

Πάουλ Μπέκερ

Η ΟΡΧΗΣΤΡΑ

Μετάφρ.: Μιχάλης Γρηγορίου

Τζων Μπλάκινγκ

Η ΕΚΦΡΑΣΗ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ

ΜΟΥΣΙΚΟΤΗΤΑΣ

Μετάφρ.: Μιχάλης Γρηγορίου

Έρικ Σάλτσμαν

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

ΤΟΥ 20ου ΑΙΩΝΑ

Μετάφρ.: Γιώργος Ζερβός

Λήο Σμιθ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΦΥΣΗ

ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Μετάφρ.: Ν. Σαββάτης - Κ. Θεοφιλόπουλος

Κρίστοφερ Σμωλ

ΜΟΥΣΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΑ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Μετάφρ.: Μιχάλης Γρηγορίου

Ίρβιν Στάμπλερ

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΤΗΣ POP, ROCK και SOUL

Μετάφρ.: Κ. Λυμπέρης - Β. Δουβίτσας

Ιγκόρ Στραβίνσκυ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΟΙΗΤΙΚΗ

Μετάφρ.: Μιχάλης Γρηγορίου

Γιάννης Φιλόπουλος

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΠΟΛΥΦΩΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ

ΜΟΥΣΙΚΗ

Γιάννης Φιλόπουλος

ΡΩΣΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΥΦΩΝΙΚΗ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Ουμπέρτο Φιόρι

ΤΖΟ ΧΙΑ, ΓΟΥΝΤΥ ΓΚΑΘΡΥ,

ΜΠΟΜΠ ΝΤΥΛΑΝ

Ιστορία του λαϊκού τραγουδιού των ΗΠΑ

Μετάφρ.: Νέλλη Γκανά

Κώστας Χατζηδουλής

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΙΤΣΑΝΗΣ

Η ζωή και το έργο του

Κώστας Χατζηδουλής

ΡΕΜΠΕΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Νο 1

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ . . . η άλλη άποψη στο βιβλίο

Η ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Σύμβουλος έκδοσης: ΜΑΝΟΛΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗΣ
Η σειρά συνεχίζεται με την διεύθυνση του ΝΑΣΟΥ ΒΑΓΕΝΑ

Πάυλος Καλλιγάς ΘΑΝΟΣ ΒΛΕΚΑΣ	Κων/νος Μεταξάς Βοσπορίτης ΣΚΗΝΑΙ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΥ	Εμμανουήλ Λυκούδης ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
Κων/νος Χρηστομάνος ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑΣ ΕΛΙΣΑΒΕΤ	Δημήτριος Βικέλας ΛΟΥΚΗΣ ΛΑΡΑΣ	Ζαχαρίας Παπαντωνίου ΤΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
Κων/νος Χατζόπουλος ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ	Αλέξ. Παπαδιαμάντης Η ΦΟΝΙΣΣΑ	Αλέξ. Παπαδιαμάντης ΒΑΡΔΙΑΝΟΣ ΣΤΑ ΣΠΟΡΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
Αλέξανδρος Μωραϊτίδης ΤΟ ΤΑΞΙΜΟΝ	Κων/νος Χρηστομάνος Η ΚΕΡΕΝΙΑ ΚΟΥΚΛΑ	Κωνσταντίνος Θεοτόκης ΚΑΤΑΔΙΚΟΣ
Ψυχάρης ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΜΟΥ	Χρήστος Χρηστοβασίλης ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΤΑΝΗΣ	Κωνσταντίνος Θεοτόκης Η ΖΩΗ ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΑΡΑΒΕΛΑ
Ιωάννης Κονδυλάκης ΟΤΑΝ ΗΜΟΥΝ ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ	Ανδρέας Καρκαβίτσας Ο ΖΗΤΙΑΝΟΣ	Αντώνης Τραυλαντώνης Η ΕΞΑΔΕΛΦΗ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
Ιωάννης Κονδυλάκης ΠΡΩΤΗ ΑΓΑΠΗ	Ιωάννης Κονδυλάκης Ο ΠΑΤΟΥΧΑΣ	Ιωάννης Μ. Δαμβέργης ΟΙ ΚΡΗΤΕΣ ΜΟΥ
Πλάτων Ροδοκανάκης ΤΟ ΒΥΣΣΙΝΙ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟ	Αλέξ. Παπαδιαμάντης Η ΝΟΣΤΑΛΓΟΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ	Γιάννης Βλαχογιάννης ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΟΥ ΕΠΑΧΤΙΤΗ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
Γεώργιος Βιζυηνός ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ Α΄	Αργύρης Εφταλιώτης ΝΗΣΙΩΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ	Κων/νος Χατζόπουλος ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ ΤΗΣ ΚΛΑΡΑΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
Μιχαήλ Μητσάκης ΠΕΖΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ	Γρηγόριος Παλαιολόγος Ο ΠΟΛΥΠΑΘΗΣ	Κων/νος Χατζόπουλος Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΑΚΡΟΠΟΤΑΜΟΥ
Πάυλος Νιρβάνας ΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ	Γρηγόριος Παλαιολόγος Ο ΖΩΓΡΑΦΟΣ	Κων/νος Χατζόπουλος Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΑΚΡΟΠΟΤΑΜΟΥ
Κώστας Παρορίτης ΟΙ ΝΕΚΡΟΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ	Αλέξ. Παπαδιαμάντης ΡΕΜΒΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ	Ανδρέας Καρκαβίτσας Η ΛΥΓΕΡΗ
Εμμανουήλ Ροΐδης Η ΠΑΠΙΣΣΑ ΙΩΑΝΝΑ	Κώστας Κρυστάλλης ΠΕΖΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ	Ανδρέας Καρκαβίτσας ΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΛΩΡΗΣ
Εμμανουήλ Ροΐδης ΑΦΗΓΗΜΑΤΑ	Γιάννης Καμπύσης ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ	Ίων Δραγούμης ΣΤΑΜΑΤΗΜΑ
Κωνσταντίνος Ράδος Ο ΠΕΙΡΑΤΗΣ ΤΗΣ ΓΡΑΜΒΟΥΣΗΣ	Νικόλαος Επισκοπόπουλος ΤΡΕΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ	Αλέξανδρος Ραγκαβής Ο ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΣ
Ιάκωβος Πολυλάς ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ	Αλέξ. Παπαδιαμάντης ΝΑΥΑΓΙΩΝ ΝΑΥΑΓΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ	Διονύσιος Κόκκινος ΜΙΑ ΤΟΥΦΕΚΙΑ ΣΤΟ ΓΑΛΑΖΙΟ ΝΕΡΟ
	Δημήτριος Βικέλας ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ	Αλεξάνδρα Παπαδοπούλου ΚΟΡΗ ΕΥΠΕΙΘΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ . . . η άλλη άποψη στο βιβλίο

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Μανώλης Ανδρόνικος
Ο ΠΛΑΤΩΝ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΗ

Εμμανουήλ - Γεώργιος Βακαλό
ΟΠΤΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΗ
Μετάφρ.: Κυρ. Σταμέλος

Εμίλ Βεραρέν
REMPPANT
Μετάφρ.: Π. Βερνάρδος

Δανιήλ
ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ 1973-1985

Αγάπη Ευαγγελίδη
ΧΟΡΟΙ ΤΟΥ ΜΕΣΑΙΩΝΑ ΚΑΙ
ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ

Στέλλα Θεοδωράκη
ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΕΣ

Βασίλι Καντίνσκυ
ΓΙΑ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ
Μετάφρ.: Μηγιάς Παράσχης

Πάουλ Κλέε
ΤΑ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑ 1898-1918
Μετάφρ.: Γιώργος Κεντρωτής

Ρίτσαρντ Κράους
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ
Μετάφρ.: Γ. Σιδηρόπουλος - Μ. Κακαβούλια

Μαρίνα Λαμπράκη-Πλάκα
Ο ΡΟΝΤΕΝ ΚΑΙ Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Μαρίνα Λαμπράκη-Πλάκα
ΜΠΑΟΥΧΑΟΥΖ

Νίκη Λοϊζίδη
Ο ΥΠΕΡΡΕΑΛΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΤΕΧΝΗ

Νίκη Λοϊζίδη
Ο ΤΖΙΟΡΤΖΙΟ ΝΤΕ ΚΙΡΙΚΟ
ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ

Νίκη Λοϊζίδη
ΑΠΟΓΕΙΟ ΚΑΙ ΚΡΙΣΗ
ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΚΗΣ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑΣ

Μωρίς Μερλώ-Ποντύ
Η ΑΜΦΙΒΟΛΙΑ ΤΟΥ ΣΕΖΑΝ
ΤΟ ΜΑΤΙ ΚΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ
Μετάφρ.: Αλέκα Μουρίκη

Γιώργος Μουρέλος
ΘΕΜΑΤΑ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Γιώργος Μουρέλος
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΛΟΓΙΑ
ΤΟΥ ΔΥΝΑΤΟΥ

Μονρόε Μπέρντσλεϋ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΑΙΣΘΗΤΙΚΩΝ ΘΕΩΡΙΩΝ
Μετάφρ.: Δημοσθένης Κούρτοβικ
Επιμέλεια: Παύλος Χριστοδουλίδης

Τσέζαρε Μπράντι
ΑΡΚΑΔΙΟΣ Ή ΠΕΡΙ ΓΛΥΠΤΙΚΗΣ
Μετάφρ.: Σπύρος Ηλιόπουλος

Νιζίνσκυ
ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ
Μετάφρ.: Βερονίκη Δαλακούρα

Έρβιν Πανόφσκι
ΜΕΛΕΤΕΣ ΕΙΚΟΝΟΛΟΓΙΑΣ
Μετάφρ.: Ανδρέας Παππάς

Γιάννης Παπάς
ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

Ζωρζ Πεγέ
Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΣΤΟΝ 19ο ΑΙΩΝΑ
Μετάφρ.: Άλκης Χαραλαμπίδης

Λόρα Τσάπμαν
Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
Μετάφρ.: Ανδρέας Λαπούρτας κ.ά.
Επιμέλεια: Παύλος Χριστοδουλίδης

Ε. Φοσιγιόν
Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΜΟΡΦΩΝ
Μετάφρ.: Αφροδίτη Κούρια

Πήτερ Φούλερ
ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗ
Μετάφρ.: Ηρώ Κανακάκη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ . . . η άλλη άποψη στο βιβλίο

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

E. H. GOMBRICH

Τέχνη και ψευδαίσθηση

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΠΑΣ

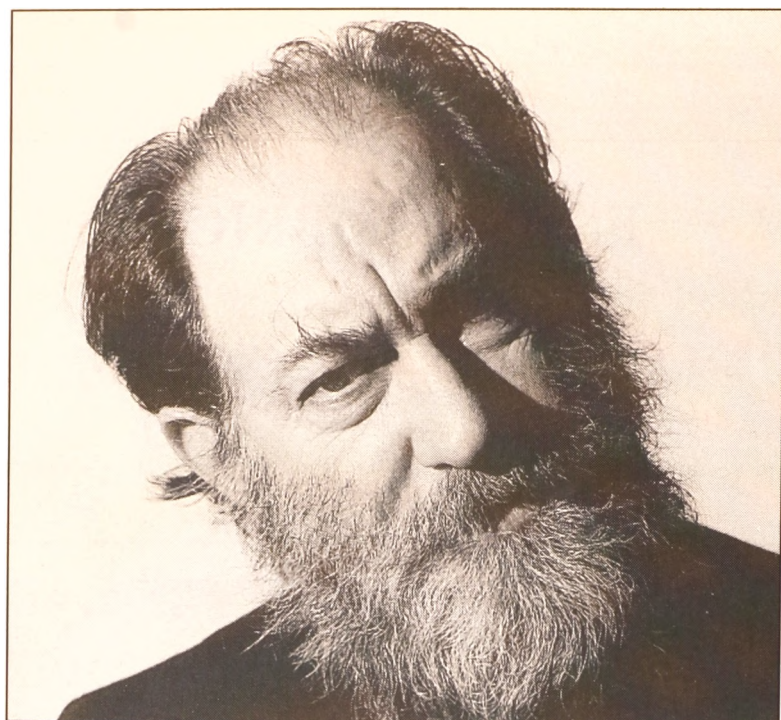

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Ο Έντουαρντ Χ. Γκόμπριτς θεωρείται ο μεγαλύτερος εν ζωή ιστορικός της τέχνης – ένα τέρας γνώσης και υψηλής αισθητικής. Το «Τέχνη και ψευδαίσθηση» το καλύτερο ίσως βιβλίο του, μεταφρασμένο ήδη στις περισσότερες γλώσσες του κόσμου, αποτελεί παντού βασικό κείμενο αναφοράς και διδασκαλίας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ . . . η άλλη άποψη στο βιβλίο

ΗΛΙΑΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

Εγχειρίδιον του Καλού Κλέφτη.
Ποήματα 1968-1991.

Πτώματα, πτώματα, πτώματα...
Καλιαρντά.

Ο τούρκικος καφές εν Ελλάδι.
Της φυλακής.

Δώδεκα τραγουδάκια
από την Παλατινή Ανθολογία.
Ο μύσταξ.

Το Άγιο Χασισάκι.
Ιωάννου Αποκάλυψις.
Υπόκοσμος και караγκιόζης.

Ψειρολογία
Το μπουρδέλο.

Ιστορία της καπότας.
Τα μικρά ρεμπέτικα.

Η Μυθολογία του Βερολίνου.
ТОΡОР: Τέσσερεις Εποχές.

Τα Ακόλαστα Σονέτα του Αρετίνου.
Η φουστανέλα.

Τά φλοράδικα.

Ελληνικές σιδεριές.

Το ταντούρι και το μαγκάλι.

Καρέκλες και σκαμνιά.

Πολιτικό Λεξικό.

Ποτέ και Τίποτα.

Η Εθνική Φασουλάδα.

Κυρίως αυτό.

Τα σίδερα, Η λάσπη, Τα μπαστούνια.

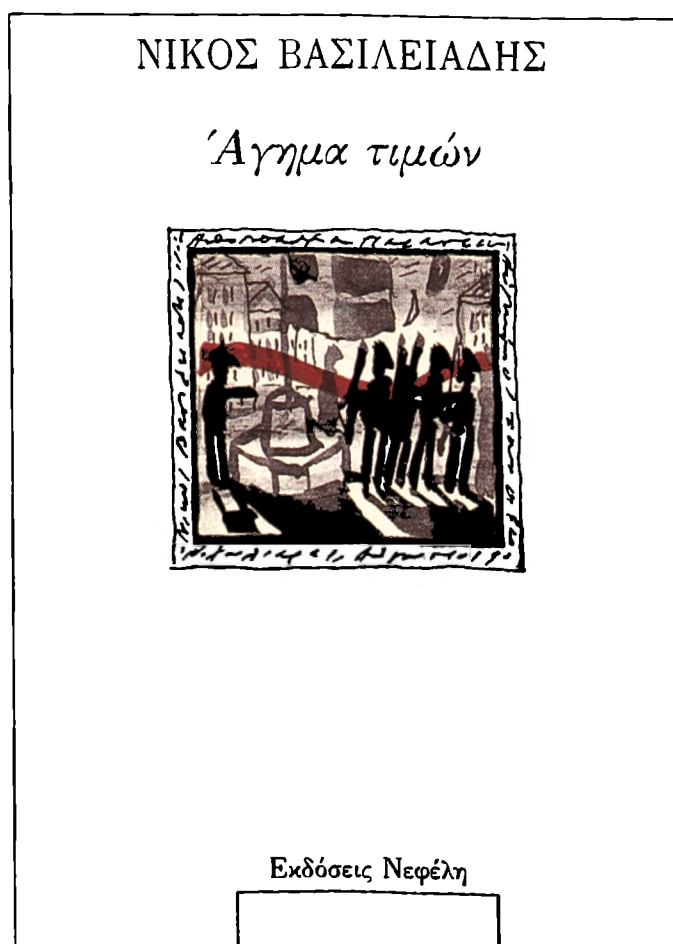
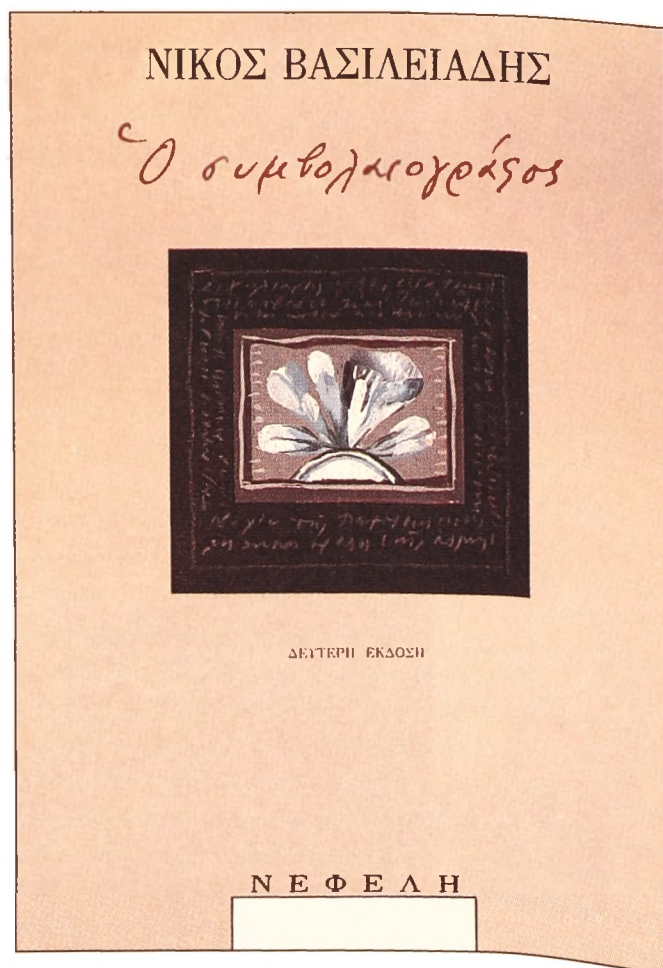
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ . . . η άλλη άποψη στο βιβλίο

Σύγχρονη ελληνική πεζογραφία

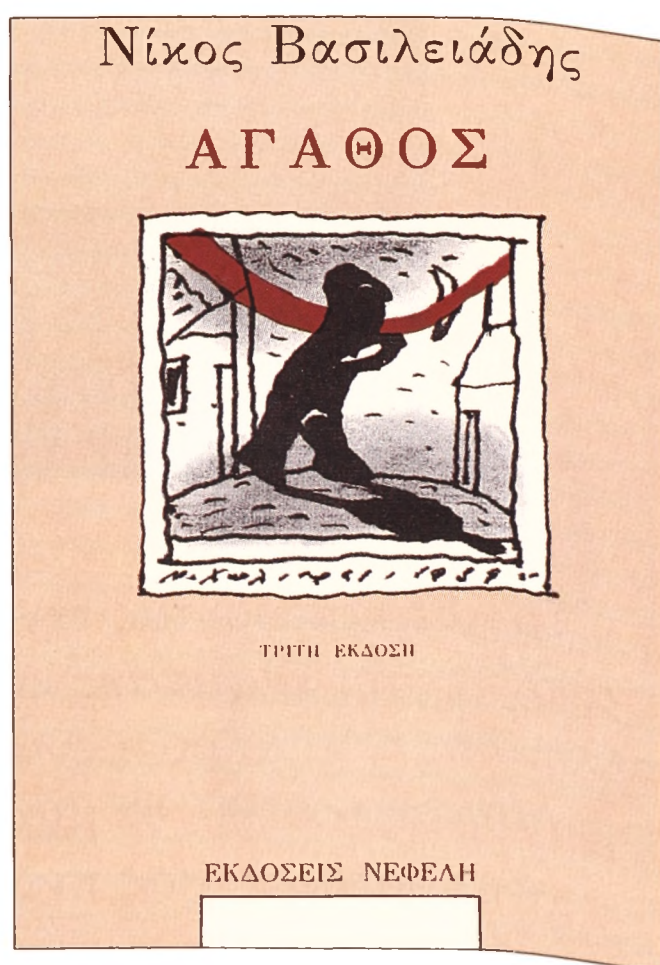
ΝΙΚΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

Με το εξάίρετο γλωσσικό του
ιδίωμα που κυμαίνεται από την
αρχαΐζουσα και φθάνει ως την πιο
μοντέρνα δημοτική, τη
σαγηνευτική αφηγηματική του
ικανότητα και το μοναδικό του
χιούμορ, ο Νίκος Βασιλειάδης, μας
φέρει στο νου τις μεγάλες στιγμές
της ελληνικής πεζογραφίας.

Ο ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΣ

ΑΓΗΜΑ ΤΙΜΩΝ
(Νουβέλα)

ΑΓΑΘΟΣ
(Μυθιστόρημα)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ . . . η άλλη άποψη στο βιβλίο

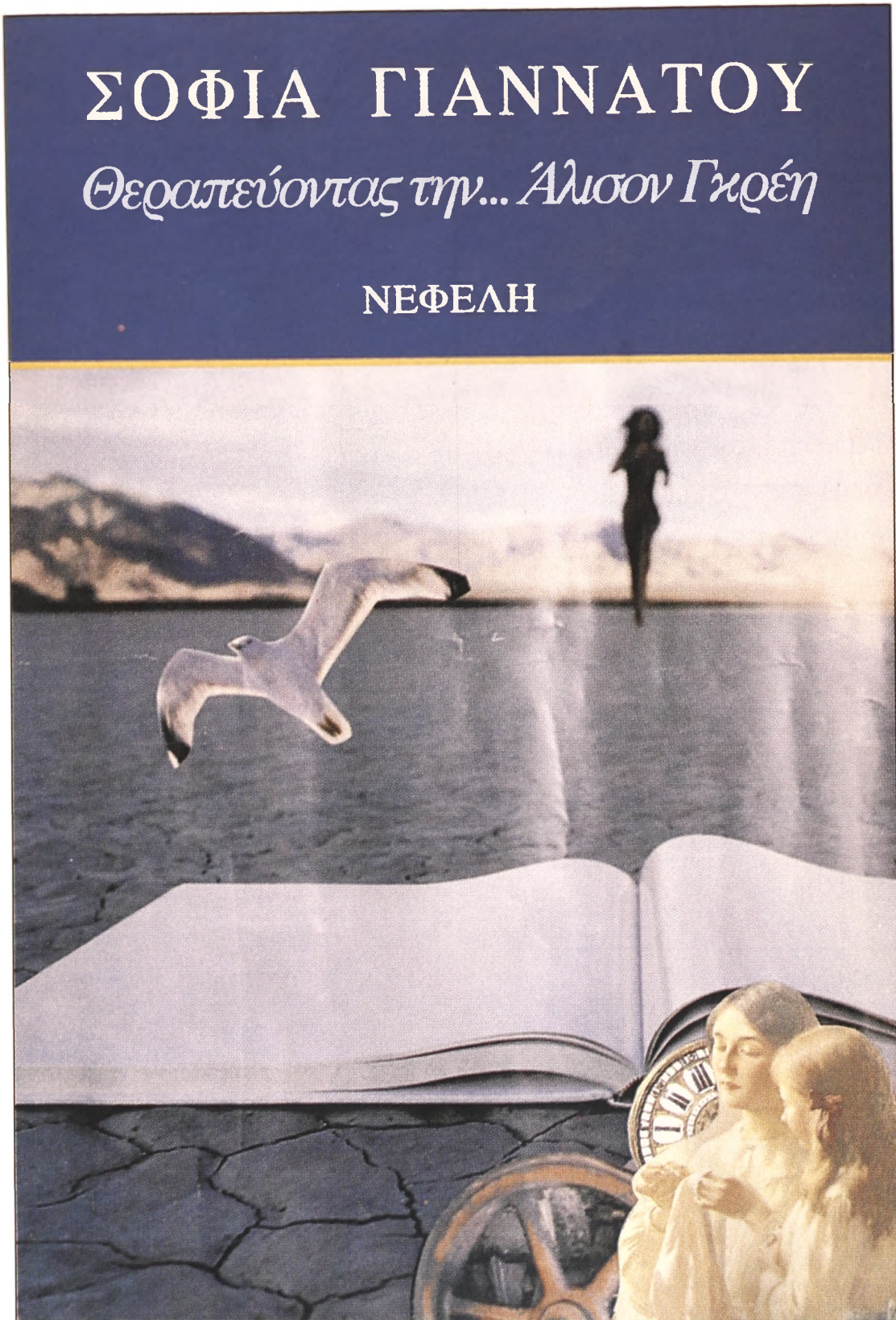
Σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία

ΣΟΦΙΑ ΓΙΑΝΝΑΤΟΥ

ΣΟΦΙΑ ΓΙΑΝΝΑΤΟΥ

Θεραπεύοντας την... Άλισον Γκρέη

ΝΕΦΕΛΗ

Το «θεραπεύοντας την... Άλισον Γκρέη» είναι η ιστορία αναζήτησης έκφρασης και ταυτότητας μιας σαραντάχρονης ελληνίδας που απρόσμενα οδηγείται, από την καθημερινότητα της Αθήνας του '90, σε μια πορεία εσωτερικής ενδυνάμωσης με την βοήθεια μιας πνευματικής ψυχοθεραπεύτριας....

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ . . . η άλλη άποψη στο βιβλίο

ΕΕΝΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

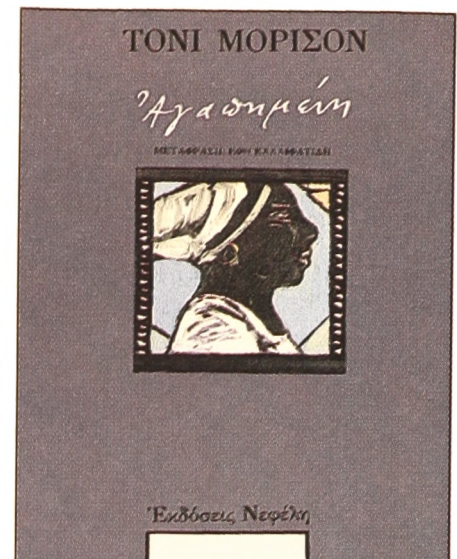
κυκλοφορούν

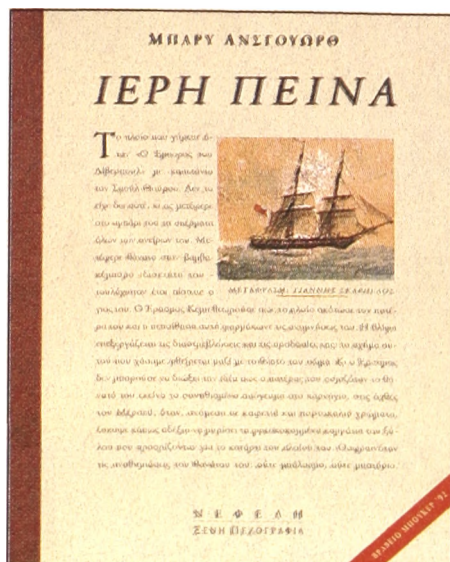
ΤΟΝΙ ΜΟΡΙΣΟΝ
TZAZ
(μυθιστόρημα)

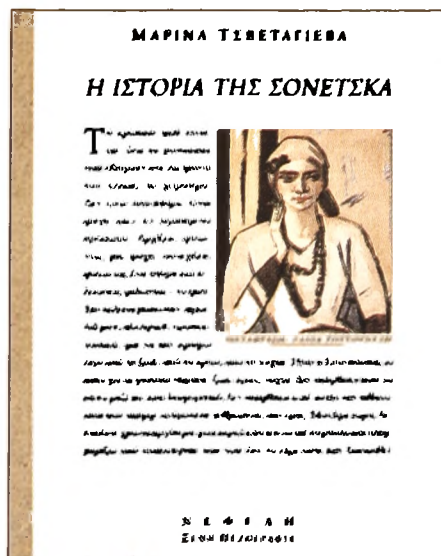
ΤΟΝΙ ΜΟΡΙΣΟΝ
ΓΑΛΑΖΙΑ ΜΑΤΙΑ
(μυθιστόρημα)

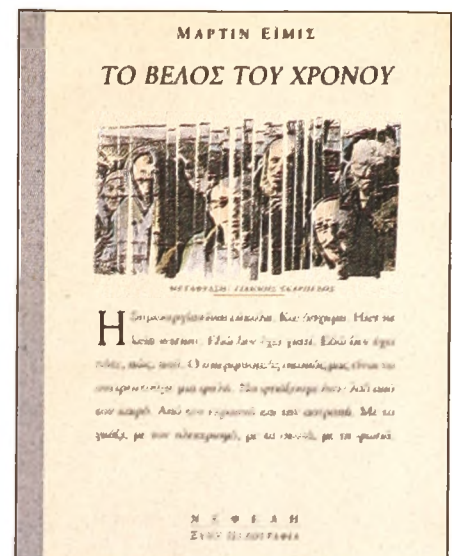
ΤΟΝΙ ΜΟΡΙΣΟΝ
ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ
(μυθιστόρημα)

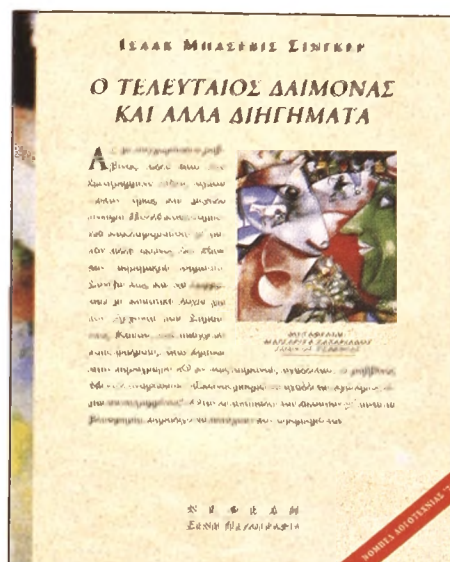
ΜΠΑΡΥ ΑΝΣΓΟΥΩΡΘ
ΙΕΡΗ ΠΕΙΝΑ
(μυθιστόρημα)

ΜΑΡΙΝΑ ΤΣΕΒΕΤΑΓΙΕΒΑ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΟΝΕΤΣΚΑ
(μυθιστόρημα)

ΜΑΡΤΙΝ ΕΙΜΙΣ
ΤΟ ΒΕΛΟΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ
(μυθιστόρημα)

Ι. ΜΠΑΣΕΒΙΣ ΣΙΝΓΚΕΡ
Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΔΑΙΜΟΝΑΣ
(διηγήματα)

ΚΑΤΡΙΝ ΚΛΕΜΑΝ
ΤΟ ΒΑΛΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΤΕΛΕΙΩΣΕ
(μυθιστόρημα)

ΡΟΝΤΥ ΝΤΟΥ'Α
ΠΑΝΤΥ ΚΛΑΡΚ ΧΑ ΧΑ ΧΑ
(μυθιστόρημα)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ . . . η άλλη άποψη στο βιβλίο

ΔΥΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΓΙΑ ΟΣΟΥΣ ΑΓΑΠΟΥΝ ΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Π Ο Ι Η Σ Η

ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ
Τεύχος 6 — ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ ΧΕΙΜΩΝΑΣ 1995

JAMES MERRILL: *Θείες Καμινάδες* σε άλλα ποιήματα
(Εισαγωγή: Μπρ. Χάρης Ιωαννίδης)

ADONIS: *Η κενή απανταχού • Στοιχειώδεις*
(Μπρ. από τη φράση: Νίκωλος Πόφρ)

JACQUES DERRIDA: *Che cos'è la poesia?*
(Μπρ. Βαγγέλης Μπακούρας)

ΠΑΓΓΕΛΗΣ ΜΠΙΤΣΟΡΗΣ: *Μετέφραση και διασκευή της γλώσσας:*
Μεταφραστικό ύστερόγραφο στο Che cos'è la poesia?

ANNE SEXTON: *Έρωτας* σε άλλα ποιήματα
(Εισαγωγή: Μπρ. Κατερίνα Σχοδά)

J. HILLIS MILLER: *Η φθορά της ανσύνταξης*
(Μπρ. Βαγγέλης Χατζηβασιλείου)

ROBERTO JARROZ: *Καταστροφική πάλη*
(Μπρ. Άγγελος Χόλης)

ALAN ANSEN: *Η Έλλάδα του W.H. Auden*
(Μπρ. Κατερίνα Σχοδά)

VALERIO MAGRELLI: *Ποιήματα*
(Μπρ. Μαρία Κασωτίου)

Ι. Α. ΠΑΠΙΓΚΗΣ: *Η υπόσταση του λογοτεχνικού κειμένου*

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΜΑΡΚΟΣ ΜΕΣΚΟΣ • ΔΙΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΛΟΚΥΤΗΣ • ΜΙΧΑΗΛ ΕΦΤΑΓΩΝΙΤΗΣ • ΕΥΓΕΝΙΟΣ
ΑΡΑΝΤΖΗΣ • ΧΑΡΙΣ ΒΑΛΙΑΝΟΣ • ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΡΟΠΟΥΛΗΣ • ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΙΛΑΝΑΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΕΛΤΟΣ • ΜΑΞΙΜΟΣ ΟΥΤΡΟΣ • ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΣΙΔΗΡΑ • ΒΑΣΙΛΗΣ ΝΤΟΚΟΣ

6

ΠΟΙΗΣΗ

ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

κυκλοφορεί το 6^ο τεύχος

ΝΕΥΣΙΣ

ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
Τεύχος 3 • ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ 1995

3

ΓΙΩΡΓΟΣ ΦΟΥΤΟΥΓΗΣ: *«Αυτοποίηση» και οντολογία του ζώου*

ΚΩΣΤΑΣ Β. ΚΡΙΜΠΑΣ: *Η έννοια της ζωής, η αυτοποίηση και η αναπαραγωγή*

ΜΙΧΑΗΛ ΖΟΥΜΟΤΑΚΗΣ: *Η ιστορία της Οικονομικής ως τμήμα της ιστορίας των επιστημών*

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΡΑΦΟΠΟΥΛΟΣ: *Η δομή της επιστημονικής έρευνας στη Νέα Ατλαντίδα*
του F. BACON

ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΛΠΟΥΛΟΥ: *Οι επιστήμες στον Νεοελληνικό Διαφωτισμό και προβλήματα ερευνητικά*

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΑΝΑΒΟΛΙΤΑΝΟΣ: *Το σκεπτικό και ο χρόνος*

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΜΠΑΛΤΑΣ: *Επιστολή τα μαθηματικά επιστημονική έρευνα*

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΔΗΣ: *Οι ερευνητικές της μεθόδου του Διοφάντου*

ROMINI RASHED: *Οι Μπεν Μόσα και η αρχή της αλληλεπίδρασης: παραδοχές στον μωσαϊσμό*

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΖΩΜΠΑΛΑ: *Η έννοια του επιπέδου και ο ρόλος του*

NOEL GOLVERS: *Οι Ισραηλινές επιστήμες στην Κίνα και οι πραγματικές της Αλληλεπιδράσεις*
Εισαγωγή του F. VERBESIT

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΝΕΥΣΙΣ

ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

κυκλοφορεί το 3^ο τεύχος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ . . . η άλλη άποψη στο βιβλίο

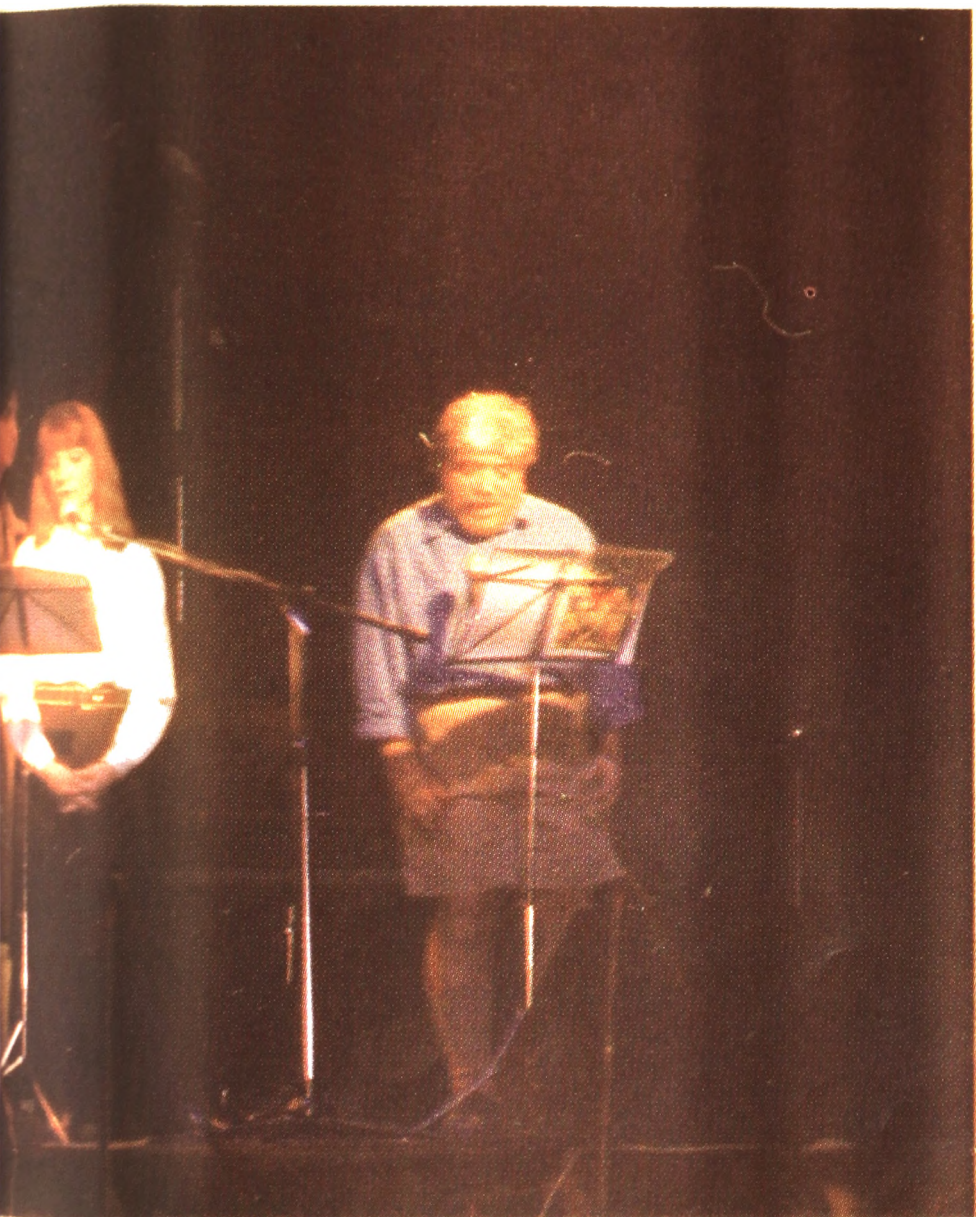
Οι «Χειμερινοί Κολυμβητές» ξεσήκωσαν τους φίλους του ANTI.

Ο Χάρρυ Ταβιτιάν και ο Φλώρος Φλωρλίδης πρόσφεραν μονοστιγμές στους φίλους της τζαζ.

Η Μαίρη Έσπερ με τη μουσική σκηνή «A Ca

σε κομμένη την ανάσα και πρόσφερε υψηλούς τόνους συγκίνησης.

Με τον Μπάστε Κήτον μέσα στην αίθουσα την Κυριακή και σε... υπαίθρο σινεμά τη Δευτέρα καταστάλαξε με μας ένα πικρό χαμόγελο.

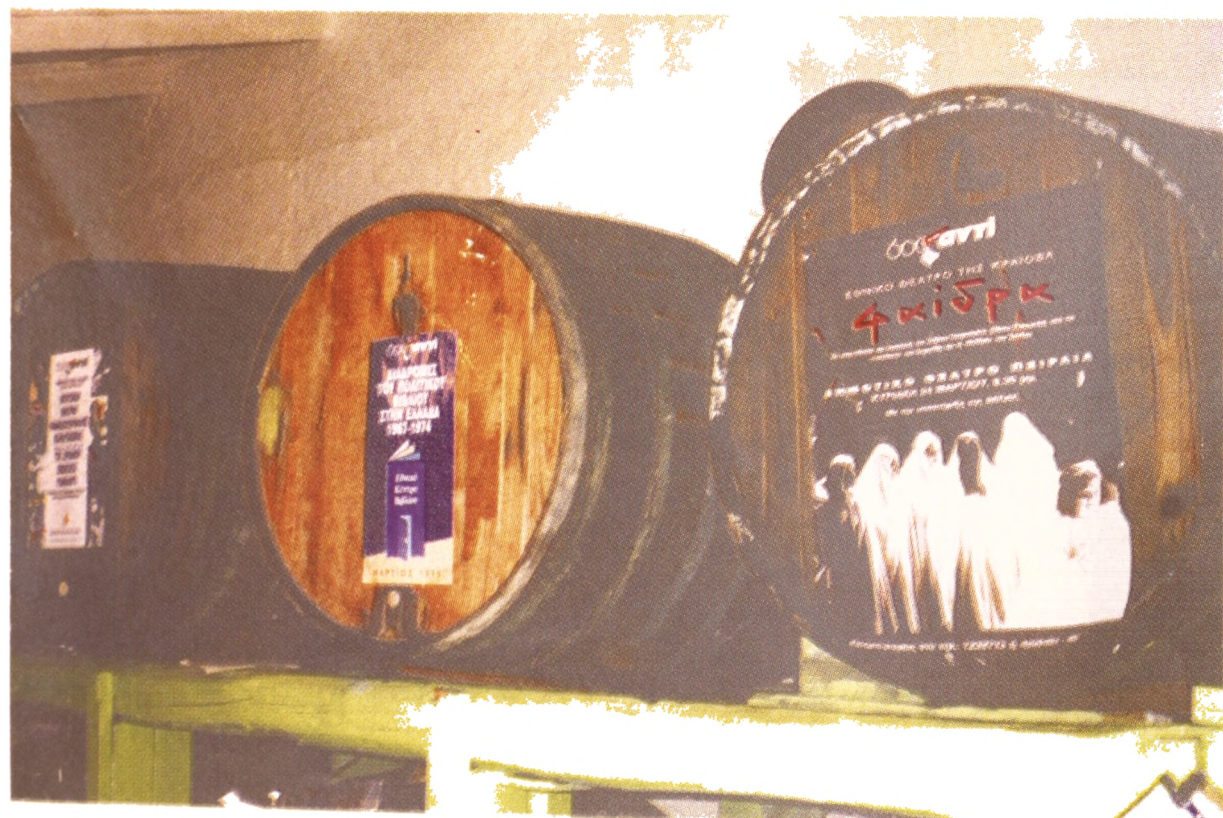
στάσσα με
ην γλυκειά
φωνή της
όδεψε την
τελευταία
συντροφιά
ως έπεφτε
η αυλαία...

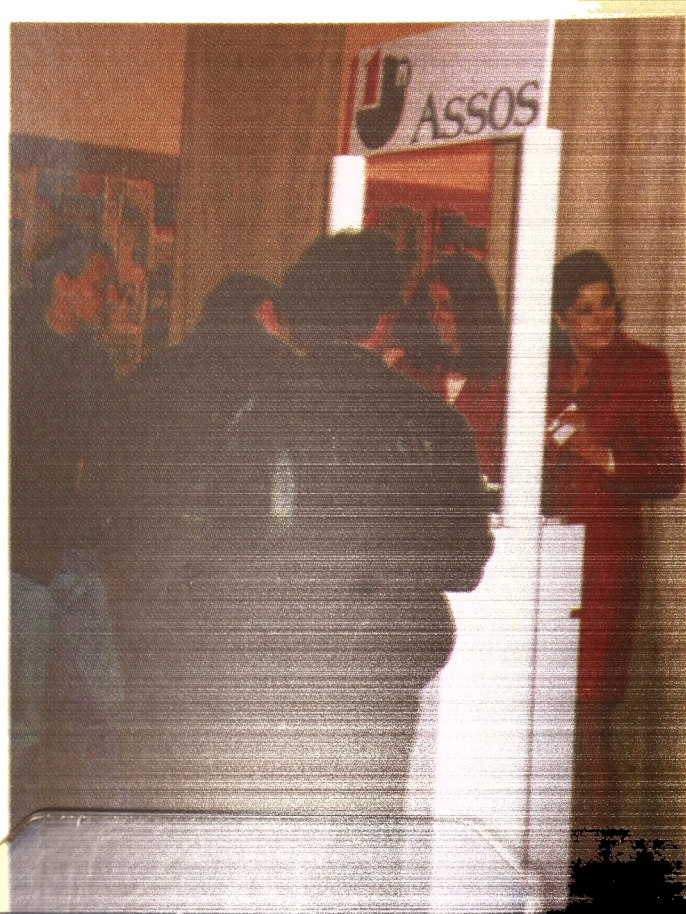
θεση φωτογραφίας.

«Κέντρο «Μελίνα Μερκούρη».

ο παλιό καλό κρασί

Για κορίτσια του «ΑΣΣΟΥ»

που μπορούν να είναι τα κλειδιά για να μπούμε, ως θεατές, στην υπόλοιπη ζωή τους. Ο στρατιωτικός που τρώει, η γιαγιά και η γάτα της, η μαμά και το μωρό μπροστά στη συλλογή τσιγαρόκουτων. Οι Έλληνες της Γεωργίας, οι πιτσιρικάδες που καμαρώνουν τη στολή τους, οι κατοικίες πίσω από τη χαμογελαστή κοπέλα, όλα αυτά συγκροτούν ένα ολόκληρο φιλμ ταξιδιού σε δώδεκα πλάνα. Οι άνθρωποι, η εποχή τους, η χώρα τους.

Μάκης Πουλιάσης

Επαγγελματίας φωτογράφος, ο Μάκης Πουλιάσης βρέθηκε να φωτογραφίζει στην Κέρκυρα, στο Ψυχιατρικό Νοσοκομείο.

Ο ίδιος σημειώνει ότι «το κλειστό παράθυρο, η τραπεζαρία και ο μεγάλος θάλαμος της συγκεκριμένης κλινικής προδιαθέτει για πολλές και εντυπωσιακές φωτογραφίες».

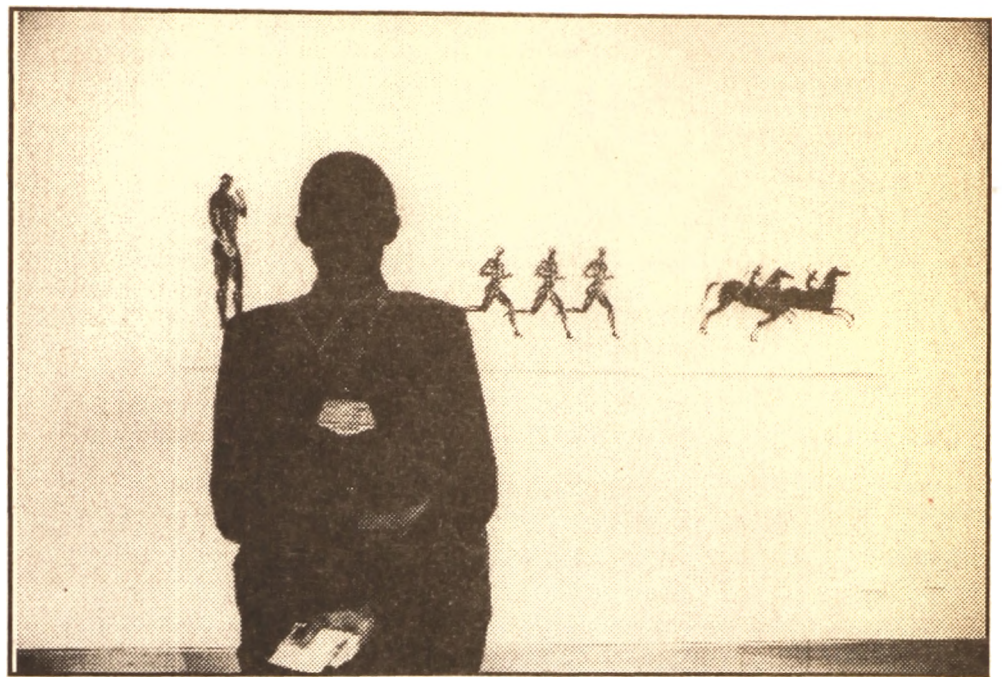
Το θέμα δύσκολο, σχεδόν επικίνδυνο, καθώς η δραματοποίηση (και το «κιτς») ελλοχεύουν σε κάθε βήμα, εξαιτίας του ίδιου του «ψυχικά άρρωστου» περιβάλλοντος που δημιουργούν οι φωτογραφιζόμενοι. Ένα κλικ πιο 'κει, μια γωνία διαφορετική, ένα μέτρο πιο κοντά, ένας τηλεφακός, και η συγκίνηση θα γινόταν δάκρυ ή συμπόνοια, πάντως φιλανθρωπία. Και η φωτογραφία θα γινόταν καταγγελία για το χώρο, τους φωτογραφιζόμενους, το ανθρώπινο είδος.

Όμως ο Μάκης Πουλιάσης αποφεύγει την παγίδα. Από τα πρόσωπα των ψυχικά ασθενών κρατάει μόνο εκείνη την άλλη διάσταση που ζούνε, όντως ψυχές βασανισμένες και χαμένες. Κι από το χώρο της κλινικής κρατάει τις αρχιτεκτονικές φόρμες και τα σταθερά γεωμετρικά σχήματα που, βέβαια, ο ίδιος εντοπίζει και απομονώνει. Τοποθετεί τις φιγούρες του στη σωστή θέση τους στο χώρο και ο διάλογος ξεκινάει. Χωρίς ν' αποφεύγεται πάντα ο φορμαλισμός, το «θέατρο σκιών» του Μάκη Πουλιάση μιλάει για τον ανθρώπινο πόνο, για την τραγικότητα της ανθρώπινης ύπαρξης και, πάνω απ' όλα, για τη βουβή αγωνία του ανθρώπου που δεν έχει επαφή με το γύρω του περιβάλλον, ασφυκτιά σ' αυτό, αλλά και δεν ξέρει πού αλλού μπορεί να πάει.

Νίκος Χατζηγεωργιάδης

Ο Νίκος Χατζηγεωργιάδης δεν είναι επαγγελματίας φωτογράφος. Έχει σπουδάσει χημικός και διατηρεί εργαστήριο επιμεταλλώσεων με ευγενή μέταλλα. Ο καλώς εννοούμενος ερασιτεχνισμός του, ταυτόχρονα με τη συμμετοχή του στον Φωτογραφικό Κύκλο του Πλάτωνα Ριβέλλη, μπορούν να κατατάξουν τη φωτογραφία του Ν. Χ. πολύ κοντά στην τάση της ελληνικής φωτογραφίας που θα μπορούσε να ονομαστεί «φωτοκυκλική» (όρος που αναφέρεται πάντα σε εικόνες «άχρηστες», οριακές και με προσπάθεια υπέρβασης μέσα από την άμεση καταγραφή του θέματος. Η ενότητα των 20 φωτογραφιών δεν προέρχεται απαραίτητα από το κοινό θέμα, αλλά από το ύφος και από τον τρόπο με τον οποίο η φόρμα μετατρέπεται σε περιεχόμενο. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι δεν κυριαρχεί η προσωπική ματιά του φωτογράφου – όπως και σε κάθε άλλο καλό φωτογράφο του Φωτογραφικού Κύκλου.

Κι όσο κι αν κυριαρχούν οι ποικίλες επιδράσεις από τους φωτογράφους του μοντερνισμού, οι βασικές αγωνίες του φωτογράφου είναι ξεκάθαρες. Τα βλέμματα των διόλου επαγγελματικών πορτραίτων κουβαλάνε τη γνώση του πεπερασμένου, οι φωτογραφίες «μυρίζουν θάνατο», ο χώρος βρίσκεται συνεχώς στη διάσταση του αψηχημένου. Οι φωτογραφίες του δρόμου, του μωρού, της γιαγιάς, της κοπέλας, της κούνιας, του κοριτσιού που τρώει μακαρονάδα,

δεν είναι παρά φωτογραφίες της μνήμης του φωτογράφου.

Ο χρόνος είναι το αρχικό και το τελικό θέμα του Ν. Χ. μέσα από τις φαινομενικά «απλές» φόρμες από τετράγωνα και ευθείες. Επιπλέον, πρόκειται για «πολύ ωραία μακαρονάδα». Δηλαδή ο θεατής βρίσκεται εκεί, στο χρόνο του φωτογράφου, συμπάσχει μαζί του μέσω της γραμματικής της εικόνας, απολαμβάνοντας ταυτόχρονα το διαφοροποιητικό στοιχείο της φωτογραφίας: τη συνείδηση ότι το εικονιζόμενο θέμα κάποτε υπήρξε.

Μαρία Πασχαλίδου

Συγκεκριμένο θέμα και συγκεκριμένος τρόπος φωτογράφισης είναι οι δύο απαρχές της ενότητας των συγκεκριμένων φωτογραφιών της Μαρίας Πασχαλίδου, επαγγελματία φωτογράφου. Οι «Κρυστάλλου εικόνες» έχουν ως θέμα «παλιότερες φωτογραφίες που “επιθυμούν” να αποκτήσουν και πάλι ζωή με την επαναφωτογράφισή τους», όπως σημειώνει η ίδια η φωτογράφος. Οι φωτογραφίες συγκροτούνται από ανθρώπινες σιλουέτες, όρθιες, με τα άκρα τους να σχηματίζουν γεωμετρικά σχήματα γύρω από το κορμί τους.

Και η επαναφωτογράφισή τους γίνεται ταυτόχρονα με την ανάκλασή τους πάνω σε ένα μικρό κομμάτι κρυστάλλου. Και, επιπλέον έντονο κοντράστ άσπρου-μαύρου και σέπια εμφανιστής.

Ένα όμορφο παιχνίδι εικόνας είναι το τελικό αποτέλεσμα, σαν τις ανακλάσεις πάνω στις χριστουγεννιάτικες μπάλες. Η σκιά της σκιάς είναι μια άλλη σκιά; Και ποια είναι η αρχική σκιά; Μήπως η ανάκλαση δεν είναι είδωλο αλλά το εσωτερικό; Και το ζευγάρι τι έχει από πίσω του; Τι είναι πραγματικά; Όλα μπερδεύονται γλυκά σαν ένα όνειρο, σαν μια οικογένεια από το χώρο των παραμυθιών, σαν φωτογραφίες που εμπεριέχουν το ίδιο τους το είδωλο.

ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Στο χώρο των εκδηλώσεων, στο Πολιτιστικό Κέντρο «Μάνος Χατζιδάκις», Πειραιώς 100, στο Γκάζι είχε αναπτυχθεί μια έκθεση με τα 600 τεύχη της Β' εκδοτικής περιόδου του περιοδικού. Και μαζί το μοναδικό τεύχος που κυκλοφόρησε την άνοιξη του 1972, στα χρόνια της Χούντας και, βέβαια το 601. Η ζωή συνεχίζεται...

Στην έκθεση έβλεπες ακόμα αφίσες και φωτογραφίες από τις διάφορες εκδηλώσεις, συμπόσια, διεθνείς συναντήσεις, τις καμπάνιες για τον Ελαιώνα και ό,τι άλλο υλικό σκαλίσουμε και βρήκαμε στα αρχεία μας. Γιατί μια βομβιστική ενέργεια και δυο εμπρησμοί

έχουν καταστρέψει το μεγαλύτερο μέρος από τα αρχεία του περιοδικού. Γι αυτό αποφασίσαμε και μεις να μπούμε στο δί-κτυο του Internet, όπου φωτιά και πυρκα-γιά δεν πιάνουν τόπο. Υπήρχε εκεί, στο Γκάζι μια οθόνη που μέσω του δικτύου μπορούσες να μπεις στο ΑΝΤΙ ή να ταξιδέ-ψεις σε χώρους και σε χώρες.

Ακόμα, ο Δημήτρης Ζουρούδης είχε κρε-μάσει δυο μεγάλα έργα του. Τη «Φωτιά» και το «Μήνυμα».

Το «Εθνικό Κέντρο Βιβλίου» είχε στήσει μια πολύ ενδιαφέρουσα έκθεση με θέμα «Διαδρομές του πολιτικού βιβλίου, 1967-

1974». όπου μπορούσες να εκτιμήσεις την μεγάλη ανάπτυξη της εκ-δοτικής δραστηριότητας στα χρόνια της δικτατορίας και τον κατα-λυτικό ρόλο που έπαιξε το βιβλίο στην ωρίμανση της πολιτικής σκέψης στην Ελλάδα.

Και μαζί, μια έκθεση για τα «Φανζίν», τα μικρά εναλλακτικά έντυ-πα. Να τί έγραψε ο Λεωνίδας γι αυτή την έκθεση:

ΕΚΘΕΣΗ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ

Ένα νοβοπάν αρκεί για να φιλοξενήσει τον ελληνικό εναλλακτικό Τύπο: Φυσικά και όχι! Άλλωστε, όταν αποφασίσαμε να στηθεί αυ-τή η έκθεση στο πλαίσιο των γιορτών στο Γκάζι, δεν είχαμε τέτοια πρόθεση. Αυτό που επιθυμούσαμε ήταν να παρουσιαστεί ένα κομ-μάτι αυτής της, αν μη τι άλλο, ενδιαφέρουσας κατάστασης πραγμά-των, η οποία ηλικιακά σχεδόν συμπίπτει μ' αυτή του *Αντί*.

Σκοπός μας ήταν να κάνουμε τους πρεσβύτερους από τους επισκέ-πτες να σταθούν μπροστά από το εν λόγω νοβοπάν με απορία: «Ποιοι τα βγάζουν;», «Πόσα τεύχη πουλάνε;», «Γιατί δεν τα που-λάνε στα περίπτερα;». Επίσης, στόχος μας ήταν να προκαλέσουμε μια ευχάριστη έκπληξη σ' όλους τους νεαρούς, «ξεκάρφωτους» (κάποιοι αυτοαποκαλέστηκαν έτσι στο βιβλίο εντυπώσεων) και όλους τους άλλους που πέρασαν από το Γκάζι και γνωρίζουν, «χον-δροειώς» ή λεπτομερέστερα, τι εστί εναλλακτικός Τύπος: «Τι δου-λειά έχουν εδώ τα *Ανθη του Κώνου*;», «Πού το βρήκανε το *Βάρος και η τύχη χωρίς ελατήριο*; Είχαμε βγάλει μόνο 200 τεύχη και αυτά στην Πάτρα...».

Αν λάβουμε υπόψη εκφράσεις προσώπων, σχόλια, παρατηρήσεις και απορίες που διατυπώθηκαν ή που παρατηρήσαμε από μόνοι μας, δεν τα πήγαμε και άσχημα...

Φαίδρα, από το Εθνικό Θέατρο Κραϊόβας

ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ

Η μεγάλη θεατρική παράσταση που δόθηκε στα πλαίσια της γιορ-τής ήταν η «Φαίδρα». Στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά, την Κυριακή, 24 Μαρτίου, το Εθνικό Θέατρο της Κραϊόβας παρουσίασε την πα-ραγωγή του σκηνοθέτη Σίλβιου Πουρκαρέτε «Φαίδρα» βασισμένη σε κείμενα του Ευριπίδη και του Σενέκα. Για την παράσταση θα δημοσιεύσουμε στο επόμενο τεύχος αναλυτική κριτική. Αυτό που θέλουμε μόνον να παρατηρήσουμε είναι πως από την παράσταση αναδείχθηκε η ιδιοφυία του Πουρκαρέτε που οργάνωσε ένα από-λυτα συντονισμένο σύνολο, με δυνατό εικαστικό αποτέλεσμα. Η κινησιολογία, ο ήχος, ο ρυθμός έδωσαν ένα μοναδικό θεατρικό αποτέλεσμα.

Ο Μικρός Ήρωας

Την Δευτέρα 25 Μαρτίου, στο Γκάζι, ο σκηνοθέτης Σταύρος Κα-πλανίδης παρουσίασε το έργο του Ηλία Λάγιου «Ο Μικρός Ήρωας... το σκετσάκι». Προτιμήθηκε η μορφή του θεατρικού ανα-λογίου και ανέγνωσαν οι Γεράσιμος Μιχελής (Γιώργος Θαλάσ-σης), η Όλια Λαζαρίδου (Κατερίνα), Δημήτρης Πιατάς (Σπίθας) και ο συγγραφέας Ηλίας Λάγιος (Χορός). Η μουσική, οι φωτισμοί, ο τόνος των ερμηνευτών απέδωσαν σε σωστούς τόνους το ποιητικό κείμενο - νοσταλγίας του Ηλία Λάγιου. Ο εμπνευστής του «Μι-κρού Ήρωα», Στέλιος Ανεμοδουράς προλόγισε με συγκίνηση την παρουσίαση του έργου που καθήλωσε τους θεατές καθώς ανακα-λούσε την εφηβεία τους. Όμως, αρμοδιότεροι, στο επόμενο τεύχος θα γράφουν για το έργο και την ερμηνεία του.

Ο Καραγκιόζης πανκ

«Ο Καραγκιόζης δεν πρέπει να είναι φολκλόρ». Έχοντας στο μυα-λό μου αυτά τα λόγια του Γιάννη Βουλτσίδα, παρακολούθησα την παράσταση του Θεάτρου Σκιών αυτού του πληθωρικού Θρακιώτη. «Ο καραγκιόζης πανκ» διέφερε ριζικά από όλους τους άλλους κα-ραγκιόζηδες που «έδρασαν» στον τόπο μας. Απέναντί του δεν έστεκε το σεράι, αλλά μια γκριζα, «κεραιοκρατούμενη» πολυκα-

τοικία. Η κριτική που ασκούσε δεν αφορούσε παλιά και ξεχασμένα πράγματα, αλλά καταστάσεις και ζητήματα άκρως σημερινά. Έπιασε στο στόμα του, και τις περιποιήθηκε για τα καλά, λέξεις και έννοιες για τις οποίες αλλού βάζουν «πιπέρι στο στόμα». Κλασικό παράδειγμα το «μέγαρο» και οι «καναλάρχες»

Η οικογενειακή μπάντα **Λύρατζη** που συνόδευε με τη μουσική της την παράσταση, καθώς και οι μουσικές που έπεφταν «σφήνα» αποτέλεσαν την καλύτερη ακουστική συνοδεία.

Όσο για τις «σύγχρονες φυλές» που παρέλασαν από τη σκηνή του Γιάννη Βουλτσίδα, ας μάθουν κι αυτές επιτέλους να διασκεδάζουν με την κριτική που τους ασκείται...

Κινηματογράφος

Την Κυριακή νωρίς το απόγευμα, εν αναμονή των «Χειμερινών Κολυμβητών» και για όσους έμειναν στο Γκάζι -και δεν μπόρεσαν να προμηθευτούν προσκλήσεις για την παράσταση της «Φαίδρας», προβλέφθηκε η ταινία «Ο Στρατηγός» του Μπάστερ Κήτον. Και την άλλη μέρα, που ο καιρός είχε γλυκάνει, στο υπαίθρο έμειναν οι πιστοί του μεγάλου καλλιτέχνη και απόλαυσαν μικρού μήκους βωβές ταινίες του Μπάστερ Κήτον.

Όταν ο Μωάμεθ πηγαίνει στο βουνό...

...έρχεται και ο χορός της κοιλιάς στο φεστιβάλ του ΑΝΤΙ! Γιατί βέβαια «τα βουνά», δηλαδή οι πάσης φύσεως αριστεροί, εναλλακτικοί και διανοούμενοι συχνάζουν ήδη από καιρό στους ναούς του οριένταλ αισθησιασμού και της μέθης. Αρχής λοιπόν γενομένης από το Γκάζι, όπου η δεξιοτέχνης και διδάσκουσα την τέχνη της Ρέα (αμερικανίδα μποέμ, ιρλανδο-εβραϊκής καταγωγής) χόρεψε τον χορό της κοιλιάς μαζί με την (αρίστη και καλλίστη!) μαθήτριά της Ανδρομάχη, συμπαρασύροντας στη σκηνή (και όχι στην πίστα!) έγκριτους παράγοντες του <χώρου>. Παραλίγο βέβαια να κλέψουν την παράσταση οι μουσικοί που τις συνόδευαν: και τις τρεις μέρες παρών ο Ίων Πανόπουλος (τζουράς, μπεντίρ), ο Σπύρος Ηλιάδης (γκάιντα) την πρώτη και την τρίτη μέρα, ενώ το Σάββατο συμμετείχε στο τουμπερλέκι η Rowan Storm, την Κυριακή έπαιξαν θεαματικά κρουστά οι Σόλης Μπαρκής και Δήμος Τσιγκάκος και το Σάββατο έδωσαν το ρυθμό με τα τουμπερλέκια τους οι Λευτέρης Γρηγορίου, Αμίν Άλα Γκάμπο και Αλέκος Σταματόπουλος. Η Ρέα χάριξε που της δόθηκε η σπάνια ευκαιρία να παρουσιάσει τη δουλειά της σε εκδήλωση «δημόσιου» χαρακτήρα, γιατί, όπως λέει, θέλει να δείξει ότι ο καθένας μπορεί να χορέψει όμορφα μπροστά στους άλλους, ακόμη κι αν «δεν το έχει στο αίμα του» (όπως, κατά τη γνώμη της, πιστεύουν οι περισσότεροι στην Ελλάδα όπου ζει εδώ και 18 χρόνια), φτάνει να το θέλει και να εργαστεί για να το πετύχει.

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

«Θέλω να κάνω ένα πάρτυ
πάρτυ από 'κείνα τα παλιά
και να καλέσω να 'ρθουν στο πάρτυ
τα πιο καλά παιδιά»

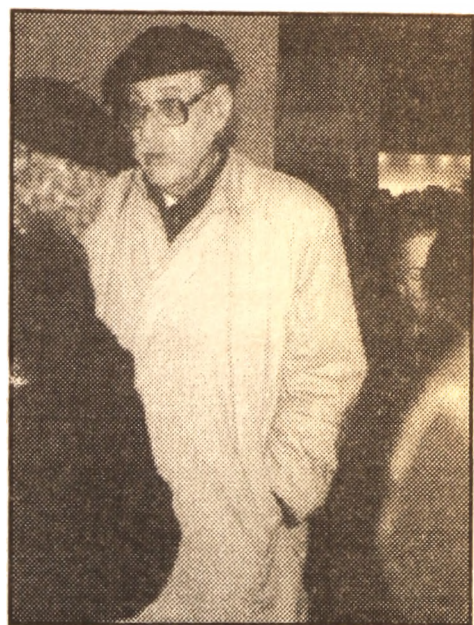
όπως λέει και στο τραγούδι του ο **Λουκιανός Κηλαηδόνης**. Και κάπως έτσι, όχι βέβαια «σ' ένα βαθύ μπουντρούμι», βρεθήκαμε να γιορτάζουμε επί τρεις μέρες τα 600 τεύχη του περιοδικού. Και μπορεί ο Λουκιανός να ήρθε μόνος, χωρίς την συντροφιά του, στο

φεστιβάλ μας για να μας τραγουδήσει αργά το βράδυ και να μας ταξιδέψει με τον ήχο της φωνής του στις παλιές καλές μέρες, ήταν όμως μαζί μας «τα πιο καλά παιδιά». Ο Λουκιανός, με τον μοναδικό του τρόπο μας κράτησε ως πολύ αργά. Έκλεισε «λουκιανά», όπως είπε ένας φίλος. «Έκλεισε γλυκά, αυτό εννοούσα», διευκρίνισε όταν τον ρωτήσαμε για τον νεολογισμό.

Ο **Ρος Νταϊήλ** με το συγκρότημά του να μας αποκαλύπτει τους μεθυστικούς ήχους της «Ανατολής» και να μας συνεπαίρνει μαζί του. Τον συνόδεψαν το Σάββατο οι **Σωκράτης Σινόπουλος** (λύρα πολιτική), ο **Γιώργος Συμεωνίδης** (νέι) και η **Αλέκα Βλαδίκ** (μπεντίρ), και τη Δευτέρα πάλι η **Αλέκα Βλαδίκ** και ο **Στέλιος Πετράκης** (λαούτο).

Ο **Χάρρυ Ταβιτιάν**, ένας εκπληκτικός δεξιοτέχνης, Αρμένης που ζει στην Κωνσταντία, εκπρόσωπος της έθνο-τζαζ, είτε μόνος του το πρώτο βράδυ είτε παρέα με τον **Φλώρο Φλωρίδη** στο σαξόφωνο τα επόμενα, μας χάρισε εντυπωσιακές στιγμές αυτοσχεδιαστικής μουσικής.

Ο **Αργύρης Μπακιρτζής** με τους «Χειμερινούς Κολυμβητές» του στα παλιά -αλλά και νεότερα- γνώριμά μας και οικεία τραγούδια τους. Την Κυριακή νωρίς, ο **Νίκος Βίττης** παρουσίασε με τους μουσικούς του μελοποιημένους στίχους του **Ντίνου Χριστιανόπουλου**, σε νέους ήχους. Ακόμα, το βράδυ της Δευτέρας, η **Μαίρη Έσπερ** σήκωσε το κέφι με την παθητική φωνή της, συνοδευόμενη από τους συνεργάτες στη μουσική σκηνή «A Cappella»: τους **Γιώργο Βενιέρη** (τραγούδι, κιθάρα), **Μιχάλη Σωτηράκη** (μπουζούκι, ούτι) και **Στέφανο Λούντζη** (πιάνο, κρουστά). Το πρώτο βράδυ οι **Αέρα Πατέρα**, με τις παρλάτες τους περίμεναν τον Λουκιανό Κηλαηδόνη - σχεδόν κάνοντας «μουσική κατάληψη». Και αργά, τις πρωινές ώρες, μια νέα κοπέλα, η **Νατάσσα**, ανέβηκε στην πίστα, έπαιξε πιάνο και τραγούδησε με γνήσιο πάθος. Ήταν ένα γλυκό κλείσιμο της γιορτής. Καλή αντάμωση! Σε εκατό ή διακόσια τεύχη. Να κρατηθούμε νέοι και με όνειρα ως τότε...

Ο Μανόλης Αναγνωστάκης συζητά με τον Άγγελο Ελεφάντη

Οι τόμοι του ANTI, ένας πολύτιμος σύμβουλος

Το ANTI είναι μια ζωντανή παρουσία στην πολιτική και πολιτισμική μας ζωή.
Το ANTI ήταν όμως πάντοτε μια ζωντανή παρουσία.
Το χρονικό της Ελλάδας στα τελευταία είκοσι χρόνια είναι αποτυπωμένο στους τόμους του ANTI.
Η σειρά των τόμων του περιοδικού ANTI είναι ένας πολύτιμος σύμβουλος για σας.

Οι τόμοι του ANTI διατίθενται από τα γραφεία του περιοδικού: Δημοχάρους 60, 115 21
Αθήνα, τηλ. 7232.713, 7232.819, 7249.300, 7248.240

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ι.Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑΣ Α.Ε.

ΠΡΟΣΕΧΕΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΔΟΚΙΜΙΟ-ΚΡΙΤΙΚΗ

ΑΓΓΕΛΟΣ Σ.ΒΛΑΧΟΣ

Ἡ διαλείπουσα ζωή τοῦ Δημήτρη Σπέρη
Μυθιστόρημα

ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

Οἱ πτυχιούχοι
Μυθιστόρημα

ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΕΟΤΟΚΑΣ

Πολιτικά κείμενα, 1925 - 1966
Ἐπιμ. Μ.Τσαπόγας, Λ.Ἀλιβιζάτου, Ν.Ἀλιβιζάτος

ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

Ἐπανεκδόση ὅλων τῶν Φυλλαδίων
Με εἰσαγωγικό δοκίμιο τῆς Ἀντιγόνης Βλαβιανοῦ

ΒΑΣΟΣ ΚΑΠΑΝΤΑΝΗΣ

Τό ὑπόλοιπον τῆς διαδρομῆς
Ποιήματα καί σημειώσεις

ΦΩΤΕΙΝΗ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ

Ἡ ἐκλεκτή τοῦ φεγγαριοῦ
Μυθιστόρημα

ΜΙΑΤΟΣ ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Πόρτ Μπού
Μυθιστόρημα

ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΔΟΚΙΜΙΟ-ΚΡΙΤΙΚΗ

ΦΙΛΙΠ ΑΡΙΕΣ

Ὁ ἄνθρωπος ἐνώπιον τοῦ θανάτου
Μετ. Θεοδόσης Νικολαΐδης

ΦΡΑΝΤΣ ΒΕΡΦΕΛ

Οἱ σαράντα μέρες τοῦ Μουζά Ντάγκ
Τρίτος τόμος .Μετ. Α.Παρθένης

ΤΟΜΑΣ ΜΠΕΡΝΧΑΡΤ

Μπετόν
Μετ. Ἀλέξανδρος Ἰσαρης

ΝΤΟΝ ΝΤΕΛΙΛΛΟ

Ὄνόματα
Μετ. Νινίλα Παπαγιάννη

ΒΙΝΤΟΣΑΒ ΣΤΕΒΑΝΟΒΙΤΣ

Ὁ Χρῆστος καί τὰ σκυλιά
Τρίτο μέρος. Μετ. Γκάγκα Ρόσιτς

ΜΙΣΕΛ ΤΟΥΡΝΙΕ

Ἡ χρυσή σταγόνα
Μετ. Λήδα Παλλαντίου

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΠΟΛΥΧΡΟΝΗΣ ΕΝΕΠΕΚΙΔΗΣ

Οἱ διωγμοί τῶν Ἑβραίων στήν Ἑλλάδα
Νέα ἐπηρευμένη ἔκδοση

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΙΤΣΙΚΗΣ

Ἱστορία τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας,
1280-1924

Νέα ἐπηρευμένη ἔκδοση

Ι.Π. ΠΙΚΡΟΣ

Τουρκικός ἐπεκτατισμός

ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗ

ΡΟΖΙΝ ΛΕΦΟΡ - ΡΟΜΠΕΡ ΛΕΦΟΡ

Ἡ γέννηση τοῦ Ἄλλου
Ἐπιμ. μετάφρασης Μαρία Ρουμελιώτου-Καλεώδη

ΠΑΙΔΙΚΑ

Στέλλα Βλαχοπούλου

Τό Συνέδριο τῶν Ζώων - SOS κινδυνεύουμε
Δεύτερος τόμος. Εἰκονογρ. Μελίνα Δεσφινιώτου

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

ΚΟΡΙΝΝΑ ΣΠΑΝΙΔΟΥ

Ὁ Ὠνάσης, ὅπως τόν ἔζησα

ΑΘΗΝΑ Σόλωνος 60

ΘΕΣ/ΝΙΚΗ Πλάτωνος 17

ΛΕΥΚΩΣΙΑ Κ. Παλαιολόγου 14

Τηλ. (1)3633780 Fax (1)3606759

Τηλ. (31)229836 Fax (31) 229873

Τηλ. (3572)467558 Fax (3572)467440

Γλαυξ εν Αθήναις

του Χάρη Καζλαρή

Εμβρυολόγου, PhD

Εν μέσω των ελληνο-τουρκικών, ελληνο-σκοπιανών, ελληνο-ευρωπαϊκών και άλλων κρίσεων, «έσκασε» και η πρώτη είδηση-βόμβα με αφορμή την ιατρικώς υποβοηθούμενη τεκνοποίηση (ΙΥΤ). Το περίφημο «για πρώτη φορά...», βρήκε και πάλι εφαρμογή στην Ελλάδα: στις 3/3/1996 δημοσιοποιήθηκε η «πρώτη» καταγγελία γυναίκας ότι μολύνθηκε από τον ιό του AIDS, μετά από σπερματέγχυση. Εάν αληθεύει, το περιστατικό αυτό αποτελεί παγκόσμια τραγική «πρωτιά», που θα βαρύνει ες αεί την (ένδοξη) ελληνική επιστήμη. Μέσα στον γνώριμο σάλο που προκαλεί κάθε καταστροφολογική ιατρική είδηση, ανακαλύπτουμε δειλά δειλά, «για πρώτη φορά», ότι οι εφαρμογές της ιατρικής και της βιολογίας δεν είναι ακίνδυνες. Πώς άραγε εκομίσθη η γλαυξ αυτή εις Αθήνας;

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Παγκοσμίου Οργανισμού Υγείας, το 16% του πληθυσμού είναι υπογόνιμοι. Ένας στους οκτώ ανθρώπους αντιμετωπίζει δηλαδή προβλήματα, όταν προσπαθεί να τεκνοποιήσει. Τα προβλήματα εντοπίζονται κατά περίπου 40% στις γυναίκες και 40% στους άνδρες (το υπόλοιπο 20% αντιπροσωπεύει αδιάγνωστα ή μικτά προβλήματα). Για να κάνει ένα παιδί, η Φύση χρειάζεται δύο γονείς, καθένας από τους οποίους συνεισφέρει από ένα κύτταρο, έναν «γαμέτη»: το γυναικείο ωάριο και το ανδρικό σπερματοζωάριο. Στον άνθρωπο, η παρουσία των γαμετών δεν αρκεί: απαιτείται και η ύπαρξη ενός ορμονολογικού και ανατομικού μηχανισμού. Οι γαμέτες ωριμάζουν σε ειδικούς αδένες (ωοθήκες και όρχεις), υπό την επίδραση ορμονών, και ελευθερώνονται σε ειδικούς αγωγούς (σάλπιγγα και επιδιδυμίδα). Η συγχώνευσή τους είναι η γονιμοποίηση, από την οποία προκύπτει ένα έμβρυο. Το ανθρώπινο έμβρυο κυκλοφορεί ελεύθερο στη σάλπιγγα επί μερικές ημέρες, καταλήγει στη μητρική κοιλότητα, και τελικά εμφυτεύεται στο ενδομήτριο (αυτή είναι και η στιγμή της «σύλληψης», που συμβαίνει περίπου μία εβδομάδα μετά τη γονιμοποίηση). Ο μηχανισμός αυτός είναι πολύπλοκος και μπορεί κάποιο σημείο του να υπολειτουργεί, ή να μη λειτουργεί καθόλου, με αποτέλεσμα το ζευγάρι να μην τεκνοποιεί. Η βιο-ιατρική δια-

τά σπερματοζωάρια, τα οποία στη συνέχεια τοποθετούνται, με έναν καθετήρα, στη μητρική κοιλότητα. Η γονιμοποίηση γίνεται φυσιολογικά στο σώμα της γυναίκας. Η σπερματέγχυση επινοήθηκε το 1780 στα ζώα και εφαρμόστηκε «για πρώτη φορά» στον άνθρωπο το 1791. Σήμερα εφαρμόζεται κυρίως στην κτηνοτροφία.

• Η εξωσωματική γονιμοποίηση (in vitro fertilisation: IVF) εφαρμόζεται κυρίως όταν οι σάλπιγγες δεν λειτουργούν, ή όταν το σπέρμα είναι πολύ ασθενές. Αυτή η διαδικασία περιλαμβάνει διέγερση των ωοθηκών με ενέσιμες ορμόνες, ώστε να παραχθούν πολλά ωάρια (περίπου 10, κατά μέσον όρο), συλλογή των ωαρίων με παρακέντηση (ωοληψία), καλλιέργεια των ωαρίων με το επεξεργασμένο σπέρμα στο εργαστήριο (γονιμοποίηση εκτός σώματος) και επανατοποθέτηση δύο ή τριών εμβρύων στη μητρική κοιλότητα (αυτό γίνεται επειδή τα ποσοστά επιτυχίας εγκυμοσύνης αυξάνουν ανάλογα με τον αριθμό εμβρύων που τοποθετούνται). Το πρώτο «παιδί του σωλήνα» γεννήθηκε το 1978.

• Η μικροχειρουργική γονιμοποίηση με ενδοωαριακή έγχυση σπερματοζωαρίου (intra-cytoplasmic sperm injection: ICSI) είναι παραλλαγή της IVF και εφαρμόζεται όταν το σπέρμα περιέχει ελάχιστα ή ακίνητα σπερματοζωάρια. Με τη χρήση ειδικών μικροχειρουργικών, ένα σπερματοζωάριο ενίεται στο κάθε ωάριο, μέσω μιας γυάλινης βελόνας (υποβοηθούμενη γονιμοποίηση). Το πρώτο «παιδί της βελόνας» γεννήθηκε το 1992.

Προφανώς στις μέρες μας, η επεκτεινόμενη χρήση της ICSI ελαχιστοποιεί τον ανδρικό παράγοντα υπογονιμότητας. Η ICSI είναι ωστόσο δαπανηρή, κυρίως λόγω του κόστους του εργαστηριακού εξοπλισμού, αλλά και επειδή προϋποθέτει ότι η γυναίκα θα υποβληθεί στη διαδικασία της IVF. Έτσι, πολλά ζευγάρια αναγκάζονται (ακόμη) να προσφεύγουν στην εναλλακτική, φθηνή λύση: την «ετερόλογη» σπερματέγχυση (τεχνητή γονιμοποίηση με σπέρμα δότη). Μια λύση που εφαρμόστηκε «για πρώτη φορά» στον άνθρωπο σε ευρεία κλίμακα κατά τις δεκαετίες 1950-1960. Οι πρώτες «Τράπεζες Σπέρματος» δημιουργήθηκαν κατά τη δεκαετία του 1970, στην Αμερική και στην Ευρώπη. Στα ειδικά αυτά εργαστήρια, το σπέρμα καταψύχεται και συντηρείται σε υγρό άζωτο (-196°C). Το σπέρμα διατηρείται επί εξάμηνο σε καραντίνα, ώστε να ελεγχθεί ο δότης και να ελαχιστοποιηθεί έτσι ο κίνδυνος μόλυνσης της λήπτριας. Ειδικά όσον αφορά το AIDS, εκτιμάται ότι ο κίνδυνος μεταδόσεως, εάν ο δότης παραμένει αρνητικός έξι μήνες μετά τη χορήγηση του σπέρματός του, είναι μικρότερος του 1/100.000, και θεωρείται τότε αμελητέος. Σήμερα υπάρχει ένα διεθνές δεοντολογικό πλέγμα κανόνων, που αφορούν την εξεύρεση δότη, τον ιατρικό έλεγχο τους, τη διακίνηση

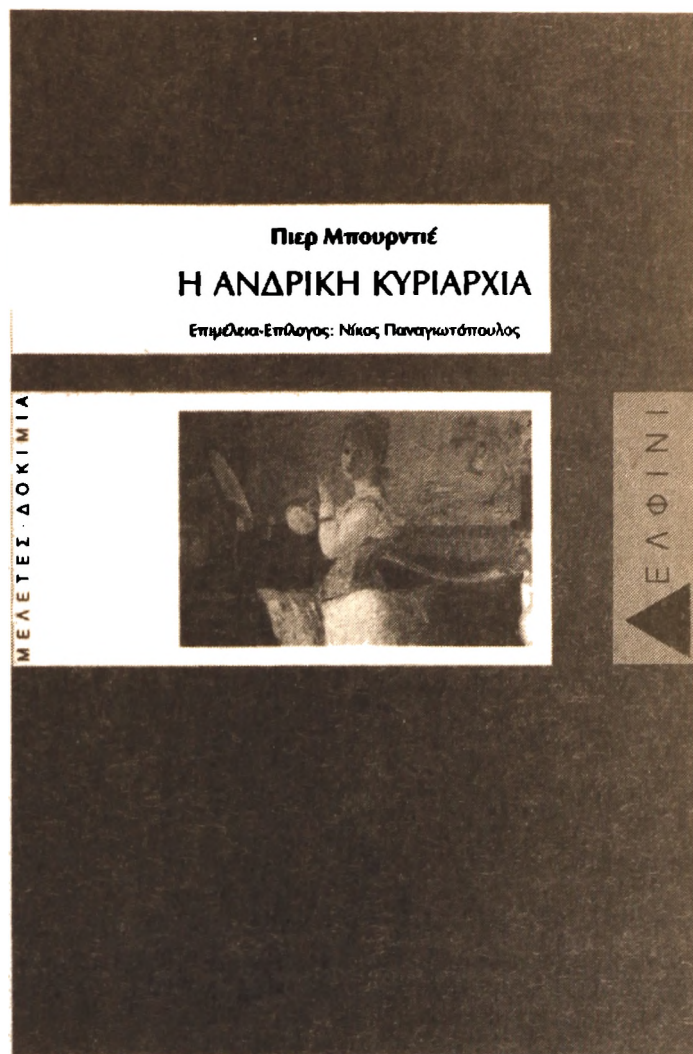
Πρόσφατα συστάθηκε το Σωματείο Υποστήριξης Γονιμότητας «Κυβέλη» (Σόλωνος 80, 10680 Αθήνα), με σκοπό να παράσχει συμβουλές και ψυχολογική υποστήριξη σε ζευγάρια που αντιμετωπίζουν προβλήματα γονιμότητας.

Με αφορμή το πρόσφατο περιστατικό, η «Κυβέλη» επεξεργάζεται και θα καταθέσει στο υπουργείο Υγείας σειρά προτάσεων για την οριοθέτηση της εφαρμογής της ΙΥΤ στην Ελλάδα.

Θέτει τρόπους να αντιπαρέλθει πολλά από τα σημεία «εμπλοκής» και να τα παρακάμψει, αλλά είναι μάλλον σπάνιο να τα «θεραπεύσει»: ένα ζευγάρι που τεκνοποιεί με ιατρική παρέμβαση συνεχίζει κατά κανόνα να είναι υπογόνιμο και μετά την τεκνοποίηση. Ποιοι είναι αυτοί οι τρόποι;

• Η ενδομητριοκή σπερματέγχυση (τεχνητή γονιμοποίηση) εφαρμόζεται όταν λειτουργούν οι σάλπιγγες, αλλά το σπέρμα είναι ασθενές (μειωμένος αριθμός και κινητικότητα των σπερματοζωαρίων). Στο εργαστήριο, το σπέρμα υφίσταται μια ειδική επεξεργασία, κατά την οποία επιλέγονται και συμπυκνώνονται σε μικρό όγκο τα πλέον κινη-

*Ένας οξυδερκής, σύγχρονος
και στρατευμένος στοχαστής
ακολουθώντας τους όρους
της επιστημονικής πληρότητας
που τον διακρίνει,
αποφασίζει να ασχοληθεί
με το προαιώνιο θέμα της
σχέσης των δύο φύλων.
Το αποτέλεσμα
αυτής της
αυστηρής και σύντομης
διεπιστημονικής προσέγγισης
είναι ένα απογυμνωμένο από
ιδεολογίες αλλά ωστόσω
μαχητικό ντοκουμέντο,
που προστίθεται
στην βιβλιοθήκη
της φεμινιστικής φιλολογίας.*

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΕΛΦΙΝΙ, ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 23-25,
106 77 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 38 30 955, FAX: 33 03 175
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ 50-52,
106 81 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 33 03 380

Για την επιθετικότητα και το ρατσισμό

του Θανάση Μαχιά

«Ο θεωρητικός και ιδεολογικός ρατσισμός σε όλη τη διαδρομή του χρησιμοποίησε, σχεδόν πάντα, τη βιολογία για να δώσει επιστημονική βάση στις θεωρίες του», υποστήριξε, στο προηγούμενο τεύχος του *Αντί*, ο ερευνητής στο Πανεπιστήμιο της Κρήτης, βιολόγος Θανάσης Μαχιάς. Στο σημερινό, δεύτερο και τελευταίο μέρος της μελέτης του, προσεγγίζει τα σύγχρονα πολιτιστικά επιχειρήματα του ρατσισμού και υποστηρίζει πως η άμυνα της κοινωνίας δεν μπορεί να είναι «παρά ο ίδιος ο παγκόσμιος πολιτισμός, η συλλογική μνήμη των πρόσφατων εγκλημάτων του ναζισμού».

ΤΑ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ

Τόσο ο παλαιότερος όσο και ο νεο-ρατσισμός συνδέουν τα επιχειρήματά τους με κάποιο φαινόμενο επιμειξίας, που το θεωρούν «κακό» και «εκφυλιστικό». Η βασιζόμενη παραφορά είναι ότι, στο πρώτο μισό του αιώνα, η επιμειξία αφορούσε άμεσα τη *βιολογική επιμειξία*, συνήθως μιας υποτιθέμενης κατώτερης ή ξένης φυλής, με μια υποτιθέμενη ανώτερη.

Η επιχειρηματολογία αυτή, σήμερα, είναι τελείως σαθρή. Η βιολογία έχει δείξει ότι οι γενετικές διαφορές που υπάρχουν στο εσωτερικό μιας φυλής ή ενός λαού είναι μεγαλύτερες από αυτές που υπάρχουν μεταξύ των υποτιθέμενων φυλών. Η γενετική επιμειξία αποδεικνύεται ότι όχι μόνο δεν είναι βιολογικά εκφυλιστική αλλά ακριβώς το αντίθετο. Ο μιγάς είναι συνήθως ένα ιδιαίτερα ακμαίο βιολογικά άτομο. Αντίθετα, το καθαρόαιμο είναι συνήθως μια πορεία προς τον εκφυλισμό.

Ο σύγχρονος ρατσισμός αναφέρεται στην *πολιτιστική επιμειξία*, ενώ ο βιολογισμός υπολανθάνει και δεν ομολογείται γιατί ο από το βάρος της μνήμης των εγκλημάτων που έχει προκαλέσει. Την ίδια ακριβώς περίοδο, η ανάπτυξη της ανθρω-

πολογίας έρχεται να καταρρίψει τους μύθους για ανώτερους και κατώτερους πολιτισμούς. Η ανάπτυξη της ανθρωπότητας δεν εξαρτάται από κάποια μονότονη ομοιομορφία αλλά, αντίθετα, στηρίζεται σε μια εκπληκτική ποικιλία κοινωνικών και πολιτιστικών μορφών. Οι μεγάλοι πολιτισμοί δημιουργήθηκαν από σύνολα κοινωνιών. Είναι δε τόσο λαμπρότεροι όσο πλουσιότερη ήταν η ποικιλομορφία τους και όσο μεγαλύτερη ήταν η συνύπαρξη διαφορετικότητας μέσα σε αυτούς. Τα παραδείγματα αφθονούν στην ιστορία. Όλοι οι μεγάλοι πολιτισμοί, ή οι μεγάλες αυτοκρατορίες, είχαν σαν κύριο χαρακτηριστικό τους το σεβασμό στη μεγαλύτερη πολιτισμική διαφορετικότητα. Η παρακμή και η διάλυσή τους σχετίζεται με την προσπάθεια ομογενοποίησής τους.

Ποτέ δεν υπήρξε ένας πολιτισμός αυθύπαρκτος. Ποτέ δεν θα μπορούσε να βγει ανώτερος ως μεμονωμένος παίκτης. Πάντα εμφανίζεται σε συμμαχία με άλλους και αυτό ακριβώς του επιτρέπει να οικοδομεί. Ο παγκόσμιος πολιτισμός δεν είναι τίποτε άλλο από μια συμμαχία πολιτισμών, όπου ο καθένας διαφυλάσσει την πρωτοτυπία του. Η όσμωση των πολιτισμών ποτέ

δεν οδηγεί σε ομοιομορφία γιατί πάντοτε υπάρχουν δύο αντίδοτα: (α) Οι συνεχείς αποκλίσεις που δημιουργούνται μέσα στην ίδια την κοινωνία, δεδομένου ότι αυτή συντίθεται από πολιτικές, πολιτιστικές και κοινωνικές ανισότητες και (β) Η εισαγωγή της διαφορετικότητας, με τη θέληση ή όχι της κοινωνίας, από νέους εξωτερικούς εταίρους: ό,τι συνέβη με την αποικιακή εξάπλωση του 19ου αιώνα, που επέτρεψε στη βιομηχανική Ευρώπη να αναζωογονήσει μια ορμή που κινδύνευε να χάσει, ό,τι συμβαίνει τώρα με τις ευρύτερες μεταναστεύσεις ή με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Είναι φανερό ότι η ποικιλομορφία των πολιτισμών σπάνια παρουσιάστηκε στους ανθρώπους όπως πραγματικά είναι: ως ένα φαινόμενο που απορρέει από τις σχέσεις μεταξύ των κοινωνιών. Η ιστορία που διδαχθήκαμε, η παιδεία που αποκτούμε, τη θεωρεί μάλλον σαν ένα τερατούργημα. Η στάση αυτή εδράζεται χωρίς αμφιβολία σε γερά ψυχολογικά θεμέλια. Αντιμετωπίζει τις απροσδόκητες καταστάσεις με την απόρριψη των διαφορετικών ηθικών, θρησκευτικών, κοινωνικών ή αισθητικών μορφών. Προβάλλει την αυθόρμητη λύση της αποβολής των έντονα διαφορετικών, ως

ηριων ξένων»: η στάση αυτή είναι τυπική και χαρακτηριστική των ίδιων των εθνικών. Οι καιροί έχουν αλλάξει δεν είναι πια το εγκώμιο της διαφοράς που θα πρέπει οι αντιρατσιστές να επικαλούνται, αλλά το δικαίωμα του άλλου να αναγνωριστεί σαν όμοιος.

Ο κοινωνικός εξελικτικισμός έχει γεράς ρίζες στην παιδεία όλων των λαών και προηγείται χρονικά του βιολογικού, τον οποίο άλλωστε δημιούργησε. Αυτός είναι όμως ο λόγος που η εκλαΐκευση της βιολογικής εξέλιξης επανέρχεται συνεχώς και χρησιμοποιείται σαν άμεσο ή υπολανθάνον επιχείρημα του ρατσισμού. Αυτός ο εξελικτικισμός, για να χρησιμοποιήσει τον μηχανισμό της εξέλιξης, τον διαστρέφει νοσηματικά. Ένας μεγάλος μύθος είναι ότι η εξέλιξη βασίζεται στο νόμο του ισχυριόμενου και του ικανοτέρου, υπονοώντας την δύναμη. Η θεωρία της εξέλιξης στηρίζεται σε τρεις τελείως διαφορετικές παραθέσεις: την ύπαρξη της μεγαλύτερης δυνατής ποικιλομορφίας, τη δυνατότητα στο είδος ή την ομάδα να αφήνει όσο το δυνατόν περισσότερους απογόνους και στο τυχαίο γεγονός. Όσοι επιμένουν ότι μπορούν να μεταφέρουν αυτόν το μηχανισμό στην κοινωνία (σαν ένα γρανάξι που χρησιμοποιείται σε διαφορετικές μηχανές, για διαφορετικά αποτελέσματα), οφείλουν τουλάχιστον να αποδεχτούν τα τρία αυτά χαρακτηριστικά.

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Η γένεσή του ρατσισμού και του εθνικισμού είναι ένα καθαρά πολιτιστικό φαινόμενο, και η ανατροπή τους είναι επίσης ένα τέτοιο γεγονός. Η αναγένεσή τους δεν έχει παρά μία και μόνη μήτρα: την παιδεία που δίνει ή δεν δίνει ο ίδιος ο πολιτισμός. Τα φαινόμενα αυτά δεν μπορούν να καταπνιγούν παρά μόνο με μια πολιτιστική μεταβολή που θα στοχεύει στην κατανόηση και το σεβασμό των διαφορών που υπάρχουν και πρέπει να συνυπάρχουν στον πλανήτη μας. Ο μύθος δηλοί ότι αυτό προϋποθέτει την κατανόηση και την εξοικείωση με αυτές τις διαφορές ώστε να πάψουν να αποτελούν το άγνωστο και το ξένο για μας.

Ο Φουκώ αποκάλυψε ένα καίριο και κεντρικό σημείο των ανθρώπινων συγκρούσεων, αλλά και ένα καίριο και κεντρικό σημείο άμυνας: ότι η γνώση σημαίνει εξουσία. Η παραίτηση από αυτήν γεννά τους σύγχρονους δουλοπάροικους της πληροφόρησης. Η αναζήτησή της σημαίνει εκδημοκρατισμό της εξουσίας. Η γνώση είναι

το βασικό μας όπλο για να αξιοποιηθούν οι διάσπαρτες πληροφορίες και μηνύματα.

Αν το πρώτο μισό του αιώνα υπεύθυνες για το ρατσιστικό αιματοκύλισμα ήταν οι απολυταρχικές πολιτικές ηγεσίες, σήμερα, σε καθεστώς δημοκρατίας και διακίνησης ιδεών, η ευθύνη έχει μετατοπιστεί σημαντικά στα μέσα μαζικής ενημέρωσης αλλά και στον κάθε πολίτη ξεχωριστά, που έχει την ελευθερία και τη δυνατότητα να κρίνει και να επιλέγει. Τα σύγχρονα Μ.Μ.Ε. όχι μόνο δεν ανταποκρίνονται στον αναγκαίο παιδαγωγικό ρόλο της αλήθειας, αλλά αντίθετα μετατρέπουν τη δημοκρατία σε μια σύγχρονη ολιγαρχία, σπρώχνοντας την ανθρωπότητα στις εποχές της βαρβαρότητας. Η νέα εποχή της βαρβαρότητας δεν αναγεννάται από κάποια «κακά» ένστικτα, αλλά από την υποκατάσταση του ορθού λόγου, με ευκολόπεπτα μηνύματα που στοχεύουν στους αταβιστικούς φόβους και τα ανακλαστικά των ανθρώπων. Το φαινόμενο δεν πρέπει να υποτιμηθεί γιατί ο ορθός λόγος, η λογική και τα επιχειρήματα είναι μια Ασταθής Στρατηγική. Ανατρέπεται δηλαδή εύκολα από κραυγές για εγκληματίες, λαθρομετανάστες, δαίμονες και εχθρούς που δεν χρειάζονται τεκμηρίωση, αφού απευθύνονται κατευθείαν

στους άλογους φόβους μας.

Η άμυνα δεν μπορεί να είναι παρά ο ίδιος ο παγκόσμιος πολιτισμός, η συλλογική μνήμη των πρόσφατων εγκλημάτων του ναζισμού. Είναι η αντιστροφή των μηνυμάτων με την ανάπτυξη κινήσεων, κινητοποιήσεων και κινημάτων που οφείλουν να αναλάβουν το ρόλο του σύγχρονου παιδαγωγού, σπάζοντας το πέπλο σιωπής που επιβάλλεται.

Το χρέος της ανθρωπότητας είναι να φυλαχθεί από την τυφλή μονομέρεια. Αλλά και να μην ξεχάσει ποτέ ότι κανένα τμήμα της ανθρωπότητας δεν διαθέτει κανόνες εφαρμόσιμους από το σύνολο και ότι μια ανθρωπότητα σύμφυτη με έναν μόνο τρόπο ζωής είναι αδιανόητη, διότι θα είναι μια ανθρωπότητα απονευρωμένη και εκφυλισμένη.

*Οι αναφορές που ακολουθούν προέρχονται κυρίως από τα βιβλία *Φυλή, Έθνος, Τάξη, οι διαφορούμενες ταυτότητες*, των Ε. Μπαλιμπάρ, Ι. Βαλλερστάιν (εκδ. Ο πολίτης, 1988), *Η μεγάλη σύγχυση. Οι ιδεολογίες*. Συλλογικό έργο Γάλλων Πανεπιστημιακών (εκδόσεις Ροές, 1987), *Ο ξένος αυτός ο όμοιος που αρνιόμαστε*, του Ζ. Πρενεντύ (Σύγχρονα Θέματα 18: 36-43, 1995), *Φυλή και ιστορία*, του Κλωντ Λεβί-Στρως, (εκδ. Γνώση, 1991).

Dr. ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΕΝΔΟΚΡΙΝΟΛΟΓΟΣ-ΔΙΑΒΗΤΟΛΟΓΟΣ

Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Ρώμης

Μετεκπαιδευθείσα εις W.U.H.-STONYBROOK, N.Y., U.S.A.

Δέχεται με ραντεβού

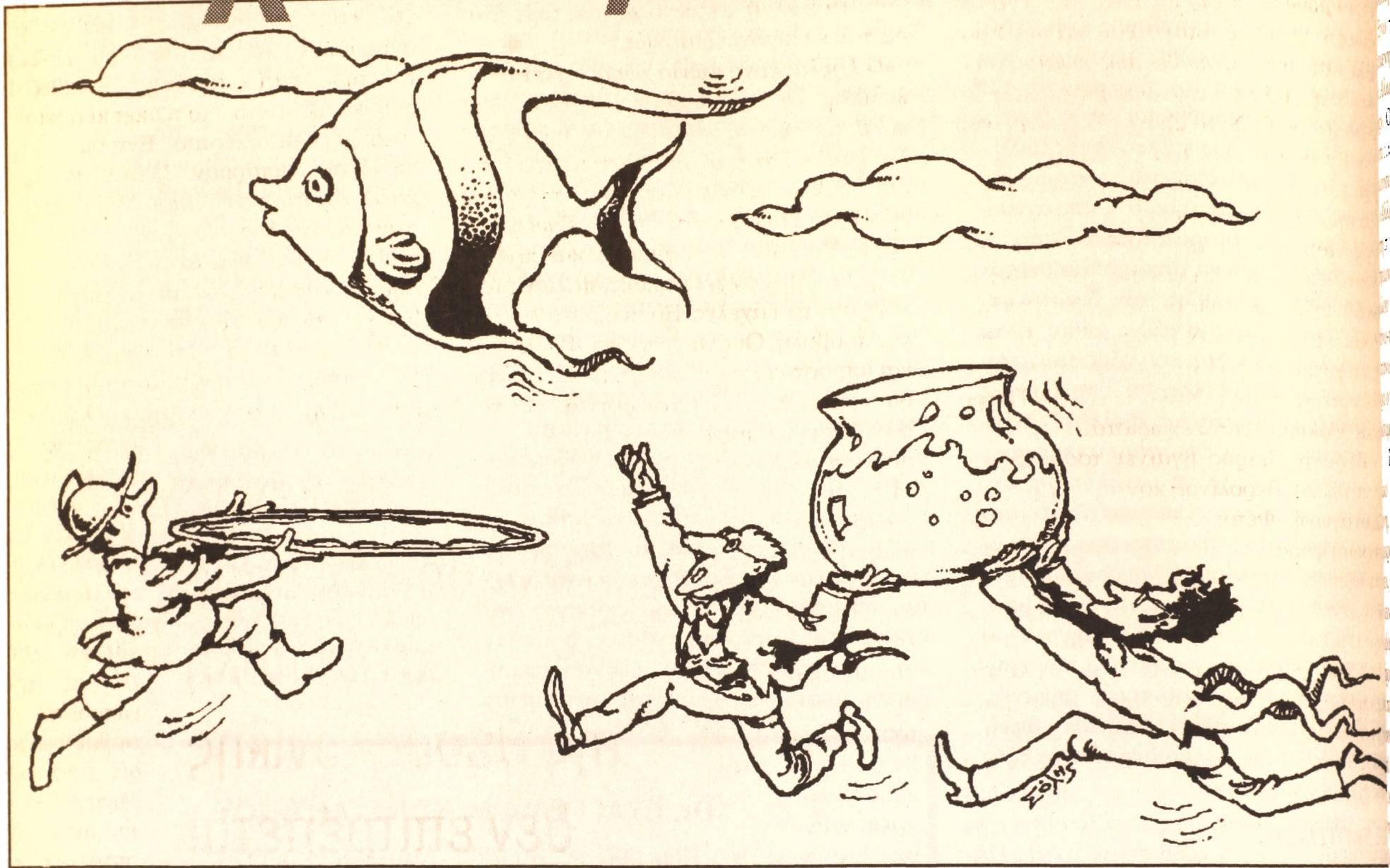
Δευτέρα-Τετάρτη-Πέμπτη, 6.00-9.00 μ.μ

Λεωφόρος Αλεξάνδρας 194

τηλ. 64.56.498, κινητό: 094-570.530, fax 64.56.498

**Γραφτείτε συνδρομητές
στο ANTI**

Τάχελες

Ο Νικολάκης από τη Θεσσαλονίκη πήρε τηλέφωνο τον Πέτρο στο Βερολίνο. Του είπε: «Αλλάζει η Θεσσαλονίκη. Ανοιξε ο Γρύλος. Γίνονται πράγματα». Ο Πέτρος έκλεισε το τηλέφωνο και στριφογύρισε το σώμα του μέσα στα σκεπάσματα. Εκλεισε και τα μάτια. «Τι με νοιάζει;», σκεφτηκε. Και ο άλλος μισός σκεφτόταν ταυτόχρονα: «Δηλαδή τώρα αυτοί ξεκολλάει. Χωρίς εμένα; Ξέρετε ποιος είμ' εγώ ρε; Ξεκολλάτε και μ' αφήνετε μόνο;». Τρέχα γύρευε, με τίποτα δεν ευχαριστείται ο ξενητεμένος. Ο Πέτρος σπουδάζει στη Σχολή Καλών Τεχνών του Βερολίνου. Κάνει κόμικς. Όταν έπεσε το τείχος, ο Πέτρος δημοσίευσε μια σειρά από κόμικς σε μια ανατοlikοβερολινέζικη εφημερίδα. Πολιτικά κόμικς. Θα μπορούσε να πει κανείς. Κάτι μακρουλά ανθρωπάκια με χορευτικές κινήσεις που βλέπουν συνέχεια τον εαυτό τους στον καθρέφτη. Ο καθρέ-

φτης είναι παντού. Στα πεζοδρόμια ή στην κοιλιά του απέναντι. Στη Θεσσαλονίκη λίγοι καταλαβαίνουν τον Πέτρο αλλά είναι σπινταριστό παιδί και πολλοί τον συμπαθούν. Ας πούμε, ο Νικολάκης, ο φίλος του. Δεν καταλαβαίνει τι ακριβώς κάνει ο Πέτρος στη ζωή του αλλά χαίρεται να πίνει και να καπνίζει μαζί του. Μόνο συμβαίνει ένα πράγμα παράξενο, από τότε που έφυγε ο Πέτρος. Κανείς από τους κολλητούς του της γενέθλιας πόλης δεν τον ρωτά λεπτομέρειες για το τι κάνει εκεί που βρίσκεται. Μόνο γενικά και για τους τύπους. Οι ίδιοι όμως ξεσκίζονται να του λένε όλα τα νέα της πόλης τους. Φερ' ειπείν, αυτό για το «Γρύλο». Και ότι γίνονται καινούργια πράγματα. Ο Πέτρος ζει αγκαλιά με δέκα χιλιάδες «καινούργια» πράγματα αλλά αυτό κανέναν δεν ενδιαφέρει στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Μόνο ο Γιώργος ο Ινδιάνος ακούει με ηρεμία και στρίβει τσιγάρα. Τότε, ο Πέτρος παρασέρνεται

από τη διήγηση και δεν ψάχνει να βρει κάτι έξυπνο να πει. Ο Ινδιάνος τον ακούει με χαρά, σαν μικρό παιδί. Ο Πέτρος αρχίζει σιγά σιγά να λάμπει. Καπνίζει απ' τα τσιγάρα του Ινδιάνου, που έχει κολλήσει με αυτός και φεγγοβολά. Και τι του λέει; Για το ζόρικο τσάι που φτιάχνει, όταν το πρωτα σκεπάσει όλα η ομίχλη. Ετσι κι έτσι φτιάχνει το τσάι κι ανοίγει και φύλλο για πίτα. Κι ένα βράδυ κατέβηκε σε μια τρύπα, κάτω από τα κονταίνερ της ανοικοδόμησης στην Πότσνταμερ Πλατς, κι άκουσε βρώμικη τέκνο, τόσο δυνατά που πόνεσαν τ'αυτιά του. Και στη σχολή βγάζουνε τεύχος-κόμικς αλλά οι Γερμανοί είναι κολλημένοι.

Η συναυλία του Iggy Pop έγινε το Σεπτέμβριο του 1988, πριν φύγει ο Πέτρος για το Βερολίνο. Ηρθαν τότε στην Αθήνα με τον Νικολάκη. Την άλλη μέρα, πήγαμε και στο πεδίο του Αρεως, όπου ο δήμαρχος έκανε το ωραίο πείραμα με τη μεγάλη

ζάμπα συναυλία. Τότε που τα σπάσανε όλα.

Ποινα σπάσουνε στο Πεδίο του Αρεως, μεις περιδιαβάσαμε στη συναυλία και τερνούσαμε καλά. Καθόμασταν σε παγκάκια, πάντοτε σ' εκείνα που καθόταν και κάποιος άλλος. Ο Νικολάκης με ρωτούσε ήρεμα: «Πιστεύεις ότι το ροκ εντ ρολ είναι μουσική ή μήπως είναι και τρόπος ζωής;». Εγώ του απαντούσα κάπως προβληματισμένη: «Νομίζω πως είναι κυρίως μουσική. Αλλά είναι οπωσδήποτε και τρόπος ζωής». Ο Νικολάκης έλεγε: «Κι εγώ νομίζω ότι είναι και τρόπος ζωής. Αλλά είναι και μουσική». «Είναι μουσική», συνέχιζα εγώ. «Αλλά είναι και τρόπος ζωής». Αυτός ή αυτή που καθόταν δίπλα μας στο παγκάκι σηκωνόταν κι έφευγε. Μετά πηγαίναμε αλλού να πειραματιστούμε, με τον ίδιο πάνω-κάτω διάλογο. Κανείς δεν άντεχε πάνω από ένα-ενάμισι λεπτό. Εγινε ύστερα ο χαμός. Χάσαμε και τον Πέτρο και γυρίσαμε σπίτι ξεχωριστά.

Τώρα ο Πέτρος βγαίνει τσάρκες στο ανατολικό Βερολίνο, κοντά στη μεγάλη Συναγωγή. Φέτος ξαναλειτούργησε για πρώτη φορά, από τότε. Παραπέρα το Σοϊνενφίρτελ, με τα βομβαρδισμένα σπίτια. Έχουν μείνει όπως τη μέρα που τα χτύπησε η βόμβα.

Ο Πέτρος τριγυρνά μέρα και νύχτα στα φαρδιά παγωμένα πεζοδρόμια ενώ η περιοχή ανοικοδομείται πυρετωδώς. Στο μέρος αυτό κάπου ανάμεσα στην πτώση του τείχους και την έναρξη της ανοικοδόμησης άνηθε το Τάχελες. Δεν μπόρεσα να εξακριβώσω αν η λέξη είναι γίντις. Πάντως ο Πέτρος μου είπε ότι στα βερολινέζικα σημαίνει κάτι σαν «σβέλτα, χωρίς πολλά-πολλά, σου-μου-του και φλυαρίες». Εντάξει. Μίλα μου τάχελες.

Το Τάχελες είναι ένα απέραντο, σκοτεινό τρεϊπιο. Η πρόσοψη στέκει και στηρίζει πίσω της μερικούς χώρους, σκάλες, διαδρόμους, όπου γίνονται πράγματα. Οι χώροι είναι τρύπιοι, οι μισογκρεμισμένοι τοίχοι μπάζουν από παντού. Στο Βερολίνο κάνει φοβερό κρύο το χειμώνα κι ο αέρας μυρίζει κάρβουνο, που έκαιγαν επί σοσιαλισμού. Στον εσωτερικό χώρο του Τάχελες υπάρχει μια αλάνα. Κι εκεί γίνονται πράγματα. Η αλάνα μοιάζει με το γκέτο του Λονδίνου στο *Ο Σάμυ και η Ρόζυ κάνουν έρωτα*. Έχει εικαστικές κατασκευές, αντίσκηνα, τροχόσπιτα.

Στο Τάχελες, ο Πέτρος από τη Θεσσαλονίκη έκανε μια προβολή σκίτσων πάνω σε τοίχους, μαζί με τον φίλο του τον Ρενέ, που είναι Ολλανδός και βρίζει σε πολύ καλά ελληνικά. Αυτά κάποτε γίνονταν μόνο έξω. Στο Βερολίνο, στη Βαρκελώνη,

στο Μιλάνο. Στη Νέα Υόρκη, στο Αμστερνταμ. Τώρα στη Θεσσαλονίκη άνοιξε ο Γρύλος και ψάχνει για κόσμο να κάνει πράγματα. Ο Πέτρος βαρέθηκε το κρύο και την καρβουνόσκονη και θέλει να γυρίσει πίσω, όταν αποφοιτήσει με το καλό. Ολοι θέλουν να γυρίσουν πίσω. Τους τραβά η Μεσόγειος σα μαγνήτης. Τους έλκουν τα Βαλκάνια με το χοντρό τους λάμδα που εγκυμονεί διαρκώς.

«Ο Γρύλος είναι ψώνιο χώρος», είπε ο Νικολάκης. «Οι άνθρωποι του Γρύλου είναι πολύ προχωρημένοι», είπε ο αδερφός του Πέτρου. «Η φάτσα της πόλης άλλαξε», είπε η πρώτην συμμαθήτριά του Πέτρου, η Σίσση. Ο Πέτρος έστειλε στο Γρύλο ένα γράμμα με σχεδιαγράμματα και προτάσεις. Ο Γρύλος έχει ψηλούς, παλιούς τοίχους σαν το Τάχελες. Είναι ό,τι πρέπει για την προβολή. Οι άνθρωποι του Γρύλου είναι μπροστά από την κατάσταση. Απάντησαν αμέσως ότι ενδιαφέρονται. Να τον δουν και να μιλήσουν όταν έρθει.

Είκοσι μέρες αργότερα, το αεροπλάνο μπαλαντζάρισε πάνω απ' όλο το γαλάζιο του μυαλού του, σιάχτηκε κι ετοιμάστηκε για την προσγείωση. Ο Πέτρος ένιωσε τους βερολινέζικους κρυστάλλους που κρέμονταν απ' το σκελετό των γυαλιών του, απ' τα μαλλιά του, απ' τις άκρες των αυτιών και της μύτης, να εξαερώνονται σφυρίζοντας φρικιαστικά μέσα στο βουητό. Ο ήλιος τις έψησε σε κλάσματα δευτερολέπτου καθώς το αεροπλάνο γα λ α ζ ώ θ η κ ε . Εκσφενδονίστηκε

στο γαλάζιο μέχρι που του φάνηκε ότι και τα νύχια του άστραψαν με γαλάζια λάμψη στις άκρες των χεριών του. Και βούτηξε. Θεέ μου, ρε πούστη μου, βούτηξε μέσα στη Θεσσαλονίκη.

Το ίδιο βράδυ, ο Νικολάκης κουνιόταν στο ρυθμό αλλά ο Πέτρος μπήκε δυναμικά στη φάση, ως συνήθως. Η Σίσση τον ακολούθησε, ως συνήθως. Και μετά ψιλοχορεύανε, εκείπέρα στο μπαρ του Γρύλου. Το πρώτο κτίριο, όπως μπαίνεις αριστερά.

Όχι στην ντίσκο, που είναι πιο κάτω. Αλλά στο μπαρ, που κατά βάσιν δεν είναι χορευτικό. Ψιλοχορεύανε οι τρεις τους, πλησίαζαν κι απομακρυνόντουσαν σε μικρό κύκλο, μπροστά στον πάγκο του μπαρ γιατί είχαν έρθει στο κέφι. Ο καιρός είχε αρχίσει να φτιάχνει. Ο Πέτρος ένιωσε τη ζέστη να τον μουσκεύει κι άρχισε να βγάζει θεαματικά το ελαφρύ φλάιν-τζάκετ αγορασμένο απ' το Βαρδάρη. Η Σίσση τσίμπησε, γιατί κι αυτή είχε ζεσταθεί. Φορούσε μάλιστα το ίδιο τζάκετ κι άρχισε να το βγάζει με σκέρτσο. Εντρομος έπεσε πάνω τους ο μπάρμαν. «Παιδιά, σας παρακαλώ, όχι στρηπτήζ εδώ». Μπορεί και νά 'ταν καλό παιδί ο μπάρμαν.

Ολοι είχαμε κάποτε κολλητούς φίλους που δουλεύανε πίσω απ' τον πάγκο. Βέβαια, αυτοί που έτυχε να γνωρίζω εγώ μάλωσαν με το μαγαζί και φύγανε. Αλλά κι αυτός μπορεί να 'τανε καλό παιδί. Μπορεί και να μην ήταν καθόλου κολλημένος ο

ίδιος. Μπορεί να τον έβαλε το αφεντικό. Πού να βρισκόταν άραγε το αφεντικό; Πότε πρόλαβε και τον έστειλε να τους εμποδίσει να τη βρούνε χωρίς μπουφάν; Μήπως ο μπάρμαν είχε επιτρέψει στο αίσθημα του καθήκοντος να τον κυριαρχήσει; Μήπως γι' αυτό είχε εκστομίσει αστραπιαία, τόσο ετοιμόλογα και περιεκτικά, «όχι στρηπ-τηζ;». Μήπως τελικά ήταν όλα δική

του πρωτοβουλία, του φιλότιμου υπαλλήλου; Με φωνή μπάρμαν. Αυστηρή αλλά υπομονετική. Όχι φωνή μπάτσου (ο μπάτσος δεν αισθάνεται ότι βγάζει τα χρήματά του από τον πολίτη που έχει απέναντί του). Με φωνή ήρεμη αλλά επιτακτική. Φωνή που θα έλεγε υπό κανονικές συνθήκες: «Παρακαλώ, τι θα πάρει ο κύριος;». Όχι όμως φωνή που θα ούσε, όπως μιλάμε φυσιολογικά: «τι θα πάρετε παιδιά;». Δεν ήταν το αφεντικό που τον έστει-

Κανέννας
κλειδοκράτορας
στην πόλη
της Θεσσαλονίκης
δεν επιτρέπεται
να είναι
ενθουσιώδης.
Εδώ γίνονται
ποιοτικά πράγματα.

λε, υποστήριξε αργότερα ο Πέτρος. Είχε φωνή ανθρώπου που έχει εσωτερικεύσει την άνωθεν εντολή. Η φωνή τον πρόδωσε. Φωνή φερεφώνου. Όστε να μπορεί μετά το αφεντικό να μετακινηθεί – σε εξαιρετικές περιστάσεις. Ν' αποστασιοποιηθεί απ' το βάρβαρο και άκαμπτο φερέφωνό του και να γίνει «καλός». Το φερέφωνο είναι καταδικασμένο να είναι πάντοτε κακό. Ο Πέτρος είχε περάσει τα είκοσι πέντε. Κι έλειπε έξω ήδη τρία χρόνια. Αν δεν ήταν έτσι τα πράγματα θα είχε απαντήσει. Θα είχε φωνάξει. Θα είχε κοροϊδέψει τον μπαρμάν. Θα είχε κάνει τον κλόουν. Θα είχε βγει έξω απ' τα ρούχα του. Ο μπαρμάν θα τον είχε σπρώξει. Θα τον είχαν βγάλει έξω. Μπορεί να 'ρχότανε το αφεντικό και να μιλούσε με τον Πέτρο. Ο Πέτρος θα γοήτευε το αφεντικό. Το αφεντικό θα τον καλούσε για ένα ποτό... Ο Πέτρος έβουλε ξανά το μπουφάν κι ένιωσε να νυστάζει εδώ και τρία χρόνια συνεχώς. Η Σίσση και ο Νικολάκης έκαναν πλάκα φειγοντας. Ο Πέτρος ανάσανε την υγρασία της Θεσσαλονίκης. Ενιωθε μπροστά του τη θάλασσα – τόσο κοντά η θάλασσα και τόσο μαλάκας αυτός ο τύπος. Πήγε για ύπνο κλωτσώντας πέτρες. Χαριτιά. Κονσερβοκούτια. Την άλλη μέρα είχε ραντεβού με κάποια αφεντίκά του Γρύλου για το θέμα του Τάχελες.

Ήταν μια κοπέλα κι ένας τύπος. Κανονικοί. Ούτε πολύ χάι ούτε πολύ μαλάκες. Μάλλον σκοτεινοί. Οι άνθρωποι του Γρύλου. Χαμηλών τόνων. Ασαφών εκφράσεων. Προς θεού, όχι ενθουσιώδεις. Κανένας κλειδοκράτορας στην πόλη της Θεσσαλονίκης δεν επιτρέπεται να είναι ενθουσιώδης. Εδώ γίνονται ποιοτικά πράγματα. Εντάξει βρε παιδιά, αλλά γιατί τόσο σφιγμένοι σκεφτόταν ο Πέτρος. «Ρε πούστη, χέσε μας», του είπε ο Νικολάκης, που είχε πάει μαζί. «Αυτοί είναι το νάμπερ σου, στην πόλη. Τι ήθελες δηλαδή; Να σου πάρουνε πίπα;». Εντάξει. Ο Πέτρος δεν ήθελε να του πάρουνε πίπα. Ηθελε να κάνουνε λίγο πλάκα. Το απαιτεί η φύση της δουλειάς. Να μην είναι τόσο σοβαροί. Ηθελε να τους πει για τη φάση με τον μπαρμάν και δεν έκατσε η φάση να τους το πει. Καθόλου δεν έγινε ζεστό το κλίμα κατά τη διάρκεια και τα λοιπά. Εντάξει. Φάνηκαν να ενδιαφέρονται πολύ. Θα τον ειδοποιήσουν. «Το πιο σπαστικό είναι που ο Νικολάκης σχεδόν πήρε το μέρος τους, κατάλαβες;». Κατάλαβα. «Δηλαδή, δεν πήρε ακριβώς το μέρος τους. Απλά δεν κατα-

λάβαινε πού είχα πρόβλημα». Δηλαδή πήρε το μέρος τους.

Θα τον ειδοποιούσαν. Την άλλη μέρα βρέθηκε μ' ένα φίλο του, κοντραμπασίστα. Το και το, είπε ο κοντραμπασίστας. «Θα παίξω στο Γρύλο το βράδυ. Σε μια αίθουσα που κάνουνε γκράφιτι κάτι Ιταλοί». «Δηλαδή φέρανε Ιταλούς να κάνουνε γκράφιτι σε αίθουσα;», ρώτησε ο Πέτρος. Ακόμη κι ο Νικολάκης είπε «Ελα μουνί στον τόπο σου». Ίσως μόνο για να κάνει τη χάρη στον Πέτρο, αλλά πάντως το είπε. Και μήπως πήγαινε κι ο Πέτρος με κανένα σπρέυ, γιατί οι Ιταλοί είχανε αφήσει πολλές επιφάνειες ακάλυπτες, σκέφτηκε ο κοντραμπασίστας.

Να γινότανε καμιά φάση ζωντανή κι έτσι, την ώρα που ο ίδιος θα έπαιζε. Να ζωγράφιζε τίποτα ο Πέτρος που είναι σεινάμενος και κουνάμενος τύπος και να γινότανε χορευτική η φάση. Εντάξει. «Να ρωτήσουμε τους αφεντικούς», είπε ο Πέτρος. Ήτανε οι ίδιοι που είχε μιλήσει μαζί τους για τη φάση του Τάχελες. Είπαν εντάξει. Είπαν θα είναι κι οι ίδιοι εκεί. Πολύ εντάξει.

«Φίλε, είναι γκράφιτι, δουλειά του δρόμου. Δεν είναι η Τζοκόντα».

Και θα 'πρεπε οι πιο πολλοί παρευρισκόμενοι να είχαν υπόψη τους τη δύση του ήλιου, που είχε προηγηθεί σε βαλκανική και θερμαϊκή κοσμογονία, κάνοντας να νιώθει περιούσιος ο κάθε ψυλλιασμένος.

Εκείνο το βράδυ στο Γρύλο κι ενώ μια ατμόσφαιρα πρώιμης ζέστης άνοιγε σαν τριαντάφυλλο – «τι χρειάν έχομεν παραισθησιογόνων;» είχε πει ο Πέτρος στον ινδιάνο φίλο του, το Γιώργο, αγναντεύοντας το λιμάνι απ' τη μεριά της νέας παραλίας. Οπότε ο Ινδιάνος τον είχε κοιτάξει κι είχε στρίψει ένα τσιγάρο. Το κοντραμπάσο έπαιξε στέλνοντας έναν, δύο, τρεις σκοτεινούς διαδρόμους πάνω από τη θάλασσα, που λιποθυμούσε σε χρώμα κόσμικ μπλου. Ο Πέτρος με το σπρέυ στο χέρι πήδηξε πάνω στον τρίτο διάδρομο, που ήταν κυλιόμενος, αναπνέοντας τη ζέστη των παλιών τοίχων του Γρύλου. Προχώρησε χορεύοντας προς τον τοίχο κι όλοι θα μπορούσαν να δουν το διάδρομο που έφευγε κάτω από τα πόδια του. Μερικοί μάλιστα ένιωσαν και τη θάλασσα να χάνεται για πάντα μαζί με τη δύση, όμως εκείνη τη στιγμή η μουσική ανέβηκε ψηλά και τους τράβηξε.

Εκεί που είχαν σταματήσει οι Ιταλοί, πήγε να συνεχίσει ο Πέτρος. Να τους πείραζε άραγε; Ο Πέτρος σκέφτηκε: κάτι θα τους πείραξε μάλλον κι έφυγαν άρον άρον αφήνοντας τα γκράφιτι ημιτελή. Ο Πέτρος συνέχισε το γκράφιτι στο σημείο που τό'χαν αφήσει ημιτελές, ποιος ξέρει γιατί. Εκεί κοντά, στην άκρη, κι όχι αλλοι στον άδειο τοίχο, πήγε ο Πέτρος να συναντήσει αυτούς τους Ιταλούς και στα βήματά τους να συνεχίσει, σε μια αίθουσα κλειστή, ένα γκράφιτι, που είχε μείνει στη μέση ποιος ξέρει γιατί κι ο κόσμος έβλεπε και άκουγε, άκουγε κι έβλεπε. Μία κίνηση, δύο. Τρεις κυκλικές κινήσεις του χεριού που κρατούσε το σπρέυ κι ως εκεί ήτανε το παραμύθι. Στην τρίτη κίνηση τον είχαν ήδη φτάσει και τον σταμάτησαν. Διφώνησαν, είν' η αλήθεια, για να μη διακόψουν τη μουσική, που ήταν και προγραμματισμένη εκδήλωση. Ίσως και γιατί δεν ήταν στο στυλ τους να φωνάζουν.

Ήταν άνθρωποι ήρεμοι, κουλαριστοί, με μεγάλη αυτοκυριαρχία. «Φίλε», είπαν, «όχι πάνω στη δουλειά των αλλωνών. Να πας αλλού, στον άδειο τοίχο». Ο Νικολάκης

που είχε ξεψαρώσει μετά τη διήμερη παραμονή του Πέτρου στη Θεσσαλονίκη κι είχε βρει τον εαυτό του είπε «Φίλε, είναι γκράφιτι, δουλειά του δρόμου. Δεν είναι η Τζοκόντα». (Αλλά ο Πέτρος είχε ήδη γίνει ένα κόκκινο ιπτάμενο βαλκανικό ψάρι, πολύ μακριά από 'κει. Είχε βγει βόλτα στο Επταπύργιο, πετώντας ένα μέτρο κι εξήντα πόντους πάνω απ' το έδαφος κι έκανε καμάκι σε μια μικρή μοδίστρα, μπροστά στο ανοιχτό παράθυρο του ισόγειου).

Ήταν οι ίδιοι που είχε μιλήσει μαζί τους για τη φάση με το Τάχελες. Ποτέ δεν θα τον ειδοποιούσαν για την πρόταση που τους είχε κάνει.

Σε λίγες μέρες, αυτός θα βρισκόταν πάλι πίσω. Στην υγρασία των φαρδιών, παγωμένων πεζοδρομίων.

Αγκαλιά με την ομίχλη κι εκατό καινούργια πράγματα θα συνέβαιναν γύρω του. Είπε: «Εντάξει. Πάμε για ένα γύρο στην Παύλου Μελά;». Ο Ινδιάνος κι ο Νικολάκης τον ακολούθησαν. Ο Νικολάκης είπε «Τζοκόντα Παυλίδης». Ο Ινδιάνος είπε: «Πάμε για γύρο να τελειώνουμε».

ΟΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΝΕΦΕΛΗΣ

ΑΝΟΙΞΗ 1996

Χ*Χ*Χ

ΤΕΤΑΡΤΗ 20 ΜΑΡΤΙΟΥ

- 20.00' ΣΟΦΙΑ ΓΙΑΝΝΑΤΟΥ: «Θεραπεύοντας την...
'ΑλISON Γκρέη»
Ομιλητές: Γ. Τζανετάκος - Αντ. Σουρούνης
Καφέ-Παράσταση (Βαλτετσίου 15).

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 22 ΜΑΡΤΙΟΥ

- 20.30' ΠΟΙΗΣΗ 1993-1995 (Αφιέρωμα στο εξαμηνιαίο περιοδικό ΠΟΙΗΣΗ)
Ομιλητές: Χ. Βλαβιανός - Μ. Μέσκος - Ξ. Κοκόλης
Μιχ. Χρυσανθόπουλος.
Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο.
(Γ. Νικολαΐδη 3 - Θεσ/νίκη)

ΠΕΜΠΤΗ 28 ΜΑΡΤΙΟΥ

- 20.00' ΝΟΡΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗ: «Διαδρομή»
(Δοκίμια κριτικής)
Εισαγωγή: Ελένη Βακαλό.
Ομιλητές: Φραγκίσκη Αμπατζοπούλου
Σπύρος Τσακνιάς
Σπίτι της Κύπρου (Ηρακλείτου 10)

ΣΑΒΒΑΤΟ 30 ΜΑΡΤΙΟΥ

- 12.00' ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΟΥ
Παρουσιάζει: Δημ. Κούρτοβικ. Σε συνεργασία με το βιβλ/λίο *Ελευθερουδάκη* στο χώρο του οποίου θα γίνει η παρουσίαση. (Πανεπιστημίου 17)

ΤΡΙΤΗ 2 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

- 20.00' EDWARD W. SAID: «Οριενταλισμός»
Ομιλητής: Χάρης Βλαβιανός
Ελληνοαμερικάνικη Ένωση
(Μασσαλίας 22)

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 5 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

- 19.30' ΝΙΚΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: «Ο συμβολαιογράφος»
Ομιλητές: Γ. Παγανός - Β. Χατζηβασιλείου
Ίδρυμα Γουλανδρή-Χορν
(Μ. Αυρηλίου 5 - Πλάκα)

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 3 ΜΑΪΟΥ

- 20.00' ΝΟΡΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗ
Ομιλητές: Παναγιώτης Μουλλάς
Βιβλ/λίο Πολύεδρο
(Κανακάρη 147 - Πάτρα)

ΤΡΙΤΗ 7 ΜΑΪΟΥ

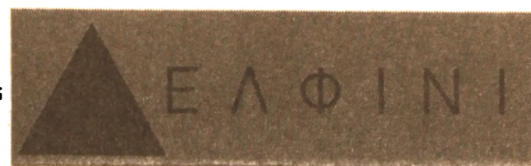
- 20.30' Η.Χ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ: «Ροζαμούνδη»
Ομιλητής: Γιώργος Παγανός
Ίδρυμα Γουλανδρή-Χορν
(Μ. Αυρηλίου 5 - Πλάκα)

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 17 ΜΑΪΟΥ

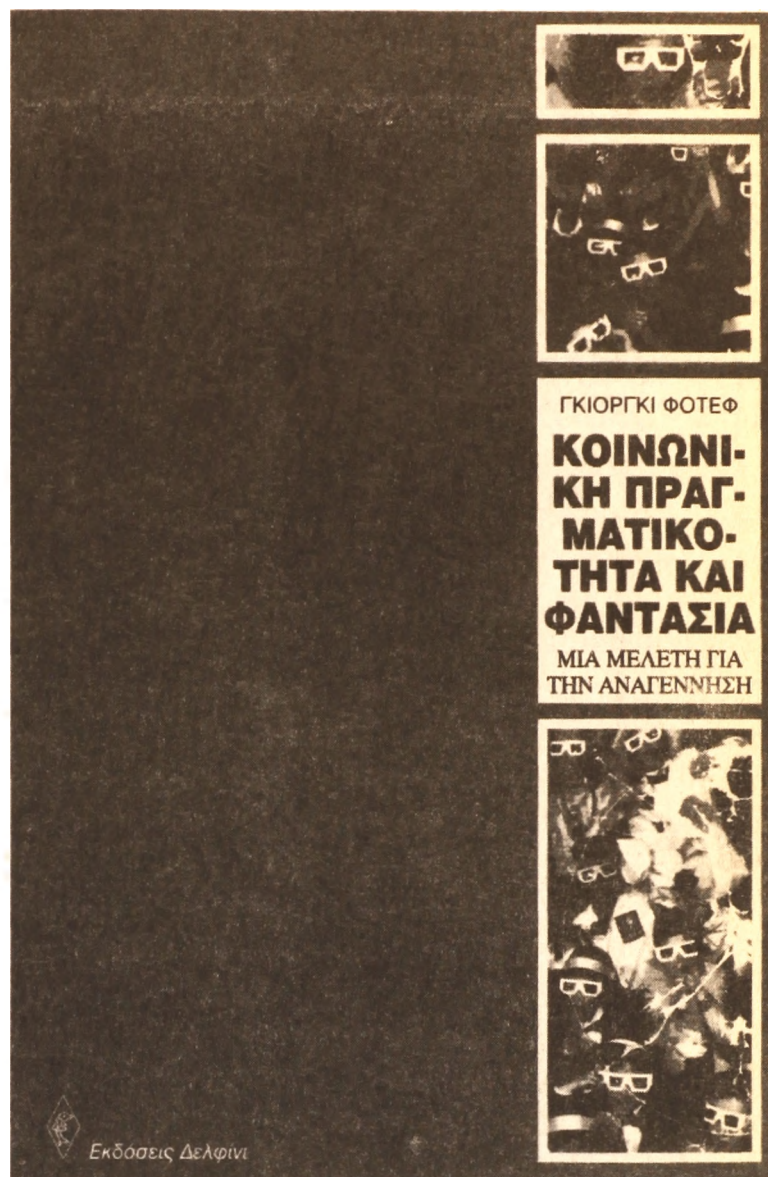
- 19.30' ΤΑΣΟΣ ΚΑΛΟΥΤΣΑΣ
Σε συνεργασία με την Ένωση Φιλολόγων Αττικής.
Ομιλητής: Γιώργος Παγανός
Ίδρυμα Γουλανδρή-Χορν
(Μ. Αυρηλίου 5 - Πλάκα)

Εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 106 80, ΤΗΛ.: 3639962 - FAX: 3623093

ΜΕΛΕΤΕΣ • ΔΟΚΙΜΙΑ • ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

*Αυτή η σύγχρονη,
τεκμηριωμένη προσέγγιση
στον μυθικό όσο και
μυθοποιημένο κόσμο
της ιταλικής Αναγέννησης
αφ' ενός προτείνει στον
σύγχρονο μελετητή
καίρια συμπεράσματα
που αποτελούν εργαλεία
μελέτης για τον κόσμο
των ημερών μας,
αλλά αποκαλύπτει και
συγκλονιστικές πτυχές της
Ιστορίας και του Πολιτισμού
που εντυπωσιάζουν
τον φιλέρευνο αναγνώστη.*

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΕΛΦΙΝΙ, ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 23-25,
106 77 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 38 30 955, FAX: 33 03 175
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ 50-52,
106 81 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 33 03 380

ΔΙΆΛΟΓΟΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΡΩΜΙΟΣΥΝΗΣ

Μετά το δημοσίευμα του συνεργάτη μας Σπύρου Μοσκόβου στο τχ. 599 κινητοποιήθηκαν πάλι δύο υποστηρικτές του ζεύγους Αϊντενάιερ και του εκδοτικού τους οίκου «Ρωμιοσύνη», ο κ. Τάσος Γούλας και ο κ. Θ. Πορίχης, και ένας νέος υποστηρικτής, ο κ. Κ. Γιαννακάκος.

Ο κ. Γούλας μας έστειλε αντίγραφο επιστολής του προς την κ. Αϊντενάιερ, όπου μεταξύ άλλων διαβάζουμε: «Αγανάκτησα με το λιβέλλο του σουρουκλεμέ Μοσκόβου και σαν αναγνώστης του Οίκου σας αξιώνω να τοποθετήσετε στη θέση του τον ασύστολο οχέτό του. Όσα γράφει ο Μοσκόβος πλήττουν τουλάχιστον καίρια την τιμή τη δική σας και του συζύγου σας, διότι αμφότεροι γνωρίζετε το μέγεθος της ελληνικής φάρας». Ο κ. Πορίχης επανέρχεται στο θόρυβο που είχε προκληθεί πριν από λίγο καιρό για τις δραστηριότητες του ζεύγους Αϊντενάιερ και γράφει τώρα για τον συνεργάτη μας: «Πώς έχει το θράσος δημόσιος τιμητής κοινωνικά καταξιωμένων ανθρώπων να γίνεται άτομο που αποφεύγει συστηματικά να εκπληρώσει τα στοιχειώδη καθήκοντά του απέναντι στην πατρίδα του;» Ο κ. Γιαννακάκος διατείνεται ότι το δημοσίευμα ανάγεται σε προσωπικά προβλήματα του συνεργάτη μας, σαν αυτά που «όλοι μας έχουμε σε κάποια φάση της ζωής μας». Και διερωτάται: «Έχουμε όμως και το δικαίωμα, όταν αυτά παίρνουν παθολογικές μορφές, να βγάζουμε τα χαντζιάρια και να σφάζουμε αντάμα κι αρνιά και καρχαντζάλια;»

Κρίνουμε ότι οι μακροσκελείς αυτές επιστολές δεν χρειαζόταν να επιβληθούν ολόκληρες στους αναγνώστες μας, επειδή αντιπαρέχονται το συγκεκριμένο θέμα που ανέκρινε τώρα: μια πρόσφατη παρουσίαση ελληνικής λογοτεχνίας από την κ. Αϊντενάιερ στη Γερμανία με τίτλο: «Από τον Καβάφη στον Κυρίμη!» Όσοι ενδιαφέρονται για την εικόνα της λογοτεχνίας μας στο εξωτερικό αναμένουν από την κ. Αϊντενάιερ να μην αρχεστεί σιωπώντας σε επιστολές άλλων.

ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ, ΤΩΡΑ

Είναι μονόδρομος. Το γιατί, εκτιμά (ανατρέχοντας κυρίως στην Ιστορία) ως εξής ο αναγνώστης μας:

Αγαπητό Αντί,

Με τις σημερινές συνθήκες στο Αιγαίο πιστεύω πως η λύση της σύνθετης ονομασίας στο «Σκοπιανό» είναι μονόδρομος. Και ο όρος Μακεδονία δεν είναι αδόκιμος, εφόσον η ιστορία κατέγραψε:

Πρώτο: Το γεγονός ότι πενήντα χρόνια διατηρεί το «κρατίδιο» τ' όνομα της Μακεδονίας και συνάμα όλα τα κράτη του κόσμου το αποδέχτηκαν. Η έντονη, μάλιστα, παρουσία των «εμικρέδων Μακεδόνων» στον νέο κόσμο διευκόλυνε τις τωρινές εξελίξεις.

Δεύτερο: Την αντιστασιακή δράση των Σκοπιανών (κίνημα των Μπιτολίων κ.λπ.) ενάντια στους Βουλγάρους το 1941-1944. Στη συνέχεια είχαμε από τον διάσημο Δημητρώφ την αναγνώριση του μακεδονικού έθνους ακόμη και στο Πιρίν της Βουλγαρίας. Παράλληλα, στην Ελλάδα καταγράφηκαν οι σλαβομακεδόνες (ΣΝΟΦ - ΝΟΦ - ΕΞΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΟΔΙΚΕΙΑ - ΜΙΡΚΑ ΓΚΙΝΟΒΑ - ΜΑΧΕΣ ΜΕ ΤΟΝ ΕΛΑΣ - 5η ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ).

Τρίτο: Στην εποχή του μεσοπολέμου όλα τα κομμουνιστικά κόμματα υιοθέτησαν την ιδέα της βαλκανικής ομοσπονδίας (παλιό όνειρο του Ρήγα και του Μπότσεφ), όπου η ενωμένη Μακεδονία θα ήταν ισότιμη με τ' άλλα κράτη της χερσονήσου. Φυσικά, η Ελλάδα δεν συμφώνησε, όμως βάπτισε τους σλαβόφωνους εκτός από Σέρβους ή Βουλγάρους και Μακεδονοσλάβους. Εκτύπωσε το 1925 και αλφάβητο για τη μειονότητα, το ABECEDAR.

Τέταρτο: Η ΕΜΕΟ στην περίοδο 1913-1934 κατάφερε να γίνει «κράτος εν κράτει» εντός της Βουλγαρίας και μαζί με τη δράση του Σερραίου στην καταγωγή Δήμου Χατζηδήμου (ιδεολόγου της βαλκανικής ομοσπονδίας) πέτυχε τη συντήρηση του μακεδονικού ζητήματος στα ευρωπαϊκά σαλόνια.

Πέμπτο: Στην εποχή των Νεοτούρκων οι

μακεδόνες αυτονομιστές Τσερνοπέφ και Σαντάσκι («King of Pirin») συγκρότησαν το 1908 το Εθνικό Ομοσπονδιακό Κόμμα και εξελέγη βουλευτής ο Βλάχοφ, ο μετέπειτα πρώτος πρόεδρος της Γιουγκοσλαβικής Μακεδονίας.

Έκτο: Τον Ιούνιο του 1908 οι Αγγλορώσοι αποφάσισαν την ίδρυση ανεξάρτητου μακεδονικού κράτους. Η επανάσταση των νεοτούρκων ματαίωσε τη συνθήκη του Ρεβάλ.

Έβδομο: Κορυφαίο γεγονός του μακεδονικού αγώνα καταγράφεται η επανάσταση του Ίλιντεν (20-7-1903) και η ίδρυση της βραχύβιας σοσιαλιστικής δημοκρατίας του Κρουσόβου. Όλες οι επιστολές του Π. Μελά, όπως και τα κείμενα του ελληνικού κομιτάτου αναφέρουν τους σλαβόφωνους «αδελφούς Μακεδόνες». Το ίδιο και στα διηγήματα του Μυριβίλη και Π. Δέλτα αναφέρεται η μακεδονική γλώσσα και η μακεδονική συνείδηση.

Όγδοο: Το φθινόπωρο του 1893 μακεδόνες πατριώτες ίδρυσαν στη Ρέσνα των Σκοπίων την επαναστατική τους οργάνωση με σκοπό την απελευθέρωση της Μακεδονίας και Θράκης. Το κομιτάτο των Σεντραλιστών (ΒΜΡΟ = ΕΜΕΟ) με αρχηγούς τους Νταμιάν Γκρούεφ, Γκότσε Ντέλτσεφ και Γιάννη Σαντάσκι πολέμησε με τις τουρκικές αρχές, τους έλληνες και βουλγάρους κομιτατζήδες (Βεργοβιστές). Από το Τίτο Βέλες κατάγονταν οι «βομβιστές της Θεσσαλονίκης» στις παραμονές του Ίλιντεν.

Ένατο: Στην πολύχρονη τουρκοκρατία εκδηλώθηκαν αμέτρητα επαναστατικά κινήματα (κίνημα Τζουμαγιάς, Μακεδονική Κυβέρνηση του Οστρόβου 1880 κ.λπ., που μένουν άγνωστα ή καπελώθηκαν από τον μεγαλοϊδεατισμό των όμορων κρατών).

Δέκατο: Με την αναγέννηση των κυριλλικών γραμμάτων αναπτύχθηκε στην Αχρίδα αξιολογή πνευματική κίνηση με κύριους εκπροσώπους τους αδελφούς Μελαντίνοφ, τον Μισίρκοφ και τον βραβευμένο από την ακαδημία Αθηνών Σταυρίδη (Παυλίτσεφ) το 1869.

Παράλληλα, η αγιογραφία, η αρχιτεκτονική, η λαογραφία και γενικά η μακεδονι-

ή τέχνη φτάνει στο απόγειό της με διακριτά γνωρίσματα που τη διαφοροποιούν από τη σερβική και βουλγαρική κουλτούρα. Όμως, εκτός από τη νεότερη ιστορία,

υπάρχει η αρχή των εθνοτήτων και το δικαίωμα του αυτοπροσδιορισμού, που δεν αφήνουν περιθώρια στην Ελλάδα του 2000 μ.Χ. να παίζει για πολύ το ρόλο του Μέττερνιχ. (...)

Χρειάζεται, λοιπόν, αφύπνιση του νου και υπέρβαση στην υπέρβαση του Σαμαρά και του Παπαθεμελή.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία,
Γιάννης Πούνιος

ΙΑΘΟΣ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ Ε.Ε.»

Τέσσερα «αξιώματα» εκτιμήσεων σχετικά με το ρόλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα ελληνικά συμφέροντα αμφισβητεί, με τη δική του λογική, βουλευτής της Ν.Δ. Παν. Καμμένος, ο οποίος έστειλε στο Αντί το σημείωμα που ακολουθεί:

«Η Ευρωπαϊκή Ένωση (και οι ΗΠΑ) θα μας υποστήριζαν αν την είχαμε διαφωτίσει για τα δικά μας». Τα κράτη και οι συνασπισμοί κρατών ενεργούν με γνώμονα τις γεωπολιτικές, γεωοικονομικές και γεωστρατηγικές επιδιώξεις τους και όχι την επιβολή του Δικαίου, όσο και αν προσχηματικώς το επικαλούνται. Τέτοια, λοιπόν, είναι τα κίνητρα του «φιλοτουρκισμού» της Ε.Ε. και των ΗΠΑ και όχι η δήθεν άγνοιά τους. Αντιθέτως, έχουν πλήρη επίγνωση των συμφερόντων τους και αυτά προωθούν στηρίζοντας την Τουρκία. Ο πράττουν επειδή τη θεωρούν ανάχωμα κατά του ισλαμικού φονταμενταλισμού, αγωγό για διείσδυσι σε Καύκασο-Κ. Ασία, χωροφύλακα της πενιχής των πετρελαίων και επίσης επειδή έχουν πραγματοποιήσει και εξακολουθούν να πραγματοποιούν τεράστιες επενδύσεις στον χώρο τους. Αυτά είναι δεδομένα που δεν μπορεί να μεταβάλει καμία ενημέρωσι των εταίρων μας για τα δικά μας. Βεβαίως, αυτό σημαίνει ότι δεν οφείλουμε να κάνουμε το παν για τη διαφώτισι της διεθνούς κοινής γνώμης, αφού η πίεσις της οπωσδήποτε ασκεί κάποιαν επίδρασι στην στάσι των κυβερνήσεων, αλλά ότι πρέπει να έχουμε υπ' όψιν μας τις προαναφερθείσες συνιστώσες που κατά κύριον λόγο προσδιορίζουν την πολιτική των άλλων κρατών, και να επεξεργαζόμαστε την τακτική μας εν επιγνώσει τους. Η ενημέρωσις των ξένων θα είναι υποβοηθητικό μόνον στοιχείο αυτής της τακτικής.

3) «Η Ε.Ε. πρέπει να εγγυηθεί τα σύνορά μας». Ας υποθέσουμε ότι αυτά χαρακτηρίζονται «ευρωπαϊκά». Πώς θα τα εγγυηθεί η Ε.Ε., αφού δεν διαθέτει ενόπλους Δυνάμεις; Και αν αφού είναι «δικά τους» αποφασίσει να τα διαπραγματευθεί και να προβή σε παραχωρήσεις, τότε τι κάνουμε; Μόνον ο ίδιος μπορείς να εγγυηθείς τα κυριαρχικά σου δικαιώματα. Και το κάνεις όταν και στον βαθμό που διαθέτεις την απαιτούμενη αποφασιστικότητα, υλική και ψυχική δύναμι. Αυτό έκανε η Μ. Βρεταννία στα Φώκλαντς, όταν ΕΟΚ και ΗΠΑ τήρησαν στάσι επαμφοτερίζουσα. Μ' αυτόν τον τρόπο η Σερβία, ολομόναχη, ανέκοψε την γερμανική κάθοδο στα Βαλκάνια. Με τον ίδιο τρόπο, το Ισραήλ επέβαλε την αναγνώρισι της υπάρξεώς του και οι Παλαιστίνιοι πέτυχαν το ίδιο. Δεν τους έσωσε κανείς. Οι ίδιοι έσωσαν τον εαυτό τους. Όταν η ισορροπία των τοπικών δυνάμεων διαμορφώνεται από την τουρκική επιθετικότητα και τη δική μας ενδοτικότητα, κανείς δεν θα συνταχθεί με την αδυναμία μας. Για να συγκρατήσουν την Τουρκία, οι άλλοι θα έπρεπε να διατυπώσουν εναντίον της μιαν αξιόπιστη απειλή. Αλλά γιατί να το κάνουν αυτό για λογαριασμό μας, όταν εμείς δεν δείχνουμε διάθεσι ν' αγωνιστούμε; Κανείς δεν σπεύδει να σώσει κράτη αδύνατα, παρασιτικής ψυχολογίας, με συμπεριφορά απροστάτευτων νηπίων. Κανείς δεν ενδιαφέρεται, στο διεθνές πεδίο, για τα νήπια. Αντιθέτως, όλοι ενδιαφέρονται για εταίρους και συμμάχους αξιόπιστους, δυνατούς, αποφασιστικούς. Η

συμμετοχή μας στην Ε.Ε. δεν μπορεί να είναι συμμετοχή ορφανού που εκλιπαρεί προστασία. Πρέπει να είναι σκληρή διαπραγμάτευσις για την προώθησι των επιδιώξεών μας, στην βάση της δικής μας αποφασιστικότητας και ισχύος.

γ) «Πρέπει με κάθε θυσία να πετύχουμε τους στόχους του Μάαστριχτ». Όμως, οι στόχοι αυτοί δεν είναι ούτε πανάκεια ούτε δόγμα. Ήδη, αμφισβητούνται απ' όλους και επίκειται η αναθεώρησις τους εν όψει της μη εκπληρώσεώς τους. Βεβαίως, οφείλουμε να εργασθούμε με σύστημα και επιμονή. Δεν επιτρέπεται όμως να θυσιάσουμε στον βωμό των στόχων του Μάαστριχτ ούτε την ανάπτυξι, ούτε το κοινωνικό κράτος, ούτε τις αναγκαιότητες που επιβάλλουν οι οικονομικές μας ιδιομορφίες (αγρότες, μικρομεσαίοι).

δ) «Η Ε.Ε. βαδίζει προς ενιαία εξωτερική και αμυντική πολιτική». Δυστυχώς, κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει. Στην Ε.Ε. διεξάγεται αμείλικτος αγώνας. Η Γερμανία διεκδικεί ηγεμονικό ρόλο. Η Αγγλία αντιτάσσεται. Η Γαλλία, αρχίζει να συντάσσεται με την Αγγλία για να αποτελέσουν το αντίβαρο στον γερμανικό ηγεμονισμό. Η Γερμανία θέλει την «κατάληψι» της Βαλκανικής και την κατάρρευσι της Ρωσίας, ώστε ν' αποκτήσει κυριαρχική επιρροή ως τα Ουράλια. Συνεταίρος της σ' αυτές τις προσπάθειες είναι η Τουρκία, «φυσικός» αντίπαλος των βαλκανικών χωρών και της Ρωσίας. Η κατάρρευσις της τελευταίας θα ενίσχυε σε υπερβολικό βαθμό τη Γερμανία και την Κίνα. Αυτό δεν το θέλουν ούτε οι ΗΠΑ ούτε η Ιαπωνία. Επίσης, θα ενίσχυε σοβαρά τον ισλαμικό φονταμενταλισμό, που δεν το θέλουν οι άλλοι εταίροι της Ε.Ε. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες είναι αδύνατο, στο ορατό μέλλον, ν' αποκτήσει η Ε.Ε. κοινή εξωτερική και αμυντική πολιτική. Η ενίσχυσι του γαλλικού πυρηνικού οπλοστασίου είναι χαρακτηριστική ως προς αυτό. Εξάλλου, η σταθεροποίησις-αποδυνάμωσις των Βαλκανίων, της Ρωσίας, του Καυκάσου, της Κ. Ασίας και της Μ. Ανατολής, προοπτική ανεπιθύμητη για την Ε.Ε. πλην της Γερμανίας. Όλες αυτές τις περιπλοκές πρέπει να τις έχουμε υπόψιν και να παρακολουθούμε προσεκτικά τις εξελίξεις τους, ώστε να σχεδιάζουμε και να εφαρμόζουμε την δική μας στρατηγική και τακτική. Αυτό θα πει ότι χωρίς να εγκαταλείψουμε την Ε.Ε., αλλά συνεργαζόμενοι με εντός αυτής δυνάμεις και τάσεις, οφείλουμε ν' αποκτήσουμε νέους συμμάχους και νέα ερείσματα στη Ρωσία, στην Ουκρανία, στη Γεωργία, στην Αρμενία, στη Συρία, στο Ιράκ, στο Ιράν, στη Βουλγαρία, στους Κούρδους. Μια τέτοια τακτική θα ενισχύσει το βάρος μας στην Ε.Ε. και έναντι των ΗΠΑ. Ας μη παραβλέπουμε ότι η Τουρκία, περιβαλλόμενη από εχθρούς, σπαρασσόμενη από βίαιες εσωτερικές αντιθέσεις, αδυνατώντας να βγει από την υπανάπτυξι και τη μόνιμη οικονομική κρίσι, εφαρμόζοντας καλή επιθετική επεκτατική πολιτική, είναι προοπτικώς ένα κράτος υπό προθεσμίαν. Την προθεσμία αυτήν θα συντομεύσει η επίτευξι της ειρήνης Ισραήλ-Αράβων. Ας φροντίσουμε, λοιπόν, να έχουμε τις δυνάμεις και τα ερείσματα για την κατάλληλη στιγμή.

Παναγιώτης Καμμένος
βουλευτής Ν.Δ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

1995-1996

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

	Λιλίκα Νάκου	*	Μόσχω Τζαβέλλα
(Ιστορικό μυθιστόρημα)
	Μάγδα Νικολαΐδου	*	Ο ασημένιος καθρέφτης
(Αφήγημα)
1996	Δημήτρης Νόλλας	*	Τα θολά τζάμια
(Μυθιστόρημα)
1996	Γιάννης Ξανθούλης	*	Το τρένο με τις φράουλες
(Μυθιστόρημα)
	Ντίνος Οικονόμου	*	Το Μαναφούκι
(Μυθιστόρημα)
	Λευτέρης Παπαδόπουλος	*	Οι παλιοί συμμαθητές
(Αφήγημα)
	Δημήτρης Παπαναγιώτου	*	Πέμπτη εποχή
(Μυθιστόρημα)
	Νίκος Παπανδρέου	*	Δέκα μύθοι και μια ιστορία
	Δημήτρης Ποταμιάνος	*	Χωρικά ύδατα
(Μυθιστόρημα)
	Τάσος Ρούσσος	*	Η πηγή του τσακαλιού
(Νουβέλα)
1996	Βεατρίκη Σαΐας-Μαγρίζου	*	Στην Πολυξένη
(Μυθιστόρημα)
	Ελένη Σαραντίτη	*	Καρδιά από πέτρα
(Δώδεκα ιστορίες με ταξίμετρο)
	Ντίνος Σιώτης	*	Ταις πρεσβείαις
(Νουβέλα)
1996	Γιώργος Σταυριανός	*	ΣΑΝ ΝΑ ΜΗΝ ΥΠΗΡΞΑΝΕ ΠΟΤΕ
1. Μητροπόλεις (Μυθιστόρημα)
	Άρης Φακίνος	*	Κλεμμένη ζωή
(Μυθιστόρημα)
	Ανθίππη Φιαμού	*	Λαμπρά φεγγάρια στον Ποταμό
της Λησμονιάς (Μυθιστόρημα)
	Λένος Χρηστίδης	*	Βογορό
(Μυθιστόρημα)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

1995-1996

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Ανθολογία * 20 + 1 ιστορίες

- 1996 Μίμης Ανδρουλάκης * Ο σωσίας και οι δαίμονες του
πάθους (Αλλόκοτες ιστορίες)
- Δημήτρης Γκιώνης * Το περίπτερο
(Αφήγημα)
- Βασίλης Γκουρογιάννης * Μήδεια
- Δημήτρης Δειλινός * Στη γη του έρωτα
(Μυθιστόρημα)
- Λίλυ Εξαρχοπούλου * Σοφίας το ανάγνωσμα
(Μυθιστόρημα)
- Ζυράννα Ζατέλη * Στην ερημιά με χάρι
(Διηγήματα)
- Βασίλης Καββαθάς * Ο ιός του Θεού
(Μυθιστόρημα)
- Παύλος Κάγιος * Και ξαφνικά χιόνισε χρόνια
(Μυθιστόρημα)
- Γιώργος Κακουλίδης * Φαλαμπέλα
(Αφήγημα)
- Ιωάννα Καρυστιάνη * Η κυρία Κατάκη
(Διηγήματα)
- Νίκος Κάσδαγλης * Τα δόντια της μυλόπετρας
(Μυθιστόρημα)
- Μαργαρίτα Λυμπεράκη * Ο άλλος Αλέξανδρος
(Μυθιστόρημα)
- Γιώργος Ματζουράνης * Ανάμεσα σε δύο κόσμους
(Ανθολογία)
- Ανδρέας Μήτσου * Τα ανίσχυρα ψεύδη του Ορέστη
Χαλκιόπουλου (Μυθιστόρημα)
- Γιώργος Μιχαηλίδης * λάμδα
(Μυθιστόρημα)
- Ινώ Μπαλτά * Η μητέρα της νύχτας
(Διηγήματα)
- Ξενοφών Μπρουντζάκης * Γυναικωνίτης
(Μυθιστόρημα)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα

Τα Άγρια & τα Ήμερα

του Παναγιώτη Ιωάννη

Πόσο απέχει το φιλί του παθιασμένου εραστή απ' αυτό του βαμπίρ; Στο ίδιο σημείο δίνονται, ηδονή προξενούν (τουλάχιστον σ' εμάς, αν όχι πάντα στον δέκτη), την αιωνιότητα υπόσχονται: είτε με τη μορφή του έρωτα, είτε με αυτήν της άφθαρτης νεότητας.

Και τα δύο αφήνουν σημάδι.

Μήπως δεν είναι έμφυτη η ανάγκη να σημαδεύουμε και να σημαδευτούμε από το αγαπημένο πρόσωπο, και όσο γίνεται πιο κυριολεκτικά; Ας μην περνάμε μακριά, στις καρδιές και τα ονόματα που κεντιούνται στο δέρμα, ή και σε σαφέστερες "σαδομαζοχιστικές" πρακτικές (όρος ανακριβής και παράταιρος στην σύζευξη δύο τόσο διαφορετικών, και όχι κατ' ανάγκην συμπληρωματικών, όπως υπονοείται, ιδιοσυγκρασιών). Μήπως οι βέρες είναι σημάδια; Σύνδεσης και "κτήσης".

Η ΤΡΥΦΕΡΟΤΗΤΑ ΠΟΥ ΔΑΓΚΩΝΕΙ

Πάντα κάποιου είδους "βία" κρύβεται μες στο κουκκούλι του έρωτα: χάρη σ' αυτόν, γίνεται πεταλούδα.

(Κάποιοι πιστεύουν πως και στο κέντρο της βίας, πάντα υπάρχει ο έρωτας...)

«Θα σε φάω», «θα σε δείρω», «θα σε σκοτώσω»: εκφράσεις επιθετικών ή τρυφερών διαθέσεων; Και τα δύο.

Απλώς τυχαίο που η περιοχή της καρωτίδας παραδίνεται τόσο μοιραία στην φονική κρούση, όσο και ανατριχιαστικά στην θωπεία;

"Ακόμα" και τα ζώα το ξέρουν: εμείς νομίζαμε πως ψειρίζονται, ενώ αυτά ηρεμούν γλυκά το ένα το άλλο, δαγκώνοντας απαλά το σβέρκο...

Τα Άγια Εφήμερα

- * Φοιτητές των "θετικών" επιστημών, προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί, μαζί με τους καθηγητές τους, άρχισαν ήδη να παρακολουθούν μαθήματα αρχαίων ελληνικών στο Πανεπιστήμιο της Κρήτης. Όχι γιατί τους το επέβαλε κανείς, αλλά γιατί γουστάρουν! Η ιδέα, διατυπωμένη με θαυμάσιο χιούμορ, ήταν μιας ομάδας φοιτητών που μάζεψαν υπογραφές και την υπέβαλαν αρμοδίως. Και τώρα, η αντίσταση στον ευνουχισμό της εξειδίκευσης βρήκε και επίσημη στέγη. (Μετά βίας συγκρατώ τις αγωνιστικές ιαχές!)
- ▮ Λες και είχε αποφασίσει επίτηδες να πάψει να φτιάχνει ταινίες, για να μην δώσει στον θάνατο την ευχαρίστηση να τον διακόψει. Ο Κρύστοφ Κισλόφσκι έφυγε, πριν προλάβει να παραδώσει την σκυτάλη που είχε περάσει από τα χέρια του Μπέργκμαν στον Ταρκόφσκι...
- ▮ Όταν το θέατρο συμβαίνει πραγματικά (μαγικά). Όπως, για παράδειγμα, στις "Μικρές Τραγωδίες", πριν λίγο καιρό, ή στον "Ταρτούφφο", στο θέατρο "Αμόρε" και πάλι. Να 'φχαριστιέσαι και να συγκινείσαι, επειδή είναι προφανές πως και επί σκηνής

όλοι 'φχαριστιούνται και συγκινούν. Και οι δύο σκηνοθέτες, ο Στάθης Λιβαθινός και η Νικαίτη Κοντούρη αντίστοιχα, οδήγησαν τους ηθοποιούς διακριτικά, δείχνοντάς τους μια γενναιόδωρη εμπιστοσύνη: ούτε τους αμόλησαν, ούτε τους στρίμωξαν, ούτε τους έσυραν. Κι οι ηθοποιοί με τη σειρά τους άκουσαν τα κείμενα, με μεράκι και αγάπη, όχι με δέος και ακαδημαϊσμό. (Η διανομή στον Μολιέρο μοιάζει φτιαγμένη για να μνημονεύεται όπως μνημονεύουν ακόμα οι γονείς μας παληές διανομές του Εθνικού ή του Τέχνης). Μάλλον δεν είναι τυχαία αυτά τα κείμενα (αλλ' ούτε και οι μεταφράσεις του Λεωνίδα Καρατζά και του Ανδρέα Στάικου...). Η δραματική ευστοχία και η ποιητική οικονομία (με κάθε έννοια) του Πούσκιν απ' τη μια, κι απ' την άλλη το πλούσιο γαλλικό μίγμα, που δεν έχει αλεστεί στον μύλο για να γίνει αλοιφή, αλλά διατηρεί αναγνωρίσιμα ένα ένα τα υλικά του: χάρη και πνεύμα, κοινωνική και ψυχολογική παρατήρηση που δεν έχει πάψει να τσακίζει, μαζί με χιούμορ τραχύ και "χοντράδες", ολίγη από Γκολντόνι και ολίγη από Ευριπίδη – όλα αυτά, και προσφέρονται για "παιχνίδισμα", και "ταξίδεμα" προσφέρουν...

ΕΠΙΣΗΜΑΪΝΟΥΜΕ

ΠΟΙΗΣΗ ΣΕ TALK-SHOW

Είναι παράξενο που η τηλεόραση έσπευσε να βάλει το σοβαρό της προσώπειο να αποχαιρετίσει τον Οδυσσέα Ελύτη. Και «πιασάρικο» το θέμα, και κύρους – και ο Νίκος Χατζηνικολάου, που κατάφερε πρώτος να οργανώσει το σχετικό ток-σώου με θέμα τον ποιητή, θα μπορούσε να βρεθεί άλλη μια φορά στο επίκεντρο της καυτής επικαιρότητας.

Ωστόσο, αυτή τη φορά τα πράγματα δεν μπορούσε να είναι τόσο εύκολα. Το νώπιος Ενωπίω, το αφιερωμένο στον εκδημήσαντα, δεν ήταν δυνατόν να εξασφαλίσει και τη μαζικότητα και την ευστοχία στην πραγμάτευση του θέματός του. Η εκπομπή είτε δεν θέλησε να προσφύγει στους πραγματικά ειδικούς που θα είχαν να καταθέσουν δυο λόγια ουσιαστικά, αρκούμενη σε μαϊντανούς (τον κ. Γεωργουσόπουλο π.χ., ή την κ. Ζωγράφου), είτε δεν μπόρεσε να εξασφαλίσει την παρουσία των ειδικών – αφού, είναι γνωστό, φοβάται ο Γιάννης το θεριό... Αλλά και αν ήθελε τους πραγματικά ειδικούς ένα «ζωντανό» ток-σώου, δεν σημαίνει ότι θα κατάφερνε να αξιοποιήσει την ειδικότητά τους – τέτοια θέματα απαιτούν την ειδικότητα και του δημοσιογράφου-συντονιστή αλλά, ενδεχομένως, να χρειάζεται να καταστρατηγηθούν και τα τυπικά δεδομένα μιας τυπικής αντίστοιχης εκπομπής: ίσως να είχαν νόημα οι μονόλογοι, ίσως ο ειδικός λόγος (για μια φορά, έστω) να μην έπρεπε να κολακεύσει τον μέσο όρο του τηλεθεατή που απειλητικά κραδαίνει το τηλεκοντρόλ του ζάπινγκ, ίσως πάλι να πρόδιδε την ομαλή πορεία ροής του προγράμματος η μη εξοικείωση των ειδικών προσκεκλημένων με το τηλεοπτικό μέσο – ο Αλέξ. Αργυρίου, ο μόνος επαρκής και πραγματικά ειδικός που φαινόταν να αισθάνεται άβολα είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της εκδοχής. Όπως και να 'χει, η βιασύνη του Ν. Χατζηνικολάου να διασκευάσει πρώτος το σώου του σε αφιέρωμα στον Οδυσσέα Ελύτη δεν ήταν δυνατόν να ευοδωθεί. Που σημαίνει ότι η ποίηση δεν μπορεί να χωρέσει στα κανάλια των κοινών τόπων, του μέσου όρου και της μαζικής απήχησης. Ευτυχώς.

ΗΛΙΑΣ ΚΑΝΕΛΛΗΣ

ΝΥΝ ΥΠΕΡ ΠΑΝΤΩΝ ΤΟ ΚΟΙΝΟ

Είναι η τέταρτη χρονιά που διοργανώνεται το Φεστιβάλ Μεσογειακών Ταινιών Λάρισας, κι αν πιστέψουμε την καλλιτεχνική του διευθύντρια, Στέλλα

Μπελέση, δεν έχουν αλλάξει και πολλά από την αρχή. Ούτε η διάρκεια των προβολών έχει αλλάξει (τις απογευματινές ώρες ενός Σαββατοκύριακου, έτσι ώστε να αισθάνεσαι σαν σε διακοπές μετά προβολών), ούτε το κοινό των 270 θέσεων της αίθουσας του Πολιτιστικού Κέντρου (που, απ' ό,τι είδα, μόνο το μισό είναι Λαρισαίοι). Δεν έχει αλλάξει επίσης η μερίδα των ελληνικών ταινιών μικρού μήκους στον συνολικό αριθμό των προβαλλομένων. Μόλις τρεις στις είκοσι επτά.

Όσο για τα μεγάλα χρηματικά βραβεία (ύψους πεντακοσίων, τετρακοσίων και τριακοσίων χιλιάδων δραχμών), αυτά δεν δίνονται από επιτροπή κριτικών και σκηνοθετών αλλά από επιτροπή κοινού! Την επιτροπή απαρτίζουν δέκα Λαρισαίοι, οι πέντε από τους οποίους αναδεικνύονται με κλήρωση την πρώτη ημέρα του φεστιβάλ και οι υπόλοιποι πέντε με διορισμό από το «σινεφίλ» κοινό της Λάρισας. Κι αυτό είναι, για μένα, το δεύτερο αξιοσημείωτο γεγονός του φετινού φεστιβάλ – το πρώτο είναι η αφίσα του που εικονίζεται παραπλεύρως και μπορεί κανείς να κρίνει μόνος του.

Ο τρόπος επιλογής της κριτικής επιτροπής αποτελεί «παγκόσμια πατέντα», όπως περηφανεύονται οι διοργανωτές προσθέτοντας ότι έχουν μεγάλη εμπιστοσύνη στο ένστικτο του κοινού, καθώς ο κινηματογράφος είναι μια τέχνη στη βάση της λαϊκής. Όπως και να το δει κανείς, σίγουρα τίθενται γενικότεροι προβληματισμοί πάνω

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

• **Επισκεφθείτε:** Την έκθεση του Juan Munoz στην γκαλερί Jean Bernier (Μαρασλή 51). Επειδή η γλυπτική μπορεί να γίνει ένα παιχνίδι που ματώνει – σαρκάζοντας.

• **Δείτε:** Αγώνας νέγρου και σκύλων του Μπερνάρ Μαρί Κολτές, σε σκηνοθεσία Γιώργου Λαζάνη από το Θέατρο Τέχνης (οδός Φρυνίχου). Παίζουν: Παντελής Παπαδόπουλος, Περικλής Καρακωνσταντόγλου, Μωχάμετ Γιακούμπι, Γιάννα Μαλακατέ. Σ' ένα εργοτάξιο δημοσίων έργων στην Αφρική, στην κόψη του ξυραφιού – και επιτέλους, θαρρείς και το Θέατρο Τέχνης ανακαλύπτει ξανά τη δυναμική και τη ζωτικότητα μιας τέχνης που, τελευταία, πήγαινε με κεκτημένη ταχύτητα.

• **Διαβάστε:** Ερωτικόν του Γιώργη Γιατρομανωλάκη (εκδ. Κέδρος). Συνταγές ερωτικών συνευρέσεων και μια παιγνιώδης γλώσσα που ξεφεύγει από κάθε συνταγή. Δεν άνησε ματαιώς η συνεύρεση με τον Μεγάλο Ανατολικό του Εμπειρικού.

στο θεσμό των κριτικών επιτροπών, του τρόπου απονομής των βραβείων αλλά και της λειτουργίας των φεστιβάλ γενικότερα. Γιατί γίνεται ένα φεστιβάλ; Γιατί πηγαίνουν οι κινηματογραφιστές τις ταινίες τους εκεί; Το κοινό είναι ο υπέρτατος κριτής ενός έργου τέχνης; Μήπως το σινεμά δεν είναι μόνο τέχνη; Και γιατί το κοινό δεν έχει καμιά διάθεση να βραβεύσει την πιο ολοκληρωμένη ταινία του φεστιβάλ (εν προκειμένω, τη *Μαργαρίτα* του Κλαούντιο Καφαρόλι) και δίνει το βραβείο σε μια ασήμαντη ταινία κινουμένων σχεδίων με προδιαγραφές διαφημιστικού του πορτογαλικού ΕΟΤ; Μήπως επειδή η *Μαργαρίτα* έχει θέμα τον διπλό εαυτό μιας ιταλίδας νοικοκυράς, που εξοντώνει τα αρσενικά γύρω της, κάνοντας έτσι τη μεσήλικη Λαρισαία της κριτικής επιτροπής στην μπροστινή σειρά να αναφωνεί «α, παπαπαπά»;

Κι αντίστροφα, ποιος νομιμοποιεί τους κριτές των άλλων φεστιβάλ, πέρα από τη δήλωσή τους ότι είναι «ειδήμονες»; Εν τέλει, ποιος είναι ο νομιμοποιητικός λόγος των βραβείων, όταν πρόκειται για καλλιτεχνικά δημιουργήματα;

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΟΠΕΤΕΑΣ

Ύστερο βλέμμα

ΕΣΥ, Ο ΑΙΩΝΙΟΣ «ΔΙΑΒΑΤΗΣ»

Ρέα Γαλανάκη

Διότι πώς αλλιώς θα σ' ονειρεύονται κι εκείνοι, αν εσύ ξεχάσεις τη μορφή τους; Η φωτογραφία δεν είναι μόνο η απαλλαγή απ' τη φθορά, που θα υποστεί το πρόσωπο, μα και η έναρξη ενός ατέρμονος διαλόγου. Καθώς θα κοιταζόσαστε και θα μιλάτε, ποιος ήρθε και ποιος έφυγε από το σπίτι, αλλά και ποια τα νέα από το Κυανό Βασίλειο, το λίγο πριν ή το λίγο μετά το φως της μέρας, από το Βασίλειο που δεν αρέσκειται να καταγράφει τη ζωή του – αν έχει καν γραφή –, κανένας σας δε θα γερνά.

Ο σταματημένος χρόνος πάνω στη φωτογραφία ανθρώπου που είχες αγαπήσει, μιας φωτογραφίας που ποτέ δεν πρόκειται να αντικατασταθεί από μian άλλη, σταματά το χρόνο και στο πρόσωπο του θεατή. Όπως ακριβώς συμβαίνει σε παμπάλαιες φιλίες, η πρώτη συνειδητοποίηση του άλλου προσώπου – κάτι πολύ βαθύτερο από την όψη του – αφαιρεί με χέρι τρυφερό τα άσπρα μαλλιά και τις ρυτίδες στις έκτοτε συναντήσεις· όλα που έγιναν μετά, τους γάμους, τα παιδιά, τα σπίτια, τ' αυτοκίνητα, την όποια εργασία και μισθό. Όπως ακριβώς συμβαίνει και το χέρι, που τα σηκώνει τούτα και τα κάνει αθέατα, ξέρει ότι αμετάκλητα υπάρχουν πια, και τα αποδέχεται και συμμετέχει. Έτσι και η φωτογραφία στον τάφο ενός απόντος, ό,τι κι αν λάχει είτε σ' εκείνον είτε στον δικό του, βλέπει κι αυτή το θεατή της όπως τον γνώρισε παλιά. Όπως τον είχε αγαπήσει. Υπάρχει άλλος μαγικός καθρέφτης;

Και αν υπήρξε, ήταν ένας κοινότοπος καθρέφτης για ομορφιά κι ανήκε σε μια δόλια βασίλισσα του Απάνω Κόσμου. Δες όμως εδώ: το νήμα είναι ο όρκος της αγάπης. Αρραβώνας, ταξίδι με επιστροφή, το πάτημα του σκότους· πράγματα που ανήκουν στη λευκή μαγεία των παραμυθιών. Αυτή, που βρέφος σε είχε νανουρίσει σε αγκάλη στοργική. Γνώριζε λοιπόν ότι, αν

δεις στο φωτογραφισμένο πρόσωπο να μεγαλώνει το χαμόγελό του, πάει να πει ότι ακόμη έχεις χρεία των λευκών παραμυθιών. Ακόμη, αφού τα βλέμματα που ανταλλάζετε είναι υγρά. Άλλωστε, τέτοια παραμύθια ανοίγουν δρόμο για τους επισκέπτες των ονείρων, εσύ εκεί κάτω κι ο νεκρός πάνω στη γη, ώστε να ζήσετε ξανά – και με τον τρόπο του ο καθένας – τα στοιχειώδη μιας ζωής. Τα στοιχειώδη, δηλαδή όσα ζήσατε μαζί· κι όσα δε ζήσατε, αλλά με αμοιβαίο πάθος τα είχατε ζητήσει. Διότι τα όνειρα είναι λίγο πιο μεγάλα από τη ζωή.

Εδώ, στο «λίγο πιο μεγάλο» των ονείρων και στη χρεία των λευκών παραμυθιών, ανήκει, ξέρεις, κι η λατρεία αυτών των φωτογραφιών. Κρατά από καιρούς αφάνταστα παλιούς, ώστε η φωτογραφία να μην είναι παρά η σύγχρονη λίγο πολύ εκδοχή της επιτύμβιας στήλης. Όμως τα μάρμαρα υπήρξαν πιο ομιλητικά, και όχι βέβαια επειδή τα δούλευαν κατά παραγγελία μετά το θάνατο του εικονιζομένου. Ως σήμερα αφηγούνται σκηνές του καλού καγαθού βίου των κεκοιμημένων συζύγων, ή των γονέων και των μικρών παιδιών τους, ή των στρατιωτών, χωρίς να παραβλέπουν τον πιστό δούλο, τα κοσμήματα, το όπλο, το άλογο και το σκυλί. Αργότερα, αν εξαιρέσεις τα θαυμάσια φαγιούμ, χάθηκαν από προσώπου γης οι απεικονίσεις των νεκρών στο μνήμα. Αριά και πού κάποιοι πλούσιοι άρχισαν να φτιάχνουν προτομές μαρμάρινες με τη νεοκλασική φιλοδοξία ενός «για πάντα». Μα και τούτες ήταν αναλογικά ελάχιστες. Διότι η λατρεία των νεκρών όφειλε κατά το δόγμα να είναι ανεικονική.

Ο κόσμος όμως είναι εικονολάτρης, ανεξάρτητα από την ιερότητα ή την κοσμικότητα της εικόνας. Οι ταπεινές μικρές φωτογραφίες προσφιλών νεκρών, φωτογραφίες συνήθως του ενός προσώπου, που ο

Προδημοσιεύουμε εδώ, δύο από τα 45 κείμενα που συνοδεύουν τις φωτογραφίες του Μισέλ Φάις στο λεύκωμα *Ύστερο βλέμμα*, που θα κυκλοφορήσει από τις εκδόσεις Πατάκη σε λίγες μέρες. Ο φακός αποτύπωσε τις φωτογραφίες των νεκρών στα μνήματα, και τα υπόλοιπα 43 κείμενα, επίσης γραμμένα ειδικά γι' αυτόν τον τόμο, υπογράφονται από τους: Κ. Αγγελάκη-Ρουκ (που μεταφράζει Ο. Μάντελσταμ), Ε. Αρανίτση, Θ. Βατινό, Χ. Βλαβιανό, Λ. Βογιατζή (σε συνομιλία με τον Μ. Φάις), Θ. Γκόνη, Α. Δαμιανό, Τ. Δενέγρη (μτφρ. Ι. Μπάσεβιτς Σίνγκερ), Α. Δημητρούκα, (μτφρ. Ο. Παζ), Σ. Δημητρίου, Δ. Δημητριάδη, Κ. Δημουλά, Μ. Φ. Δραγούμη, Δ. Ιακώβ, Α. Ίσαρη (μτφρ. Π. Τσέλαν), Ιερομόναχο Συμεών, Β. Καραποστόλη, Γ. Κιουρτσάκη, Θ. Κοροβίνη (μτφρ. Γ. Εμρέ), Μ. Κορομηλά, Γ. Μαργαρίτη, Μ. Μαρκίδη, Α. Μαυρομάτη, Μ. Μέσκο, Π. Μουλλά, Χ. Μπότσογλου, Π. Μπουκάλα, Ν. Ξυδάκη, Ν. Παναγιωτόπουλο, Κ. Παπαγιώργη (μτφρ. Β. Ζανκέλοβιτς), Η. Χ. Παπαδημητρακόπουλο, Σ. Παστάκα (μτφρ. Τ. Παβέζε και Τ. Λεοπάρντι), Δ. Παστουρματζή, Α. Προβελέγγιο, Γ. Σακελλαράκη, Θ. Σκάσση, Ν. Σκουτέρη-Διδασκάλου, Δ. Τζιόβα, Δ. Φιλιππίδη, Ν. Φωκά (μτφρ. Κ. Μπωντλαίρ και Ε. Α. Πόε), Β. Χατζηβασιλείου, Μ. Χριστοφόγλου και Μ. Φάις. Οι φωτογραφίες θα εκτεθούν, από τις 3 έως τις 18.04 στον «Χώρο Τέχνης 24» (Κλεομένους 24) που συνεχίζει έτσι την παράδοσή του να παρουσιάζει γόνιμες συναντήσεις εικόνας και λόγου.

κόσμος τις τοποθετεί πάνω στο αφηρημένο σχήμα του σταυρού ή δίπλα στο φτηνό ζαντίλι, καταργούν την απαγόρευση, αν όχι και την αμαρτία της απεικόνισης πάνω στον τάφο. Είναι μικρές για να μην αλλοιώνει η σταγόνα τους το κράμα μιας μακραίωνης παράδοσης, στο οποίο πάντως δίνει την αναπάντεχη δική της γεύση. Σχεδόν, θα έλεγες, μια θέρμη, μιαν ανάσα. Και μιας ολόκληρης τελετουργίας το τυπικό, που προοριζόταν για το αφηρημένο, το συμβολικό και το ανεικονικό, ή έστω μόνο για το αντίθετο της ειδωλολατρίας, περιλαμβάνει πλέον και το απεικονισμένο, το εκτός αυστηρών θρησκευτικών ορίων, το βαθύτατα όμως απλό κι ανθρώπινο.

Αυτό το τόσο απλό κι ανθρώπινο, που τόλμησε να παραβιάσει την ανελαστική παράδοση χωρίς να την υβρίσει, εμπεριέχει την αμοιβαιότητα. Διακρίνεις την επιθυμία να δεσμευτεί η ψυχή κι ο χρόνος εκατέρωθεν, τον πόθο μιας εφικτής αθανασίας μέσα από τα καθημερινά, τα άνωμα και τα προφορικά. Όποιος παιδί ευτύχησε να έχει ζήσει και κοντά σε αγράμματες γυναίκες, ξέρει τη δύναμη που κάποτε αποκτά η φαντασίωση του Άδη. Ξέρει πως η ζωή εκεί κάτω συνεχίζεται με τους δικούς της νόμους συμβαδίζοντας με την εδώ. Αόρατη, πλην όμως, σαν από διαίσθηση οικεία. Και ότι, τέλος, οι φωτογραφίες, όσο πιο τελετουργική είναι η λατρεία τους, τόσο πιο εύκολα μπορούν να λησμονούνε το χαρτί και να μας συντροφεύουν.

«Στήθι και οίκτιρον»· εσύ, ο αιώνιος διαβάτης.

ΤΡΙΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Χρήστος Μπράβος

Απόκρυφο

Μ' άλογο μαύρο και τυφλό
να μπω στον ύπνο σου. Ριγμένος
σταυρωτά. Με τα καρφιά μου.
Εσύ από χιόνι. Με το κάρβουνο
στα μάτια. Τα πέταλα ν' ακούς
και τα φτερά. Το τζάμι του θανάτου
που θα σπάξει.

Να τιναχτείς νύφη που ξύπνησαν
τα δάκρυα γαμπρού ανοίγει
το ταβάνι ανεβαίνουν.
Να μη θυμάσαι τίποτα μετά
μόνο του δαίμονα το χέρι
που ευλογούσε.

Ο γάμος

Να στήνει ο κυνηγός τα ξόβεργά του
σε πέρασμ' αγριμιού. Να πέφτει χιόνι.
Από παντού τον κόσμο να κυκλώνει
το μαύρο φως: Η λάμψη του θανάτου.
Αυτός που ξετυλίγει το κουβάρι
ξέχασε να μετρά και λόγια πλέκει
πάλι χρησμού να πέσει το πελέκι
πάλι να σπαρταρήσει η πλάση, ψάρι
που ανάστροφο τινάζεται στην άμμο
κι ασπρίζει όπως κρανίο κι όπως μάτι
τρελού, που νύχτα πήδησε το φράχτη
και τράβηξε μονάχος για το γάμο.

Το νερό

Να μην την πει κανείς αυτήν τη νύχτα
που έπνιξε το θάνατο στην κούνια.

Ο χρόνος πάνω του δεν πιάνει

Ο ΤΡΟΠΟΣ με τον οποίο αντιμετώπισε ο ημερήσιος Τύπος αλλά και η ραδιοτηλεόραση το θάνατο του Οδυσσέα Ελύτη φαίνεται να δικαιολογεί τη σπουδή του Ποιητή, ο οποίος είχε φροντίσει να ζητήσει σιωπή πάνω απ' τη σορό του. Πολυσέλιδα αφιερώματα, φλυαρίες, γενικόττητες, πολύ Αιγαίο, θάλασσα, φως και μια υπέρμετρη προσπάθεια να αθροισθεί η ποίησή του στην «εθνική ιδεολογία». Οι ψυχραιμες φωνές, όπως ήταν προσδοκώμενο, σιώπησαν: η αποτίμηση του έργου του Ποιητή είναι υπόθεση του μέλλοντος.

Στο *Αντί* επιλέξαμε την στάση αναμονής. Στο μέλλον, ασφαλώς θα έχουμε τη δυνατότητα να σκύψουμε στο έργο του Οδυσσέα Ελύτη. Προς το παρόν, αρκούμαστε να υπενθυμίσουμε ότι το περιοδικό μας έχει κάνει δύο μεγάλα αφιερώματα στον Ποιητή. Το πρώτο δημοσιεύθηκε στο τχ. 146 (29.2.1980, λίγο μετά την απονομή του Νόμπελ) και, το δεύτερο, πιο πρόσφατο, στο τχ. 492 (23.4.1992). Από τα δύο αυτά αφιερώματα προτιμήσαμε να σταχυολογήσουμε κάποια αποσπάσματα από τα δημοσιευμένα κείμενα:

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ

(από συνομιλία του με την Ιουλίτα Ηλιοπούλου, για τα πεζά κείμενά του και τον τρόπο με τον οποίο αποφεύγει να αυτοβιογραφείται -αποκλείοντας συνήθως την αναφορά σε στοιχεία, πρόσωπα, γεγονότα της ζωής του).

«Οι αναγνώστες μου πρέπει να έχουν παρατηρήσει ότι έχω καθιερώσει ένα είδος γραφής που αποκλείει την αφήγηση: στηρίζεται δηλαδή σε μια κυματοειδή γραμμή. Συνήθως αρχίζει από μια περίοδο όπου αναπτύσσω το θεωρητικό μέρος των απόψεών μου, όσο το δυνατόν πιο πυκνά σε τύπο αφορισμού –εδώ σε παρενθεση σημειώνω ότι πολλοί δεν τα έχουν καταλάβει, ενώ άμα τα βρουν αναλυτικά σε μια συνέντευξη τα αντιλαμβάνονται και παραπέμπουν εκεί, μολονότι υπάρχουν πολύ πιο πυκνά διατυπωμένα στα κείμενά μου–, κατόπιν περνάει σ' ένα αυτοβιογραφικό μέρος χωρίς αυτό να αφορά λεπτομέρειες, γεγονότα, αφορά τον ψυχισμό του, την εποχή στην οποία αναφέρομαι και καταλήγει σε ένα καθαρά ποιητικό μέρος που αναπτύσσεται και αγκαλιάζει όλο το σύνολο και το δένει. Μέσα σε αυτόν τον τριπλό κυματισμό ζινοίμαι και δεν έχουν θέση εκεί οι αφηγήσεις με λεπτομέρεια που θα διναν μια θολάδα, ενώ εμένα στόχος μου ακριβώς είναι η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη καθαρότητα. Παραδέχομαι πως είναι μια ευκαιρία όταν δίνει κανείς μια συνέντευξη ή κάνει μια συνομιλία, που δεν είναι καθαρά δικό του κείμενο αλλά ένας διάλογος, να αναφερθεί και σε τέτοιες περιπτώσεις που από μίαν άλλη άποψη οπωσδήποτε παρουσιάζουν ενδιαφέρον.»

ΑΡΗΣ ΜΠΕΡΛΗΣ

(υποστηρίζοντας ότι ο Ελύτης είναι ένας κατ' εξοχήν πολιτικός ποιητής)

«(...) Ακόμη και το “ιδιωτικό” στοιχείο εκφράζεται από τον ίδιο τον ποιητή ως κανών και παράδειγμα ζωής για όλους –κορυφαία μαρτυρία τα τελευταία του, οιονεί δοκιμιακά έργα, που συνοδεύουν μαχητική/προτρεπτική διακήρυξη αρχών και φιλοσοφία ζωής μάλλον παρά στοχαστική “αυτοβιογραφία”.

“Ω να μπορούσαν, λέει, και τα οργανωμένα κράτη να διαμορφώσουν μια δημόσια ζωή με νόμους σαν αυτούς που διέπουν το άτομο” (Τα δημόσια και τα ιδιωτικά).

Όλη του η ποίηση αυτή τη βαθιά επιθυμία εκφράζει, αυτή τη γόνιμη νίκευση και “πολιτικοποίηση” του ατομικού. Ακόμη και το περιβόητο Αιγαίο του δεν υπήρξε ποτέ για τον Ελύτη ως τοπίο. Υπήρξε πάντα τρόπος ζωής, η προνομιακή και αληθοεπής μεταφορά για την προβολή μιας άλλης δυνατότητας, μιας εφικτής, άλλης πραγματικότητας. Έτσι, είναι φτωχή η ανάγνωση όσων διάβασαν στην ποίησή του τον ανέμελο φνισιολάτρη τουρίστα. Ο αυστηρός χαρακτηρισμός του Ελύτη ως “αφελούς περιηγητού του αιώνας” είναι ρητορικό τέχνασμα και αφετηρία διατύπωσης πολιτικών θέσεων με μέσα ποιητικά. Και η χρήση επιτυχών ποιητικών μέσων για να ειπωθούν τα “πολιτικά”, αλλάζει, περιπλέκει και βαθαίνει το πρόβλημα της εγκυρότητας ή ακυρότητας των πολιτικών θέσεων της συμφωνίας ή διάστασης επί του πολιτικού, ποιητή και αναγνώστη.»

MARIO VITTI

(για το ίδιο θέμα, συνδέοντας τον Ελύτη με την παράδοση του υπερρεαλισμού)

«Για ένα μεγάλο διάστημα μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, κατά το οποίο γινόταν πάντα εντονότερο φαινόμενο η πολιτικοποίηση, ο Ελύτης σιωπούσε διακριτικά πάνω σ' αυτό το θέμα. Τηρούσε μια επιφυλακτική στάση, δημόσια, ενώ σε ιδιωτικές συνομιλίες εξέφραζε την αμφιβολία του για τη στερεότητα αυτής της γενικής τάσης. Η ιδεολογική αποτίμηση έργων και συγγραφέων τον άφηνε αμήχανο. Από την άλλη πλευρά, ο γενικός συναγερμός εναντίον της πρόσφατης δικτατορίας και η προσωπική του αγανάκτηση για την χοντροκομμένη και αδίστακτη τακτική της, δεν τον άφηναν να μιλήσει ανοιχτά τον καιρό εκείνο.

Τα χρόνια που πέρασε στο Παρίσι κατά το διάστημα της δικτατορίας, και καθώς έβλεπε να παίρνουν έκταση τα αναρχικά κινήματα στην Ευρώπη, απροσδόκητα πήραν άλλο νόημα οι πιο προσωπικές του πεποιθήσεις εξέγερσης. Στους χίπιδες και στους φοιτητές του Μάη του 1968 είδε να πραγματοποιείται μια εξέγερ-

ανυπότακτη στη δεοντολογία των κομμάτων και των ομαδικών γκανώσεων. Αυτή η εμπειρία του έδινε μια ανέλπιστη επιβεβαίωση ότι αυτός είχε δίκιο, ότι η καθολική εξέγερση του ατόμου είναι κάτι το εφικτό. Του φάνηκε να κερδίζει το στοίχημα, ένα στοίχημα που είχε βάλει μερικές δεκαετίες πριν: η φαντασία, το νειρό, ο έρωτας και η ηδονή μπορούσαν να κερδίσουν τη μάχη.»

ΗΜΗΤΡΗΣ ΜΑΡΩΝΙΤΗΣ

δεχόμενος ότι η «*Μαρία Νεφέλη*» είναι ώριμη ποίηση και κάνοντας έξη για τις ποιητικές προτιμήσεις της πνευματικής Αριστεράς)

«Θα ήταν πρόωρο ίσως και επικίνδυνο να μιλήσει κάποιος για να είδος διχασμού του Ελύτη. Στην περίπτωση πάντως που θα μεχόταν κανείς τη διαίρεση του ποιητή ανάμεσα σ' έναν ανατιολόγητο και σ' έναν αιτιολογημένο λυρισμό, δεν είναι δυνατόν να εγνώσει τις πολιτικές συνθήκες που ευνόησαν αυτή τη διαίρεση, τόσο στην πενταετία 1935-1940 όσο και προπάντων στην επόμενη τριακονταετία. Εννοώ κυρίως τη στάση της επίσημης πνευματικής Αριστεράς του τόπου μας (θετική και αρνητική) απέναντι στις προγραμματικές επιλογές του ποιητή και στις πολιτικά προγραμματίστες. Δίχως αυτή την πολιτική έλξη και απόθνη, πιθανόν ο Ελύτης θα μπορούσε να είχε προχωρήσει προς την ωριμότητά του αδιαίρετος.

Γιατί και πώς κάποιοι άλλοι ποιητές μας –κάποτε με μικρότερο ταλέντο από το δικό του– ξέφυγαν από αυτό το δίλημμα, είναι μια άλλη ιστορία και αντικείμενο μιας ειδικής έρευνας. Πάντως, ο συσχετισμός στο ίδιο αυτό προβληματικό πεδίο του Ελύτη με το Ρίτσο (για να μείνω σε δυο συγγενή ονόματα) θα ήταν πολλαπλά χρήσιμος και θα πλούτιζε τη νεοελληνική κριτική σκέψη – και δεν εννοώ μόνο τη λογοτεχνική.»

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

(για το θάνατο στο μεταγενέστερο έργο του ποιητή, ιδιαίτερα στα «*Ελεγεία της Οξώπετρας*»)

«Τα «*Ελεγεία*» δικαιολογούν απολύτως τον τίτλο τους: στο

γραμματικό και στο ρητορικό επίπεδο είναι ένας προθανάτιος θρήνος· στο πεδίο της μεταφοράς, ωστόσο, μιλούν για την αξία του έργου – «*Αχ ομορφιά κι αν δεν μου παραδόθηκες ολόκληρη ποτέ / Κάτι κατάφερα να σου υποκλέψω*» – και για τη διάρκειά του, πέρα από το φθαρτό του σώματος και τις ληξιπρόθεσμες καταφάσεις ή αρνήσεις της εποχής:

Απέραντος ο θάνατος δίχως μήνες κι αιώνες
Τρόπος κι εκεί να ενηλικιωθείς κανένας· ώστε
Στις ίδιες κάμαρες ξανά στους ίδιους κήπους θα γρονιάς
Κρατώντας το τζίτζικι που είναι ο Δίας και πάει από 'να
Σ' άλλον Γαλαξία τα καλοκαίρια του.

Με ιδιαίτερος, λοιπόν, λελογισμένη χρήση των προγενέστερων τρόπων (περιορισμένες, όπως και στο «*Ημερολόγιο ενός αθέατου Απριλίου*», μεταφορές, διακριτική επανάκαμψη των συμβόλων και σιωπηρή υποβολή των καθιερωμένων του μύθων), ο Ελύτης οργανώνει έναν ποιητικό θάνατο, που θα νομιμοποιήσει και θα εκλογικεύσει την τέχνη του. Μου είναι αδύνατον να μη σκεφτώ εδώ τους στίχους του Χέλντερλιν, που μετέφραζε πριν από χρόνια στα «*Ανοιχτά Χαρτιά*»:

Αλλά πάλι ζωή για τον άνθρωπο γεννιέται νέα
Και τα χρόνια φεύγουν σιωπηλά και χάνονται.
Και λίγο πιο κάτω:
Όμως εκεί που ο κίνδυνος – εκεί
και η σωτηρία βλασταίνει.

Τα λόγια του γερμανού ρομαντικού επικυρώνουν προκλητικά τον Ελύτη των «*Ελεγείων*». Ο θάνατος είναι ένα επεισόδιο, μια προσωρινή διακοπή του αιώνιου κύκλου της ποιητικής ιδέας· τον χρησιμοποιούμε ως πρώτη ύλη για να γράφουμε, μας προσφέρει έναν μίτο για την πλοκή που πρέπει να δημιουργήσουμε, μας παρέχει μια πρόφαση για το δραματουργικό πλαίσιο που θα δώσει συγκινησιακή υπόσταση στην ομιλία μας. Δεν μπορεί, όμως, να υπονομεύσει την ιδέα. Διότι, μόνον αυτή, ως είδωλο

Σ η μ α ί ν ε ι που ο χρόνος πάνω του δεν πιάνει»

Η ΟΛΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Γ

ια τη **Μαργκερίτ Ντυράς** πραγματικός επαναστάτης είναι αυτός που μπορεί να κατακτήσει την ατομική του ελευθερία. Μέσα από τις όποιες αδυναμίες του αλλά και το όποιο τίμημα. Ταυτισμένη απόλυτα με την άποψή της αυτή έζησε ακριβώς έτσι. Και έγραψε ακριβώς έτσι. Χωρίς να νοιάζεται για τις παλιές, παραδοσιακές νόρμες. Ψάχνοντας τότε για το καινούργιο, το νέο. Και αυτό το νέο που ήδη άρχισε να διαφαίνεται στο τέλος της δεκαετίας του '30 με τη *Ναυτία* του **Σαρτρ** (1938) και τους *Τροπισμούς* της **Σαρρώτ** (1938) ήταν, όπως χαρακτηρίστηκε, εκεί γύρω στα 1955 το *Νέο Μυθιστόρημα*.

Σε τι χρησιμεύουν οι θεωρίες; έγραψε το 1955 ο **Αλαίν Ρομπ Γκριγιέ**. Και πράγματι για τη Ντυράς –ίσως επειδή τις ήξερε πολύ καλά– οι θεωρίες δεν χρησίμεψαν σε τίποτα όσον αφορά στον παραδοσιακό τρόπο γραφής. Αλλά και ζωής.

Το όνομά της δεν ήταν το δικό της. Ντυράς ήταν το χωριό του πατέρα της στη Γαλλία. Η ίδια γεννήθηκε πριν από 81 χρόνια στην Ινδοκίνα που ήταν τότε γαλλική. Αντικομοφορμίστρια από τα παιδικά της χρόνια, ένιωθε μια παθιασμένη αγάπη για τον αδελφό της, γεγονός που η ίδια ποτέ δεν έκρυψε.

Η Ντυράς έζησε όλη της τη ζωή κόντρα στις καθιερωμένες και συμβατικές δομές της κοινωνίας. Στα δεκαοχτώ της πήγε στο Παρίσι με σκοπό (;) να σπουδάσει μαθηματικά και νομικά ως μια καθώς πρέπει κόρη. Συναντήθηκε όμως με μια εποχή κατά την οποία οι διανοούμενοι είχαν αρχίσει να ανησυχούν για επικείμενο γερμανικό κίνδυνο· ο **Αντρέ Μαλρώ** εκδίδει την *Ανθρώπινη Μοίρα*· οι φιλοσοφικές συζητήσεις είναι σε εξέλιξη και η λογοτεχνία αγωνιά για την έκφρασή της. Απ' τη μια πλευρά οι παραδοσιακοί, απ' την άλλη οι σουρρεαλιστές, ένας αγώνας για το λόγο, όχι απλώς στα λόγια. Ήταν φυσικό, λοιπόν, για ένα χαρακτήρα σαν τον δικό της οι συστηματικές σπουδές να περάσουν σε δεύτερη μοίρα.

Στις οριακές στιγμές της Κατοχής μπήκε στην αντίσταση εναντίον των Γερμανών, μπήκε στο ΚΚΓ το οποίο όμως τη διέγραψε το 1949 μιας και τη θεώρησε αστή. Οι υπαρκτιστικές θεωρίες που τις είχε ασπαστεί και η στάση του ΚΚΓ απέναντί της ίσως να βοήθησαν στην παγίωση των απόψεων της για την ατομική ελευθερία. Μ' αυτό το σκεπτικό κατέκρινε τη στάση της Γαλλίας απέναντι στην Αλγερία, υποστήριξε τους φοιτητές τον Μάη

του '68 και υπήρξε βασικό στέλεχος του φεμινιστικού κινήματος.

Ο αντικομοφορμισμός της εκφάνθηκε έντονα και στην αυστηρή προσωπική της ζωή. Είναι γνωστή η προτίμησή της για άντρες πιο νεότερους της που θεωρούσε πιο την ανανέωσαν. Το πάθος της το ποτό την έφερε στον αλκοολισμό. «Μας λείπει ένας Θεός. Το νό αυτό που ανακαλύπτουμε ποια μέρα της εφηβείας μας, π να το καλύψουμε με κάτι που π δεν υπήρξε; Το αλκοόλ φτιάχτηκε για να αντέχεται το κενό του μπαντος, η ισορροπία των πλανητών, η ατάραχη κυκλική τους τροχία μες στο διάστημα, η σιωπή τους αδιαφορία προς τον τόπο της δικής σας οδύνης!». Ήταν για τους άλλους καταπιεστική, όπως γράφει ο τελευταίος νεαρός εραστής της Υπήρξε όμως μια μαθητεία.

Το έργο της αντικατόπτρισε τη ζωή της. Ίσως δεν είναι τυχαίος τίτλος του πρώτου της βιβλίου, *Αναιδείς* (1943). Ακολούθησαν μια σειρά βιβλία –μέχρι το τελευταίο της *Τελεία και παύλα* (1995) που έγραψε άρρωστη, με το φόβο το θανάτου–, μια σειρά από θεατρικά έργα καθώς και από σενάρια από τα οποία άλλα ήταν πρωτότυπα και άλλα δραματοποιημένα μυθιστορήματά της.

Από τα γυρίσματα της ταινίας *Détruire, dit-elle*.

ως σε όλα της τα έργα, η Ντυ-
είναι η συγγραφέας που ανα-
την ανθρώπινη ψυχή και τα
της, που προσπαθεί να ερμη-
την ανθρώπινη περιπέτεια
νοντας ως σημείο αναφοράς
εαυτού της.

Ίδια έλεγε πως το βιβλίο που
εκπροσωπούσε ήταν το *Φράγ-
πον Ειρηνικό*, αλλά η προσωπι-
τά της αναδεικνύεται και από
Ναυτικό του Γιβραλτάρ, την
χη ζωή, *Τα μικρά άλογα της
κυνίας*, το *Δέκα και μισή καλο-
ρι βράδυ*, το *Μοντεράτο Καντά-
λε*, τον *Υποπρόξενο*, το *Μακρύ
ίδι στη μοναξιά της Λόλας
ιν*, την *Αρρώστια του θανάτου*,
τον *Εραστή*, με τον οποίο πήρε
το βραβείο Γκονκούρ (1984).
1992 ξαναπλάθει τον *Εραστή*
ντάς του τον τίτλο *Ο Εραστής
τη Βόρεια Κίνα*. Στην αυτοβιο-
φία της, που την υπαγόρευσε η
στον **Ζερόμ Μποζούρ**, έγρα-
«Το βιβλίο αυτό δεν έχει αρχή
ε τέλος, δεν έχει μέση. Στο βαθ-
του δεν νοείται βιβλίο δίχως λό-
παρξης, τοίτο δω δεν είναι καν
λίο. Όπως δεν είναι και ημερο-

λόγιο, κείμενα δημοσιογραφικά,
όντας απαλλαγμένο από το καθη-
μερινό συμβάν. Είναι, ας πούμε,
ένα ανάγνωσμα. Μακριά από το
μυθιστόρημα, βρίσκεται ωστόσο
πιο κοντά στη γραφή μιας σειράς
άρθρων εφημερίδας. Δίσταζα να το
εκδώσω, μα κανένα βιβλιακό σχή-
μα, στο στάδιο είτε της σύλληψης εί-
τε της πραγμάτωσής του, δεν είναι
δυνατόν να περιέχει την κυματώδη
γραφή της *Υλικής Ζωής*, αυτά τα
πήγαιν' έλα ανάμεσα σ' εμένα και
εμένα, ανάμεσα σε σας και εμένα,
μες σ' ετούτο το χρόνο που μας εί-
ναι κοινός». Με δύο λόγια χαρα-
κτήρισε το *Νέο Μυθιστόρημα*².

Το έργο αυτό είναι ιδιαίτερα εν-
διαφέρον γιατί η ίδια ασκεί κριτι-
κή στα έργα της, αυτοαναλύεται
και θαρραλέα αναπτύσσει το προ-
σωπικό της δράμα, του αλκοολι-
σμού, καθώς και τη γνωριμία της
με τον **Γιαν Αντρέ**.

Το θέατρό της, *Μέρες ολόκληρες
μέσα στα δέντρα* –«το πρώτο θεα-
τρικό γραμμένο από γυναίκα που
παιζόταν στη Γαλλία μετά από σχε-
δόν ένα αιώνα»³–, *Οι οδογέφυρες
του Σεν-ε-Ουάζ*, η *Μουσική*, η *Πλα-*

Σε όλα της
τα έργα
η Ντυράς
αναλύει την
ανθρώπινη
ψυχή και
τα πάθη της,
ερμηνεύει την
ανθρώπινη
περιπέτεια
παίρνοντας ως
σημείο αναφοράς
τον εαυτό της.

τεία, *Η εγγλέζικη μέντα*, έχει χαρα-
κτηριστεί ως «μια μουσική από λε-
πτομέρειες», «θέατρο με λεπτές
αποχρώσεις, μουσικές παύσεις,
ελάχιστα σημεία εξωτερικής δρά-
σης». Τότε πολλοί τη χαρακτηρί-
σαν πεζολόγο. Ο χρόνος, όμως,
έδειξε τη διαφορά ανάμεσα σ' αυ-
τό που λέγεται λόγος πεζός και λό-
γος θεατρικός.

Στην Ελλάδα έγινε πρώτα γνω-
στή από το σινεμά. Κυρίως από το
Μοντεράτο Καντάμπιλε (1958) και
το *Χιροσίμα, αγάπη μου*.

Η γραφή της μετά τα πρώτα της
έργα ακολούθησε την αγωνία της
γραφής των νέων μυθιστορηματο-
γράφων, σπασμένη, αγχώδης, ιδιό-
τυπα και λιτά περιγραφική. Ο χρό-
νος της, χρόνος κινηματογραφικός,
με την ελευθερία που επιτρέπει η
κάμερα η οποία ταυτίστηκε απόλυ-
τα με αυτή τη μη-ομάδα-ομάδα των
συγγραφέων της λεγόμενης σχολής
του ματιού.

Ο θάνατός της έκλεισε μια ζωή
έντονη, μια ζωή με πολύ πόνο, αλ-
λά έδωσε τέλος σε μια γραφή που
έγινε ήδη αντικείμενο μελέτης και
που σίγουρα θα δώσει ευκαιρία
για συστηματικό προβληματισμό
σχετικά με την εκφορά του λόγου
στην εποχή μας και την προσπά-
θεια ορισμένων συγγραφέων –σε
διεθνές επίπεδο– να τον ταυτίσουν
με τη ζωή.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

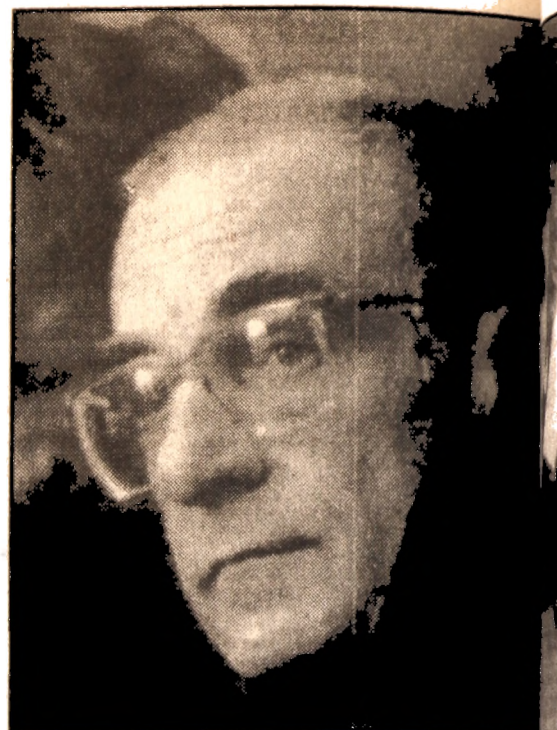
1. Μαργκερίτ Ντυράς, *Αυτοβιογρα-
φία* [La Vie matérielle], μετ. Βικτώρια
Τράπαλη, εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1988,
σελ. 23.

2. Για το αντιμυθιστόρημα-νέο μυθι-
στόρημα, γενικά δεξ Ρίτσα Φράγκου-
Κικίλια, *Η Κωστούλα Μητροπούλου
και το αντιμυθιστόρημα*, εκδ. Θεωρία,
Αθήνα 1984, σσ. 55-67.

3. Μαργκερίτ Ντυράς, *Αυτοβιογρα-
φία*, ό.π., σ. 17.

Αν δεν υπήρχε η *Βερόνικα*...

του Ηλία Κανέλλη

Αραγε, αν ο Κριστόφ Κισλόφσκι δεν είχε σκηνοθετήσει την *Τριλογία των Χρωμάτων*, τι θα εκπροσωπούσε για τον ευρωπαϊκό κινηματογράφο; Στην καλύτερη περίπτωση, θα ήταν ένας από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της πολωνικής κινηματογραφίας (κοντά στον Βάιντα, τον Ζανούσι, τον Σκολιμόφσκι). Στη χειρότερη, ένας σημαντικός κινηματογραφιστής που δεν θα ευδοκούσε να τον ανακαλύψει το μεγάλο κοινό, η προσφορά του οποίου μοιραία θα αθροιζόταν σε μια παράδοση που θα την ελάμβαναν στο μέλλον υπόψη τους οι ειδικοί – κάτι σαν τον Μουνκ, που έφυγε έχοντας ολοκληρώσει μια μόνο ταινία με αποτέλεσμα σήμερα να τον τιμούν και να τον θυμούνται ελάχιστοι – και υποτυπωδώς θα επηρέαζε την εξέλιξη του κινηματογράφου.

Η Ευρώπη, πάντως, και ο κόσμος τον αποδέχθηκε (ως καλλιτεχνικό μέγεθος, ως δημιουργό αλλά, συνάμα, και ως εμπορικό σκηνοθέτη) μετά την επιτυχία που είχε στη

Δύση η πρώτη ταινία που ο σκηνοθέτης γύρισε μακριά από τη χώρα του, *Η διπλή ζωή της Βερόνικα*. Σε μια καμπή, όταν οι ανατολικές κοινωνίες εκχωρούνταν στην κυριαρχία των νόμων της αγοράς, ο Κισλόφσκι ένωνε δυο διαφορετικούς κόσμους, τον δυτικό της φαινομενικής ευμάρειας και του καταναλωτισμού που δεν βοηθά και πολύ τον άνθρωπο να βρει τον εαυτό του με τον ανατολικό που βρισκόταν σε αναβρασμό και σε σύγχυση, μέσω των μικρών ιστοριών δυο κοριτσιών που δεν συναντήθηκαν ποτέ αλλά μοιάζουν όπως δυο σταγόνες νερού – όχι μόνο στη μορφή αλλά και στις επιλογές των αξιών της ζωής τους. Στην πολιτική οχλαγωγία και στη θριαμβική επικράτηση της προφάνειας του καταναλωτισμού, ο Κισλόφσκι αντιπαρέθετε ένα θαρρείς μεταφυσικό δέσιμο δυο ανθρώπων με τα απλά πράγματα της ζωής, με τη φύση και τους ανθρώπους, μακριά από ηλίθιους ανταγωνισμούς και πλαστές ανάγκες.

Η διπλή ζωή της Βερόνικα ήταν ο θρίαμβος του εσωτερικού αιτήματος του κινηματο-

γραφιστή από την τέχνη του. Με υποδεικτική λιτότητα, με κάμερα που παρακαθούσε διακριτικά τις μικρές καθημερινές χειρονομίες και «εισέδνε» στις ψυχές ανθρώπων σκοπεύοντάς τους σε κοντίνουα, στην πάλη τους με τις βαθιές γκες της ύπαρξής τους, η ταινία κατόρθ να μεταφράσει σε λεπτή χειρονομία τα θύτατα ηθικό αίτημα της τέχνης του Κισλόφσκι – ιδιαίτερα του πολύ σημαντικού του, του *Δεκαλόγου*, δέκα ιστοριών σκηνοθέτησε για την πολωνική τηλεόραση και στηριζόνταν στους ηθικούς κανόνες Δέκα Εντολών της Γραφής. Ο κινηματογράφος του Κισλόφσκι είχε καταφέρει την λυτή αφαίρεση για να κατακτήσει την λυτή απεικόνιση της εσωτερικής ζωής ανθρώπων που σκόπευε η κάμερα.

Η *Βερόνικα* εξασφάλισε στον σκηνοτή δυνατότητα να εργασθεί στη Δύση γάλλοι παραγωγοί επιδίωξαν να εργαστεί για λογαριασμό της γαλλικής κινηματογραφίας. Ακολούθησαν τρεις ταινίες, η γνωστή *Τριλογία των Χρωμάτων* (*Μπλε, Λευκό, Κόκκινο*), τίτλος εμπνευσμένος από τα χρώματα της γαλλικής σημαίας που έπρεπε να συμβολίζει το τρίπτυχο «ελευθερία, ηλιότητα, αδελφότητα», το σύνθημα της Γαλλικής Επανάστασης, βασικό συνεκτικό στοιχείο των σύγχρονων δημοκρατικών δυτικών κοινωνιών. Ο Κριστόφ Κισλόφσκι, παρά τη ταξί τους φαινομενική διαφορετικότητα στην προσέγγιση των θεμάτων του, τρεις αυτές ταινίες έμεινε στην επιφάνεια στην αργή, αδιόρατη κίνηση της κινηματογραφικής του μηχανής, στη θαυπευτική απεικόνιση σε κοντινά πλάνα όμορφων προσώπων, χρησιμοποίησε στο πλάσιμο της ατμόσφαιρας και τη μελωδική μουσική του Ζυγκνίου Πράισνερ. Η διαφορά από τη *Βε*

Σκηνή από τη *Μικρή ερωτική ιστορία* (1988).

κρή ιστορία για ένα φόνο (1988).

α, ωστόσο, ήταν τεράστια. Η φόρμα δεν κάλυπτε να αρθεί υπεράνω ενός προσπο-
νι, κατασκευασμένου κόσμου.

οράσαμε σχετικά, με την ευκαιρία της
υβολής του Μπλε στις οθόνες των ελληνι-
ν κινηματογράφων (Αντί, τχ. 545,
294): «Πράγματι, όλα τα στοιχεία της Βε-
νικα είναι εδώ. Το χαριτωμένο πρόσωπο
το κοριτσιού (Ιρέν Ζακόμπ, τότε - Ζυλιέτ
ανός, τώρα), οι ήρεμες χειρονομίες του, η
ανομολογική ματιά στον κόσμο, το πε-
ρσέον πνευματικό αίτημα της "μεταφυσι-
-πέραν-του-χυδαίου-υλισμού, η ζεστα-
της ερωτικής συνεύρεσης μακριά από
που και προκαταλήψεις, η δημιουργία, ο
νατος, η συνέχεια μέσω των άλλων... Ακό-
κι η μαγική μουσική που έφτασε να πα-
πέμπει στη Βερόνικα και στα ήρεμα πάθη
κι αυτή ήταν εδώ. Και βέβαια, η δεξιοτε-
α του έμπειρου κινηματογραφιστή που
γγχει το καθράρισμα, τους φακούς, την κί-
τη των προσώπων, την κίνηση της μηχαν-
... Μάλιστα, που το κάνει με έναν εξαιρε-
ά εξωραϊσμένο, σχεδόν αποστειρωμένο
όπο - μην υπεισέλθει στη γραφή κανένα
λτσο, καμιά ανορθογραφία και κατα-
ραφεί η λεπτότης. Κι όμως. Πίσω απ' αυτή
φροντίδα για την "αποστείρωση", εκείνο
υ έλειπε ήταν το βαθύτερο κίνητρο. (...)
ότι το βαθύτερο κίνητρο ήταν (φως φανά-
υπαγορευμένο. Έπρεπε στο φόντο να
άσχει η περιβόητη -πλην ανύπαρκτη έως
επαρκής- σύγχρονη αντίληψη για την κυ-
ιορχία της πνευματικότητας στο πλαίσιο
; Ενωμένης Ευρώπης. (...) Κι ύστερα; Ε,
τερα, δεν απομένει παρά η απόδειξη με
ηματογραφικό τρόπο της περιβόητης

"ευρωπαϊκότητας", που υποτίθεται ότι προ-
κρίνει το πνευματικό στη μυθοπλασία έναντι
του προφανούς -πάντα υποτίθεται- που
έχει να προκρίνει ο ανταγωνιστικός αμερι-
κανικός κινηματογράφος...».

Τις αξίες που προπαγάνδισε, εξακολου-
θούμε να υποστηρίζουμε, με σχηματικό τρό-
πο, η Τριλογία των Χρωμάτων, προέταξε η
Ευρωπαϊκή Ένωση για να στηρίξει τη δια-
πραγματευτική της θέση στο πλαίσιο της
συμφωνίας της GATT. Και πέτυχε, στο όνο-
μα της πνευματικότητας που φέρει η ευρω-
παϊκή τέχνη έναντι της αμερικανικής (πόσο
γενικοί και γενικευτικοί όροι, αλήθεια!), να
εξακολουθήσει να προστατεύεται και να
ενισχύεται από το κράτος το οπτικοακου-
στικό προϊόν στις χώρες της Ευρώπης. Μια
απόφαση με τεράστιο οικονομικό όφελος -
που, ωστόσο, έγινε δυνατό να επιτευχθεί
στο όνομα της τέχνης! Η «ανταμοιβή» του
Κισλόφσκι, η αναγόρευσή του δηλαδή σε
κορυφαίο κινηματογραφιστή, ήταν μια
στρεψόδικη επιβολή από μεριάς κυρίως των
Γάλλων. Αν όμως προστατεύθηκε η υστερο-
φημία ενός πραγματικά σημαντικού κινημα-
τογραφιστή, αυτό δεν έγινε δυνατό για τον
πραγματικά σημαντικό κινηματογράφο που
έκανε αλλά για τις ταινίες της τελευταίας πε-
ριόδου που η γαλλική (και κατά προέκταση
η ευρωπαϊκή) πολιτική για τις τέχνες του
οπτικοακουστικού προέκρινε.

«Να μην πιστεύεις στον κινηματογράφο πε-
ρισσότερο απ' όσο μπορείς να πιστεύεις σε
οτιδήποτε άλλο. Εγώ ο ίδιος δεν ξέρω αν δεί-
χνω με ακριβή τρόπο τη δική μου οπτική γω-
νία στις ταινίες. Για μένα, σημαντικό είναι το
πρώτο επίπεδο να είναι φτιαγμένο από συ-

γκινήσεις. Μόνο αν κατορθώσω να πλησιά-
σω το θεατή σ' αυτό το επίπεδο θα μπορέσω
να συζητήσω μαζί του τα επιμέρους θέματα.
Αν ο θεατής φτάσει μόνο του να καταλάβει
τη θέση του ή αν δημιουργήσει μια δική του,
μου είναι αδιάφορο. Μάλλον θα προτιμούσα
να πω ότι προτιμώ τη δεύτερη λύση».

Τα παραπάνω, μαζί με αρκετά άλλα, ήταν
κάποια από τα βασικά πιστεύω του Κριστόφ
Κισλόφσκι - περιλαμβάνονται σε δηλώσεις
που είχε κάνει λίγο μετά τη Βερόνικα. Στα-
κάτες κουβέντες που δίνουν το μέτρο των
πραγμάτων ενός κινηματογραφιστή, ανε-
ξάρτητα από το πώς και από ποιους χρησι-
μοποιείται η δεινότητά του. Ο κινηματογρά-
φος δεν είναι παρά ένας ξεχωριστός τρόπος
να προσεγγίζεις τα δεδομένα που σου προ-
σφέρει η πραγματικότητα. Δεν χρειάζεται
να επενδυθεί στις κινούμενες εικόνες καμιά
ιδιαίτερη μυθολογία. Απλώς, κατανόηση
του κόσμου και, ίσως, μια προσωπική ευαι-
σθησία απέναντι σε κάποια από αυτά τα δε-
δομένα, εκείνα που ταιριάζουν περισσότε-
ρο στην ιδιοσυγκρασία σου. Σεβασμός στο
κοινό, στον παραγωγό, μεθοδικότητα, μέθο-
δος με τους ηθοποιούς... Απλά πράγματα.

Με τέτοια απλά πράγματα στις αποσκευ-
ές, ο Κισλόφσκι ξεκίνησε από τη σχολή του
Λοτς να περιγράψει τις δικές του εικόνες -
που δεν ήταν αποκλειστικά δικές του, στο
κοινό του ανήκαν, εκείνος ήταν ένας απλός
διαμεσολαβητής. Το 1969 έκανε την πρώτη
του ταινία (Από την πόλη του Λοτς) και ήταν
η αφορμή να στραφεί αρχικά στα ντοκυμα-
νταίρ. Στα πρώτα του επαγγελματικά βήμα-
τα χρειάστηκε να κάνει τέσσερα ντοκυμα-
νταίρ κατά παραγγελία, προπαγανδιστικά
κατά βάσιν. Ύστερα, επειδή «ο κομμουνι-
στικός κόσμος περιέγραφε το πώς θα έπρε-
πε να είναι και όχι το πώς πραγματικά
ήταν», τα ντοκυμανταίρ του απέκτησαν αντι-
κειμενικά μια χροιά βαθιάς κριτικής στο
καθεστώς. Το Εργάτες '71, ο ίδιος το θεω-
ρούσε την πιο πολιτική του ταινία - «επειδή
δεν έχει μέσα της καμιά ανθρωπιστική άπο-
ψη». Το Βιογραφικό σημείωμα που ακολου-
θησε προσπαθούσε να καταγράψει τις προ-
σπάθειες όσων κομματικών μελών και στε-
λεχών ήθελαν τις αλλαγές στο καθεστώς «α-
πό τα μέσα». Ύστερα γύρισε την Πρώτη
αγάπη - παρακολουθούσε την κοιλιά μιας
εγκύου να μεγαλώνει-, το Σταθμό, το Νοσο-
κομείο, την Αποψη ενός νυχτοφύλακα...
Ήταν κιόλας δεκαετία του '80 κι η Αλληλεγ-
γύη κέρδιζε έδαφος. Οι εικόνες αλήθειας
που κατέγραφε ο Κισλόφσκι αθροίζονταν
στο γενικό κλίμα ανυποταξίας και ελευθε-
ρίας.

Στη μυθοπλασία πέρασε από τον σχεδόν

υποχρεωτικό δρόμο στη χώρα του – από την τηλεόραση. Γύρισε την Υπόγεια διάβαση, το Προσωπικό, το Ήρεμα.

Κι ύστερα, ήρθε ο Ερασιτέχνης κινηματογραφιστής (1979). Ήταν η ιστορία ενός τύπου που παθιάζεται με τον κινηματογράφο από τη στιγμή που φιλμάρει τη νεογέννητη κόρη του με μια κάμερα των 8 mm – και μεταξί άλλων έπαιξε και ο Κριστόφ Ζανούσσι. Την περίοδο εκείνη, ο Κισλόφσκι πίστευε πως ο κινηματογράφος στην Πολωνία έχει καταθέσει τις πιο αληθινές εικόνες της πραγματικότητας της χώρας του. Η απόγνωσή του από την πραγματικότητα, όμως, τον έσπρωξε να γυρίσει αμέσως μετά την Τύχη (1981), που είναι και η πρώτη προσωπική του απόπειρα να καταγράψει τον εσωτερικό κόσμο των ηρώων του.

Στο μεταξύ, επεβλήθη το πραξικόπημα του Γιαρουζέλσκι. «Υποκύψαμε όλοι τότε», ομο-

λογούσε συχνά ο Κισλόφσκι, παραδεχόμενος πως οι βιωτικές ανάγκες σε πάρα πολλές περιπτώσεις αποδείχθηκαν πιο ισχυρές από άλλα υψηλότερα κίνητρα. Τότε έκανε το Δίχως τέλος (1984) – «ένα τοπίο μετά τη μάχη, δηλαδή μετά την ήττα της Αλληλεγγύης», όπως επισήμαινε ο Jerzy Plazewsky. Κι ύστερα, για την τηλεόραση, προχώρησε στο εγχείρημα του Δεκαλόγου. Μια σειρά από δέκα τηλεταινίες (οι δύο, Η μικρή ιστορία για ένα φόνο και Η μικρή ερωτική ιστορία κυκλοφόρησαν και σε βερσιόν για τους κινηματογράφους) που, μαζί με το ηθικό αίτημα ενός κόσμου ανθρώπων που διέπονται από τις επιταγές της Ηθικής, συγκεράζει και τις απόψεις του για τη σωματικότητα, τη χρήση των ανθρώπινων σωμάτων στον φιλικό του κόσμο με τέτοιο τρόπο ώστε «να απελευθερωθούν τα σώματα από την αφηγηματική τους υποταγή στον ήρωα, καθώς κι από άλ-

λους αφηρημένους προσδιορισμούς. Αφή τη σκηνοθεσία του να δεχτεί μίαν αληθινή σάρκωση».

Γράφει για το Δεκάλογο ο Alain Masson: «Τα επεισόδια του Δεκαλόγου δεν αρκοῦν στο να εικονογραφήσουν τις Εντολές. Οι τρέκας προσταγές επιβάλλουν στη ζωή ταξινόμησης που ορίζουν το Κακό. Ένα σύμπαν ματαικής συμμετοχής, όπου δεν ενσωματώνεται τίποτα χωρίς να ενσωματώνεται, προϋποθέτει οπωσδήποτε μια άλλη οπτική χωρίς καταργεί το νόμο. (...) Η σχετικότητα των μάτων τα αποσπά από τη δικαιοδοσία του νόμου».

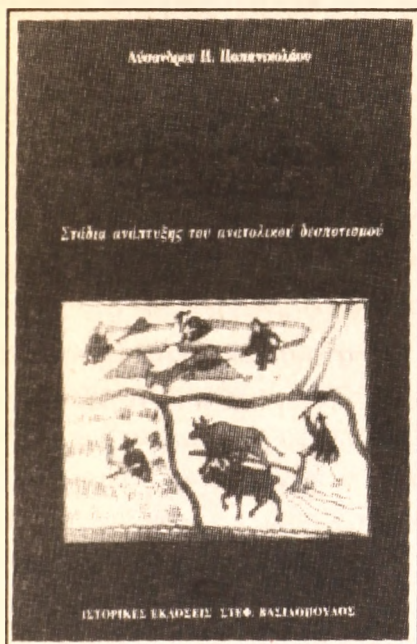
Μέχρι το τέλος, μεσολάβησαν η Βερόνικη η Τριλογία, η φήμη. Η σχετικότητα και οι σχετισμοί ανέδειξαν τον Κισλόφσκι σε κοφάιο δημιουργό. Μήπως, όμως, έκρυψαν πραγματικό πρόσωπο του κινηματογράφου;

Λύσανδρου Π. Παπανικολάου

ΑΠΟ ΤΗΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ
ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ
Εσωτερική ιστορία
της τουρκοκρατίας
στην Ελλάδα

Όλη η εσωτερική ιστορία της τουρκοκρατίας περιστρέφεται γύρω από το κοινοτικό σύστημα. Γιατί η αγροτική κοινότητα αποτελούσε το κύτταρο του κοινωνικού οργανισμού στην περίοδο που προηγήθηκε από την ανάπτυξη της πολιτικής κοινωνίας. Έτσι και στην Ελλάδα η κοινοτική οργάνωση του χωριού και, κατ' επέκταση, της πόλης αντιπροσώπευε τη μεταβατική μορφή από τη γενοφυλετική, πατριαρχική κοινωνία του μεσαίωνα προς τη συγκρότηση του αστικού εθνικού κράτους.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΔΙΟΓΕΝΗΣ»
Ακαδημίας 74, 1ος όροφος
τηλ. 38.25.121 - fax 38.40.829

Λύσανδρου Π.
Παπανικολάου:

Από τον κομμουνισμό
στον καπιταλισμό

Στάδια ανάπτυξης του
ανατολικού δεσποτισμού

Τα καθεστώτα των ανατολικών χωρών, που καταποντίστηκαν μπρος στα μάτια μας, αποτελούσαν το έσχατο στάδιο ανάπτυξης του ασιατικού τρόπου παραγωγής. Γιατί ο κοινωνικός αυτός σχηματισμός, που είχε εξελιχθεί από την πρωτόγονη κομμουνιστική κοινωνία, μπορούσε να διαλυθεί μόνο μέσα στον σύγχρονο καπιταλισμό. Έτσι το πέρασμα από τον «πρωτογενή» κομμουνισμό στον καπιταλισμό έπρεπε αναγκαστικά να προηγηθεί του περάσματος από τον καπιταλισμό στον «δευτερογενή» κομμουνισμό.

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΣΤΕΦ. Δ. ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ιπποκράτους 6, 106 79 Αθήνα, Τηλ. 363-8343

ΒΙΒΛΙΟ ΚΡΙΤΙΚΗ

Στη μαγεία του χορού

Αγάπη Ευαγγελίδη
Το χορευτικό Οδοιπορικό
της Αγάπης
εκδ. Νέα Σύνορα
Αθήνα 1995

Τα βιβλία γύρω από το χορό, την παραμελημένη αυτή στη σύγχρονη Ελλάδα τέχνη, έστω και καθαρά αυτοβιογραφικού χαρακτήρα, είναι σπάνια αν όχι ανύπαρκτα. Γι' αυτό και το βιβλίο τούτο της Αγάπης Ευαγγελίδη χρήζει της προσοχής μας: ένα βιβλίο που μέσα από την προσωπική περιπέτεια μιας από τις σημαντικότερες εκπροσώπους του μοντέρνου χορού, της χορεύτριας, χορογράφου, δασκάλας, ηθοποιού αλλά και καθηγήτριας της χάθα-γιόγκα Αγάπης Διενέζη Μαλακιάν Ευαγγελίδη, ξετυλίγει σελίδες δημιουργίας της συγκεκριμένης τέχνης αλλά και προσεγγίζει πρόσωπα και παραστάσεις που κινδυνεύουν να χαθούν με τους ανθρώπους που τα έζησαν.

Η Α. Ε. σπούδασε δίπλα στη μεγάλη Κούλα Πράτσικα, ενώ συνέχισε τις σπουδές της κοντά στη διεθνούς ακτινοβολίας γερμανίδα χορογράφο Μαίρη Βίγκμαν, σε μια εποχή μάλιστα όπου το ναζιστικό καθεστώς είχε αισθητά περιορίσει τις δραστηριότητές της, κλείνοντας και τη Σχολή της. Στη συνέχεια, επιστρέφοντας στην Ελλάδα – είτε δίπλα στην Πράτσικα είτε αργότερα με την άλλη σημαντική φυσιογνωμία του σύγχρονου

χορού στην Ελλάδα, την αλησμόνητη Ραλλού Μάνου– η συγγραφέας αναδείχτηκε σε κορυφαία χορογράφο και χορεύτρια, συμμετέχοντας σε θεατρικά σχήματα και συνεργαζόμενη με τους μεγαλύτερους σκηνοθέτες αρχαίου δράματος της εποχής, στην Επίδαυρο ή στο Ηρώδειο αλλά και στο Ελεύθερο Θέατρο. Μια εμπειρία που την οδήγησε και την ίδια να σπουδάσει υποκριτική, περισσότερο για να μπορεί να κατευθύνει με κατανόηση τους ηθοποιούς που χορογραφούσε. Μετακλήθηκε στο εξωτερικό έκανε χορογραφίες στη Γερμανία αλλά και στις ΗΠΑ, ενώ το αστείρευτο θάρρος της φαίνεται από το γεγονός ότι συνέχισε να δουλεύει ασταμάτητα ακόμη και όταν της παρουσιάστηκαν σημαντικά προβλήματα καρδιάς, γεγονός καθοριστικό για μια καλλιτέχνίδα του χορού. Οι σπουδές χάθα-γιόγκα όπου εντρυφήσε στη συνέχεια εντάσσονται επίσης στη διαρκή αναζήτηση ενός ανήσυχου πνεύματος για την καλύτερη απόδοση της σωματικής έκφρασης του χορευτή.

Μέσα από τις σελίδες της αυτοβιογραφίας της Α. Ε. άπειρα είναι τα ονόματα που παρελαύνουν, τόσο του στενότερου χώρου του χορού όσο και του ευρύτερου του θεάτρου, όπως και οι κρίσεις και αξιολογήσεις που αυτή επιφέρει, πάντοτε, ωστό-

σο, σε επίπεδο επαγγελματικής συνεργασίας μαζί τους.

Ακόμη, τεχνικές υποδείξεις, περιγραφές χορογραφιών αλλά και αποτιμήσεις μιας εκπαιδευτικού συνυπάρχουν στο βιβλίο, διασύζοντας έτσι και κάποιες παλιές παραστάσεις χορού άγνωστες λίγο-πολύ σήμερα.

Το βιβλίο της Αγάπης Ευαγγελίδη είναι πράγματι ένα Οδοιπορικό αγάπης για μια τέχνη που μόλις σήμερα, κατόπιν της πειστικής παρουσίας ικανών χορευτικών σχημάτων και αξιολογώτατων χορευτών αλλά και του ξεπεράσματος κάποιων στερεοτυπικών αντιλήψεων γι' αυτή τούτη την τέχνη του χορού από την πλευρά της ελληνικής κοινωνίας, φαίνεται να αναγνωρίζεται εκ μέρους του κράτους το οποίο αποφασίζει να τη συμπεριλάβει στην οικονομική υποστήριξη που παρέχει στις άλλες τέχνες. Το βιβλίο της Α. Ε. δείχνει πως και στην Ελλάδα ουδέποτε έλλειψε ούτε η αγάπη για τον χορό ούτε το πείσμα των ανθρώπων που αποφάσισαν να τον υπηρετήσουν.

Ένα βιβλίο λοιπόν γραμμένο, όπως εύστοχα λέει στο προλόγισμά του ο Φρ. Γερμανός, από έναν μύθο της τέχνης ή, όπως την παρουσίαζε ο Νίκος Κούνδουρος, από τη γοητευτικότερη χορεύτρια που πέρασε ποτέ από την Ελλάδα.

Δημήτρης Τσατσούλης

«Υπάρχει μια χώρα, τη λένε Χαμένη/εκεί στο καλάμι φεγγάρι βλασταίνει,/κι αυτό που μαζί μας στο πάγο πεθαίνει,/ μια φλόγα σκορπίζει τριγύρω και βλέπει.// Σαν βλέπει πως έχει δύο ματια σημαίνει/ το κάθε του μάτι μια γη φωτεινή./ Η νύχτα, η νύχτα, μ' αλκάλι σε πλένει./ Και βλέπει, το μάτι αθώο παιδί.// Βλέπει και βλέπει, τα βλέπουμε όλα,/ σε βλέπω, σε βλέπω, με βλέπεις κι εσύ./ Ο πάγος μια φλόγα, ανασταίνεται τώρα,/ προτού να τελειώσει και κλείσει η ώρα...». **Paul Celan**, *Του κανενός το Ρόδο. Die Niemandrose* (μετάφραση: Χρήστος Γ. Λάζος, εκδ. Άγρα, 1995). Λίγες φορές συναντάς μετάφραση και μάλιστα ποίησης, που σε πείθει –χωρίς περιττές ρητορίες– ότι ο μεταφραστής αξιώθηκε να γράψει το δικό του ποίημα. Η εισαγωγή –ένα εξαιρετο δοκίμιο– και οι σημειώσεις συμπληρώνουν αυτό το αίσθημα επικοινωνίας. «Φαίδρα»: σκηνοθεσία και διασκευή του Σίλβιου Πουρκαρέτε από τον «Ιππόλυτο» του Ευριπίδη και τη «Φαίδρα» του Σενέκα. Η παράσταση του Εθνικού Θεάτρου της Κραϊόβα, στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά στο πλαίσιο των εορτών του «Αντί» για τα 600 τεύχη (ή μήπως χρόνια;) εντυπωσίασε σκηνικά, γοήτευσε με την ατμόσφαιρά της και ξάφνιασε η ειρωνική απόκλιση της σκηνοθεσίας. Ακόμη και χωρίς το κείμενο καταλάβαινες πως τα

θύματα του έρωτα ήσαν
(και είναι;) θύματα
μιας κακότροπης,
κακάσκημης και
αυταρχικής Αφροδίτης.
Γι' αυτό το λόγο, φίλοι
μου, προσέχετε· ούτε οι
Θεοί αλλά ούτε και οι
άνθρωποι
αστειεύονται, ακόμη κι
όταν καταφεύγουν σε
ειρωνικά σχόλια και
αστεισμούς...

**Χάρι Ταβιτιάν και
Φλώρος Φλωρίδης.**
Μια απρόβλεπτη
συνάντηση με
συναρπαστικό
αποτέλεσμα: ένας
Αρμένης απ' τη
Ρουμανία κι ένας
Ρωμός απ' τη
Μακεδονία
αντοσχεδιάζουν... Τζαζ
στην καλύτερή της ώρα!

Οι «Χειμερινοί
Κολυμβητές» με τον
Αργύρη Μπακιρτζή και
τη βορειοελλαδίτικη
παρέα του έδωσαν κάτι
απ' τη θερμή
ατμόσφαιρα της
συντροφιάς τους στη
γιορτή μας· κι ο
χαρτοκόπτης τους
ευχαριστεί διπλά και
πάντα τέτοια – καθώς
εισέπραξε και μιαν
εξαιρετική αφιέρωση:
το σονέτο 116 του
**Σαίξπηρ... Ο Νίκος
Βίτης** κουβαλάει κι
αντός κάτι απ' το
ιδιαίτερο μεράκι της
Θεσσαλονίκης· με το
δικό του γκρουπ
παρουσίασε μια
ενότητα
μελοποιημένων
ποιημάτων του **Ντίνου
Χριστιανόπουλου**, που
χτύπησε κέντρο, καθώς
κατέθετε με άκρα
ευαισθησία την
ατμόσφαιρα της
ποίησης του
Χριστιανόπουλου και
της πόλης του. Ο
Λουκιανός

Η τέχνη της ντίβας

**Βασίλης Νικολαΐδης
Μαρία Κάλλας –
Οι μεταμορφώσεις μιας τέχνης
Πρόλογοι: Γ. Τσαρούχης,
Ν. Ζαχαρίου
εκδ. Μπάστας-Πλέσσας 1995**

«Η Κάλλας τραγουδώντας
ιταλικά είναι Ελληνίδα. Αν πο-
τέ ο κόσμος καταλάβει και ξε-
χωρίσει τα χαρίσματα των
Ελλήνων, που τα σκεπάζουν
αφόρητα ελαττώματα, θα προ-
χωρήσει πολύ στην κατανόηση
πολλών πραγμάτων, μεταξύ
των οποίων και η τέχνη της
Κάλλας». Έτσι τελειώνει ο
πρόλογος που έγραψε ο **Γ.
Τσαρούχης** το 1981 για την Α'
έκδοση του βιβλίου του **Βασίλη
Νικολαΐδη Μαρία Κάλλας. Οι
μεταμορφώσεις μιας τέχνης.**

Το βιβλίο επανεκδόθηκε πρό-
σφατα από τις φροντισμένες
εκδόσεις Μπάστας-Πλέσσας
με πρόλογο αυτή τη φορά του
Νίκου Ζαχαρίου, με τον οποίο
η Κάλλας είχε τραγουδήσει στη
Σκάλα του Μιλάνου. Αποτελεί-
ται από 4 μέρη, εκ των οποίων

το πρώτο είναι βιογραφία που
εξετάζει τους σημαντικότερους
σταθμούς της ζωής της ντίβας
και τα υπόλοιπα αναφέρονται
στη φωνή, τις «μεταμορφώ-
σεις» της και τις σχέσεις που εί-
χε με σημαντικούς ανθρώπους.
Είναι πολυσέλιδο και περιέχει
πλήθος φωτογραφιών της καλ-
λιτέχνης.

Η Μαρία Καλογεροπούλου,
όπως ήταν το πραγματικό της
όνομα, γεννήθηκε στη Νέα
Υόρκη στις 2 ή 4 Δεκεμβρίου
του 1923. Το 1937, κι ενώ είχε
πάρει μαθήματα πιάνου και
σολφέζ, ήρθε στην Αθήνα,
όπου σπούδασε στο Εθνικό
Ωδείο. Αργότερα προσελήφθη
στην Εθνική Λυρική Σκηνή και
σ' όλη την διάρκεια της Κατο-
χής παρέμεινε στην Αθήνα,
τραγουδώντας σε μέτριες πα-
ραγωγές με πενιχρά μέσα. Με-
τά την Απελευθέρωση επέ-
στρεψε στις ΗΠΑ, αλλά γρήγο-
ρα πήγε στην Ιταλία, όπου άρ-
χισε τη λαμπρή διεθνή της κα-
ριέρα. Η γνωριμία της με τον

Λουκίνο Βισκόντι – «Πη-
λίωνά» της τον χαρακτηρί-
σεν ως τον μεγαλύτερο συγγραφέα του βιβλίου –
έθεσε την εύσωμη και όχι ιδι-
οιόμορφη καλλιέργημένη καλ-
χνίδα να εκλεπτύνει τα εκ-
στικά της μέσα, αντιμετωπι-
ντας από εκεί κι έπειτα τις η-
λίδες της με τρόπο θεατρικό.

Σε σκηνοθεσία του Βισκόντι
έπαιξε στην «Εστιάδα»
Σποντίνι το 1954 και σε σκη-
νοθεσία του **Φράνκο Τζεφιρέλι**
«Νόρμα» του Μπελίνι το 1958
στο Παρίσι. Το 1958 συνε-
στηκε με τον **Αλέξη Μιν-
νέ** και τον **Γιάννη Τσαρούχη**
για μια παραγωγή της «Μήδει-
ας» του Κερουμπίνι στο Ντάλας
Τέξας, ενώ αργότερα, το 1961
στην Επίδαυρο. Αφού αρνί-
κε τις προτάσεις των Βισκόντι
Τζεφιρέλι και **Λόουις** να πα-
ίξουν στον κινηματογράφο, υπέ-
στη γοητεία του **Πιερ Πά-
ολο Παζολίνι** και πρωταγωνίσ-
τησε στη «Μήδεια» του Ευριπίδη
το 1969 –τη μοναδική της ταινία
όπου δεν τραγουδούσε, α-

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ

Σήμερα αρχίζουν στο Τορίνο της Ιταλίας οι ερ-
γασίες της Διακυβερνητικής Διάσκεψης για την
αναθεώρηση της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Είχαν
προηγηθεί οι συνεδριάσεις της Ομάδας Προβλη-
ματισμού.

Η Διακυβερνητική Διάσκεψη καλείται να ολο-
κληρώσει εκείνο που άρχισε στο Μάαστριχτ, δια-
μορφώνοντας ένα ικανό σύστημα διακυβέρνησης
της Ευρωπαϊκής Ένωσης και παρέχοντας παράλ-
ληλα τις δυνατότητες εκείνες που απαιτούνται για
να λειτουργήσει καλύτερα η ΕΕ, εν όψει μάλιστα
και της νέας διεύρυνσής της.

Με ποιες δέσεις πηγαίνει η χώρα μας στη Δια-
κυβερνητική; Στο ερώτημα αυτό επιχείρησε να
απαντήσει το Αντίμετα κείμενο που δημοσίευσε
την 1η Μαρτίου 1996, επισημαίνοντας τα θέματα
μιας ευρύτερης συζήτησης που διοργάνωσε στις
26 Ιανουαρίου το Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών
Μελετών και Ερευνών (ΕΚΕΜΕ).

Τα πλήρη πρακτικά εκείνης της συζήτησης κυ-

κλοφόρησαν αυτές τις ημέρες σε μια φροντισ-
μένη έκδοση από το ΕΚΕΜΕ (Κριεζώτου 6, τηλ.
3626888) που επιμελήθηκε ο **Νίκος Φραγκ-
κός**. Η ενδιαφέρουσα και επίκαιρη έκδοση χω-
ρίζεται σε τρεις βασικές ενότητες: Στην πρώτη πε-
ρουσιάζονται οι ελληνικές δέσεις στην Ομάδα
Προβληματισμού, από τον πρόεδρο ε.τ. **Στ. Σπ-
τάτο**. Στη δεύτερη ενότητα με συντονιστή τον **Ι-
Φραγκάκη**, εξετάζεται η μεταρρύθμιση της Ε-
Ε. Στην τρίτη ενότητα με συντονιστή τον καθηγητή
Κρατερό Ιωάννου, εξετάζονται η σχέση πολι-
τικής και Ένωσης, η συνεργασία σε θέματα Δικαιο-
σύνης και η εξωτερική δράση της Ένωσης. Στη συ-
ντομία ο καθηγητής **Αργύρης Φατούρος** σ' ένα
περιεκτικό και συγκροτημένο κείμενο παρουσι-
άζει τα συμπεράσματα της συζήτησης.

Τέλος, η έκδοση συνοδεύεται από παραρτήμα-
τα χρήσιμων κειμένων για την πορεία της αναθεω-
ρησης της Συνθήκης του Μάαστριχτ.

Σ. Ν.

μιλούσε. «Αυτή η γυναίκα την τραγωδία στο αίμα είχε πει γι' αυτήν η **Κατίνα** μου».

Άλλες φήμες έχουν κυκλοφοήσει για τους έρωτες της, κυρίως για την αισθηματική σχέση με τον **Αριστοτέλη** –εγκατέλειψε τον σύζυγό της **Μενεγκίνι** για χάρη του, που επίσης υπέστη φθορά φωνής της. Δίπλα στον μεσοφοπλιστή βίωσε την καλλιτεχνική μοναξιά, ώσπου ο **Αριστοτέλης** την εγκατέλειψε με τη σειρά του για να παντρευτεί την **Κυριακή Κένεντυ**. Πολλά επίσης έγραψε και για τη συμπερι-

φορά της στη σκηνή και τον απότομο χαρακτήρα της, κάτι που έκανε τους δημοσιογράφους να την αποκαλέσουν «τίγρη της όπερας».

Το 1973, ύστερα από ένα μεγάλο διάστημα απουσίας, επανεμφανίστηκε στο Αμβούργο. «Σκιά του εαυτού της», τη χαρακτήρισε ο Τύπος, αναγκάζοντάς την να κλειστεί στο διαμέρισμά της στο Παρίσι. Σιγά σιγά οι φίλοι κι οι συνεργάτες της έφευγαν. Ο Ωνασης πέθανε το 1975, ο Παζολίνι την ίδια χρονιά δολοφονήθηκε στην Όστια, και ο **Βισκόντι** πέθανε το 1976. Στις 16 Σεπτεμβρίου 1977 ήρθε

η σειρά της ν' αφήσει τον μάταιο τούτο κόσμο. Καρδιακή προσβολή σε όχι μεγάλη ηλικία. Σύμφωνα με την επιθυμία της, το σώμα της κήφη και η τέφρα ρίχτηκε στα νερά του Αιγαίου.

Ο Βασίλης Νικολαΐδης, που σπούδασε αρχαιολογία στην Αθήνα και θεατρολογία στο Παρίσι, κι έχει συνεργαστεί ως σκηνοθέτης μουσικών έργων με τη Λυρική Σκηνή, στο βιβλίο του για την Κάλλας έκανε μια υποδειγματική εργασία που βοηθάει τον αναγνώστη να πληροποιηθεί τα της τέχνης της μυθικής τραγουδίστριας.

Φίλιππος Φιλίππου

Ταξιδιωτικό δοκίμιο

Αναστάσης Βιστωνίτης

Οδόδο και ο λωτός.

Ταξιδιωτικό στο Πεκίνο

Εισαγωγή Πατάκη

Ιανουάριος 1995

Η αποτύπωση των ταξιδιωτικών εντυπώσεων ή, καλύτερα, οι τυπώσεις με αφορμή ένα ταξίδι έχουν δώσει διαφορετικά ήδημια. Και δεν είναι τυχαίος χαρακτηρισμός μιας ολόκληρης λογοτεχνικής κατηγορίας ταξιδιωτικής.

Ο **Αναστάσης Βιστωνίτης** έχει γράψει στιγμής καλλιέργησει τόσο την ποίηση όσο και το λογοτεχνικό δοκίμιο. Ένα ταξίδι, υπό τον όρο, στην Κίνα δεν μπορεί παρά να αποτελέσει μια αφορμή για απλή περιγραφή τοποθεσιών και εντυπώσεων αλλά για μια νέα δοκιμασία του συγγραφέα ως δοκιμογράφου και ποιητή.

Ετσι, το Σινικόν Τείχος, η απαγορευμένη Πόλη ή τα Θερινά Ανάκτορα, αλλά και η Όπερα του Πεκίνου ή ένας περίπατος στα στενά της πόλης αποτελούν την αφορμή για μια αφήγησή που το υπαρκτό συνδιαλέγεται με το ιδεοληπτικό, η εμπει-

ρία με πρότερα ακούσματα ή διαβάσματα, το παρόν με το παρελθόν. Το Πεκίνο γίνεται έτσι αντιληπτό όχι ως αντικειμενική οντότητα αλλά ως σώμα πρόσφορο όπου επάνω του εγγράφονται σκέψεις και αναμνήσεις, προβληματισμοί και θεωρητικές αναζητήσεις, ιστορικές ανασκοπήσεις και πολιτικές αμφισβητήσεις του γράφοντος υποκειμένου. Κι ακόμα, το Πεκίνο γίνεται κείμενο που συνδιαλέγεται με άλλα κείμενα της παγκόσμιας λογοτεχνίας. Δεν είναι τυχαίο πως η *Ανθρώπινη μοίρα* του Μαλρώ, αλλά και άλλα κείμενα, επανέρχεται πυκνά στο ρου της αφήγησης.

Το ταξίδι στο Πεκίνο γίνεται έτσι ένα ταξίδι του λόγου για το Πεκίνο: σε αντιδιαστολή προς το «μια εικόνα όσο χίλιες λέξεις», το παρόν κείμενο ξεκινά από μια πραγματική εικόνα για να υποκύψει στην παντοδυναμία του λόγου. Είναι, ίσως, κι αυτό μια ακόμη μορφή διαλόγου του ορόδου, που συμβολίζει τη Δύση, και του λωτού, συμβόλου της Ανατολής; Είναι, με άλλα λόγια, μια απτή απόδειξη της αντιπα-

ράθεσης της Μνήμης, που επικαλείται διαρκώς ο αφηγητής, με τη Λήθη που προτείνουν οι κινέζοι συνομιλητές του; Αν η Τσιαν Αν Μεν συμβολίζει την υποκρισία της μνήμης των δυτικών, η Απαγορευμένη Πόλη, στο βάθος της, παραμένει η απτή λήθη για τους Κινέζους. Το κάθε ταξίδι είναι ταξίδι αυτογνωσίας για τον ίδιο τον περιηγητή.

Το Πεκίνο όπως κάθε πόλη, στέκει εκεί ως μετεωριζόμενο εκφώνημα, υποκείμενο του εκάστοτε υποκειμένου μιας εκφώνησης. Προσλαμβάνοντας μυριάδες υποστάσεις, όσες και τα κείμενα που θα το εμπεριέχουν. Ως ανασύσταση πρόχειρων σημειώσεων της στιγμής και ορθολογικοποιημένης μνήμης που επιδιώκει να λάβει μορφή κειμένου. Κι ο αναγνώστης; Όχι, δεν βρήκα το Πεκίνο πουθενά (ίσως αυτό το βρω σ' ένα δικό μου ταξίδι εκεί). Βρήκα, όμως, ένα ακόμη λογοτεχνικό δοκίμιο του συγγραφέα με αφορμή μια κάποια πόλη που την λέει Πεκίνο... Και η ανάγνωση αρχίζει...

Δημήτρης Τσατσούλης

Κηλαϊδόνης –πέρασε κι αυτός κάποτε απ' τη Θεσσαλονίκη– έκανε όλες μας τις νύχτες πιο γλυκές, πιο φιλικές και πιο χαδιάρικες. Κι ως ήσαν νύχτες πια δίχως φεγγάρι...

Ψαρεύοντας κανείς ακόμη και σε θολά νερά δεν αποκλείεται να πιάσει ψάρια λαμπερά: **Αέρα Πατέρα!** ροκάδες, ράπερς και χιπ-χοπ. Αλλά και χορό της κοιλιάς –ολίγον disco belly dance– από τη **Ρέα** και την παρέα της. Η **Νατάσσα** και ο **Κωνσταντίνος**, νέα παιδιά γεμάτα μουσική, ήταν η μεγάλη έκπληξη, το θαύμα της καρδιάς, που κάθε νύχτα μένανε μαζί μας ως το τέλος και τραγουδούσαν, έπαιζαν, γελούσαν και πολεμούσαν να ζήσουν...

Ω! θαύμα της γιορτής πόσο λίγο διαρκείς... Με τον **Ηλία Λάγιο** ν' αφηγείται τα κατορθώματα του δικού του «Μικρού Ήρωα» παρέα με την **Όλια Λαζαρίδου**, τον **Δημήτρη Πιατά**, τον **Γεράσιμο Μιχελή** και τον **Σταύρο Καπλανίδη** πίσω απ' την αόρατη κούνια, τους φανερούς και τους αφανείς ήρωες: τον **Αντώνη**, την **Τασούλα**, τον **Ντίνο**, τη **Βάνα**, την **Ορσία**, τη **Μαρία**, την **Τασία**, τον **Ηλία**, τον **Μανώλη**, την **Ελένη**, τον **Βασιλάκη**... Ε, ήμουν κι εγώ εκεί...

ο χαρτοκόπτης

καταργηθεί...

ΑΠΟ ΤΟΝ
ΣΠΥΡΟ
ΜΟΣΚΟΒΟΥ

Μια Ελληνίδα μέσω Άγκυρας στη Βαϊμάρη

ΤΗΝ ΠΕΡΑΣΜΕΝΗ Παρασκευή, 164 ακριβώς χρόνια από τον θάνατο του Γκαίτε, απονεμήθηκαν στη Βαϊμάρη της Γερμανίας τα φετινά μετάλλια Γκαίτε, με τα οποία τιμώνται κάθε χρόνο ξένες προσωπικότητες που έχουν συμβάλει στη διάδοση της γερμανικής γλώσσας και κουλτούρας. Τα μετάλλια Γκαίτε απονέμονται από το ομώνυμο Ινστιτούτο από το 1954, αλλά από το 1975 έχουν αναγνωριστεί ως επίσημο παράσημο του γερμανικού κράτους, απόδειξη της ιδιαίτερης σημασίας που αποδίδει Βόννη στον πολιτιστικό διάλογο με τις ξένες χώρες. Ένα από τα πέντε φετινά μετάλλια παρέλαβε από τον γερμανό υπ. Εξωτερικών Κλάους Κίνκελ στη Λευκή Αίθουσα του ανακτόρου της Βαϊμάρης η Ιωάννα Κουτσουράδη, πρόεδρος της Τουρκικής Φιλοσοφικής Εταιρείας και τακτική καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Χατσέτεπε της Άγκυρας. Έχει μεταφράσει στα τουρκικά Καντ και έχει δημοσιεύσει μελέτες για το Νίτσε και τον Σοπενχάουερ.

Η ΙΩΑΝΝΑ ΚΟΥΤΣΟΥΡΑΔΗ γεννήθηκε το 1936 στην Κωνσταντινούπολη από έλληνες γονείς και η βιογραφία της σίγουρα δεν είναι αντιπροσωπευτική της μοίρας που επιφυλάχθηκε στη φθίνουσα ελληνική μειονότητα της Πόλης. Έστω και ως εξαίρεση, όμως, συνιστά ένα παράδειγμα για το πώς όλες οι χώρες θα έπρεπε να συμπεριφέρονται στις μειονότητές τους. Αντί να τις περιχαράκωνουν, να τους δίνουν ίσες ευκαιρίες παιδείας και κοινωνικής ανέλιξης· αντί να τις μετατρέπουν σε θύλακες κοινωνικής και πολιτικής δυσανεμίας, να τις προάγουν σε συνδετικούς κρίκους με τις γειτονικές χώρες. Η Ιωάννα Κουτσουράδη δεν είναι μόνο μια φιλόσοφος ελληνικής καταγωγής από την Τουρκία, αλλά και μέλος της Ελληνικής Φιλοσοφικής Εταιρείας ενώ μόλις πρόσφατα ανακηρύχθηκε επίτιμος διδάκτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κρήτης.

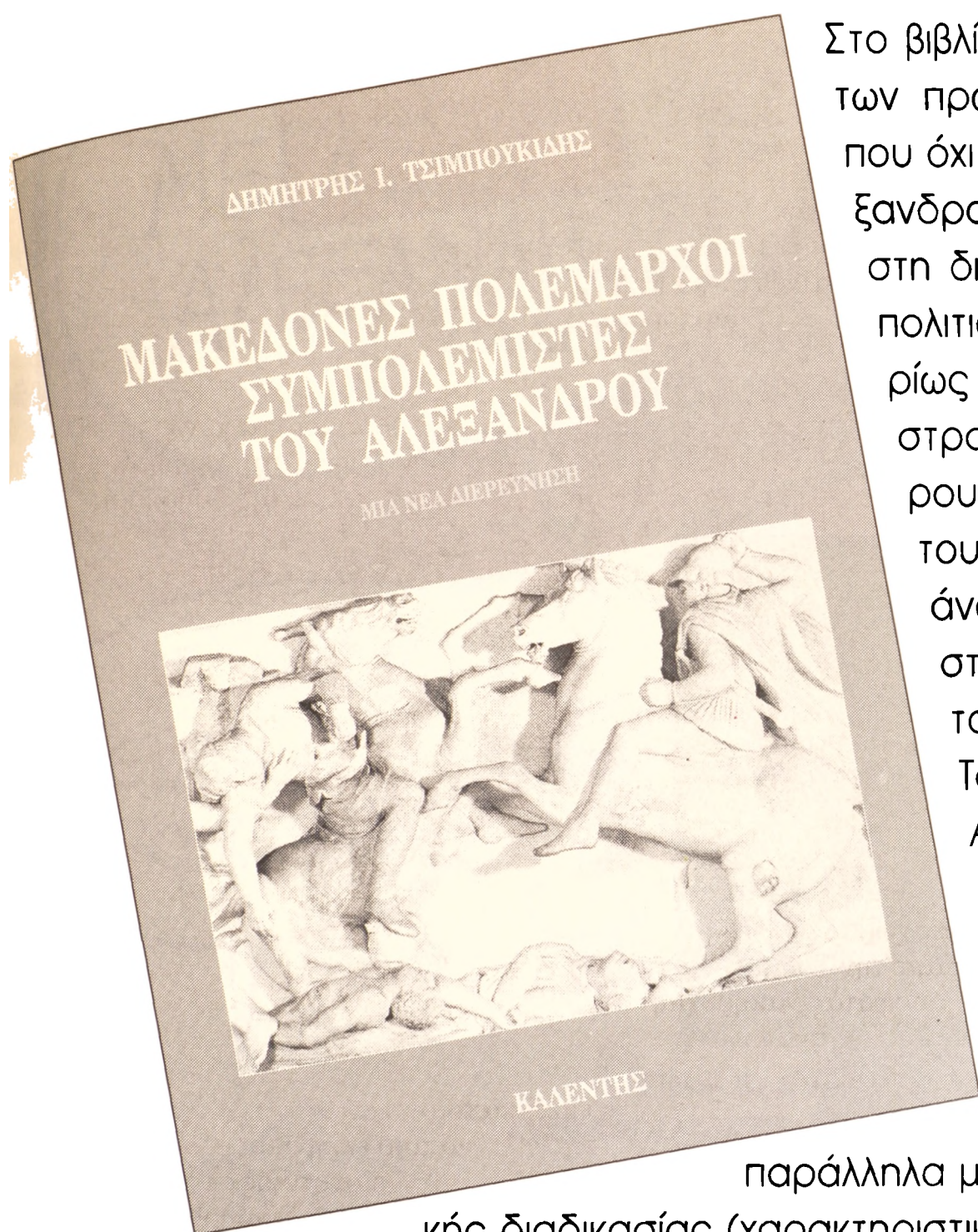
ΕΧΟΥΜΕ ΑΡΑΓΕ να επιδείξουμε κι εμείς κάποιον Τούρκο της Δυτικής Θράκης που έφθασε σε ανώτερα κλιμάκια της ιεραρχίας σε κάποιο ελληνικό πανεπιστήμιο; Και δεχόμασταν αδιαμαρτύρητα να τιμηθεί ένας τέτοιος μειονοτικός σε κάποια χώρα της Δυτικής Ευρώπης ως εκπρόσωπος της ελληνικής επιστήμης; Σίγουρα όχι. Αρκεί να θυμηθεί κανείς ότι πριν από λίγα χρόνια η τότε υπ. Πολιτισμού μας αρνήθηκε να προωθήσει επίσημα για ευρωπαϊκή βράβευση το βιβλίο της Ρέας Γαλανάκη *Ο βίος του Ισμαήλ Φερίκ Πασά*, απλώς και μόνο επειδή ο τίτλος του φέρει τουρκικό όνομα! Στο μεταξύ, τη μετάφραση του μυθιστορήματος σε ξένες γλώσσες προωθεί η ίδια η Ουνέσκο ερήμην μας.

Ο ΚΑΙΡΟΣ ΕΙΝΑΙ πια υπερώριμος, όχι μόνο για μια εξωτερική πολιτική χωρίς αγκυλώσεις, αλλά και για μια πολιτιστική και πανεπιστημιακή πολιτική χωρίς παρωπίδες. Μια πολιτική που θα επιβεβαιώνει έμπρακτα τον ισχυρισμό μας ότι συνιστούμε προκεχωρημένο φυλάκιο της Ευρώπης σ' αυτή την ανήσυχη περιοχή. Πάραυτον θα παίξουμε αυτόν το ρόλο όταν αγνοούμε τους γείτονές μας, όταν η τουρκολογία και η σλαβολογία είναι σχεδόν ανύπαρκτες επιστήμες στην Ελλάδα, όταν αντί ουσιαστικών και συστηματικών πολιτιστικών σχέσεων καλλιεργούμε το πολιτιστικό μας φιλότιμο και ωρυόμαστε μόνο για υφαρπαγές συμβόλων και σφετερισμούς ιστορικών τίτλων; Ο καιρός είναι πια υπερώριμος για μια πολιτική χωρίς νευρώσεις. Μας το υπενθυμίζει και το παράδειγμα της Ιωάννας Κουτσουράδη.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΤΣΙΜΠΟΥΚΙΔΗΣ

ΜΑΚΕΔΟΝΕΣ ΠΟΛΕΜΑΡΧΟΙ ΣΥΜΠΟΛΕΜΙΣΤΕΣ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

ΜΙΑ ΝΕΑ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ

Στο βιβλίο αυτό ερευνάται η ζωή και η δράση των πρωτομάχων της ανατολικής εποποιίας, που όχι μόνο έγιναν διάσημοι δίπλα στον Αλέξανδρο αλλά και συντέλεσαν αποφασιστικά στη διάδοση και ανάπτυξη του Ελληνιστικού πολιτισμού. Οι περισσότεροι έδρασαν κυρίως μετά το θάνατο του αρχηγού της εκστρατείας και συνέβαλαν στην αλλαγή του ρου της ιστορίας. Ο καθένας έχει τη δική του προσωπικότητα, όμως όλοι άφησαν άναυδους τους συγχρόνους τους με τη στρατιωτική, πνευματική και κοινωνική τους δράση.

Τα ονόματα των συμπολεμιστών του Αλέξανδρου συνδέονται και με άλλους πρωταγωνιστές της εποχής αυτής – δημόσιους άνδρες, στρατηγούς και ναύαρχους, επιστήμονες και καλλιτέχνες που έθεσαν τα θεμέλια της νέας εποχής, η οποία αποτελεί τομή και

παράλληλα μια νέα αφετηρία θεώρησης της ιστορικής διαδικασίας (χαρακτηριστικά της η ίδρυση νέων πόλεων, η διάδοση της ελληνικής γλώσσας, η ανάπτυξη της επιστήμης, του εμπορίου και των ανταλλαγών, η διεύρυνση του δουλικού θεσμού).

Αυτά έγιναν μέσα σε περίπλοκες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που αναλύονται στις σελίδες του βιβλίου, με τρόπο που φωτίζει παράλληλα την πολιτιστική και πολιτική ανάπτυξη της περιόδου αυτής που άφησε βαθιά ίχνη στην ιστορία της ανθρωπότητας.

Ο συγγραφέας στηρίζεται όχι μόνο στις ελληνορωμαϊκές και ανατολικές πηγές, αλλά και στην επιστημονική ανίχνευση με βάση τις έρευνες που έκανε στις χώρες της Ανατολής (Ινδία, Πακιστάν, Ιράν, Αφγανιστάν κ.ά.), καθώς και στις άλλοτε σοβιετικές δημοκρατίες.

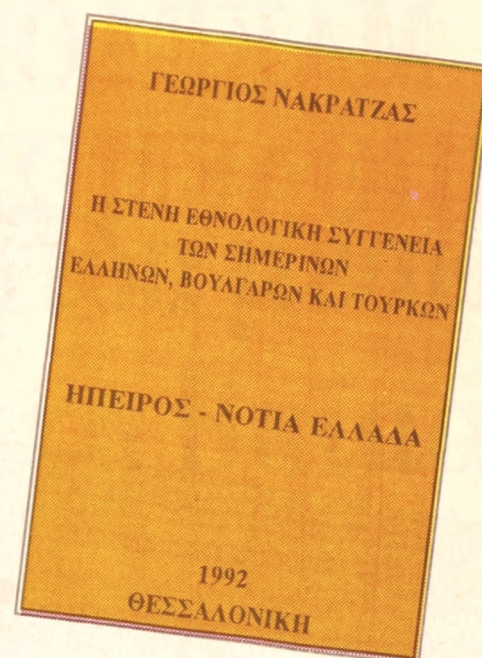
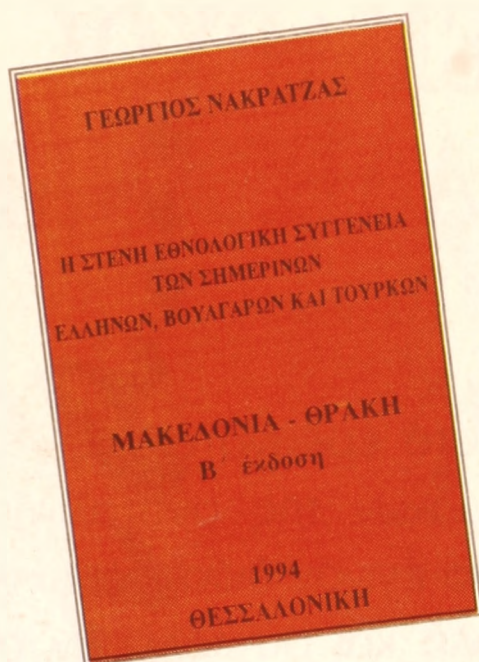

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΛΕΝΤΗΣ

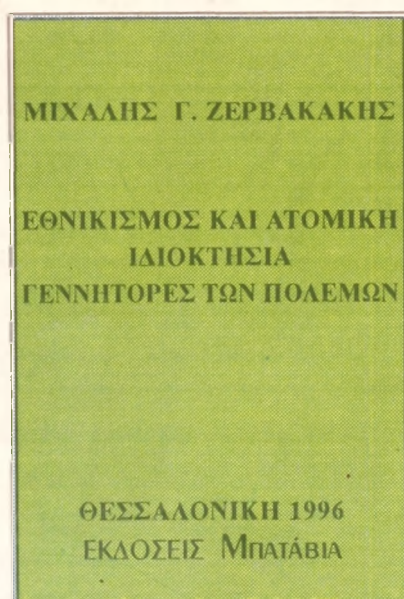
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 5 • 106 79 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ.: 36 01 551 • FAX: 36 23 553

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΠΑΤΑΒΙΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΑΚΡΑΤΖΑΣ Η ΣΤΕΝΗ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑ ΤΩΝ ΣΗΜΕΡΙΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ, ΒΟΥΛΓΑΡΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΩΝ

ΜΙΧΑΗΛΣ ΖΕΡΒΑΚΑΚΗΣ ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΤΟΜΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ ΓΕΝΝΗΤΟΡΕΣ ΤΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ

Τα βιβλία αυτά χωρίς να αμφισβητούν το υπαρκτό του ελληνικού έθνους υπογραμμίζουν το εξωπραγματικό του μύθου της διαχρονικής συνέχειας της ελληνικής φυλής εδώ και 4.000 χρόνια.

Πάνω στο μύθο της διαχρονικής συνέχειας της ελληνικής φυλής στηρίχτηκε ο πρόσφατος νεοελληνικός εθνικισμός, που τόσα δεινά προκάλεσε και ίσως ακόμα προκαλέσει στον τόπο μας.

Διατίθενται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης

Κεντρική διάθεση:

Αθήνα : Πρακτορείο Βιβλίων Χριστάκης Αθανάσιος, Ιπποκράτους 10, τηλ.. 3607876

Θεσσαλονίκη: Κέντρο του Βιβλίου, Λασσάνη 9, τηλ. 237.463